

تُنَّابِینِ تُرَّانِ

س. آزات

واہگانی شہکٹورے بارداتگین سنگ آن

پر بلوچین اے شہرا چون ایبتک و دل تنگ آن

تُنَّپین تَران

زبان و لَبزانکھے بارئوا دَرچتگین نبشتانکانی گچینبند

س. آزات

تاکبندئے نام:	تُنّاپین تُران
نییسکار:	س. آزات
اولی چاپ:	2002
اولی چاپئے سرتاک:	ڈئیویڈ پَرکِن David Perkin
اولی چاپکار:	سئید لبزانکی مجلس امارات
دومی چاپ:	2015
هورتچار و ترازکار:	واجه دؤدا

نہشتانکانی اے گچینبند پہ:

پہ منی دؤست و دلواہین بچ

مراد

و

دراندیہیئے بے دسترسین زندئے گرانین ساہتانی دلجم و دلستکین

ہمراہ

مُرادئے ماتا

سئوگات انت

مزین ناشکرے بیت آگن

نیشتانکانی اے گچینبندے رد و بند کنگے درچا

مَن وتی دلواہین دؤست و کاہمین باسک

تُرکی اَبْدُرْہمان اَبْدُلّٰہ اَلْبَلُوچے

مِنتا مگران کہ چہ ہمایئے دِلستکین کُما مَن پہ دِلجم و

دلایمنی تان دراجین وهدے اَرَب اماراتا نِشت کنگ.

س. آزات

پہ ہماییا کہ دلا دوست ان

*

واہگانی شہکئورے، بار داتگین سنگ ان
چو کہ پُرشتگین دستا، بستگ ان گورا دُرنگ ان
دُرؤہتگ زہیران تیی، ڈیہے ترانگان دُرین
پُر بلوچین اے شہرا، چون ابیتک و دلنگ ان

س. آزات

پہ لَٽیپا

زندے اے دُراجین دیگرا

شہمیت زہیرانی گروک

مہکانیے زین ہئیال-

- دُرشیت چو ماہا چاردھی

گیمرتگین ساہا منی

"پیر آن دو بر ورنای بان"

س. آزات

رد و بند

- 17 دومی چاپے پیشدانک
- 23 دو دانک
- 29 بُنگپ (پیشگال) اکبر بازکڑھی
- 31 پیشگال
- 41 تتاپین تُران، سیراپ کنت
- 49 منی دانک
- 59 نگدکاری و کچہ چینی
- 95 پاهارئے شائرے— مراد ساہر
- 115 کُوھن و نوکے ہٹواران، گُلہان نسیر
- 141 پہ ادبی کاروانا
- 153 شَکَل و ماجینئے سرا دانکے
- 171 تُرانگانی چہر
- 195 جی! منی ژندین سینگے چیہانت!
- 239 شپ پہ استار وش ان و گیابان پہ بلوچ
- 251 دریشین آشڑپی شائر — مراد ساہر

271	دائکے پہ آرات جمالِ دینیئے یا تگیریا
287	مئے شائر آتا شاد
289	سردائک
305	شائرین آتا شاد
345	اُمیتانی زرگوات
415	جَلشکین ترانگانی درّیچ
439	بلوچی شائریا - نود
463	شائر و ارواہ
527	پہ بالاچین بلوچا پستو

دومی چاپے پیشدانک

تُنَّپین تْرانے اولی رَندے چاپ و شنگا کُمکے وهد رَند، کتابے لوث باز بوت. بازین زبان دۆستین ورنایان گۆن من رَهوت گپت و کتابے بارثوا چه من جُست کت، بله کتاب هچ جاه دست نکپت. آلهتین دۆسواهان منا کتابے دومی برا چاپ و شنگ کنگے سَلاه دات. بله چه کتابے اولی چاپ و شنگا رَند، آ مُلکا که من جهمند اتان، اؤدا من همینچک دلسیاه کنگ بوتگ اتان که چه کتابے چاپ و شنگا پشومان اتان و کتابے دومی برے چاپ کنگا پیسریگین بدین جاورانی گیش کناپنگا واهگدار نه اتان. پمیشا په وشگیگین وهد و باریگه ودارا بے توار نشتان.

پروپئیسر کارینا جهانی منی دیرگیگین دۆسواھے و منیگ و آییے نیاما دایم رَهوتگیگری و کاگد و کْراچ بوتگ و آییَا دایم منا اروپائے مُلکینا آییگ و جهمندیا وهدار کنگ. بله چه وتی نگیگین جاوران بے وس بوتگ و آییے

واہگانی سرجم کنگا سوبان نبوتگان. 2010ء سے سالہ یکبرے پدا ڈاکٹر جھانیا
 منا اروپایا آئیگئے سلاہ جت و من وتی پادلنگی و بے پجاریئے کوهنپن نیمون
 کت، بلہ اے رندا بانئکین کارینایا پہ منی گندگا هج کنگ ات. نیٹ 2011ء سے
 سالہ منی لوتئے پدا، پروپیسر کارینا جھانی، واجہ روبیک و بلوچی زبانئے
 نامدارین شائر آزیز دادیاریئے همراهیا آرب اماراتا آتکت و منا وتی
 مهمانداریئے شریپش دات.

آتان دو هپتگ آرب اماراتا جلتنت و اے دوین هپتگ پہ زبان و لبزانکی کارئے
 بانداتا پہ من کارگیجترین روج اتنت و ما سبہا تان شپ هوریا یکجی کار کت.
 وتی ملکا پرترتگئے وهدا یکبرے پدا پروپیسر کارینایا منا کڈن کت کہ پہ وتی
 پادانی پچ کنگ و بے پجاریئے جیڑھے گیشینگا توجیلے بکنان، کہ همے
 لبزانکی و زبان شونایی کارانی دیمہ برگا، کہ ما هوریا کنگ اتنت، پدا هور ببین
 و آیان یک آسریا برسینین. پروپیسر کارینا جھانیئے همے وهدارین گوشتنان
 منی دل سرننت و من چہ وتی پادان تنچنانی بوجگ و پجارج شوازیئے نیتا
 کلیگ و کپات بوتان.

دو سال رَند، 2011ءے سال اگستے ماہے دومی رَچا من گون وتی بچ، مُراد و مُرادے ماتے ہمراہیا لندنے راہا دیم پہ سویڈنا زہبال بوتان. کِساس یک و نیم ماہا سویڈن، ناروے و ڈنمارکے سات و سپر و لبزانکی دیوان و مراگشان بھر زرت. اسکاندیناوی ملکانی اے تر و تاب و مراگشانی بھر زورگا، بلوچی زبائے نامدارین شائر و زبانکوٹو، واجہ آیز بلوچ گون ات و پہ اے لبزانکی دیوان و مراگشانی بھر زورگا منا سکینی دات و گون من بوہیری کمکی کت.

رندا سپتمبرے ماہے نُہمی رَچا یکبرے پدا وتی کوہنین بندیجاہ بزبان ارب اماراتا اتکان. بلہ نون منی پادانی تنچن بُنگگانتت و من پاد پیچ اتان. پمیشا سال 2012ء، جولائیے ماہے شانزدهمی رَچا، ارب اماراتا وتی 35 سالے بے کئین جہمنندی یلہ دات و پہ آجو و آزاتین زندیے شوہازا تہنا گون وتی گورے گد و پوشاکان، وتی جن و چک زرتنت و دیم پہ سویڈنا زہبال بوتان.

ماہ سپتمبر 2012ءے سال بگر تان رَچ مرچیکا من سویڈنے جہمنندین پناہگیریے آن. پناہگیری زند باز گران انت، بلہ آزاتی بے درور انت.

اے مُلکا آيگا رَند من وتی لبزانکی کارانی رندگیریا گون پروپیسر کارینا جھانیا کار بُنگیج کت. بلوچی زبانتے نبشتاری رَہبند مسترین جیڑہ آت و باید باز پیسرا گیشینگ بوتین. اے بارٹوا گون واجہ آزیز دادیار و پروپیسر کارینا جھانیا بازین گند و نند و گپ و تران بوتنت. دِگہ مُلکانی جھمندین بازین زبانزانت و استادین زانوگران شعور و سَلاہ کنگ بوت و گون بلوچی زبانتے بازین اُستاد و زانتکارانی ہمتیاکیا ما نبشتاری رَہبندے جوڑ کت و آییئے نمونہ پہ گیشتر شعور و سَلاہا دگہ بازین زبانزانت، کلمکار و اُستادان راہ دات. رَندا ما شعور بست کہ اوپسالا مزندربرجھٹے بلوچی زبان و لبزانکتے بُنجاہا، پہ نبشتاری رَہبندے راست و تچک کنگا لھتین کلمکار و زانتکارین زبانزانت یکجاہ دیوان بکننت و اے کارا کہ ما دستا گپتگ، پہ ہمکاری و ہمدستی دِیما ببرنت بلہ چہ دیوانا پیسر، نوکین نبشتاری رَہبندا لھتین کتاب چاپ کنگ و دیوانا پیش کنگ بَینت، تان دیوانے بھر زورؤکین زانتکار چہ آ کتابانی وانگا، نوکین رَہبندے تچکی و واناکیا کِساس کت بکننت. چہ ہما کتابان یگے "تُتاپین تُران" آت. منا گُوشگ بوت کہ کتابا اژ نوک بچاران و پہ

دومی چاپا جریدگ بکنان. باز واہگدار اتان کہ بازیٰن نبشتانک کہ من
 نبشتگانٹ و لبزتاکان چاپ ہم بوتگانٹ، بلہ گون من نیستانٹ، آیان کتابے
 دومی چاپا ہور بکنان، بلہ یک و دو نبشتانکان ابید اے دگہ نبشتانک دست
 نکپنتت. من وتی درستیکین همکار، آزیز دادیار، واجہ دوڈا و بانک کارینا
 جہانیے باز میتوار آن کہ "تُنایین تُرانے" دومی چاپ و شینگے کاران چہ من
 گیشتر ہما ہدوک بوتگانٹ.

بلوچی زبان و لبرانکے سرا ہدائے سارتین ساہگ داہم ساہیل بات. انچش
 بات.

بلوچ سڈیک آرات

اگست - 2015

اوپسالا، سویڈن

دو دانک

مُتھدہ اَرَب اِماراتا پھ رُوژگار و پورياتا اَتکگين بلوچان وهدے
 1982ءے سالا سَئيد لَبزانکی ديوانے بُرد اير کت، آ دئورے کُلين همدل و
 هَمستکين بيل و براهندگانی واهگ و لوٹ، اِش اَت اَنچش که، بلوچستان و
 اے دگه اُند و دمگان په بلوچی زبان و لَبزانکا کار و جهد بئیکا اِنت، ما هَم
 هَمایانی رندگیریا و تى و س و گُشادا په بلوچی زبان و لَبزانکا دست و پادے
 بسُرَبينين. هَمے واهگانی سکين اَت که سَئيد لَبزانکی مجلس اُد کنگ بوت.

آ دئورا که کُلين شائر، کلمکار، گُشنده، سازگر، اِزمکار و زبان
 دؤست په تپاکى و همدل و هَمستکى يکين لَبزانکی پترے براه اتنت، اماراتا

ابید، ڈرواہین مزہوڑا نامدار و شریدار اتنت. بلہ نزانان چوینین نوّش و نپس
گیرین سیہ گواتیا سر کت کہ لبرانکے سچکانین پتر گواتا بُرت و مے کنرتاکان
بال کت. ڈرواہین سنگت یک یک بوتنت، دوست سست و جتا بوتنت. شائر و
کلمکار، سازگر و گشنده، راجی کنگر و کئوم دوست، هر کس پہ گورے شت،
راج دوستی، کئوم پرستی و مردمگریے مرگا بال کت. ہمدلی و ہمسیتکیے
سچکانین پتر ہورک و ہالیک بوتنت. دانا و باناین کلمکار و شائران، مزین و
کسانین گشنده و سازگران، چیگوئیرا و کاسترو داہین راجی کنگران - کسینا ہم
بلوچ، بلوچستان و بلوچی زبان و لبرانکے مئیاریا نگیت. سعید لبرانکی
مجلسے دپتر و کاگدانی بکچہ برے یکئیے تھتے پادینما کپتگ اتنت و برے
دگریئیگا. ماہ و سال وتی مئیل و تبا گوزان بوتنت و سعید لبرانکی مجلس
دست مان دست بعیان سال 1993آ، مے باھوٹ بوت. ما پنچ و شش سنگتان
گون وتی ڈرواہین نابزانتی و نابودی و المی و لبرانکی کم دسترسیا سعید
لبرانکی مجلسے ناڈرواہ و ناتوانین جوں پہ وت زرت و بدّا بست. مے
سنگت بشیر اہمد بلوچا ہڈا چد و گیشتر امانت دار و بے پونگ بکنت کہ آہیا

سَیِّد لَبْرَانِکِی مَجْلِسَے پِشْتِکِپْتِگِیْن زَرَّ، کِه چِه "شِکَّل و مَاجِیْنِے" چَپ و شِیْنِگَا پِد، سَیِّد لَبْرَانِکِی مَجْلِسَے مَسْتَرِیْن مَدِّی اَنْتِ، وَتِی کُتَّا بَسْتِگَا اَنْتِ.

سَال 1994آ، رَنْد مَآ پَنْچ و شَشِیْن سَنْگَنْگَان دَسْت وَاجِه سِیِّدِکِ آزَاتِے

کُورَا دُور دَاَنْتِ کِه بَیْیْتِ و مَے سِرُوکِی و زَهْدِرِیْرِیَا بَکَنْتِ کِه نُون سَیِّد لَبْرَانِکِی مَجْلِسَے تُسْتِگِیْن کُنْثِ پِه مَلَّا و مِیَّایِی دَم و بَنْد و تَایِیْتَان بُوَد نَکَنْتِ.

هُدَا وَاجِه سِیِّدِکِ آزَاتَا سَلَامْتِ بَکَنْتِ کِه آیِیَا وَتِی کُتَّوَا سِی، زَانْتِکَارِی وَ شِه سَسَّایِیے پِرَوَاهِ نَکْتِ و اے نِچَارْتِ کِه آ، چَار و پَنْچ وَهْدِ زِیَانِیْن مَرْدَمَانِی هَمْرَاهِ مِیْیْتِ، مَے کُوانِکِ پَسْتُو کْتِ و گُون مَے نَابَزَاتِی، نَزَانْتِکَارِی وَ دُرَوَاهِیْن اے دِگِه اِنْلَنْگِ و پُولَنْگَان، وَتِی مَهْرَبَانِیْن دَسْتِ مَے سِرَا اِیْرِ مَرِزْتِ وَ مَے کَمَاشِی وَ سِرُوکِی مِیْتِ. مَنِی هِیْیَلَا پِه مَے دَسْتِگِیْرِی وَ سَیِّد لَبْرَانِکِی مَجْلِسَے سِرُوکِیے مَنْگَا وَاجِه سِیِّدِکِ آزَاتِے پِیْسِلَه نِه تَهْنَا یِکِ پُهْتَه وَ بَالِگِ پِگَرِیْن لَبْرَاکِیے پِیْسِلَه اْتِ، پِه یِکْجِیْن جُهْدِ وَ هَکَّ وَ رَاسْتِیْن مَکْسَدَانِی گِیْرِ اَرْگَا آیِے نَمِیْرَانِیْن وَاهْگَانِی دَرِشَانِ وَ اے رَاسْتِیے پَدْرَایِی اْتِ کِه آ پُر جُنْزِ وَ پُر کَارِیْن مَرْدَمِے وَ وَتِی کَارِے پُژَا مَدَامِ سِلَه بَنْدِ وَ پِیْشَرْمِیْبِیْن سِپَاهِیْگِے دُتُولَا

ساڑیگ و جاڑیگ انت۔ چہ واجہ سیدیگ آراتے سروکیا سال 1994آ، رند سئید
لبرانکی مجلسے نیم ساہین کٹنا ارواہ مان کپت۔

مہربانین وانوکان! انچش کہ شما سہیگ و سرید ایت، سئید
لبرانکی مجلسا وتی بنگیجا پد، پہ بلوچیے ردانکی لبرانکا واجہ مہمد بیگ
بیگلے "شکل و ماجینے" دروشما بے بہاین لبرانکی مدیے گیش کت کہ سئید
لبرانکی مجلسے اولی کتاب ات و سال 1987آ، چاپ و شینگ بوت۔

اے کتاب کہ مروچی شمے دستا انت، واجہ سیدیگ آراتے
نہستانکانی گران بہاین گچینبند انت کہ چہ سئید لبرانکی مجلسے نیمگا،
چاپ و شینگ بیوکیں دومی کتاب انت۔ من گون وتی ہمکار و ہمراہ زیر
دھکان، بشیر اہمد بلوچ و بوہیر کلانچیے نیمگا، و چہ سئید لبرانکی
مجلسے نوکیں و کوہنین ہمکار و ہمراہ و دوستانی نیمگا سئید لبرانکی
مجلسے سروک و راہدریر، مے کماش و دوستواہ، اے گچینبندے ساچوک،
بلوچی زبانے کتواسانی سرھٹیل، لبرانکے شہ سساگر، واجہ سیدیگ آراتے
متتوار آن کہ آیا پہ بلوچ کتوما سٹوگات کنگا لبرانکے اے مدی سئید

لَبزانكى مجلسا شات كٽگ. ما اَنگت چه واجها دلمانگ اين كه په بلوچ و
بلوچستانا آبيئى كلمئى سپر جارى بيت.

2001/07/16

مراد بکش مراد
کار دَرَبَر
سئيِد لَبزانكى مجلس
الثين / اَرَب اِمارات

بُنْگَپ

(پیشگال)

اکبر بارکزی

پیشگال

آتا شادا، کریم دشتیے "شرگداریے" سرا وتی یک نبشتانکیے تھا گوشتگ
 کہ "من تو را حاجی بگویم، تو مرا ملا بگو." بزآن بیا کہ ما یک و دگرا
 تتوسیپ بکنین و بساژاین. اگن کسے مارا نمّیت، متّی گوات انت.
 آتیا، اے ہبر پہ گپ و رپ کنگ. هر کس زانت کہ آ دو بلاهین شائر و ازماکار
 بوتگانت. بله اگن من پہ سیدیک آزاتا ہمے ہبرا بکنان کہ "من تو را کازی
 بگویم، تو مرا حاجی بگو"، آیا اے تتوسیپ و سنائے حاجت نیست. چیا کہ آ
 وت کازیے. (سیدیک جائے پورھین نام کازی مہمد سیدیک آزات انت) البت
 منی حاجی بیگ ہنو ہم شکّے تھا انت و داہم شکّے تھا مانیت^۱. پمیشا من
 آتائے رندگیریا نکنان.

۱ اے پیشگالے نشتنہ کنگے و ہدا اکبر بارکزی حاجی نبوتگ. بله نون آ حاجیے وآیے "ہاجیے" بیشک و شہہ

انت. (آزات)

سیدیک آرات، مئے ادب و راجی زندئے چہ ہما سرمچاران یکے کہ آیان ہر
 ماتراہ و کشکئے سرا مزن شانین چیدگ و نشان ایپر کتگ۔ اے سرمچاران اے
 ٹوہین کار، وتی لاپانی سرا سنگ بستگ و پہ بے تئواری کنگ آنت۔ آیان ہچبر
 مزن نامی نلوٹتگ۔ مروچی مئے راجی سروکانی نام و تئوار، ہر چار دانگا
 پُرشتگ، بلہ زانوگریں مردم زانت کہ مئے اے سرمچارانی کار چہ مئے راجی
 سروکانی کاریدان کمتر نہ آنت و یک روچے کثیت کہ آسانی اے کار، گون نگہ
 و تلاہا نبشتہ کنگ بنت۔

سیدیک آراتا من چہ ہما زمانگا زانان کہ آ شالکوٹئے گورنمنٹ کالج و انگا
 آت۔ مئے دوستیئے شروہات، چہ ہموڈا بوت و تان مروچی برجہا انت۔
 البت وتی چندئے نروری، تکانسری، و جان دُزبئے سئوبا من دوستیئے آہک ادا
 نکتگ، بلہ سیدیک آراتے دل چو دریا یا بے پھنات و بے گواز انت۔
 من و سیدیک آرات تان یک دُراجین مدتے یکجاہ بوتگین و ادبی، ہالتاکی، و
 راجدربری (سیاسی) کارانی تھا یک و دومیئے ہمکار و ہمکویگ بوتگین۔
 آییئے لیزانکی بالادئے بازین پھنات آنت۔ آیک مزنین شائر، ادیب و نگدکارے

بھیگئے ہمراہیا، یک ہنچین زانوگرین جھدکارے کہ مئے راج آبیئے سرا
ہمینچک پھر بندیت کم انت۔ منی جندا چہ سِدیگ آراتا باز ہبر یات گپتگ۔
من آبیئے پیمین بلوچ کم دیستگ کہ وتی زبانا شر کٹواس و پُہتہ کار بیبت۔
چہ وتی سنگت و ہمراہان من چار کس ہنچین دیستگ کہ آیان وتی لبز و
زبانے سرا شر کابو (Command) بوتگ و ہستانت۔ یہ تٹیاب گوری لبرا
سئید زہور شاہ ہاشمی، رُدراتکی لبز و گالوارا شیرمہمد مری، یہ رکشانی
گالوارا واجہ ابدلّاہ جان جمالدینی و مکران زمینئے گالوارا پہ سِدیگ آرات۔
منی جند سِدیگ آراتا سئید ہاشمی، شیرمہمد مری و ابدلّاہ جان جمالدینیئے
پٹیمان، بلوچی زبانتے یک مرجھے Authority زانت و منیت۔ من بُندرا لیاریا
رُستگ و مزن بوتگان۔ اگن گون مراد ساہر، ابدلّاہ جمالدینی، و سِدیگ آرات
و پدا در مُلکان، ابدلّسمد امیری، اسمائیل ممتاز، ابدلواہد مشتاک، ہاجی
شریب ہان شیرانی، ابدلّمجید آسکانی، مہمد ہمزہ و مہمد سئید کلمتیا منی
ند و نیاد و ہمراہی مہوتین، من دیوانی و ادبی بلوچی ہچیر یات نگپتگ آت۔

بله یک ہیرے تچک بگوشان کہ چرے ڈرستان گیشتر، مَن چہ سِدیک آزاتا
سَکَ باز رنگ زُرَتگ۔

یک دگہ ہیرے ادا کنان کہ مَن تنے وهدی گون کسا نکُتگ۔ آ اِش اِنِت کہ
اگن سِدیک آزاتے شعیر "زند مَنی، جان مَنی!" مَن موانتین وتی شعیر "رؤچا
کئے کُشت کنت" مَن یان ہیچبر پر نیستگ اَت یا گُزا دگہ شکل و درؤشمیا پر
بستگ اَت۔ "زند مَنی، جان مَنیے!" موسیکیتا، مَنی سرا ہنچو اَسر کُنگ اَت،
کہ تان یک ڈراجین مدّے مَنی دل و زہنی وتی کابوا کنگ اَت۔

سِدیک آزاتا وهدے "تُنایین تُرائے" سیاہگ پہ مَن دیم دات مَن گوشت زانا
آییے شعیرائی دپتر بیت۔ دیر اِنِت سِدیک جائے نوکین شعیر مَن نوانتگ اَت۔
دُلن سَکَ ہڈوناک اَت کہ کتابے تھا آییے نوکین شعیر بنت۔ بلہ وهدے تاکن
لینینتنت۔ کُمکے دلپروش بوتان، چیا کہ اے کتاب، آییے گچینین نیشتانکانی
دپتر اَت۔ اَلبت کتابے گُڈسرا آییے یک ڈراجین شعیرے مان اِنِت کہ مَنی نزا
چہ مئے نوکین شاعریے شاہکاران یگے۔

اے شعیر بُندرا یک مونولاگے Monolouge. مَن واجه آمیریئے شعیر نوانتگ، بله واجه سِدیکتے شعیر بے درورِ انت.

مونولاگے تھر چہ یونانی، لاتینی و انگریزی ادبے تھا آتکگ. کُوہنبن یونانی ڈرامہ نیسسوکان رَند اووڈتے Ovid مونولاگ و پدا شکسپیئے ڈرامہ ہیملٹے Hamlet تھا، ہیملٹے مونولاگ سَک مشهور آنت. نوکین دتورے شائرانے تھا، رابرٹ برائونگا باز مونولاگ نیشنگ کہ انگریزی ادبے تھا سَک نامدار بوتگا آنت.

سِدیک آراتے مونولاگ "شائر و ارواہ" مَن نزانان چیا رِدانکتے اے کتابے تھا هورِ انت. بلکین یک سٹوے اے بوت کنت کہ اے شعیر نزم و نسر هر دو تھرانے تھا پربندگ بوتگ. زاہرا شعیر، سرجمیا یک سنگیئے (وزن) تھا پابند انت، بله شائریئے دَرشانیئے (إزهار) وڑ، جاہے جاہے نسرے تھا انت. مَنی هتپلا سِدیک آراتا اگن اے شعیر سنگ و وزنے کھیدا بند مکین و آراتین تھریا نیشته بکتین آ مجبور نبوت کہ وتی إزهارا نَسری دود و دابا بکت و اے شعیرے هتیسیت بززتر بوتگا آنت. مَنی نَزرا اے شعیر، بُندرا یک رزمیہ Epic

شعیرے و رزمیہ شعیرے توڑے ہر زبانیا بوتگ، آبیئے تھا ردانکے تَرز لازم مان بوتگ.

ہومر Homer، دانٹے Dante، ملٹن Milton، پردئوسی و "مہابھارتے" شائر و میر انیس و مئے وتی کُوھنپن شائران بگر تان گلھان نسیرا اے دُرستان جاگہ جاگھے شعیرے ہمراہیا نسرے سِلاہ ہم کار بستگ. البت نسرے اے رنگ و درؤشم، چہ یک رثواجی نسرکارئے نسرا جتا و زیات پُر تاسیر، زورمندتر و ڈٹولداتر انت.

بے شک سِدیک آراتے اے شعیر، مئے نوکین دئورے شرترین شعیران چہ یگے و من سک و ش آن کہ آیا اے شعیر "ٹٹاپین ترانا" ہور کنگ.

نون من کایان سِدیک آراتے ردانکی ازمکاریئے نیمگا. منی نزا، نسر و پدا کامیابین نسر نبشته کنگ چہ شعیرے پر بندگا ہم گران تر انت. ہمے ستوب انت کہ مئے گورا شائر چؤ مؤر و مدگا باز انت و ردانکار باز کم انت.

(شائر چہ منی اے ہبرا پکرد مینت. اے مؤر و مدگے لشکرے تھا من وت

ہم ہتوار آن.)

کامیابین نسرکار ہما انت کہ آیا وتی زبائے سرا شرّ دسترس بیبت، لاهیکین
 ہبرزانتے بیبت و آبیئے مُتالئہ سَکّ باز بیبت. آیا نہ تھنا سالانی سال بلوچیئے
 شعیری و نَسری ادبئے مُتالئہ گون هورت چاریا کُنگ بلکین اے دگہ ادبانی
 مُتالئہی کُنگ و شرّ زانتکار بوتگ. تھنا ہما کسا کہ سالانی سال چیا کشتگ
 و جھد کُنگ، ہما یک شرّین ردانک نیسے بوت کنت. سِدیک آزاتا ہم
 سالانی سالئے مُتالئہ و ریازتا رَند، ردانک نبشته کنگ شُرو کُنگ. چرایئے
 نبشتانکان شرّ پدّر انت کہ آیا بلوچیا ابید اردو، پارسی و انگریزی ادبانی باز
 مُتالئہ کُنگ و زبان و ادبئے دُرستین کدر و مُشکلان (مَسْلَہان) شرّ زانت.
 مَنا سِدیک آزاتئے شعیر و نَسر هر دو سَکّ دؤست بنت. بلہ اگن کسے چہ مَن
 جُست بکنت کہ مَنا آبیئے شعیر دؤست تر بنت یا ردانک (نَسر) ..؟
 اے پہ مَن سَکّین مشکلین جُستے بیبت و اِشیئے پَسُو دئیگ پہ مَن سَکّ گران
 بیبت. مَنی ہئیالا بازین پگر و بیچارا رَند گُرا مَن ہمے گوشان کہ سِدیک آزات
 بے شک مئے مسترین گچنبنین شائران چہ یکے. بلہ مَنی ہئیالا آبیئے نَسر وتی

مٹّ وت اِنْت. بله مَن لُوْتان اے هبرا تچک و په سَهرايی بگوشان که چه مَنی
اے هئِیالا آزاتئے شائریئے هئیسیت یک بُوگے هَم کَم نَبیت.

ڈی. ائیچ. لارنس D. H. Lawrence، الکساندر پُشکن Alexander Pushkin، تامس هارڈی Thomas Hardy و اَهمد ندیم کاسمی ٹوہین شائر و
ردانکار اُنْت. بله مَنّا لارنس و اَهمد ندیم کاسمیئے نَسر و پُشکن و هارڈیئے
شعیر دُوست تر بنت. بله چو هَم بوْت کنت که کَسِیا لارنس و کاسمیئے شعیر
چه آیانی نَسر و پُشکن و هارڈیئے نَسر چه آیانی شعیرا دُوست تر بنت.

هنچو که مَن بُرزا اَرز کُنگ سِدیک آزاتئے نَسر بے مٹّ و بے درور اِنْت. مَنی
اے هئِیالے پُشتا بلکین اے هکیکت ببیت که مئے گُورا نَسر نبیسوک باز کَم
اِنْت و پدا شَرین نَسرکار چه آیان هَم کمر اُنْت. وهدے که ما سِدیک آزاتئے
نَسرا وانین و آییئے رُوان، آسان، و تچکین دَرشانداب و آییئے اِلمیتا گندین و
چارین، اے بیه ناممکن اِنْت که آییئے نَسرئے تاسیر و سِهر مئے سرا کار
مکنت. "تُتایین تُرانے" نَبشتانک اے هبرئے شرترین دَرور اُنْت.

چوناہا "تُناپین تُرائے" دُستین نِشتانک و بُنگپ ازماکاریے ہسابا کامیابین
 نِشتانک اُنت، بلہ مَنا چہ اِشان دو نِشتانک سَک دُست اُنت. یَکے
 "نگدکاری و کِچہ چینی" و دومی: "کُہن و نۆکے ہئواران — گل ہان
 نسیر." تہنا ہمے دوین نِشتانک بس اُنت کہ اے ساپت بکننت کہ آرات یک
 کئواسین نسرکار و یک زانتکاری نغدکارے. چوناہا مراد ساہر و انا شادے
 سرا نِشتانک ہم نغدکاری "کِچہ چینے" شَرین دَرور اُنت. بلہ بُزے نام
 گپتگین دوین نِشتانک مَن دمان و ساہت وانتگ اُنت. نغدکاریے بُنگپ و
 پئے سرا دگہ بازین نبیسۆکان ہم نِشتہ کتگ، بلہ چۆ پہ پُہتہ کاری و
 زانتکاریا کہ سَدیک آراتا نغدکاریے بابتا نِشتہ کتگ، اے دگہ آییے نَریکا
 ہم نگوزنت. ہمے پئیمہ گلہان نسیرے سرا بازان نِشتگ بلہ آیان، یا وہ نسیر
 ساژاتگ و آسمانا رسینتگ یا گُرا آش پھکا اِپر جتگ. گلہان نسیرا آراتے
 ڈٹولین نغدکارے پکار اُت کہ آییے شائری و پئے بازین پھناتانی سرا پہ
 زانتکاری، بے ریایی، و گون مَروریت Objectivity و ہمسنگی (توازن)
 نغدکاری بکننت.

"تُتَّايِين تُرائے" وانگا رند، مردم اے ہبرئے ہیچ مارشتا نکنت کہ بلوچی
 ردانک (نَسْر) و ہاسین وڑا بلوچی نگدکاریئے آپریچ گونڈ و کسان انت. اے
 سدیک آزاتئے ازمکاریئے کمال انت کہ آییَا گون وتی اے نشتانکان بلوچی
 نگدکاری (کہ نبیگئے برابر انت) چہ چُکئی و گنگلی گیگانان در کتگ و
 ورنایئے دَرَجھا رسینتگ.

بلوچی زبانتے شائر و نبیسوکان منی سلاہ ایش انت کہ آ "تُتَّايِين ترانا" ہمک
 رُوج بوانت تان کہ بزانت کہ شَرِّين مِیباری بلوچی چوں نبشتگ کنگ بیت.

اکبر بارکزی

لندن - 2 جولای 1999

تَنَایِین تَرَان، سِیرَآپ کَنَت

چہ ہر گپیا پیسر، تَنَایِین تَرَانتے شہ نیسے منتتوار آن کہ منا، گون وتی "نگد
 و کچہ کاریے نبشتانکا"، چہ ہر رندیگین "ہتا و نراتتکاریان " رکبتی. چیا
 کہ بلوچی زبانے نبشتاری چال، تنینگہ پہ یک اَلمی اِستانداردین ڈیل و ڈول
 و پکاین دروشمے نرستگ. گون آییے وانگا، ڈاہ و ہزار بوتان کہ:
 "ہر کسے لَبزانکے جَوہانا مُشت نکنت. کاییکرے لَوٹیت؛ بزبان کاری و مردے
 پُہتین.

مَنْ واجه سِدِّیكے یک و دو تَک و پرکین نبشتانک، اِد و اُودا، وانتگانتت و نام اشکنگ اَت. بله تُتاپین تُرانا گُون وَتِی " نام و بُندامے شِشْگین مَسْتگا" سرکیچ داتان که تفو گُون یک لبزانتین اُستادیا دچار کپتگے.

اُستادے که:

چه تُتاپین تُرانان، کئورانی شهجوان شَلان و مَلان رُمبیتیت، تُتگ و پلارین دلان، سیراپ کنت.

اے راستین باورا، مَنا چه آ جُهلانکین نامیتییے کَلّا که پیسرا دچار کپتگ اتان در آورت. اَنگت په شئیرانی نگدکاریا نرستگ اتان که په بانُک کارینا جهانیا ثیلیپون کت و گوشُن: بانُک! بیا که نون مَن په تئیی واهگے برجاه کنگا تئیار و چاڈکُو اَن.

اگن آ گُون اے مزینن کارا همراه ببیت، گزا بزبان! کار په شَرین راه و رَهبنده سرجم بیت.

بانُکا گوشت: آ کئے اِنْت؟ مَن پَسُو دات؛ تنینگه وت ندیستگن، بله نون چه هر کسا گهتری زانان. آ، واجه سِدِّیک اَزات اِنْت که اَنون اِماراتا اِنْدوک اِنْت.

اگن تئو بلوئے مَن گون آيا گپ کَنان، اگن مَنتي، چه شما دستبندي کَنان که آيے دیدارا برئوين. بانک کارينا هم گل گپت و گوشتي: هئو آ واجها زانان. اے وت یک شرين پيشنهاده. گزا مَن یک بامگواھے، گون وتي شيرگيگانکين زانا، آيے "شائر و ارواھے" شعيرے دو سءے بند، بدلينت و گون ئيليون، چه و ابا جه سرينت.

وتي نامپجارا رند، گوشتن که بانک کارينا چه مَن مزين ترجمه لوتنگ، بله مَن شرين پستو ديگے تهم و جريت نبوتگ. چه تئي تئاين ترانے وانگا رند، نون مے کئومي زبانه کپوتا، مني شوکے کئرے سرا هم، وتي کوکوانی کُدام بستگ. اگن تئو اے کارے دُبه و زمها زورے، مَن تئي کشا همراه، بانکا پستو بدئيان و دلجم بکنان؟ آيا درآينت: هئو مَن هم تئي نام اشکتگ و په بلوچی زبانه ديمرئويا هر کجا تئيار آن. هاس په اے کارا، که کارينا جهانئے ڈئولين بلوچ دوست و نیک نيئين بانکه هم گون انت.

گزا همے بوت و بانک کارينا دلجم کت که نون مَن تئيار آن. بانک په "پک مُراڊے و مَن په دو مرادا" انچشين اؤمانئے نيلبؤين زرا کپتين که اماراتے

سَكِّين سَوچاڪين گرماگن بهارے زانت و سپرے تيارى گپت. مَنى دل و زردے
 دُرواهين هُلممه و هُمَارگ، اِش اَت كه: "گُپتار و كردار يك بائنت" و اُستاد،
 نه تهنا زبان دُوست و لَبزانك زانت و سُهَن سنجے ببیت، بلوچى كردارا هَم،
 بے مٹ و بے همتا ببیت. اِودا كه شُتین، دیستن: پوره تئو گوشے شَهْمے كه
 رنگينگين بالو، آيیے چاگردا دئور تَرگا اُنت. شَهْمے په دلین كه، "مان آ
 بے گومین چاگردا" گون بلوچى زبان و لَبزانكے آشکانى هر دئور تَرگا،
 پيگسَوچان و شماله كَشان، آشکانى بے تابین دلان، گرم كُنت.

گون سَدِيك آزاتے آ درينش گونگين زندا، نون "زانت و اِلم، گون كِرْد و
 كِرْدارا" يكجاء ديستنت. كِرْدے بے تكبُرین و مژاهدارين. گون شُدے بے زبانين،
 كه كَس چه آيیے هالا سَهِيگ نبیت.

سى سال مان درانْدِيهيا، بے سِجَلِيے رنجا كَشِيْت، بله بے دِپتر و بے بُنيَاتِين
 مُلْكِيے سِجَلَا وَتِي كِيْتَوَا نكُنت. تَوْرِين بے نان و بے رُوْزگار ببیت. سى سال
 پيسر چه ما، لبنان و اراك و يونان و اروپايا رُئوت، بله اُپسُرے چاگردا يَلَه
 نَدنت.

وہدے کہ آبیے اے زباننتی و پدا زبائے آہزمتکاری، گون اے انسانی
 وپاداری و مژاداریان یکجاہ دیستنت، نون زائٹن کہ آبیے دلے اُہکارگ، چہ
 شئیرانی ترونًا چون پہ راستی در بنت.

پہ دلجمی زائٹن کہ چیا ہمایانی "ہئیرات و سدکہ بیت" کہ وشئیاتکانی
 وائے چرپین شیکن و پرزنگانی سرا نندنت و گوشیت:

سُرُن کُرِبان سَدکَہ ساہ پر تَتو

کہ جُورِپِن وشئیاتکان گون نکندے

تتو بزبان وت انچش کتگی و اے بے نیازی و دست تنکی و نیزگاریانی لڑتا
 زانت. سِدیکے دگہ یک مزین ہیلے ہمیش انت کہ بازئیے ڈٹولا، گون دپ
 و زبانا ہبر نندت. آبییا اے کار، پہ سُن گون مؤردانگان اِشتگ. چیا کہ زبان
 پوتارانی رَم و سُرپا، نندگ و اؤشتگے جاگہ نیست. پمیشا، بلوچانی ہیچ
 ارزشتمندین ماہتاک و ہپتگ نامگ و ادبی نبشتھے نیست کہ چہ سِدیکے
 مؤردانگانی نکشان چیزے گون مبیٹ.

سِدیکئے تُنابین ترانا، نہ تھنا نبشتاری چال و رَہبند، جھانے نیسندگانی
گھترینِ اَلمی تجریت، یکجہاہ کتگ و پہ وِتی کٹومے نوکپرداچین زبان دؤستان
پیشکش کتگ اُنت، آئیے اے کارا نہ تھنا، مے ادبی و لَبزانک دؤستانی مراد
برجہاہ داشتگ و پورہ کتگ اُنت، مے دستتک و، بے دسترسین مزین شائر ہم
گون وِتی اَلمی پرداچان، کہ آسانی جٹوہر و گٹوہر "بے گزری و وش نیٹی اُنت"،
پہ بلوچین ادب دؤستان شریے سرا پجارتنگ اُنت.

البت، بلوچی ادب و لَبزانکے جؤھانے سرجم کنگ و مُشگ، نہ ہر نکارین
جَلَب و ناکردہ کارین مردے دستا بوت کنت. چہ پارسى بتلے گوشگا: "گاو نر
می خواهد و مرد کُھن."

اے کار، ہما مردے کار اُنت کہ آییما مان کٹومے سَجھین سَکی سؤربانی تھا
وِتی پادگ و آستینگ پہ گل و چلے لانچتگ اُنت و دشمنے ریک و مندری،
لپاشان کتگ اُنت.

ورنایئے گنگل و شادھیانی دٹورہا یونیورسٹیئے زانوگر و دردمندین ورنایانی
سیاسی گلئے سرؤک اُنت.

سیاسی مزین چست و ایرانی دُورانا اولی ژورنالیست و ماہتاک "زمانہے" بُنہشت ایرکنوک و رد و بند دئیوک انت.

مان سیاسی دراندیہیانی سگی سوریانی دؤژھا، کئومے وپاداریانی تاجا، چه براہداریں سرا نلیئینیت و وتی ادبی - لیزانکی کلمکاریانی زمہواریان تان ہمؤدان دیما بارت کہ آرپی نگینگ ترین چاگردا، ہلیجی ملکانی گر و بندانی جاورا، گون وتی جہد و تدبیران، "سئید لیزانکی مجلسا" برجاء داریت و گون ادب دؤستین ورنایانی یکجہ کنگ و آیانی دُرین مدتا "شکل و ماجین و تلہکاریں تئاپین ترانا" دراندیہیانی تہپہ و ٹیکئی کنت. البت، چه آ وژین جہدکار و رُستگین جان و روہ و رئوانے، اے "داد و دہش" دور چه ودارا نہ آنت. چه مئولانا رومیئے کئولا: "لوبیا" بزان "کرؤ" کہ دیڑے سد جُشگانی گرمیا سگیت، ورگئے لاہیک بیت و وتی لڑت بکشیا، تہپہ دنت. سیدیک، مئے کئومے ادب و لیزانکی پڑا، آلما لاہکین رھد رے.

اے ہمایئے سُن گویی و سُن پرداچین پگر و سسا و سُن گویں مؤردانگ آنت کہ: گلہان نسیرئے توان و ناتوانیان، آنا شادئے پرندانی شرّ و گندھیان، گون

"دوستناک ترین دلے" تلپچ کنت کہ اگن هر دوینان، بوانتین و بشکتیننت، دلگیر نه، زلور شادان بوتنت. چیا کہ "وتا مان دوستے آدینکے تھا دیستش." سدیکے سجھین نشتانک، وتی جاها بے مٹ انت، بله اگن یگے ممنت، تناپین تران، آیانا مینیت. چیا کہ آ، بے مٹ انت. امیتوار آن گون آیے دیم آیو کین جھدان، سد دگه بے مین سدیک ڈولین ادیب و کلمکار، بلوچی ادبے گلزارا رُدان و ودان، سبز بنت. آ ائون، بلوچی زبانتے دیمرئویا، په یک شرین منزله سر بوتگ و امیت انت گون اے نوکین زندمان و آسودگیا، بلوچی ادبے گلزارا، انچشین گلگمچهان برودینیت کہ آیانی وشبوی چارکندا بلوچانی دلان بیلینیت.

بلوچی ادب و لبرانک، سبزتر بات و سدیک جائے امر دراج و تناپین تران، سیر آپ تر.

آزیز بلوچ

7 نومبر 2014 / سویڈن

مَنی دانک

أَرَبِ إِمَارَاتَا جَهْمَنْدِيْنِ پِيْشِيْغِيْنِ بِلُوْچِ دُوْستَانِ "سَعِيْدُ لَبْزَانِكِيْ
مَجْلِسْئِ" نَامَا 1982ئِ سَالَا يَكْ لَبْزَانِكِيْ بُنْرَدِ اِيْرِكْتِ كِهْ چِهْ مَهْمَدِ بِيْنْگَيْئِ
"شَكْلُ وِ مَاجِيْنِيْئِ" چَپْ كَنْگَا رَنْدِ، سِيْياسْتِيْئِ هَرْجَانِ بُوْتِ وِ پِيْچِيْگِ وِ پِيْتِيَا اِيْرِ
كَنْگِ بُوْتِ.

پِدَا سَالِ 1994ءِ، لِهْتِيْنِ وِرْنَايَانِ مَنَا تَقْوَارِ پَرِ جِتِ وِ مَثِيَارِ تَرَبِيْنْتِ كِهْ
اِشِيْئِ سِرُوْكِيَا بَزُوْرَانِ وِ چِهْ پِيْتِيَا دَرِ كَنْگِ وِ نُوْكَ زَنْدِگِ كَنْگَا گُوْنِ اَيَانَ كُمَّكِ
بَكْنَانِ. دَرَانْدِيْهِيْئِئِ بِيْئِ دَسْتَرَسِيْنِ وِ نَيْسِ گِيْرِيْنِ چَاگَرْدَا پِهْ مَنَا اِيْ بَارِيْئِ كُوْپِيْگِ
دِيْغِ پَمِيْشَا سَكِّ گِرَانِ اَتِ كِهْ كُوْرَهِيْنِ لَپِيْئِ جَمْبُوْرِيْنِ اَسِيْئِ تُوْسُگِ وِ پِهْ وَتِيْ
زَمْبِيْئِ شُوْهَازَا پِهْ دِگِهْ نِيْمَكِيْبَا دَلْگُوْشِ گُوْرِ كَنْگِيْئِئِ مَوْهْ نَرِيْسْتِ.

دومی سٹوب ایش ات کہ بلوچ ڈیہے کش و چیل، ہسد و کنت و
 پُشت و پرؤشے سیاست گون وتی سرجمین درؤشما اے ڈیہے جہمنندین
 بلوچانی رگ و ریشگان پیوست کنگ بوتگ ات. پمیشا من اے شویچا کپگ
 و وتی دامنے پونگ کنگا واہگدار نہ اتان.

سٹیمی و مسترین سٹوب ایش ات کہ پہ منی ہٹالا اے ملکتے گر و
 بندین چاگردا بلوچی لبرانک و دود رییدگتے سرا پہ دلجمی و سرزاہریا کار
 کنگتے راہ و در بند اتنت.

پمیشا من گون ورنایان "رندانی تہتے" سرے نندگ و چہ سید لبرانکی
 مجلسے کماشیا ازر آورت. بیلان منی ازر نمیت و بازین گند و نندا رند، منا
 "رندانی تہتے" براہش کت بلہ و ہدے پہ لبرانکی گامگیجینا وتی چپ و راستا
 چم شانک دانتت ابید چہ پنچ و شش ورنایان کہ پہ ہک و دل لبرانکتے
 دؤستواہ اتنت، دگہ ہچکس ندیست و من انچش مارت کہ گوشے من

ہسپانیہ کے نامدارین کلمکار سروانتیزے¹ Cervantes نیشٹگین کسہے شہمرد (Hero) ڈان کپھوتے Don Quixote ڈٹولا لاگرین اسپنا سوار اتان و گواتا زہم شانان اتان.

سئید لبرانکی مجلسے پینکان کمکے زرہستات و منی دلستکین ہمکارانی واہگ ات کہ چہ اے زرآن کتابے چاپ کنگ ببیت. آیان منا گوشت کہ وتی پر بندانی گچینبندے پہ چاپ کنگا رد و بند بکنان. بلہ من نمیت و سوچ دانت کہ چہ منی پرشت و پرؤشین شائریے بدلا نامدارین کلمکارانی نیشٹگین ردانکانی گچینبندے چاپ کنگ ببیت. آیان منی شئور ممت و گوشت کہ من نامدارین کلمکاران کاگد نیشٹہ بکنان و تئوار پر بجنان کہ آپہ اے گچینبندا وتی یک یک نیشٹانکے پہ سئید لبرانکی مجلسا راہ بدئیت.

¹ سروانتیز ساویدرا Cervantes Saavedra (1547-1616) اسپانیہ کے نامدارین کلمکار، کہ آئیے نامدارین کسہ "ڈون کپھوت" Don Quixote De La Mancha ہتہا زبانانی تھا ترجمہ بوتگ. اے کسہے شہمرد یا ہیرو "ڈون کپھوت" و آئیے لاگرین اسپ "روزینانت" چارکنڈ جہانا نامیگ آت. (آزات)

مَنْ وَتِي هَمَكَارَانِ اے هَم كُوشْتِگَات كِه مَرُوجَانِ نَبِيسُوكِ وَتِي
 مانگِيشْتِكِينِ زَنْدَئِي اے دَگِه كَارَانِ هَمِينُچُكِ دَسْتِگِ اَنْتِ كِه پِه سَئِيدِ لَبْرَانِكِي
 مَجْلَسَا نُوَكِينِ نَبِشْتَانِكِ نَبِشْتَهَ نَكْنَنْتِ، بَلِه اَكْنِ كُوَهِنِينِ نَبِشْتَانِكِه رَاهِ بَدِئِينْتِ
 هَم كَنْجِي. باورِ كَنْبِتِ كِه مَن سِي وَ پِنِچِ مَزِينِ وَ كَسَانِينِ نَبِيسُوكَانِ كَاگْدِ رَاهِ
 دَاتِ وَ مَنْتِگِيرِي كِتِ كِه وَتِي يَكِ يَكِ نَبِشْتَانِكِه رَاهِ بَدِئِينْتِ. بَلِه مَنَا چِه دُو
 مَرْدَمِي نِيمِگَا پَسُو رَسْتِ كِه اَيَانِ پِه نَبِشْتِه نَكْنَا اُزِرِ اَوْرْتِگَاتِ.

اے دُوپِنِ مَرْدَمِ جَانِ مَهْمَدِ دَشْتِي وَ دَاكْتِرِ پَزَلِ هَالِكِ اَتَنْتِ. اَيَانِ نِه تِهْنَا مَنِي
 كَاگْدِ پَسُو كِتِ، سَئِيدِ لَبْرَانِكِي مَجْلَسِي دَسْتَا گِپْتِكِينِ كَارِ سَازَاتِ وَ دَلْبُدِي
 دَاتِ.

پِه اَلْمِي وَ لَبْرَانِكِي كَارَانِ بَلُوچِ نَبِيسُوكَانِي كَمِ وَاهْگِي يَا بِي وَاهْگِيئِي
 اے دَلپَرُوشِينِ كَسْهَا زَنْدِ، مَنِي هَمَكَارَانِي لُوْثِ چِه مَنِ گِيشْتِرِ بُوْتِ كِه مَنِ وَتِي
 پَرِينْدَانِي دِپْتِرِي پِه چَاپِ وَ شِنْگَا رِدِ وَ بَنْدِ بَكْنَانِ. بَلِه مَنِ وَتِي پِيسِرِيگِينِ هَبِرِ
 دَاشْتَنْتِ وَ كُوشْتِ كِه "بَلُوچِي زَبَانِ وَ لَبْرَانِ كَا چِه شَعِيرِ وَ شَاثِرِيَا گِيشْتِرِ رِدَانِكِ
 پِكَا رِ اَنْتِ، پَمِيشَا پِه مَنِي كُنْگِينِ شَاثِرِيَا بَلُوچِي زَبَانِ وَ لَبْرَانِكِ اَزْگَا رْتَرِ نَبِيتِ.

البت مَنْ لهتین نِشتانک نِشتگانْت که بلوچی تاکبند و لبرتاکان چاپ
 بوتگانْت بله آیانی سیاہگ گون مَنْ نیستانْت. مَنْ جُهدَ کنان شوہازش بکنان
 و چہ ہمایان یک گچینبندے رد و بند بکنان."

مَنْ چہ وتی ہمکارانی کُمکا نِشتانکانی شوہاز بُنگیچ کت و چہ
 مے ہورین جہدان چیزے نِشتانک ودی بوتنت. البت یک نِشتانکے، کہ دیر
 انت میر گلہان نسیرے یک کتابیے سرا نِشتگ و چہ کراچیا پانزدہ روچی
 "زمانہا" چاپ کتگ و دو سے نیسوکان وتی نِشتانکان ایشیے بارثوا نِشتگ
 و گوشتگ کہ مَنْ میر گلہان نسیرے شائریا نمّان، دست نکپت. منی ہٹیالا آ
 نِشتانک سال 1971آ، یا انگت پیسر نِشتگ. نون بے ترانگ آن و زانت نکنان
 کہ آییے تھا چے نِشتگ، بلہ دلجم آن کہ منی ڈٹولین نرانتکارے میر گلہان
 نسیرے شائریے "نمّگے" زندین دپارا وارث نکنت. منی مزینن واہگے ات
 کہ آن نِشتانک ہم اے گچینبندے تھا ہور بیبت. اے ڈرچا کراچیا پہ مہمد
 بیگ و گلام پاروکا کاگد راہ دات و گون دوینان دستبندی کت کہ آ چہ وتی

پتینکان "زمانہے" کُوہنپن تاکبندان آ نِشتانکا در بگیجنت و پہ مَن راہ بدئینت .

مہمد بیگے مَنّت سر و چمان کہ آبیَا مَنی کاگدے پسو کنگے
 ہوریا میر گل ہان نسیرے سرا مَنی نِشتگین دگہ یک نِشتانکے پہ مَن راہ
 دات و سَیّد لیزانکی مجلسے کار ساژانتت و مارا دلبدی دات . بلہ بژنیگ آن
 کہ آ نِشتانک دست نکپت و اے گچیبندا ہور نبوت .

دگہ لہتین چاپ نبوتگین نِشتانک ہم کہ چہ اے مُلکے گر و بندین
 چاگرد و پتّ و لوٹے تُرسا گون دگہ لہتین کتاب و کاگدان ہور، یک پیتینے
 تھا کتگات و یک مژہدارین براہندگیئے جاہا امانت ایز کتگانتت، گار و
 بیگواہ بوتنت .

اکبر بارکزہیا، اے گچیبندے بُرد ایز کنگا وتی پیشگالا منا
 ساژاتگ و مزنین زبانزانتے لیکتگ .

مَن بلوچی زبانَ زانان یا نہ، گوشت نکنان، بلہ اے ہبرا پہ دلجمی گوشان کہ
 بلوچی زبانے بازین نامدارین نیسسوک و شائر بلوچی زبانا بلد نہ آنت، بلی کہ

بلوچی آیانی پت و پیرکی زبان انت۔ پمیشا وهدے منا کسینا گُوشتگ کہ وتی
 نبشتانک یا پریندان پہ چاپ و شنگ کنگا رد و بند بکنان، سر تاب داتگ و
 اُزر اورتگ۔

بلوچی زبانے اٹوگین بازین کتابان کہ ما و شما وانین، آیانی زبان آ بلوچیا
 نہ آنت کہ من وتی کسانى و ورناییا چه وتی مسترینان اشکتگ۔ بلہ انگت من
 اے دُستین نبشتانک کہ شمے دستا آنت، بلوچیا نبشتگ آنت۔ من دايم و تا و
 دگران چه بلوچی زبانے نزانگ و گنگین زبان نبشته کنگے مئیارا پہ اے
 دروگین نیمونا بے مئیار و پهل کنگ کہ "بلوچی زبان نوکین دئورے مارشتانى
 درشانا کوتاہ انت۔" من هم وتی اے دگہ همکارین کلمکارانى دئولا هچبر
 نمئتگ کہ "اٹیب مان باسکان انت پمیشا کمان تیر نجت" و دايم کمان ائیبدار
 لیکنگ۔

انچش کہ بُزا نبشتگ، نبشتانکانى اے گچینبند کہ شمے دستا
 انت، اشانى چاپ و شنگ کنگے منى مراد و نیت، وتى زبانزانتى یا

کلمکاریئے پیشدارگ نہ انت، زبان و لَبزانک دؤستین بیلانی یک مزین
واہگیئے سرجم کنگ انت.

بلہ اگن چہ اِشانی وانگا رَند کَسے مَنَا ہم کلمکارے بلیکیت، اے مَنی
نیکبہتی انت. ہَمے دٹولا مَن گمانَ نکنان کہ چہ اے نِشتانکان بلوچی زبانے
دامن پُراہ تَر بیت، بلہ اگن چہ اِشان بلوچی لَبزانکا پایدھے رسیت گُرا مَنی
بے تاهیرین زردا یک کَمے تاهیر رسیت.

مَن وَتی دؤست و براہندگ اکبر بارکھیئے متتوار آن کہ آبیَا چہ
لندنئے "وہد نگوہین" شہرا کتابے سیاہگئے وانگ و پیشگائے نِشتہ
کنگئے "رؤزگاربر و وُہد تاوانین" کار مِنت.

مَن بلوچی زبان و لَبزانکے اُستاد، زانتکارین اَلَم و شوہازکارین
بانک، ڈاکٹر کارینا جہانیا ہم بے ترانگ کت نکنان کہ آبیَا نہ ایوکا اے کتابے
سیاہگئے وانگا وَتی گرانہاین وُہد دات و چہ وَتی اِلمی سر و سُوچان مَنَا
کُمک کت و دلبدی دات، اِشیئے سرا چمشانکی نِشتانکیئے نیسگئے ہم

زبان دات. بلہ چہ وتی بازین دستگئیان نییسگئے مۆھی نرست. مَن پہ آییئے
دلستکین واہگان آییئے مئتوار آن.

ماہتاک "بلوچیئے" سرشونکار، مَنی دؤست و دستبرادر ابدلواہد
بندیگ چہ بنگیجا کتابے رد و بند و چاپ و شنگئے سجھین تکنیکی سر و
سؤجان گون مَن ہمکار و ہمدست بوتگ، مَن آییئے ہم باز مئتوار آن.

ہمے ڈتولا آرَب اماراتے ہمکارانی تھا مراد بکش مراد، زیر آلی
زیر، بوہیر امر کلانچی، بشیر اہمد بلوچ و وزیر دہگانے باز مئتوار آن کہ آیان
اے گچینبندئے نیچین و گچینے گرانین کار وتی کوپگان زرتگانت و مَنی
کزیگ سُبک کنگ.

بے مئتییے بیت اگن پہ وتی لوگ بانک - مرادئے ماتا - دو لیز نبشته
مکنان کہ آنہ تہنا کمپیوٹرئے تھا کتابے ٹاپ کتگین سیاہگانی وانگ و
ٹاپیئے ردیانی در کنگئے هورت و گرانین کاران گون مَن ہمکوپگ بوتگ،

سیاہگئے سرا مَنی بیل و ہمکارانی دُراجین شعور و سر و سوجی دیوانان،
 مہمان شونایئے دلسیاہی ہم کشتگ۔

بلزچی زبان و لَبزانکئے سرا، ہُداوندئے سارتین ساہگ دایم ساہیل بات —
 انچش بات۔

س. آزاد

الین / آرب امارات

30 / نومبر 2000

نگدکاری و کچہ چینی

(اے نبشتانک سال 1996آ، پروڑیئے ماہا ماہتاک "لَبزانک بلوچیا" چاپ بوتگ)

مروچان بلوچی لَبزانکئے تہا شرگداری یا نغدکاریئے گواتا ہر کس
گور جنگ. بلہ راستین ہیر ایش انت کہ گیشتر نبشتانک کہ تنینگہ نغدکاریئے
دُرچا بلوچی زبانتے لَبزانکی تاکبندان شنگ بوتگانت، نہ نغدکاری انت و نہ
لَبزانکئے تہا ما آیان دگہ لَبزانکی تہرے گوشت کنین. آلت چہ آیانی وانگا،
ہما نیسسوکان کہ اے نبشتگانت، آیانی لَبزانکی بِن سنگ شر زانگ بیت.

راست اِنْت کہ بلوچی زبانے تہا نگدکاری تیننگہ لَبزانکے تہریئے
 رنگا دِیما نشتگ، بلہ چُش ہَم نہ اِنْت کہ نبیسوکانی دِیما پہ نمونہا ہیچ مہیت و
 آ وتی دئے تبا ہر چے بلوٹنت نہشتہ بکننت و گون یک دومیا وتی ہسد،
 کُنت، تژن، شگان و بد و زدان نگدکاری و کچہ چینیئے نام بدئینت. لَبزتاک
 ہَم معیارِیگ اِنْت کہ ہَمے سِلّ و سُبکین نہشتانکان، نگدکاریئے ناما چاپ
 کننت.

نگدکاری یا شَرگداری، کہ مَن آییَا "کچہ چینی" ہَم گُوشان، یک
 اِلمی کارے و زبان و لَبزانکے زانتکار، اے کارا پہ دلجمی کت کننت.
 اِشیئے رنگ و دروُشم، رپک و راہ و تَرّ و ماتتَرّ انچُش گران، دُراج و پینچدار
 اِنْت کہ گُہرتین کلمکار و زبانکُواس ہَم اے تَرّ و ماتتَرّانی تہا وتی راہا گار
 کننت. ہر کَس کہ کلمے دستا گرگا زانت، یا کَسے کہ یکّ و دو شئیر پر
 بست کننت، نگدکار یا کچہ چین بوٹ نکنت.

کچہ چینی انسانے بیہا ہست اِنْت و آ چہ شرا شرتتر و گہترے
 شوہازا اِنْت، بلہ پہ اِشیا انسانے تہا ہستین بود کار بندگ و در آرگ لوٹنت.

انچش کہ تان وهدے یک کٹوانٹین اشترے تاجگ و در آرگ نبیت، پہ جمّازیا
 جُوانِ نبیت، ہمے ڈٹولا تان وهدے یک نیسسؤکیئے تھا هستین بود و توان کار
 بندگان و در آرگ مَبنت، آ جُوانین نگدکار و کچہ چینیے بوٹ نکنت.

پہ لَبزانکی کچہ چینی یا نگدکاریا لَبزانکئیے وانگ و زانگ و سَرید
 بیگِ اَلمی انت. هر کس گیشترِ وانیت و سرید بیت، لَبزانکئیے جُهلانکیان
 شرتر اُزناگ کُت و لَبزانکئیے زِرئیے مروردانی شوہازگا پُر سِلّاه بیت و پَہک و
 پَلگارین کچہ چینی کت کنت.

چم هر چه که گندیت، دل جُست کنت که اے چئیے، چُون ودی بوتگ
 و چیّا ودی بوتگ و چه کارا کئیت. انسانئیے نگدکاری و کچہ چینی مارشت
 اے جُستانی پَسئوا لُؤئیت. لَبزانکئیے بارئوا ہم همے ڈٹولین جُست چه دلا
 چست بنت که پَسئو لُؤنت و اے ڈٹولین جُستانی پَسئوا ما لَبزانکی نگدکاری
 کُوشین و جُستانی پَسئو دئیوک کچہ چین یا نگدکار کُوشگ بیت.

انچش کہ بُزا کُوشگ بوتگ، نگدکاری یا کچہ چینی چه انسانئیے
 بوتنا بُنگیج بوتگ و چه لَبزانکئیے بُنگیجا زَند لَبزانکی نگدکاری — و لَبزانکی

نگدکار چہ بُنگیجا ہَمے جُستانی پَسُو دَیان بوتگانَت کہ چہ اِشیا لَبزانکی
دَپترے بُرد اِبر بوتگ.

نگدکاری یا کِچہ چینیئے کُوہن ترین نمونہ چہ ہومرے¹ Homer
نِشتانکان گندگ بنت، بلہ یک جتاین اِزمیئے رنگا کِچہ چینی یا نغدکاری چہ
ارستو² Aristotle پیسر نبوتگ. لَبزانکی نغدکاریئے بارثوا ہومرا بگر تان
مروچگیکن رُچا بازین زانتکاران بُرزے جُستانی پَسُو داتگ و ہر یکیا وتی
رنگا کِچہ چینی و نغدکاریئے پَہنات پُراہ و گُشادہ کنگ اُنت.

مَن وتی اے کسانین نِشتانکٹے تھا ہما نیسسؤکانی بارثوا ترانَ کنان
کہ آیان پہ نغدکاریا زبانانٹیئے سرا کڈن کنگ و دلگوش گور کنائنتگ، چیا
کہ بلوچیئے تھا وتساچین نغدکار و کِچہ چین ہما مردم اُنت کہ وت چہ زبانا
نابلد اُنت. کسے کہ وت زبانا بلد و سَرپد مہیت، چہ پیما نغدکاری و کِچہ
چینیئے گرانین بارا وتی کوپگا چست کُت کنت؟

¹ ہومر چہ مَسیہے بوتنا پیسر ہشتمی یا نُہمی کرنا یونانا ودی بوتگ.

² ارستو Aristotle چہ مسیہا 322-384 سال پیسر یونانا ودی بوتگ.

نیسسوک ہر چے کہ نبشتہ کنت، یک زبانئیے تھا نبشتہ کنت. بزآن آ
وتی نبشتہ کنگین کُٹو و پئیگامے رسینگ و دومیے سرید کنگا یک زبانے
کار بندیت کہ وت ہما زبانا شر زانت. بلہ اگن نیسسوک وت ہما زبانا بلد و
زانتکار مبیٹ چہ پئیما وتی ہیرا دومی مردما سرید کنت. بلوچی زبانے تھا
نگدکاری و کچہ چینے بارٹوا ہما نبشتانک (چیزیا ابید) کہ من دیستگانت،
آنچین انت کہ چہ آیان پدر انت کہ نیسسوک لبزانکی نگدکاریے Technique
رہندان بل، زبانے جندا ہم بلد نہ انت. پمیشا من پہ کچہ چینی و نگدکاریا
زبانے زانگتے بارٹوا لہتین نامدارین لبزکار و کچہ چینانی نبشتانکانی گچین
بهران پیش کنان، تانکہ اٹوگین دئورے "زبان نابلدین" بلوچ کچہ چین و
نگدکار بزانتت بے زبانے زانگا، کچہ چینی کنگ وتی وھدے زبان کنگ انت
و بس. بلہ زبانزانیے بارٹوا نامدارین کچہ چین و نگدکارانی لیکہ و
گوشتنانی بارٹوا اٹوان کنگا پینسر، پہ وانوکان اے ہیرا گیشینگ لوتان کہ
نگدکاریے دو بھر انت. بزآن:

2۔ کارستی نگدکاری

اے نشتانک کہ شمایی وانگا ات دیدانکی نگدکاریئے ڈرچا کثیت۔ باید اے
 ہبرا ہم بگیشینان کہ تان وھدے کسے دیدانکی نگدکاریئے بارٹوا چیزے
 نزانٹ، کارستی نگدکاری کت نکنت۔

انچش کہ من برزا نشتگات، نیسوک کہ چیزے نشتہ کنت، آ
 یک زبانیئے تھا نشتہ کنت۔ نیسوکے نشتگین لبران مانایے بیت و ہمے لبر
 و آسانی مانا، وانوکا چہ نیسوکے کٹو و پیگاما سرید کنت۔ وھدے کسے
 شئیرے یا نشتانکے اشکنت یا وانیت، پیسرا لبر یا زبان آییئے گوشان کپیت۔
 رندا، چہ لبر یا زبانا، کردار یا شائر و کلمکارئے مکسد و مرادا سرید بیت۔
 اے ڈتولا زبان، اے مچین کارئے مسترین بھر جوڑ بیت۔ ارستو کہ دنیائے اولی
 مسترین نگدکار لیکگ بیت گوشیت:

"پہ لبرانکا چہ هر روج کارمرز بیوکین زبانا جتا و پسستین زبانیئے کار بندگ
 گیشتر پُر مڑا و سنگین انت۔"

یونانے دگہ مزین نگدکارے "لونگی نس³ Longinus" ہم شائری و ردانکے
 بارثوا گوشیت: "شائری ہئیال و لیکھے رُژنا کنوک لبر انت"
 چہ "لونگی نسا" رند، مسترین شائر و نگدکار "دانے⁴ dante" بوتگ کہ
 سیزدھمی کرنا رند ایتالیہا پیدا بوتگ. آیا "اوامی زبان" On the Vulgar
 Speech نامین کتابے نبشتگ کہ چہ ارستو و لونگی نُسے نبشتگین کتابان
 رند نگدکاری یا کچہ چینے سیمی مسترین کتاب انت کہ آیا وتی
 دراندھیے زمانہا نبشتگ. اے کتاب نگدکاری یا کچہ چینے بے درورین
 کتابے. اے کتاب سرجمیا پہ ما نرستگ و سیمی و چارمی بھری گار و زوال

³ Cassius Longinus کاسیوس لونگی نس (273 - 213 رند مسیہ) یونانی آلم و نگدکار و پلمیرائے
 شہبائک ملکہ زینویائے وزیر و سلاہ کار، کہ آ زمانھے نامکپتین نگدکاری کتاب "نگد" یا "پلگار" بزبان
 "On the Sublime" گون ہماییا همگرینچ انت. اے کتاب سال 1674آ، چہ یونانی زبانان مان پراسی زبانان
 تزیگ بوتگ. گوشنت کہ اے کتابا اروپائے ہژدھمی کرتے شائری و آکاسیے زمانتیکی جُزے دیمہ برگا
 مزین کارے کت. باز لبرانکی راجدپترانت گوشنت کہ اے کتاب چہ آیا دو کرن پیسر یک گمنامین
 نیسکاریا نبشتگ (آزات)
⁴ دانے الیگری Dante Alighieri (1265 - 1321) ایتالیھے مزین شائر و کلمکار، کہ آیا بازین کتاب
 نبشتگ انت کہ چہ آیان نامدارترین کتاب Devinia Commedia انت و بازین زبانان تزیگ بوتگ و یک
 لبرانکی شہکارے.

بوٲگ اُنٲ. بله هَمينچڪ كه رڪٲڱ و په ما سر بوٲڱ، آبيٲے كدر و قيمٲ مان
لَبزانكا سَڪَ باز اِنٲ.

دانٲها وٲي اے كتابا "مُلڪي" يا "اوامي" زبانٲے بارٲوا تُران كٲڱ و
گُوشٲڱ: "هَما زبان كه ما چه كسانيا، چه گوانزگَے ٲها، چه ماتٲے كُٲا هيل
كٲڱ و مارا گون اِنٲ، هَما زبان په ما آسان اِنٲ و وٲي زردٲے جاورا هَما
زبانٲے ٲها شريبا يك دوميا سرپد كٲ كنين و وٲي هٲيالان دلٲے ٲبا هَما زبانٲے
ٲها دَرانگاز كٲ كنين."

دانٲها كسانيا، گوانزگَے ٲها، ماتٲے كُٲا هيل گپٲگين زبان يا مادري
زبانٲے اَرزشٲے بارٲوا چُنٲ سَد سال پيسر اے تُران كٲڱ اُنٲ، بله مَن په كُھٲ
و بؤنَ گُوشان كه مارا وٲي هَند و هَنڪينا، وٲي جنءٲے سرزمينا، وٲي مادري
زبانٲے رٲواج دٲيگا، ٲهر ٲهرين سَكي دپما اُنٲ و تان رُؤچ مَرؤچيگا، وٲي
مادري زبانا وانگ و نيشٲه كنگا، سويمند نبوٲگين.

... اے درد شانين هبرا رَند، نون پءا وٲي بُنڪيٲے نيماگا كايان.

دانتے وَت ایتالیہے مردم بوتگ و آییے زمانہا ایتالیہا ہر یک ہند
و دمگیئے لَبز (گالوار) چہ دومی ہند و دمگئے لَبزا جتا بوتگ، انچش کہ
بلوچستانا ہر پَرگنگئے لَبز (گالوار - لہجہ) چہ دومی پَرگنگئے لَبزا جتا انت.
ہارائے لَبز دگرے، مگرائے لَبز دگرے. کؤہ لَبز جتا انت و شہر لَبز جتا انت.
چہبار و جیونی و پسنی و بندراتانی لَبز دگر آنت و زاہدان و کراچی و سرباز و
پیشن و مندے لَبز دگر آنت.

پمیشا دانتے ایتالیہے بازیں دمگانی لَبزانی سرا چار و بیچار کنگا
رند اے آسرا سر بوتگ کہ تہنا یک دمگیئے زبان پہ لَبزانکا جوان نہانت.
لَبزانکے زبان ہما بییت کہ تہنا یک دمگیئے نہ، مُلکئے دُستین ہند و
دمگانی زبان انت.

ما ہم گون وتی دُرواہین کلمکاریں سنگتان داہم ہمے جہد کنگ و
نبیسوک دلبدی داتگ آنت کہ بلوچی نبشتہ کنگئے و ہدا وتی نبشتانک و
پرندان یک دمگیئے لَبزا نبشتہ مکننت، بلوچستانے سچہین ہند و دمگانی
لَبزان ہور و یکجاہ بکننت. ایشیے دُرور (نمونہ) ہما دُورے نبشتانک آنت

کہ تینگہ هست آنت. اے ڈٹولا ہمڈرچ و ہمدستین زبانپئے ودی بیگئے راہ پیچ
و تچک بوتگ آت کہ آیوکیں زمانگئے لبرانکی زبان بوتگ آت. بلہ آپسوز انت
کہ رندی نیسسوکان مئے رندپد یلہ کنتت و وتی دلئے مئبلا وتی میتگ و
بازارئے زبانا نشتگیش بُنگیچ کت و سرش پہ رُنگراہان کشت، کہ ایشیئے آسرا
بلزچی زبان چورٹوین چُکئے ڈٹولا لگنمال و تیلانکانی آماچ انت. نوکیں
نیسسوک وتی ہند و میتگ و وتی دمک و بازارئے لبرا لبرانکئے زبان جوڑ
کنگئے جہدا آنت، بلہ دریگتین آیان وتی میتگئے زبان ہم بزانتین. راستین ہبر
ہچ کسا وش نبیت، بلہ آتوگیں نیسسوک وتی میتگئے زبان و لبرا ہم پہ
دستموش و تیلانک نبشتہ کنگا آنت.

لبرانکئے زبان یک دمگیئے زبان نہ انت، درستین دمگانی لبرانی
ہورین زبان انت و اے ڈٹولا جوڑ بیوکیں زبان سرجمین کٹومئے زبان بیت.
دانتہا پہ ایتالیہئے ادبی و لبرانکی زبانئے دیما برگا رھبند ہم ٹاہینتگ کہ آ
رھبندانی سرا کار کنگا بلند بالادین درجھے زبانے جوڑ بوت کنت. آیا
گوشٹگ کہ لبرانکی زبانئے لبرانی رد و بند، بے کچہ بیت، چیا کہ گچینی

زبانیتے لَبزانی رد و بند ہم گچینی بیت۔ آیا گُوشنگ لَبز باز تہرین هست،

بزان چُک و چوربگی لَبز، زالبول و جنینی لَبز، و مردینی لَبز۔

مردینی لَبز پدا دو تہرا اَنَت۔ بزان شہری لَبز و کوچگی و کُہستگی لَبز۔

آیئے گُوشگ اِنَت کہ لَبزانکی زبان مردینی و شہری زانا بیت، پرچا کہ

شہر، وانگ و زانگ و دُود رییدگئے بُجہا و بُنزه اِنَت۔ بلہ آ شہری لَبزانی تھا

ہم وتگڑ و وتساجین لَبزان گچین نکت (باگچین کنت) و نزوریت۔ آ گُوشیت

کہ لَبز وت یک بالادیئے ہُدا بند اَنَت، پمیشا و ہدے ما آیان گچین کنین، گُڑا

انچش گچینش بکنین کہ ما پہ و تا دُوستے یا باؤستین ہمراہے گچین کنین۔ آ

پہ لَبزان سِنگئے نمونہا ہم دنت و گُوشیت کہ لَبز سِنگئے ڈُولا اَنَت کہ آیانی

تھا الماس و پیروُزگ و سنگ مرمر ہم بیت و راہانی سرا کپتگین ڈل و ڈوک

ہم۔

مَن وت بلوچی زبانے تاکبندان بازین نبشتانک دیستگ و وانتگ اَنَت، کہ آ

دانتہے گیشیتگین تہرانی پدا زالبولی، چُک و چوربگی و جٹ و ناواندہانی

بزان کوچک و کُہستگی و وتگڑ و وتساجین شہری زبانے تھا نبشتگ اَنَت کہ

آھج ڏٺولا لَبزانیکی زبان بوت نڪنت. اے ڏٺولین نِشٽانکانی لهٽین نیسکار
وتا مزین زبانزانت، کلمکار و شائرَ لیکنت.

دریگتین گون من هما کوهنین تاکیند بوتیننت و من په درورا لهٽین آنچین
نِشٽانکانی گچین بهر گون اے نِشٽانکا هور کت بکتیننت.

دانتے دیمترا گوشت:

"گچینی زبان په گچینی مردمان انت، نه په لینگار و باگچینین
مردمان. په لینگار و باگچینین مردمان لینگارین زبان هست انت.
انچش که شرین بور په زرنگ و گهرتین شهسواران انت و ناسوارین
مردم شرین بورا سوار بوت و تاتک نکت و اگن په مانمئیاتیکی
شرین بوریا سوار بییت، گوا جندی کپیت و پُرشیت. همه ڏٺولا
گچینی زبان په گچینی نیسوک، کلمکار، و شائران انت. هر کس
وتی دلے مارستان گچینی زبانے تھا درانگاز کت نکت. اگن یک
نابود و باگچینین کلمکار یا شائرے گچینی زبانے کار بندگے جهدا

بکنت کُرا مانَ گیشیت و شرین وانوکانی ملنڈ و ریشکندئے آمای

بیت."

بلوچی زبانا اے ڈٹولین باگچینین، لینگار و نزانٹکارین کلمکار و شائر
سکَ باز آنت کہ گچینی زبانا نزاننت و وتگر و وتساجین زبانه اڈش کنگ و
چه آیان بازینے وتی نبشتهان وت هم سرید نبت. لهتین آنچین هم هست آنت کہ
گچینی زبانه نبشتھے جھدا، انچش کہ دانتها گُوشنگ، مان گیشنگ و مین
بوتگ آنت.

همے ڈٹولا آرپی زبانه نامدارین پیلسوپ، زبانزانت و نبیسندہ ابن
هلدون⁵ هم لبر چه مانایا دیماتر لیکنگ، آیا لبر گون تاسا و مانا گون آبا شبین
داتگ و گُوشنگ کہ اگن تلاهین تاسے تھا آپ مان کنگ ببیت آییے کدر و
کیمت گیشتر بیت، بله اگن همے آپ چه تلاهے تاسا در کنگ و کلنڈیے تھا

⁵ ابوژید ابذرهمان ابن هلدون (1332 - 1406)

مان کنگ بیت گُڑا آئیے کدر و کیمت کمتر بیت. بز ان مانائے شریٰ چہ لبرئے
ڈٹولداریا انت.

دانٹے اے ہرا ہم گوشت کہ گچینی زبان دایمین جہد و دلسیاہی
کشگا رند، چہ گچینی شائر و کلمکارانی گچینی شیر و نبشتانکانی وانگ و
زانگا رند دست کپیت. آ ناوانده و نرانتکارین مردمانی و زانتکار و واندهین
مردمانی زبانتے نیامجیا، یک هڈے کشیت و ناواندهین مردمانی زبانا پہ الم و
لبرانک و شائریا باگچین و گستاہ کنت.⁶

ارستوا (384 - 333 پ. م) پلگارین یا گچینی زبانتے بۇستار
مارتگ و وتی کتاب "المیہے" تھا ہور کنگ. بلہ آیا پلاٹ گیشتر آرزشت
داتگ و زبان دومی درجہ داتگ. لونگی نُس و دانٹے دوینان زبان گیشتر
آرزشت داتگ.

⁶ - بلوچی زبانتے بازین واندهین نیسوک ہم تچک و راستین لبران جٹ و جاہلانی ڈٹولا چپ و چوٹ کنت.
ناوانده چہ وتی نرانتکاریا بازین لبران چپ کنت بلہ وانده پہ زانت لبران چپ کنت کہ پہ منی ہٹیلا یک
نادرواہیے.

دانتھے گوشتِ انت کہ ایوکا زبان، شائرے جاؤرا شئیرے رنگ و دروشم دات کنت، ہمیشا ہما کہ زبانزانت انت، شرتین شائر انت۔ اگن ما دانتھے اے بیانا رَس و پَرَس (تجزیہ و تہلیل) بکنین گُرا بلوچئے تھا، نیسوکتین بازین شائر و رَمکار چہ کلمکاریئے لُرا در و گستاہ بوت کنت۔ چیا کہ چہ آیان بازئے زبان چُکی، بازئے زبان جت و جاہلی و نرانتکارانی زبان انت۔

انچش کہ من بُزا گوشتگ دانتھے شہری و واندهین مردمانی زانا پہ لَبزانکا جوانین زبان لیکیت۔ بلہ آیا وتگر و وتساجین لَبز دُست نبت، پرچا کہ آییئے گوشتگئے پدا لَبزانکئے زانا وتساجی نبراهیت۔

آ انسانئے زندا سئے ہالتانی تھا گیشینیت:

1 - جسدی یا جسمی material

2 - ہئیوانی یا بہیمی Animal

3 - اگلی یا راستانکی Rational

اے سہیل ہائتانی جوانین درویشم زبائے سرہال بوت کنتت. انسان وشین تام و
نوش و آرام و آسودگی لوٹیت، و چہ دنیائے ہستین آسودگیان و شرین چیزان پہ
وت پایدگ گرگ لوٹیت. بلہ اگن ما پگر بکنین کہ پہ انسانا پایدگمندترین چیز
چی انت - گڑا زانین کہ سلامتی چہ درستان شرتر انت. پمیشا اینمی و
درواہی یا جنگئے سرہال پہ جوانین لبرانکی زبانا شر انت. ہمے ڈٹولا انسانا
ہٹیوانی جزبہ و مارشت ہم ہست و آہٹیوانی جزبہ و مارشتانی رندگیریا پہ
وت وشی و لڑت شوہاز کنت. ایشیا ہم ما شر زانین کہ وشی و لڑتے بئزہ مہر
انت و چہ مہرا بے کساس وشی رسیت. سٹیمی اش انت کہ انسان اگل و
ہوشے ہڈا بند انت و اشیئے سٹوبا چہ اے دگہ ساہدارین دلوت و ہٹیوانان
گہتر و شرتر انت و بد و نیکنے پرک و پیرا زانت. بدی پہ انسانا چگدر ہراب
و نیکی چگدر شر انت، ایشیا ہم ہر کس زانت. پمیشا دانتہا پہ لبرانکا نیکی
ہم جوانین سرہالے لیکتگ. بلہ آبیہ پہ اے سرہالانی شریئے سٹوبا جوانین
زبان نڑرتگ، بلکنین پہ شرین زبانا اے جوانین سرہال گچین کتگ انت. ایشیئے
مانا اش بوت کہ آ زبائے سنگا چہ سرہالا گران تر لیکیت. و ہدے کہ آ آلسی

زبانے کارمرز کنگئے بارئوا تُرانَ کنت، چہ اُلُسی زبانا آبیئے مکسد جتّ و جاہلی و ناواندہانی زبان نہ انت، چُش کہ مئے بازین بلوچ نیسوکان چہ وتی "جتّ پسندی و ناواندہ دوستیا" زبان پُشتا بُرتگ. آبیئے موّل و مراد اِش انت کہ نبشته و وانگئے زبان یک گیشتگین دَمکئیئے زبان مبیئت، ہما مُلک و ہما کتومئے سَجھیین دمگانی و مُچیین مردمانی ہورین زبان بیئت کہ آبیہا ہر کس سرید بیئت. وتگژ و وتساجیین و پُرُشت و پرُوشیین زبانے مبیئت، چچّ و گنگیین زبانے مبیئت، چُکّی و چوربگی زبانے مبیئت، بلکین ملکئے وانندہ و جوان و پلگارین مردمانی زبان بیئت.

زبان، سرہال یا بُنگپا شئیرئے کالبا ریچیت. مزین شائر زبانا چہ وتی ازمگری و زانتکاربا یک رد و بندین رَہبندیَا کار بندیت و چہ زبانے رد و بندین ازمگری و زانتکاربئے کار بندگئے آسرا وانوک چہ مزین شائر یا نیسوکانی نبشتہان زبان ہیئل کنت.

اِشیئے مانا چُش بوت کہ تہنا پہ اے ہبرا کہ بلوچی مَنی مادری زبان انت، جوانین نیسوکے بوت نکنان، تان وهدے مَن پھتہ کارین بلوچ اِزمگرانی

زباناً نوانان و ہیٹل نکانن۔ بلہ مروچی مئے جاور اے ہدا آتنگ و رستگ کہ
 اگن کسپا دو کتاب وانتگ و کلمے دستا گرگ زانت، شائر و کلمکار انت۔
 زبانزانتیے ہال ایش انت کہ نبیسوک و شعیر پر بندوک وتی شعیر و نشتہانی
 تھا وتا و دگرا زاہ و بد دینت بلہ سرید نہانت کہ چے نشتہ کنگا انت۔

وہدے انگریزی لیزانکے تھا کولرج (Samuel Taylor, Coleridge 1722 - 1834)

و وِرڈزورتا (William Wordsworth, 1770 - 1850) گون وتی پُرنملین شائریا
 رُچ روزینی سرہالان نوکین دروشمیے تھا دیما آرگ و چہ دود و رھبندانی
 واینگین جاوران سما و سسائے رکینگے جد و جہد بُنگیج کت و چہ ایشیا
 لیزانکی دیوانانی تھا مزین چست و ایرے بُنگیج بوت۔ آ دُورے کچہ چین و
 نگدکاران، آیانی سرا مزین ایرادگیری کت۔ وِرڈزورتا ہمے ایرادگیر و کچہ
 چینانی پسُوا وتی زیملائی کتابے دومی چاپے پیشگالا ڈراجین نشتانکے
 ہور کت و وتی شائریے پلامرزی کت۔ آبیے ہمے پیشگالے نشتانک مزین
 نگدکاری نشتانکے لیکگ بوت۔ وِرڈزورتا ایشیے تھا شائریے بازین پھناتانی
 سرا وتی پگر دَرانگاز کتگ، بلہ آییَا گیشتر زبانے بارئوا نشتگ و گُشتگ:

"اے زیملائی مسترین مراد و مکسد ایش انت کہ چہ اُلسی زندا آنچین ندارگ
گچین کنگ و آنچین زبانیا پیش کنگ ببت کہ آہر کسبے زبان انت و آہر
کس سرید بیت..."

آگوشیت:

"شائری و ردانکے زبائے نیامجیا پرک و پیر مبیٹ. چیا کہ ہما زبانا کہ مردم
ہبر کننت آپہ شائری و ردانک دوینان انت، بلہ اے زبان پلگارین زبائے بیٹ
و چہ مانگیشٹگین و چپ و چوٹین لبران پھک و پلگار بیٹ"

وَرڈزورتا، ناواندھین مردمانی یا اُلسی زبائے کارمرز کنگے شعور
پمیشا داتگ کہ آہر شائری چہ و تساجین گر و بندان رکینگ لوٹنگ. اگن
کسیا آ زمانھے انگریزی شائری وانتگ، زانت کنت کہ آدورے شائری چہ
پیمین گر و بندان تہا بوتگ. بلہ چہ ایشیا بازین مردمان اے مانا زرتگ کہ
وَرڈزورت ناواندھین و جٹ و نرانتکارانی زبائے کارمرز کنگے شعورا دنت.
اگن ما اے ہبرا بمین، گرا شائری و لبرانکے زبان، کپتگین بازاری زبائے
بیٹ چیا کہ ناواندھہ و نرانتکارانی زبان نہ ایوکا بد رنگ و بے لڑت انت، آ

لَبْرَانِ پَرُوشَنَت، لُكَّ كَنَنَت، چَپ و چَوَٹ كَنَنَت و كُوشَنَت. بازین لَبْرَانِ گِشِیَنَت
و كُوشَت نَكَنَنَت، بازین لَبْرِ آیانی زبانا نَنَدَنَت، بازین لَبْرَانِ گاجیلَ كَنَنَت و
كُوشَنَت... بلزچیئے تها هَمے ڈُٹولین بازین پُرُشَت و پَرُوشِین رِدانك و شَعیر
هست اَنَت بله هِچیر لَبْرانك لِپَكِگ نَبَنَت و لَبْرانكئے بهرے بوٹ نَكَنَنَت.

وَرْدُزُورَتَا وَت هَم وَتِی شائری اے زبانا نَكَتِگ. بله اگن جاهے آبیَا
اَلُسی یا ناواندهانی زبان کار بستگ، گُزَا هَمُودَا آبیئے شائری بد رنگ و بد
تام بوتگ. پمیشا رندترا آبیَا نبشتگ که لَبْرانكئے زبان پَلگارِین زبانه بییت و
چه ناواندهین و نزانکارِین مردمانی زبانا جتا بییت.

بله انچش که مَن پِیشا كُوشَتِگ، دانتهَا Dante هَمے هبر شرتَرین
رَنگیا کتگ و كُوشَتِگ که اَلُسی زبان کارمرز بییت، بله باید اِش اِنَت که چه
اَلُسی زبانه جُوانین لَبْرَانِ گِچِینی زبانه کارمرز کنگ بییت که آبیَا هر کَس
سرید بییت و آهر کَسِیئے زبان بییت.

اَنُوکِین دُورا پاکستانا جهمنندین بلوچ اَرْدو زبَانِ و اَنَنَت و اَرْدو زبانه
شائریا سرید هَم بَنَت. اَرْدو زبانه یک شائری - زریپ لَکَنغویَا - ناواندهانی

زباناً شئیرے پر بستگ کہ جھلا آئیے لہتین بند پہ نمونہا نبشتہ کنان. اِشیے
کِشک رَشنگین لَبزانی سرا دلگوش دئیگ بیت:

چودھری نے کل کہا تھا ہم سے اے بھیا سکور
سیکھہ منے جسکو کہہ دین بوٹ دے دینا چرور
پرمنا ہی کر گئے ہین مولوی عبدالگپور
دایہجی کو بوٹ دے سکتے نہیں ہم تو حجور
سنتے ہین کرآن مین پھیرا گئے تھے کھود رشول
دین کی جب بات ٹہری دکھل دینا ہے پھجول

اے ادنائین، ناواندھین و پھوالین مردمانی زبان انت کہ پہ لَبزانک و شائربا
سک بد تام، بد رنگ و اشکنگا نوش و زبر جاہ کثیت. بلوچیے ناسرید و
نزانکارین نیسوک ہم مردچان چہ ڈئی زبانانی لَبزان بلوچی زبانتے پھک و
پلگار کنگئے نیمونا ہمے ڈئولین شائری پرندگ و نبشتانک نبشتہ کنگا انت.
آ آربی و پارسی و اے دگہ ڈئی زبانانی بازین لَبزانی بلوچی بدکئے جاگھا ہما

زبانانی لَبْرانَ پرۆشنت و نبشته کنت و دلا و شّ آنت که آیان اے لَبز بلوچی
جامگ گورا داتگ و بلوچی کتگ آنت. جٹی زبانا چاپ بوتگین بازین نبشتانک
مَن دیستگ و واتگ آنت که بلوچیئے "وت دلین" زبانزانت و اُستادان نبشته
کتگ آنت. باید مَن ادا آیانی دَرور (نمونہ) بداتیننت، بله گون مَن هَما
تاکبندانی سیاہگ نیست آنت.

لَبزانک یا شائریئے درانگازی، لَبزانی تها بیت و گون لَبزان نمیرانین
دلستکی، جوانین کلمکار و سلین کلمکاریئے پَرک و پیرا پَدَر کنت. زبانئے
بازین و باز ماناین لَبزانی سرا کابو کنگ و آیانی کارمرز کنگا باز جهد، سگ
و اُپار لوثیت. باز وهدا چُش هَم بیت که جوانین، پُرمائین، وش زبملین لَبز چه
شائریئے زبان و نبیسوکتے کما در رچنت که ما آیان "شُبینی" یا "گئیی"
گوشین. شائر یا نبیسوک نه ایوکا په "شُبینی" یا "گئیی" لَبزانی در رچگئے
"شُبینگی وهد و پاسئے" آیکئے ودارا ببیت، په "شُبینگی وهد و پاسئے" آینگا
وت هَم ساڑی و جاڑی ببیت، تانکه چه شُبینگی وهد و پاسا بهرؤمند ببیت.

اگن آ جاڑی و تیار مہیت، ہما "شہینی و گہبی و ہد و پاس" کانت و بے کار
و بے نپ گوزنت و رثوت.

ایلیٹ⁷ گوشت: آہیا تان بیست سالا لہزانی کاربندگ ہیل کتگ و
ہر زندا کہ آہیا اے کار بنگیچ کتگ، انچش مارتگ کہ اولی زندا اے کارا
بُنگیچ کنگا انت. آہیا دگہ شہین ہبرے ہم کتگ و گوشت:

" لہز وت تامدار یا بے تام، بد ڈٹول یا برہدار نبت، آہانی کاربندگ آہان تامدار
یا بے تام و برہدار یا بد ڈٹول کنت. "بد ڈٹول و بے تامین لہز ہما انت کہ ہما
جاگہا کہ آ کاربندگ بوتگ انت، آ جاگہ آہانی کاربندگتے جاگہ نہ انت."

بلوچیے نوک نیسوکن کلمکارانی نبشتانکان ہزاران اے ڈٹولین لہز
ہست انت کہ وتی اسلیگین جاگہا کاربندگ نبوتگ انت و "بد ڈٹول و بے تام"
انت. بازین (وتی متا) نامدارین شائری شاعرانی تھا ہم زبانے نزانگتے سہوبا
"بد ڈٹول و بے تامین" لہز ہست انت.

⁷ Thomas Stearns Eliot امریکا و دی بوتگین انگریزی زبانے نامدارین شاعر، نگدکار، کسمانکار و
لہزانکتے نوبل گروہبر (1888 – 1965) Noble prize winner

ایلیپٹا زبانے بارٹوا باز تران کتنگ و نیسسوک کڈن کتنگانت کہ آیان
 گون زبانے ہبرکنوک، بزبان کتوما تچکین ہمگرنچی هست، پمیشا باید آ
 کتومے زبانا برکیننت و آییامپروشننت و چپ و چوٹ مکنت.

ورڈزورتا چه ماتین کڈرتا نژیکیے ہبیا وتی شائریے تھا کڈگ و
 کوچگی زبان کار بستگ. بلہ ایلیپٹ اشیا نمیت و گوشیت کہ کوچگی
 مردمانی زبان پہ لبرانکا شر نہانت. آ گوشیت جوانین شائری یا جوانین لبرانک
 کوچگی و پھوالی زبانے تھا ودی بوت نکنت، وانندہ و زانتکارین مردمانی
 زبان لبرانکے زبان بوت کنت و شائر و نیسسوک ہما زبانا کہ ہر روچ ہبر
 کنت، ہما زبانا پہ لبرانکا کار بست نکنت.

راستین ہبر ایش انت کہ ہچ شائری، آ ڈٹولا کہ شائر وتی روچ
 روزینی زندا وت ہبر کنت، آ ڈٹول بوت نکنت. بلہ چش ہم نہانت کہ شائر
 دگہ گڑ و منجین، وتساچین، مانگیشٹگین، پھوالی زانیے تھا شائری بکنت.
 شائر و نیسسوکے زبان چه وتی دئور و زمانھے زبانا نژیک بییت و وانوک

آیے وانگا رند گوشت بکنت کہ "اگن مَن شائری یا لَبزانکے زبانا ہبر بکتین
گُوا ہمے زبانا ہبر کنگ آت."

ایلیبٹ گوشت شائریے زبان و ردانکے زبان چہ یک دومیا نژیک
بنت، پمیشا آیا گوشتگ اگن کسے جوانین ردانک نبشتہ کنگ نزانت، آ
شعیر پر بست نکنت.

بلہ بلوچی زبانا اے ڈٹول نہانت. گون ما رم (نسر) نیسوک تان
روچ مرچیکا نیست، بلہ ہر میتگ و بازارا بازیں وتگر و وتساجین شائر
ہست آنت. نوکین دئورے نوکین لبزانکی آگاہیا لہتین رم (نسر) نیسوک
ودی کنگ بلہ آیانی رمے زبان نزور و نبشتھے بستار و ارزشت باز جہل انت
و ما آیان ہچ ڈٹولا بُرز بالادین نیسوک گوشت نکین. لہتین حسابی نامان
ابید، اے دگہ سجھین گون وهدے گوزگا چہ لبزانکے دپترا گار و بیگواہ
بنت. انچش کہ جام و پاؤل و اے دگہ کلاسیکی شائری دئورا، مروچیکین
دئورے ڈٹولا، بازیں شائر بوتگ آنت بلہ کم ارزشتین بوتگ آنت، پمیشا وهدے
دزنان بار داتگ و بیگواہ کنگ آنت.

مرّوچِگین دئورے بازیں شائر ہم ردانکے تھا یک و دو دانک
 نبشته کت نکنت و گون ایلپیٹے گیشیتگین سَنگا همدپ و همدور بوت
 نکنت. بله هر ماهتاک و لبرتاکان آیانی شئیر و پرند چاپ هم بنت و ماهتاک
 و لبرتاکانی وانوک و شونکار آیان شائر - و بازیان جوانین شائر - هم مئت.
 چه همے شائران باز شئیرانی دپتر هم چاپ بوتگانت و آ مروچان وتی
 همگنگلین شائرانى بارثوا وتی مئا نگدکاری هم کننت، بله آیانی نگدکاری
 نبشتهانی ارزشت همینچک جهل انت که اگن ما آیانی اے نبشتهان نگدکاری
 بمئین گُرا رم و نگدکاری، دوین اِزمانی بے اِزتی بیت. اے جاها بازیں سئوال
 پیداک بنت که چه آیان لهتین اش انت:

1- بلکین بلوچ وانوکانی (اگن وانوک هست) لبرانکی زانت تینگه
 چُش پهته نه انت که شر و گندگے پرک و پیرا بزانت و هر کس که چار گال پر
 بندیت یا یک و دو بے سر و بُین نبشتانک نبشته کنت، آیا شائر و کلمکار
 مئت.

2 - بلکین بلوچئیے تها اَنگت نگدکار و کچہ چین ودی نبوتگ کہ آ

بلوچ وانوکا (اگن وانوک هست) شرّ و گندگئے پرک و پیرا درگیتک و دات
بکنت.

3 - بلکین بلوچ کلمکار و شائر تیننگہ اِلم و زانتئے آ هدا نرستگانت

کہ اے هبرا زانت بکننت کہ شرّین زبانزانت و رم نییس جوانین شائر بوت
کننت.

4 - بلکین بلوچ نییسوک و وانوکان تیننگہ په وت لَبزانکی سَنگے

گیشینت نکتگ.

5 - بلکین بلوچ نییسوک و وانوکان وتی لَبزانکی نرانتکارئے هدا و

سیمسر نمارتگ و گیشینت نکتگانت و بلوچ کچہ چین و نگدکار (اگن
هست) چه وتی جندئے هدان هم زانتکار نهانت و نرانت کہ کجام هدا آیان
جلگی و کجام جاها دیما رتوگی انت.

من دیستگ و مارتگ کہ هچ بلوچی نییسوک وتی سَنگا چه دومیئے

سَنگا کمتر نلپکیت و هر کس توره زبان بزانت یا مزانت، لَبزکار و نگدکار

انت. بلوچی لَبزانتھے بُستارٹے جَہل پَرینگا بلوچی ماہتاک و لَبزتاکان ہَم
 مزین بہرے زُرتگ و ہر کَسبیا کہ چیزے نِشتگ (ردانک یا پرند)، سَنگے
 چارگ و چکاسگا ابید، نہ ایوکا چاپش کتگ انت، ہما نیسوک ساڑاتگ و سر
 بانا رسیتگ انت.

بلوچی لَبزتاک و ماہتاکان رَند، بلوچی زبائے اَسلیگین رنگ و
 دروِشمے بدل کنگ و لیگار کنگا ہکومتی ادارہانی پُرزورین دست گون انت.
 ریڈیو، ٹیلیوژن و اے دگہ چاپ و شنگی ہکومتی ادارہان نزانٹکارین
 نیسوکان زر داتگ و بلوچی زبائے اَسلیگین رنگ و دروِشم تَرَبتگ و بدل
 کتگ. اے وت یک پُر دردین داستانے و دُراجین و جتاین سرہالے. اگن مَنا
 وس و واک بوت گُڑا اے بارٹوا جتا سرجمین نبشتانکے نبشتہ کنان.

ابن ہلدونا ہم لہزانکے بارٹوا وتی نیشٹگین "پیشردا" (مُکَدَّمہ) ¹ گُوشٹگ کہ
 اِلْم و اِزْمئے بیان، زبان یا لہزئے تھا بیت، ہمیشا لہز یا زبان چہ ہر چیزا
 دیماتر انت. آییا اَرَبی زبانئے بارٹوا تُران کتگ و زبان چار بہران گیشپنتگ:

لہز (Language)

دستور (Grammar)

دَرَّیج و بیان (Art of Vocal Delivery)

لہزانک (Literature)

چہ اے چارین بہران آییا لہزانک چہ دُرستان دیماتر کتگ. آییئے
 گُوشگئے پدا وانوک چہ لہزانکا اَرَبی شئیر و ردانکئے زانتکار و زبان و کلمئے
 شہسوار بیت. لہزانکئے بارٹوا آ گُوشیت:

"لہزکاران، لہزانکئے پچار اے ڈٹولا کتگ کہ لہزانک، شئیر و رمئے یات گرگ
 و سچہین اِلْمانی زانتکاریا گُوشنت. بزبان زبانئے زانشت و رہبند. دُرستین

¹ ابن ہلدونئے کتابئے نام انت، کہ بازین زبانان تَرینگ بوتگ.

پیسریگین زانوگران ہم لبرانکے پَجَّارِ ہمے ڈٹولا کنگ۔ البت رندی زانوگران
 لبزساچی و چہر و شُبینے (سنایہ ویدایہ) یات گرگ ہم لبرانکے پَجَّارے تھا
 ہور کنگ۔

ایشیے مانا ایش انت کہ ابن ہلدونے کلمکار نوکین دُورے نگدکار
 و کچہ چین انت و پہ آییآ اَلْمی انت کہ آنہ ایوکا کلمے شہسوار بییت، دگہ
 بازین اِلمان ہم زانتکار بییت تانکہ لبرانک و لبرکارے بارئوا شریا نگدکاری و
 کچہ چینی کت بکنت۔ اے ڈٹولا ما گندین کہ ابن ہلدون چہ ٹی اِس ایلپیٹا
 کَمے پیشگام تر انت۔

ٹی اِس ایلپیٹ گُوشیت لبرکار گون وتی زانا وپادار بییت، چیا کہ
 آییے تچکین سیادی و رشتہ گون زانا انت۔ پمیشا باید آ وتی زانا دیمما
 ببارت و گہتر بکنت۔ آییآ زانے ہیمل کنگ و زانگے زہبندانی سرا ہم سر و
 سوچ داتگ و گُوشتگ کہ وانوک یک وهدے وتی دلگوشا یک شائر یا
 نبیسکارے پرند و نبشتہانی نیمگا گور بکنت۔ بزآن یکین وهدا باز شائر و
 کلمکارانی نبشتہ و پرندان ہوریا موانیت۔

ابن ہلدونا گُوشَتگ: اَرَبی زبانا لَبزانکے تہا پُہتہ کاری چہ اَرَبی زبائے بازین وانگ و یات گرگا بیت. زبانزانتی و لَبزشناسی وانوکا اے سما و بودا دنت کہ آ زبان، نیشته و گال پربندگئے رَہبندان پِجَاروْک بیت و آبیئے کِچہ چینی و نگدکاری جئوہر ہمینیچک گیش بنت کہ چہ رَہبندا رَدین کلامئے اشکنگا زانت کنت کہ کُجام جاگہ رَد انت و گُوشیت کہ اے پلان جاہا چہ رَہبندا در انت. باز وَہدا آ رَدین کلامئے رَہبندا آ دُتولا گوشت نکنت کہ "زبانزانتی دستورئے" زانتکار، کلامئے شری و ہرایئے سئویا دستورئے رَہبندانی ردا درگیتک و بیان کنت، چیا کہ آبیئے زانتکاری، چہ زبائے بازین وانگئے "بیہی زانشتا" انت، اے زانشت آبیآ چہ زبائے بازین وانگ و زانگا رستگ. پمیشا آ دستور و رَہبندانی (Grammar) ردا ہچ گُوشَت نکنت.

ابن ہلدونا پہ ہر لَبزکار و نگدکارا، زبائے وانگ و زانگ زلوری زانتگ. ایشیا ابید دوینان زبائے سرا بالادستی، زانتکاری و وشتامین زبائے گُوشگ و زبائے شیرکنیئے پچاہ آرگئے بود بیبت. آبیآ چہ سرہال یا مول و مُراد و مانا و چہ پلاٹا گیشتر زبان دیمترا کتگ.

آگوشیت:

"چه مانایا زبان دیماتر انت و اگن مانا شرین لبران بیان کنگ ببیت،

گرا آشرتر پهمگ بیت"

هندستانے مولانا مہمد ہسین آزاد گوشیت:

"سر حال یا بنگپ، بلی کہ پہ شائریا المی انت بلہ تچکین ہبر اش

انت کہ شائریے بُرد اندری ہل و باہندے درانگازیے سرا انت، پمیشا لبرانی

گچین کنگ و در چنگ و نژ آرگا جہد المی انت."

ہمے پیما مولانا ہالی زبان و شائریے بارئوا گوشیت:

"چش بوت کنت کہ یک بان بندین اُستایے یک لؤگیئے جوانین

نکشھے زوت زوت وتی پگرئے تھا جزو بکنت بلہ چش بوت نکنت کہ ہمے

نکشھے سرا زوت زوت جوانین لؤگے بندیت. شائری ہمے ڈول انت. چہ

وزن، رد، پدرد و جوانین لبرانی در چنگ و گچین کنگے جنجالا وتا گیشینگ

آسانین کارے نہ انت."

مٹولانا ہالیئے ہمے بیانیئے ڈرچا انگلستانئے نامدارین شائر کولرجئے بیانا
ہم دلگوش کنپت، آگوشیت:

"منا پہ یک جنگی شئیرے پرندگا بیست سال درکار بیت، چیا کہ ده
سال پہ بنگپ و سرہالئے درگیجگا گوزیت، پنج سال شئیرئے پرندگا و دگہ
پنج سال پہ شئیرئے راست و تچک کنگا...."

مٹولانا شبلی ہم لبران باز آرزشت دنت و گوشیت:

"لبرانک و شائریئے درستین بند و بوج لبرانی تھا انت. لبر باز تھریں
ہست، باز لبر نازرک، تامدار، رھوار و شیرکن انت. باز پرمٹا، سنگین، و
وژندار انت. اولی تھر پہ مھر و دوستیئے پرندگان شر انت و دومی تھر پہ
جنگی شئیر و پرندگان جوان انت.

آ لبرانی کاربندگئے بارٹوا گوشیت:

"لبر گون یک دومیا ہمدرچ، ہمتتوار، ہمد و ہمگوش ببت،

انچش کہ گوشئے یک بدنئیئے بند و بوگ انت."

انچش کہ کولرجا گُوشَتگ، زبائے تامدارتر و برهدارترین لیزان جُونین و رد و
 بندین رَهیندیا کاربندگئے نام شائری اِنْت، هَمے ڈُولا مئولانا شبلای گُوشیت:
 "په شائرا اَلْمی اِنْت که آ لَبزانی سَجْهین مانایان، آیانی تئوار و چه آیانی
 تئواری (سئوتی) رنگ و درؤشما زانتکار بییت، اگن نه آیانی کاربندگا رَد
 کییت."

بلوچی زبائے نامدارین کلمکار میر مئا هان مری گُوشیت:

"هئوان شائر که اَنهانی متالته زیاده اِنْت هئوانهانی هئیال دی جُهَل تر و سوچ و
 پگر رُؤزنانتر اِنْت. لئیکن بازین مردم په زُور وُتی هتیاران گُون میرئے هتیاران
 آواریا تَنگنت. مرؤشی مئے ادب گُوشے یک چارراهیئے سرا اؤشتاتگ. مئے
 زانتکار و نگدکارانی پَرز اِنْت که بلوچی ادب و شائریئے سرا گپ و تُران
 بکننت. تانکه نرؤرین، ڈهیللین اَدبارا گِه و گهتر کنگئے جهد هَمے وهدا چه
 بییت..."

نون بیاییت ما شما بُرزئے نام گپتگین زانتکار، کئوَس، شائر و

کلمکارانی بیان کتگین هبرانی پدا چارین که مئے شائر و کلمکار گُون اے

سَنگا ہمسَنگ بنت یا نہ - و بارین پہ شائری و لَبزکاریا ہما چارچوب کہ
 گیشینگ بوتگانَت، مئے شائر و کلمکار ہما چارچویا کدگ گپتگانَت یا نہ
 — ؟

منی ہٹبالا چہ اے وهدئے زندگین شائر و کلمکاران چار و پنچئے
 سرا در کن و بس - اے دگہ ڈرستیگین "وَدِلا میر اَنَت." پمیشا گون آیان منی
 دستبیدی اِش اِنَت کہ اگن کسے مان لَبزانکتے دپتران وتی ناما پشتگیجگ
 لوٹیت گُزا بَرزا بٹیان بوتگین زبانزانت، لَبزکار، و شائریا ہبرانی سرا دلگوش
 بکنت و آیانى سرا کار بکنت. اگن نہ آیان چہ دثورئے دَنر و تامورین دوتان نہ
 آیانی چاپ کناینتگین گنگین شئیرانی دپتر رگینت کننت و نہ دگہ چیزے .

ہمے ڈٹولا پہ نگدکاریا زبان و لَبزئے ڈرستین جھل و بُرز و تر و مانتر
 زانگ لوٹنت. اگن نگدکاری آسانین کارے بوتین، گُزا دنیائے دیمہ شتگین زبان
 و لَبزانکانی تھا نگدکار بے حساب بوتگانَتنت. بلہ ما گندین کہ چُش نہ اِنَت و آ
 لَنکُکانی سرا حساب بنت. اِشیئے مانا اِش اِنَت کہ ہر کس نگدکار بوٹ نکنت
 و انچش کہ بَرزا بٹیان کنگ بوتگ، نگدکاری و کچہ چینی وت لَبزانکتے یک

جتاین و گرانترین بھرے . پمیشا پہ نگدکاریا نہ ایوکا زبان و لبرانکٹے سجھین
 پھنات دَربرگ و زانگ لُوٹنت، نگدکاریے المی و تکنیکی جُھلانکی ہم گُواز
 کنگ لُوٹنت .

گُون اُتوگین دُورے بلوچ نگدکار و کچھ چینان، مَنی دستبندی اش
 انت کہ پہ نگدکاریا کلمے چست کنگا پیسر، وتی جندا الما کساس بکننت و
 بچکاست .

پہارئے شائر۔ مراد ساہر

شائر، کلمکار یا ازمگرئے ودی کنگین شائری، لَبزانک یا اِزمئے
ہما سیادی اِنْت کہ آییَا گون وّتی اَهد و گزن وّتی دئور و چاگردا هست اِنْت.
کلمکار یا اِزمگرئے اِزمئے رَہبند یا رنگ و دروِشما هر وّهدے نوکِیے کئیت،
بیہا آ نوکی یک نوکین لؤئے کہ پہ زندئے کوہنین رَہبندانی مٹ کنگ و
نوکین رنگ دئبگا کنگ بیت. وّهدے یک کئومیئے راجی تَب و واہگ بدل

بنت، آ کٹومے راجی لیکہ و شرزندیے کئیل و کسّاس ہم بدل بنت. ایشیے
 آسرا آ چہ وتی ازمگر، کلمکار، لَبزانت و شائران ہمے بدل بوتگین تَب و
 واہگان ہمدروشمین لَبزانک و ازم لَوٹیت. پہ راجے اے بے تتوارین لَوٹے
 پیلو کنگا لَبزانکے تھا نوکین رَہند جوڑ بنت و دیمّا کاینت. بلہ اگن یک
 راجے چہ وتی بازین اِلتان اے ڈٹولین لَوٹ کت مکنت گُرا اناگھا اَنچین
 لَبزانکی سرمچار جاہ جننت کہ اے ڈٹولین راجی لوٹان پیلو کنت.

مراد ساہرے بارٹو من ہمے مارتگ کہ آ چہ ہما سرمچارین
 ازمگران یگے کہ باز اِلت آماچین راجانی تھا، پہ آیانی بے تتوارین لَبزانکی
 لَوٹ و گزرائی پیلو کنگا ودی بنت. بیشک آ بلوچی زبانے تھناین شائر
 نہ انت کہ ما آییا بلوچی لَبزانکے سرمچار بگوشین. چُشین سرمچار دگہ ہم
 ہست انت، بلہ تان و ہدے کہ زندے مول و مراد ازم و لَبزانکے ہزمتکاری
 مہیت، منزلے پُجگ گران انت. پہ شئیرے پرہندگے شوکا، نوکین راہ و
 رَہندے سازگ بے مکسد انت. ازمے تھا ڈٹولداری، گرانی و سنگینی ہما

وہدا ودی بیت کہ ازمگر چہ زندئے زپتین راستیان وتا دور و گستاہ نکنت،
نژیک کنت، و چہ ہمے نژیکیا ازمنا نوکین سرہال رسیت۔

مراد ساہرا ما پمیشا بلوچی شائری و لبرانکئے سرمچاران یگے
لیکین کہ آییئے ہمگنکلیں دگہ بازیں شائران راجئے ہمے بے توارین لوٹ
نہ اشکتگ و تیننگہ ہما جاہا اؤشتاتگ آنت کہ چہ مرڈچیا سی سال پیسر
بوتگ آنت۔ لہتین تیننگہ پہ وتا گیشنگین رھبندیئے شوہازا سرجنان آنت،
لہتینان وتی رنگ و درؤشم گیشیتنگ بلہ سک بے رراہ و بد رنگ آنت۔ بازار
انسائے آجوبی و آزاتی و آسرائیئے بئیرک چست کتگ بلہ لیکھش و تگر و
وتساچ آنت و جبینش چہ لہڑ و پاہارا ہورک آنت۔ پمیشا آیانی پر بندانی تھا،
سوز و درد کم و نوکین رھبندانی سرا شئیر پر بندگئے شوک گیشتر انت۔
شائریئے ماڑی اینوکا نوکین رھبندانی سرا چست نبیت۔ شائر تورے ہر چنت
نوکین ہئیال ودی بکنت، برھدار و تامدارین لبر کار بندیت، و شائریئے
دوستین ہنر و ساہری کمالان پیش بداربت، بلہ تان و ہدے کہ آگون وتی
شائری ازمنا دلستک و تچک مبیٹ، آییئے شائری تہیچ و ہورک و بے تام بیت۔

بلوچییے نوکین دُورے بازین دیمروئی پسند و کثوم دُوستین شاعر، پورباتگر و دھکان و بے وس و بے دسترسین اُسے بارثوا اَلْمَا ثَرَانِ کَنْت. بلہ نہ پہ اشیا کہ آ، بے وسین اُسے بڑگیا تئورنتگ اُنْت. آپہ بلوچ کثوما وشہال و شریدارین زندیے واہگا گال پَر بندنت، بلہ ایشیے مانا ہچبر اِش نہ اِنْت کہ آیان راجے بے تئوارین گوانک اشکتگ و سرپد بوتگ اُنْت، یا پہ نوکین نعوتیے سازگا آیانی دلا گرمی و برانز ہست و پہ بلوچا شریدارین زندیے شوہازا بے تاہیر اُنْت. راستین ہبر اِش اِنْت کہ اے دُرچے شاعران پہ وتی جندے نام و تئوارے بُرز کنگا اِزم و شاعری وتی سِپتگ لُونسین مُولد کنگ و کار بستگ.

ہما شاعر کہ وتی شاعری و اِزما گُون زندا ہمدُرچ کنگے جہدان گلایش اُنْت و پہ بلوچ کثوما وشہال و شریدارین زندیا و پہ پورباتگر و بے وس و بے دسترسین انسانے آسراتیا اِنکلایے گوانک جننت، ساژایگے لاهک اُنْت. بلہ نہ آ کہ آیانی زانت و پگرے بُنزہ دروگ و دورنگی و دو تل و دوپوستی اِنْت.

بلوچی زبانے چُنْت چُشین شائر اُنْت کہ راجی زندا پہ انکلاب وشہال
کنگ لُوٹت و چہ آیان چُنْت چُشین اُنْت کہ پہ دلستکی اے مکسدے
رَندگیریا، لَبزانک ودی کنگا اُنْت؟

اے جُستے پَسَوا هَم اُهدین شائرنی سرا شرگداریے لُوٹت. بلہ اے
وهدا چُشین چست و ایر و گالگبجیے بُگیچ وتی جندا گچلیا دُور دئیگا
ایید، بے پایده اِنْت هَم. تچکین هبر اِش اِنْت کہ بلوچیے نوکین دُورے
شائرنی سرا اے وهدا شرگداری یا یک شائریے پربندان گون دومیے پربندان
دیم پہ دیم کنگ و چارگ سَک ماہلہ و چہ وهدا سر اِنْت، پرچا کہ اول آسانی
شائریے رنگ و دروُشُم تینگہ نگیشَتگ. اُنچش کہ مَن بُزا نبشتگ، لہتین
دیم پہ منزلا گام جنان اُنْت، لہتین وتی کُوہنین رَندپدان نوک کنگا اُنْت، لہتین
اُشتاتگ و پہ وتا راہیے گیشِپنگے پگرا اُنْت و لہتین پُشتا کنزتگ اُنْت.
دومی اِش اِنْت کہ مئیگ و آسانی نیاما تینگہ دُور و زمانہے هَد و سیمسَر
نگیشَتگ اُنْت. ہمیشا بگندے ما چہ وتی شرگداری و کچہ چینیا گون شائر و

شائری و لَبزانکا اِنساپ کت مکنین و شرترین لَبزانکئے ٹک و نشانان درگیتک
مکنین .

بیشک نوکین دئورے لہتین شائران اُسے تَب و اُستمانی لوٹ و
گزانی سرا پہ دلستکی اِزم و لَبزانک ودی کتگ . بلہ آیانی تھا یک نزورے
بوتگ و هستانت، کہ آیان وتی سرجمین زند پہ اِزما ندر نکتگ . بلہ آیان گون
وتی دُرسیگین نزوریان پہ لَبزانکئے دیمرتویا باز کار کتگ و پہ بلوچی
لَبزانکئے نوکین شوہازکاران آیانی کتگین کار رُزنے آسمان سلامین مینار
انت .

مراد ساہر چہ بُرزے بیان کتگین دُرسیگین شائر و لَبزکارانی رما
در انت . آییے زند پہ اِزم و لَبزانکا بندگی و ہزمتکاریے . آییے شائری ایوکا
آییے نہ، دُرواہین راجے "تپتگین زردے گرمین پاہار" انت . اے دگہ راجانی
ڈٹولا بلوچ راجے تھا ہم شائر یا لَبزکار راجے یک جتاپن ٹکے نہ انت . آ
پوریاتگر انت، دھکانکار انت، شوانگ انت و چہ زندے دُرسیگین پھناتان

نڑیک انت۔ چہ اے نڑیکیا رند ہم اگن آچمان پیچ مکنت و زندا اسلی رنگا
مچاریت گڑا سک مٹیاریک انت۔

ادا اے ہبر گیشینگ لوٹیت، یکے ایش انت کہ زندئے اسلیگین
رنگئے چارگ و زبہریانی سرید بیگ و نوکین زندیئے دروشمئے ٹاہینگ انت
و دومی چہ زندئے کل پھناتین چست و ایران وتا دور دارگ۔ بلہ زندئے بارٹوا
ٹران کنگ انت۔

اے دو جتاین ہبر انت اولیئے تھا یک سنگینی و جھلانکیہ ہست و
دومیئے تھا لبرانکی دوتل و دوپوستی Literary Hypocrisy۔ ساہرئے وانوک
اگن آییئے پرندان ہمے کیلوا کساس بکننت گڑا اے ہبر پدڑ بیت کہ آییئے
زندئے لیکہ و مراد چو آدینکا انت۔ آییئے شئیرانی سنگینی ہما انت کہ یک
مزین لبرکار و شائرئے جندئے مزین جبینا بیت۔

انگریزئے نامدارین کچہ چین جان رسکنا (John Ruskin 1819-1900)

گوشگ:

"اگن یک نکاشے ماتین کُدرتے درۆشمگریا دیما بکنزیت، بله آییے
تھا بود مبییت، گُزا ما آییَا گوانک پَر کنین و گوشین که چه مئے و
ماتین کُدرتے نیاما دور بئے، بله اگن یک شَهزانتین نکاشے اچ وتی
بُرز هئیالی و بودناکیا یک بَرهدارین نکشے اڈ بکت که آگون ماتین
کدرتا هَمَرنگ و هَمدرۆشم بییت گُزا ما آییَا تتوار پَر کنین و گوشین
که مئے و ماتین کُدرتے نیاما بیا... هَما ماتین کُدرت که بلند شان
و اَجَب تهر انت... و مَنا چه آییے اسراران منی دُتولا سَرید بکن."
مَن دلجم آن که مراد ساهرئے شائریے وانوک هچیر آییَا چه ماتین کُدرتا
گستاهییے گوانکا نجنت.

مروچان لَبزانکے تھا دگه سارتین بُنکپے هَم پاد آتکگ. باز
لَبزکارانی هئیال انت که پیسرا انسانے راجی چست و ایرانی Social
Activities رَهیلد اِزم و لَبزانک بوتگ و نون راجدَریری Politics و تکنالوجی
انت. ائوگین دئورا انسانے زانتکار و آگاهین پگر هَما انت که سیاست و
تکنالوجیے تھا انت. بلکین اے هیر په دنیائے اے دگه کثومان راست بییت بله

پہ بلوچ کٹوما نہ... پیسرا بلوچ کٹومے راجی چست و ایرانی رَہبَلدی رسم و رواج و دود ریدگا کنگ و آتون اے بے سروک و بے ہدائندین کٹوم پہ نوکین رہ زُمائِنوکیتے شوہازا سربنگ انت. بلہ پہ منزئے شوہازا راجے چم پہ لبرانکے نیمگا سک انت. چپا کہ اے وِہدا بلوچستان و بلوچ اُستمانے شرتین پگر و زهن ہما انت کہ پہ بے تئواری پھکین لبرانکی کاران گلایش انت. بلہ ایشیے مانا اش نہ انت کہ اے یک جوانین راہے. مے نپسگیرین راجے شرتین پگر و زهن باید شرزندی Ethics، راجدبری Politics، پلسپہ Philosophy، لبرانک Literature، تکنالوجی و اے دگہ امانی نیمگا سرجمیا دلگوش بدنت. چہ ایشیا بلکین راجی زند پہ رد و بند دینا رتوت و مرادانی وش آسراتین منزلا سر بیت. چہ مراد ساہرتے شاتریا مارا پہ ہمے ہیرا دلبدی رسیت.

مراد ساہرا چہ ہچ مکتب، مدرسہ، کالج و یونیورسیتیا سَنَد و دُگری نکپتگ، پمیشا رتواجے پدا ما آپیا آمی و ناوانندہ بگوشین. بلہ ازمگری پئبگمیریے و پئبگمیریا مکتب و مدرسہے سَنَد لازم نہ انت.

چہ مراد ساہرئے شائریا یک نیمگے زبان و لَبزانکئے سرا آئیے
 شہسوارئیے جٹوہر سَہرا بنت، دومی نیمگا شرزندی Ethic، راجدربری
 Politics، پلسپہ Philosophy و جندزانتیے Self discovery هورتین ٹک و
 نشان و راز و آسرار پدَر بنت و سئیمی نیمگا بلوچی زبانئے شایگانی پیداوَر
 بیت. آئیے شائریے تھا یک نیمگے ما وتی بیہی، راجی، زند و نند، آدت و
 دود رییدگئے نشانان گندین، دومی نیمگا چہ تیوگین راجی و دود رییدگی "سرا
 برایا" ودی بوتگین اھوال، گم و اندوہ، بزن و پدردیانی پدگوانکا، وتی زانتے
 تل و بُن تلانی چیہالا ہم اشکنین.

"پاھارئے" شائر بلوچے و بلوچیا تران کنت. آئیے شئیرانی تھا یک شایگانین
 "پیکئے" سہرا انت کہ دری ہدان پرؤشان، وانوکان و اشکنوکان یک بُرز و
 بلندین چاگردیا سر کنت، بلہ چہ وتی جندئے بلوچی چاگردا دن در نعییت.
 بلوچیے رُچ رُزینی لَبز و بتلان وتی دلئے تبا مان شئیران کار بندیت و ہما
 ڈولا کہ لُٹیت آ ہما ڈول مانای دئیت. پہ دَرورا جھلئے پرندان بچاریت:

بیا دلے کُھتان ساہتے مارن
 نی ہبر دؤست! چہ ہلوتا کُوستگ
 یا

دُکُتگ آتکگین ہبر گُٹا
 دؤست وُھدا چؤ جئورجواب نہأت
 مرگ لؤٹیت مَلگے اچ ما
 بیات جئورانی کدھان نوشن
 پُرن دُنبال ان یکزدین من و تئو
 بیا سرپن اے جھانا پیلؤشن
 شُد نرئوت مئے چہ میرئے چانیگان
 بیا گداییے کاسگا پرؤشن

پہ دَرور بُرزا نیشتگین شئیرانی اشکنگ یا وانگا ہچ بلؤچ نگریت، تۆرین
 یونیورسیٹی گریجویٹے بیبت یا پھوالین شوانگے، چیا کہ اے گالانی تھا نہ

وتساجین چہر و شُبین ہست و نہ وتگرین لبر. شائرا زبانتے ہن و بیہی لبر،
 چہر و شُبین لڑت دار، جُہل و پُرمانا کتگ و چہ وتی دلئے پھکین و گون
 نمیرانین شادہان شُشتگ و اشکنوک و وانوکان گلباگئے زنداپئے شیرکنین
 شہجو و وشزیدین چاگردانی شُپینگ داتگ.

مئے بازین ازمگر و زبان کئوآس گوشت کہ بلوچی زبان، پہ زردئے
 اہوائے دَرانگازا ناگشاد انت. بلہ مُراد ساہرئے شائریا، اے گوشتین سرجمیا
 پرؤشتگ و رد کتگ. آبیَا وتی زردئے اہوال انچش دَرانگاز کتگ انت کہ آ
 راجی زندئے ہر پھناتئے پیلئو و سرجمین آکس انت.

ماتین گلزمینئے وئیرانی و بلوچ راجئے بزگیئے سرا، دگہ بازین شائران ہم
 چیہال جتگ، مراد ساہر ہم چیہال جنت، بلہ آبیئے چیہال، بلوچی زبانا انت:

دژمنئے دژمنی بیتگ ایرموش

پُلین براتانی کُشگ بند نبیت

ہار و سیہ گوات شگوستنت گرانین

سبزین سؤلانی پُرشگ بند نبیت

پہ ڈٹولے شینگ آن رَمگ هر گُورا شپانکانی
 اے سیزین پٹ و ڈگار زانان بے ہدائند أنت

ماتین گلزمینئے لگتمالی و اُستمانی گلامی و اُسئے بڑگیا چوں شرّ "جاسی
 پاسی" بزبان ریّس و پریّس کنت:

اے داد منا دانتت آراتین گلامیا
 اُرسان کہ هئوار أنت هؤن، گون کندگان اُپارگ

پہ آیوکین روچانی بارثوا، اُستمانئے واہگ و ارادہان اے رنگا سہرا کنت.

هئپ انت بتنگن ما اگہ، کئپ و ہماری کدہان
 جن برہنگ و مات سردر أنت، چُنڈ چُنڈ أنت کاڈانی سریگ

نَمَّيْتِ كُوْهِنِيْنَ رَهْبِنْدِ وَ رَثُوَاجَانِ
جِهَانَا چِه وَتَا آزَارَ كَنْتِ دَل

چِه دَثُورَئِ سَكِّي وَ سَوْرِيَانِ سَرِيْدِ وَ چِه وَشَنَعِيَاتِكَا نِيْ بَدِيْنِ نَيْتَا زَانْتِكَا رِ اَنْتِ،
بَلِه چِه اِشَانِ اَبِيْئِ ارَادِه نَزُوْرَ نَبِيْتِ:

دِيْمِ بَدِيْنِ رُوْچَانِ گَرِ كَنْتِگِ پِه مَنِ
دَثُورَئِ مَوْرِكَا نِ مُجِيْنِ مَلُوْرَ نَبَانِ
پِه تَيْيِ مَهْرِ وَ پِه وَتِيْ نَنْگَا
مَنِ چِه اِ اَسْئِ پُرَبِنِ شَتَا كُوْزَانِ

اَبِيْئِ رَاچْدَرِيْ زَانْتِ وَ جَاوَرِ شَنْسَا نِيْ پُهْتِه اَنْتِ. مَانِ وَشَكُوَاتِيْنِ بَادْگِيْرِ وَ بُرْزِيْنِ
مَازِيَانِ، نَنْدُوْكَ وَ لَكْتَمَالِيْنِ اُسْتَمَانِئِ وَ شِهَالِيْ وَ اَسْرَاتِيْئِ وَ ابِ كِنْدُوْكِيْنِ
رَاچْدَرِيْ وَ سِيَاسِيْ سَرُوْكَانِيْ بَارُوَا كُوْشِيْتِ:

پہ ہشیال زندئے منزلان بُرت
 اے گنوک کم، زیات اہمک انت
 تعبی نسیب زندئے ایمنی و ائیش
 بھر مئے، بمب و توپ و توپک انت

بلہ و ہدے گوشیت:

لَسَّہ انت مرچی باریئے بالاد
 کثیت روچے کہ دست مئے ڈک انت

آچہ وتی پلگارتگین راجی کُلتوان بلوچ راجا چو تلارا تُرندین ارادہ و نمیرانین
 واہگے دنت، اے پرندئے لَبزانی رد و بند یک نیمگے "گران آسانے" (سہل
 ممتنہ) شرتربن نمونہ انت. دومی نیمگا، مانائے پُربن انبارے و گون بدواہ و
 وشنیباتکان میڑ دئیگئے پدراپن ڈاہ و دُرواہیے:

جی ہما گم کہ وت انت زندئے مراد
 شادھان دور بدارت بیلان
 برہنگ انت شاری و دابانی شلی
 زانا بے لچ و معیار ات بیلان

اے ڈٹولین سرھالانی سرا دگہ باز شائران، شعیر پر بستگ، بلہ پہ بلوچ راجئے
 گمٹرس و بے مٹیاریں ورنایان، مراد ساھرئے پریند، شیل سرین کاتار انت کہ نرم
 و سبگ لگنت بلہ کادش ٹرند انت و زدگ کننت.

پہ راجی آسراتی و وشھالیئے جھدان بلوچ سردار و سروکانی دوتل و
 دوپوستیئے پد و آسر سی سالارند مرؤچی وتی اُسلی رنگا پدّر بوتگ. بلہ
 مراد ساھرا چہ مرؤچیا دہ سال پیسر ایشیئے بارئوا ڈاہ داتگ و اُستمانا پنت دنت
 و کوشیت:

سَرَدَر آرُوکینِ ھَمکِ رُوچا کَننتِ اے دست و دیم
 باید اِنْتِ آزاتیا چیشانِ نگہدارانِ کِنْتِ
 دانکیئے سیشئے ھئوسا زندئے زیبا بیچِ گرنْتِ
 مانِ زَرے زِرآپِ اے کارونینِ ھستگارانِ کنتِ
 بیاتِ تپاسینِ مروچیِ رھیرانیِ کاریدانِ
 وتِ کجامِ جاھا سَرنتِ مارا کجا یلہِ داتگشِ

آچہ ازمگر و کلمکاران ھم دلجم نہ اِنْتِ و آیانِ تُوھینیتِ و گوْشیتِ:

کوْھنگِ اِنْتِ دُوْدِ و ریبِدگِ، بے نپِ اِنْتِ جھدِ و جپا
 جَبَرگینِ چاگرداِ اَشوْبےِ کلمکارانِ کِنْتِ

"جبرگین چاگردے" لبزساچی نوک انت، بلہ ایشیا چینچک راستی هست. ہمے
 ڈٹولا وتی دگہ پرندیا "بُندریں ھکئے لوٹگئے جنگا"، راجی سروک و
 سردارانی لگوریا سک پدرد کتگ و گوشیت:

بُندریں ھکئے لوٹگئے جنگا
 وارت دگہ ٹپے ہازگین ونگا
 مُدتی کوکرانی بر گرانین
 درست کنت پون آپسرے گونگا
 کئے پدردین اُمیتا اُزرے کنت
 زھرگئے زہم گپت ترا زنگا

اے پرندے تھا "کوکرانی بر"، "آپسرے گونگا"، "زھرگئے زہم"،

نشان انت بلہ آجب ڈٹولدار و پر مانا گیشینتگ انت.

چہ مراد ساھرے شائریا، هر وانوک کساس کت کنت کہ ہما پد و

رد، سوز و درد، دلستکی، جندزانتی، پگرے پھتی و رھتی، چاگرد پجاری و

زبان کٹوآسی کہ آبیئے پر بندانی تھا ہست آنت، دگہ شائری پر بندان پہ گدار
گندگ بنت.

آبیئے شائری نمبران انت و ہر زمانہا نوک و تازہ انت و ہر و ہدا ہما
ڈٹولین آسر ودی کنت کہ پر بندگئے و ہدا کتگی. آبیئے شائریئے وانوک، وتی
راجی زندئے ڈرواہین درد و اندوہان مارنت و لبرانکی دود ریندگا آبیئے
آسیلین رنگ و دروشما گندنت.

مراد ساہرئے "پاہارئے" رد و بند کنگا من گون سرجمین لبرانکی راستیا،
آبیئے ہما زمانگئے پر بند ہم ہور کنگ آنت کہ پارسی و آری رد و بند زبانئے
براہ و وانندھیئے مسترین نشانی زانگ و منگ بوتگ آنت. اے ڈٹولین شئیر
پمیشا ہٹوار کنگ بوتگ آنت تان مراد ساہرئے شائری بلوچی زبان و لبرانکئے
سرجمین سرگوست و لبرانکی دپترے بیبت و لبرانکئے وانوک و دربروک،
آبیئے شائریئے ڈرواہین دثور و دیمرویا آسانیا سرید ببنت.

(اے نبشتانک سال 1970، مراد ساہرئے چاپ بوتگین پر بندانی اولی دپتر "پاہارئے" پیشگال انت
کہ ڈوارگ چارگا زند اے گچین بندئے تھا ہور کنگ بوتگ)

کُوھن و نوکے ھئواران،

گلھان نسیر

گئوس بکش سابرا بلوچستانے نامدارین اُسی شائر میر گلھان
 نسیرے یاتروچا وانتگین وتی یک نیشتانکیا، کہ ماھتاک بلوچیے پروری
 1990ءے تاکبندا چاپ بوتگ، منی نام گیتگ و گوشتگ:

"واجه سدیک آزاتا آیئے شائری¹ وتی یک نیشتانکیا نمئتگ، بله
 ھبر وھدے شائریے ببیت، پییز چه آزاتا مسترین شائریے. من پییز
 اھمد پییزے ھما تران نشمشتگ آنت کہ آبی 28/ جولایا ریلوایی
 اکائونٹس اکیڈمیے مشائریے پاگواچی کنانا میر گلھان نسیر

¹ بزان میر گلھان نسیرے شائری.

سازاتگ و گوشتگ کہ آییے شائری چہ پیئزے شائریا ہم سرے
دستے گیش انت.

(ماہتاک بلوچی پروری 1990 تاکدیم 87)

من گئوس بکش سابریے اے ہبرانی سرا ہئیران بوت و پگریا کپتان
کہ منی ڈٹولین نزاننکارین مردمے کہ وت چہ نسیرے شائریا وتی راہ شوہاز
کنگ، چوں آییے شائریا "نمّان؟" بارین گئوس بکش سابری لبز "نمّنگے"
مانایا ہم زانت؟

آلبت چہ مرّچیا پانزدہ سال پیسر کہ چہ کراچیا پانزدہ روچی لبز تاک "زمانہا"
کشگا اتان، نسیرے جندے گوشتگے پدا، آییے یک کتابیے سرا، چمشانک
و شرگرداری نبشتانکے نبشتگات و تاکبند "زمانہا" چاپ کنگات. بلہ چہ
نبشتانکے چاپ کنگا پیسر، نبشتانکے سیاہگ مراد ساہر و امانلّہ گچکیا
پہ وانگ و شعور و سلاہ گرگا داتگات. منی ہیالا، آہر دو چہ ایشیا
بے ترانگ نہانت. نبشتانک سکّ دراج ات و چہ دوین واجہانی مشورہا رند،

گوئڈ گپت و زمانہا چاپ کت. اُون گُون مَن نہ وتی ہما نبشتانکے سیاہگ
ہستانت، نہ "زمانہے" کُوہنن تاکبند و نہ نسیرے شئیرانی دپتر. پمپشا
وتی نبشتانکے ہما ٹکان گیشپنت نکنان کہ چہ آبان گئوس بکش سابرا منی
سرا نسیرے شائریے "نمگے" بھتام جتگ. منی نبشتگین آنبشتانک کتابے
سرا شرگرداری چمشانکے بوتگ و منی ہتبالا آییے تہا چُشپن ہیچ ڈٹولین ہبر
نیوتگ کہ چہ آیا گئوس بکش سابرا اے مانا در کشتنگ. مَن آییے شائریے
سرا، آییے لبرانی درچنگ و کاربندگ و آییے نبشتہے رھبندے سرا بیشک
ایراز گپتگ و بلوچی دُستیگین کلمکار، شائر، زبانزانت تنوار پر جتگ انت کہ
آ منی بنگیج کنگین اے گپ و ترانا دیما ببرت تانکہ نسیرے شائریے سچھین
پہنات وانزکانی دیما رُزنا ببت.

مَن اے ہبرے گوشگا پھر بندان کہ منا چہ نسیرے شائریا دلبدی
رستگ و اگن مردچی بلوچی لبرانکے دپتران منی نام ہم ہور انت، و اگن مَن
ہم چہ بلوچ لبرانکی لشکرا یکے لینگ و متگ بان، گُرا اشیے سئوب
نسیرے شئیرانی اولی دپتر "گلبانگ" انت کہ مَن وتی پانزدہ سالگیا وانتگ و

در بُرتگ. چہ مَنی سد رگا یک رگے ہم پہ اے ہبرا گواہی نذنت کہ مَن
 شائریے "بے گواہین دریا" نسیرے شائریا نمّان. مَنی ہیبلا ساہر یا مَنی
 نیشتانکا سرید نبوتگ و ہدامریے زبان و بییان و نیشتھےے رھبندھےے بارٹوا
 مَنی شَرگداری نیشتانکھےے مانایی "نمّگ" زُرتگ، یا چو اے دگہ بازین بلوچ
 کلمکار و نیسیوک و شائران، شَرگداری آییے تبا نکپیت.

مدّے بیت، دلا اوّمان بوتگ کہ نسیرے شائریا یوانان، بیہمان و
 چیزے نیشتہ بکنان. چہ ملکا درآیگا رند نسیرے شئیرانی بازین دپتر چاپ
 بوتگ آنت کہ چہ وتی دراندُہیھےے بے وّسی و بے دسترسیا چہ آیان زبھر بوتگان.
 چیزے ماہ پیسر، پہ میر بشیر اّمد بلوچا کاگدے راہ داتگآت و چہ آییآ
 دستبندی کتگآت کہ پہ مَن نسیرے شئیرانی دپترانی رٹوان دئیگا تتوجیلے
 بکنت. چہ اے ہبران پدّر انت کہ مَنآ نسیرے شائری نہ تھنا باز دؤست انت،
 مَن ایشیا پہ وت و پہ اے دگہ لیزکار و شائران رُژنھےے بُزہ زانان. دُرپگتین
 نسیرے شائریے دُرسیگین پھناتانی سرا بلوچھےے نامدارین زبانزانت و
 کلمکاران شَرگداری نیشتانک و کتاب نیشتہ و چاپ بکتین کہ چہ ایشیا نہ

ایوکا بلوچی لہزانکے بُنمال گیشتر بوتگ آت، نسیرے شائری و پگرے
 آندیمن پھنات ہم زاہر بوتگ اتنت. دگہ کٹوم، نسیرے ہم کد و ہم بالادین وتی
 شائری سرا، کتاب نشتہ کننت و وتی کالج و یونیورسٹی و اے دگہ
 دَرَجاہانی تھا پہ پٹ و پولا کرسی Seat گیشینت.

منی ہٹیاا اُنون اے ہبرانی و ہد نہ انت کہ کتے نسیرے شائریا مئیے
 و کتے نہ... و پہ کسے مَنگ یا نَمَنگا نسیرے شائریے سَنگ، سبکتَر
 نبیت. اُنون اے ہبرے و ہد انت کہ آئیے شائری و پلسپہ و زانشت درگیجگ
 ببیت. آئیے شائریے بالاد شوہاز کنگ و گیشینگ ببیت و زندے پاک و
 پلگار و راستین تجربتانی رُزناہیا نسیرے پگرے رندگیری کنان، آئیے
 شائریے سرا ننگدکاری و شرگداری کنگ ببیت. من دلجم آن، کہ اگن ما پہ
 دلستکی نسیرے باز پھناتین شائریے سرا لہزانکی و پگری شرگداری بکنین
 گُرا آما آئیے کد و بالاد بُرتر ببیت و مے اِلم و زانت ہم.

چہ شرگداریا آئیے شائری و پگرے تھا ہما یکرنگی و کُوہنگی دور
کنگ بیت کہ آئیے شائریے سرا شرگداری و پٹ و پؤل نکنگ و آئیے
شائریے چیرین و اندیمین پھناتانی دیمہ نیارگا پیدا بوتگانٹ .
تیننگہ ہر کسپا کہ نسیرے سرا چیزے نبشتگ، آئیے شائریے یک
پھناتیے سرا نبشتگ و ساژاتگ . نسیر، ساژایگ نلوٹیت . شوہازگ و
درگیجگ و لبرانکے وانوکان دئیگ لوٹیت . اگن آئیے پریندانی مانائے
کُوہنگی و یکرنگی دور کنگ و نوکین پھنات دیمہ آرگ بوتیننت گُزا لبرانکے
بازین وانوکانی چم پیچ بوتگاتنت و گئوس بکش سابرا اے گوشت نکتگات
کہ من یا دگہ کسے نسیرے شائریا نمین .

گئوس بکش سابرے ہیرانی سرا منی ہئیرانیے دومی سئوب اش
انت کہ آییہ نسیرے شائری و لبرانکی بالادے دُرچا پییز اہمد پییزے گوشتن
پیش کتگ . پیشک، پییز اہمد پییز اُردو زانے مزین شائریے بوتگ، بلہ
پییزے بدلا اگن آییہ یک بلوچ شائر و لبرانکے نام بگپتین، گُزا آئیے ہیرانی
سنگ گرانتر بوتگات . پییز اہمد پییز چہ بلوچی زانا نابلد بوتگ، آیک

زبانیتے لبرانکی ریبت و رهبند و شائری نازرکی و اے دگہ چپ و راستان چون
 زانت کہ وت آ زبانا بلد نہانت. دومی اش کہ آیا اے ہبر نسیرے شائریے
 سرا شرگداریے ردا نکتگانٹ. وهدے کہ شرگداریے ہبر بیت، گڑا وت
 پییزے سرا ہم، نگدکار و شرگداران ایراز گپتگ. اُردو زبانے اُستادین کلمکار
 ڈاکٹر جمیل جالبی پییزے بارٹوا نبشتہ کنت:

"فیض کی شاعری بھی اغلاط سے پاک نہیں ہے۔ زبان و محاورہ

کی غلطیاں، الفاظ و تراکیب کا نیا استعمال اسکے یہاں بکثرت ملتا ہے۔"

(ادب، کلچر اور مسائل تاک 230 نیسکار:

ڈاکٹر جمیل جالبی)

"فیض کی نظم" تنہائی میں جسقدر شاندار الفاظ اور عمدہ اسلوب ہے، یہ

نظم اسی قدر مبہم اور بے معنی ہے۔"

(ادب کلچر اور مسائل، تاک 231)

نیسکار: ڈاکٹر جمیل جالبی)

"فیض کی نظم" تنہائی" پڑھتے وقت ہم یاس، افسردگی تو ضرور

محسوس کرتے ہیں، لیکن شاعر کا بے پایاں "ذہنی تجزیہ" ظاہر نہیں

ہوتا.... لیکن محض افسردگی یا یاس طاری کرنے کیلئے اتنے سارے

مصرعے لکھے گئے تو کوہ کندن و کاہ بر آوردن کے مترادف ہوگا.."

(ادب کلچر اور مسائل، تاک 231، نیسکار:

ڈاکٹر جمیل جالبی)

"فیض کا ایک مصرع ہے:

"یہ ہر ایک گام پہ ان خوابوں کی مقتل گاہیں"

"مقتل گاہیں" مقتل لکھنا چاہئے تھا یا پھر "قتل گاہیں" مقتل گاہیں غلط

ہے"

(ادب کلچر اور مسائل، تاک 236،

نیسکار: ڈاکٹر جمیل جالبی)

بلہ چہ ڈاکٹر جمیل جالبیئے اے ہبران کسے ہم گوشت نکنت کہ ڈاکٹر جمیل

جالبی پٹیزئے شائریا "نمّیت."

اگن نسیرئے شعیداین بلوچ کلمکاران بئے ڈٹولا آپرستش مکنتین و

آیئے سرا نگدکاری بکتین کُرا آیئے پگر و کُلوئے (پٹیگام) بارٹوا بازین

نۆکین سرھال پیدا بونگاتنت و چه آیانی وانگ و پھمگ و زانگا، نۆکین
کلمکار و لَبزکارانی پگر و زانتے تها هم جُھلی و پُھتگی آتکگ آت.

نسیرے شائریے وانگ، آیے پھمگ و زانگ و چه آیے شائریے
درؤشما رنگ زورگ و چه آیے کار بستگین لَبزان لُزت گرگ و چه آیے پگرا
راه شوهاز کنگ، زندگیے یک کارے و مارا نسیرے زندبکشوکین شائری
زندگین کثوم و زندگین مردمانی ڈئولا وانگ و زانگ، و پدا وتی کثومی و
راجی زندے تجربھانی تها جاگه دئیگ و هور کنگ لوثیت. چیا که آییا وتی
پرېندانی تها، زندے - شریدار و آجوین زندے - راه پیش داشتگ. آ باید
مرؤچی مئے تَب و هیل و آدت، مارشت و اِھساس، زبان و لَبزانک و پگر و
زانتے جتا نَبئیوکین بهرے بوتین.

بله بلوچیے نبیسوکانی کلم نَسنگ آنت، پگر تندان گپتگ آنت و
تَرنت و پَرْتَرنت، پدا کاینت وتی هما کوهنین رَندُپدانَ گرت. دِیما شت نکنت،
چیا که دِیما نسیرے شائریے بے گوازین دریا انت. چه دریائے هپت تلین

گورمان، مُروارد درگیجگا اژناگ لوثیت و پہ اژناگیریا بود و شرین کُنش لوثیت.

نسیرے شائریے تھا زند، آزاتی، اژت و شریے ڈرستین پھنات
 گیشتگ انت و منی ہیالا اے بلوچی راجدپتر و لبرانکے مسترین راستی انت
 کہ بلوچستانے سیاسی آگاہیا نسیرے ازمگری کُنش (کردار) چہ آییے
 سیاسی کُنشا (کردار) باز وزن دار تر انت. آیا زرنگ و مزن جگرین
 سپاہیگیے ڈٹولا چہ وتی شائریے سیلاھا پہ بلوچ کئوما شریدارین زندیے
 وشین واب دیستگ و پہ اے وابے راستین تابیرا، وتی ڈرواہین زندا جنگ
 کنگ.

انچش کہ من بُرزا نبشتگ، هر کس کہ نسیرے پرندان وانیت،
 آییے شائریے یک پھناتیا زوریت و نندیت. منی دستبندی گون وانوک و
 نبیسوکان ایش انت کہ نسیرے شائریے پڑا ایوکا سیاست شوہاز مکنت،
 زندے اے دگہ پھناتان ہم درگیجنت. اگن ما نسیرے شائریا - چُش کہ من
 وانتگ و پھمتگ - سیاست و هک و آزاتیے لوٹ و واہگان در بکنین ہم، آ

پہ شایگانین گیدیئے ودی کنگا یک وش زبلمین سئوتے و نسیرئے اے وش
 زبلمین سئوتے شایگانین گیدی، ہما انسانئیک انت کہ آئیے دلئے زرمبشت
 چہ ہڈ و سیمسراں بے حاجت انت. اے ہما انسانئے دلئے زرمبشت انت کہ نہ
 سیاہ انت و نہ گورگ، نہ مسلمان انت و نہ کاپر، انسان انت و بس.

نسیرا وتی اے سئوت ہما و ہدا الہان کنگ کہ درستین دنیا یا کوهنین
 دئور پُشنا کنگ و پہ نوکین نئوتیا جاگہ ہورک کنگا بوتگ. چہ انسانی
 راجدپترئے لاپا نوکین و مزنین انکلاب ودی بیگیا بوتگ آت. روسے مزنین
 انکلابئے گوات وش و تازہ آت. گران واپن چینی چہ سالانی و ابا جہ سرتگ و
 آگہ بوتگ انتت. ہندستانا، پہ نوکین روچئے ٹک کنگا باما داتگ آت.
 اپریکائے تپنگین سرزمینئے برانزان اڈدئے مردمانی دلان رُژئے ڈیوا روک
 کنگ آت. میان روڈراتکئے ہرم سراہانی تھا نگرہبدنانی رکس و موسیقی
 ایرموش بوتگ انتت و آیانی جاگہا زہم و اسپرانی تتوار آت. لاتینی امریکائے
 بُرنجیگین ڈگار چہ آراتیئے سرمچارانی پادمالیا لُرد اتنت. انکلابانی اے دئورا
 نسیرا وتی بے تاہیرین دل و تپنگین زردئے گوانک مان وتی گال و پریندان جاگہ

دات و بلوچے پادمالین شرب و آوار جتگین آزاتیے پدجنگا، بلوچ توار پر
جت و ٹوہیننتت کہ پاد بیانت و آگہ بنت.

اے توار یک کسانین مردمیے توار نہات، یک انچین زرنگ و
نترسین سرمچارے ترندین هگل ات کہ پُر زمل ات. آیے اے پُر زملین
توار ایوکا پہ بلوچا نہ، پہ ڈرواہین دنیائے زلم آماچین مردمان ات. آیے
"بلوچ" مئیگ و شمے بلوچ نہانت. پہ ڈرواہین دنیائے هک و آزاتی لوٹوکین
کٹومان یک گیشٹگین نشانے.

مَنْ زران پہ ہما رچان کہ نسیرے وانوک آیے لبرانی جھلانکیان
ایر کپنت و آیے پگرے مرواردان در گنجنت و مردمانی دیما پیش کنت.
مروچی وهدے ما نسیرے ترانگا کپین و پہ آیا دیوان کپین، گڑا اے ہبرا شر
بزاین کہ مے چپ و چاگردا کشوکین گوات بدل نبوتگ. مے پادان سانکل و
زمیل انگت بستگانٹ. مے سرزمین و ڈیہ و ڈگارے ٹپ انگت ڈرواہ
نبوتگانٹ. وشنغیاتکانی زہم و کاتار انگت مے سرا ساہیل انت. اُمیت و
وشپین وابانی ہما بئیرک کہ نسیرا وتی رٹوگے وهدا مے دستا داتگ، ما

بۆلانتے سرئلا مِک کت نکتگ. چه تھارماہین شپان تلاہین ماہکانیے ودی
کنگئے ہما واہگ کہ نسیرئے زندئے مدئی ات، و آہیا وتی زندئے اے مدئی
مئے اوستا یلہ دات و شت، تنینگہ دلانی کبرستانا کل انت.

نون ما چے بکنین؟

اے جُستا نسیرئے پریدانی وانۆک و دریرۆک و زانۆک باید پستو بکننت.

نسیرا، دنیا گون پچین چم و پراہین دلپا چارتگ و زندئے
مانگیشتگین گُک و گرہانی گیشینگ و بوجگا راہ سوج داتگ. پہ ہمے
راہئے سوج دئیگا وتی زندئے گیشترین بھرے، زندانانی تھا گوازیتنگ. بلہ
مرۆچی نسیرئے اے سر و سوجانی بارتوا کس تران نکنت. کس آہیے داتگین
پگرا گیر نیاریت. من نگوشان کہ بلوچ زانتکار، راجدریر، ورناین شائر و
کلمکار و راجی جھدکار چه مرۆچبگین جاوران وتی چمان بند بکننت و پُشتا پر
بتزنت و نسیرئے دئور و باریگئے نیمگا برئونت. من گوشان اگان آیان دینما
رئوگی انت گُرا گون نسیرئے پرمٹا و شریدارین پگرا دینما برئونت. چیا کہ اگان
مئے دلان مان وتی ڈیہ و ڈگار و سرزمینئے تھا پہ ہئیاداری و شریداری زندگ

مانگنے و اہگ اَنگت هست اِنْت، کُڑا مرؤچِیگین جاوَر کُوستگین دئورے رُزنا بیا چارگ و پہ و شین باندا تیا نسیرے رُک کتگین ڈیوا، یک آمویے¹ کنگی اِنْت .

نسیرے شائریے رُتگ و ہنڈال، آبیے وتی سرڈگارا سَک اِنْت بلہ وتی پگرے تالان کنگ و لہڑانی دَرانگاز کنگا ہر جاہ چیزے آ بیا دست کپتگ، زورگا ابیے نکتگ. آ بیا وتی زبان و بیانیے اے رنگ، مارشت و پگر اَنچین و ہدیا بلوچیا دات کہ آ و ہدا بلوچی زبان پہ نوکین دئور و نوکین زَمانہے لوٹ و گزرائی پیلو کنگ و وتا زندگ دارگا بے تاہیر اَت. بینشک بلوچی زبانے تھا کُھنین (کلاسیکل) شائر بے شمار اِنْت و آ بانی شائری بے دَرور اِنْت. نسیرا ہَم وتی شائریے دومی دئورا ہمایانی رَندپد گپتگ، بلہ یک ہسابیا آ بیا کُھنین شائریے رَہبند پرؤشتگ و نوکین بُردے اِیر کتگ کہ آ، نوکین دئور و نوکین زمانہ و پگر و کئومی مارشتے بُرد و بُنہشت اِنْت. بلوچیے اے دگہ دُرستیگین شائران نسیرے رَندگیری کتگ و ہمایے اِیرکتگین بُردانی سرا

¹ تہار ماہین شپان مان سُچی و دیوانان رُزنا بیا یا پہ راہے شوہازگا جمبورکتگین آس .

وَتی شائری دے دیوال بالا بُرتگ. بلوچیئے نوکین دئورے شائراں نیست چُشین
 کسے کہ آیا چہ نسیرے شائری و پگرا رنگ نُرَتگ و آییئے گینگان گیری
 نکتگ. کسپا پہ زانگ و کسپا پہ زانگ نسیرے گینگان گیری کتگ. گون اے
 گینگان گروکان ہما نامدارین شائر ہم گون انت کہ وتی شائریئے پاکئے چوڑا
 (بُل) چہ نسیرا بُرتز لیکنت. دریگتین دراندیہیئے اے نپس گیرین روچان گون
 من آیانی و نسیرے شائری دپتر بوتیننت و من گون آیانی شائری نشان
 دئیگ و پیش کنگا پہ اے نبشتانکئے وانوکان وتی اے ہبر راست کت بکتین.

آیک یاگین شائری. یاگی، اے ڈئولا ہم کہ آیا بلوچی کلاسیکی
 شائریئے بُردانی سرا نوکین انکلابی شائریئے ماڑی نکشبد کتگ. آییئے
 شائری تَنگ و زیل، پیشرد و پدردئے ہدانی تھا انت، بلہ اے تَنگ و زیلانی
 پراہی و شایگانی بے کساس انت. جاہے جاہے چہ کدیمی زہندان سرے تاب
 دئیگا ائیب زاننت. اے سرہالانی سرا کہ آیا شائری کتگ بنگپ باز کم انت
 بلہ آیا چہ بلوچیئے کدیمی شائریئے پُر گنجین دپترا بنگپانی زورگ و وتی
 شائریئے تامدار و پُر مانا کنگا دل نرنجینتگ. آتَنگ و بُنتگ و پیشرد و

پدردئے آرزشتا شرّ زانت و وتی گیشترین پربندان اے نیمگا دلگوشی کُور
کنگ. بلہ انچش کہ مَن پیشا کُوشتگ، انگت کُوشان کہ پیشرد و پدردانی
شوهازا آییآ باز جاگہ آنچین گارین، بے بجارین و بے ماناین لَبز زرتگانَت کہ بد
رنگ و بے براہ انت و باز جاگہ آییآ آنچین لَبز پیشرد و پدردانی تھا آورتگانَت
کہ مانااش دگر انت بلہ نسیرا چہ وت دگہ مانا داتگانَت.

اے نژوری اینوکا نسیرئے شائریا نہ، نوکین دثورئے دُرسیگین
شائریا پربندان هستانت. ہمے ڈئولا، زبائے لَبزانکی دؤد و رھبند و چہر و
شُبینانی پابندی زبائے بُنگیجی دثورا گران انت، بلہ بلوچیئے ڈئولین زبائے کہ
آییآ پُر گنجین کلاسیکی لَبزانک و شیری سرگوست و دَرور هست، شیری
ربیت هست، زبان و لَبزانکے مَبتگین رھبندانی پابندی نکنگ تھورنیت.
نوکین دثورئے کم و گیش دُرسیگین شائر، (و مرّوچان ورناین شائر، کہ وتا
"نوک باھند" کُوشنت، پہ نزانکاری) زبان و شائریئے اے دؤد و رھبندان
پروشننت و لَبزان پہ وتی شیری حاجتان چہ وت مانا کننت و کار بَدنت و چہ
اے راستیا وتا پھک بے ترانگ کننت کہ ہر لَبزئے پُشتا یک بُدري سرگوستے

ہست و چہ آیانی اے ڈٹول کنگا لبر چہ وتی دؤد ریبدگی پچار و پرگوستا زہرہ بنت. اے ڈٹول کنگا زبان پدا پُشتا رثوت و بُنگیجی دثورے تھا ابر کپیت. اے وتگری و وتساجی پہ زبان و لبرانکا تاوانے. مَن پہ بژن گوشان کہ نسیرا وتی شایگان و باز پھنات و نمیرانین شائریا گون لبران اے ڈٹولین گوازی کتگ. آ وت ہم چہ اے راستیا انکار نکنت و گوشیت: "مئے باز شہ نیبیس و شائر منی سرا ایراد گرت کہ مَن آج وتا نوکین لئوز (لبر) جوڑ کتگ آنت. مَن متان کہ تان ہڈیا آیانی ہبر راست آنت. باز بران شعیری ہاجتا مَن ہمے کارا کنان، و ایشیا بلوچیئے پیئمین زبانیا پہ لازم زانان، بلہ پدا ہم تان و سا مَن اے جہدا ہم کنان کہ ہما نوک سازتگین لئوزانی تَب بلوچی بییت.."

("منی شائری و شعیرانی املہ" گلہان نسیر، تاکبند تپتان، مئی - جون، سال 1990)

انچش کہ نسیرا نوکین شائریئے یک اسکولے بُنگیج کتگ و نوکین شائران نوکین پگرے داتگ، ہمؤدا چار و بیچار و دیدئے نوکین پھنات ہم آورتگ. ہمیشا پہ منی ہٹالا انچش کہ "آتا شاد بلوچی زبانے نوکین دثورے شائریئے یک انچین چپگردے کہ بے اؤدئے گوزگا شائریئے راہے رھگوز وتی

منزلا سر نبت، ہمے ڈٹولا نسیر بلوچیئے کُوہن و نوکین شائریئے "کشک
 ہٹواران" (Crossroad) انت و شائریئے پندا سپر کنوک توره چہ ہر نیمگا
 سپر کنگا انت، آیانی کشک، آیان یکبرے اے کشک ہٹواران کاریت.

آییئے شائری نوکین دئورئے ساہ و راج پجاریئے زانت انت. آییئے
 شائریئے تھا زندئے واہگ و مرکئے ونگپروش کنگئے سکین ہست. آ وتی
 شائریئے زہر و زبرین چاگردا چہ مہرئے شیرکنیا تامدار کنگئے جہد کنت، بلہ
 دُرنگتین آییئے شائریئے تھا اینچک ڈاہ و شور مہوتین و آییئے تران و الہان
 گُوشتانک دئیوکیئے ڈٹولا مہوتیتنت. منی ہٹیلا آییئے ہما دُرستیگین پربند
 کہ آیانی تھا ازمگری دروشم و زیبایی کمتر و سیاسی گُوشتانکئے رنگ گیشتر
 انت، یک وهدے سرتگ بنت. دُرنگتین ہمے سیاسی گُوشتانک نمونہین
 شئیرانی تھا نسیرا پییز اہمد پییزئے ڈٹولا رنگریزی بکتین تانکہ آ کئورئے
 دامنا رُستگین شنگرین گزئے ڈٹولا داہم سبز و نمیران بوتیتنت.

یک دگہ ہبرے ہم آییئے شائریا مارگ بیت و آ اش انت کہ آہیا پہ
 کاڈ و مہرنگانی مہر و دوستیا ہچ نگوشتگ. جنین آییئے ہچ پربندئے

سرنامگ نہ انت۔ آئیے شائریے تھا ہر جاہ کہ جنیئے نام کثیت، انسانی،
کتومی و راجی رشتہے شوہازا کثیت۔

زانتے شوہازکار و ہدے پہ زانتے شوہازا در کپنت گڑا نسیرے سر
چہ درستان بُرتر انت۔ آ پہ وتی راجے بڑگیا نہ ایوکا وت گمیگ انت، وتی
وانوکان ہم گمناک کنت۔ آئیے تتوار بُرز، ہمّت مزن و دل چہ وشین واہگ و
امیتا سرریچ انت۔ آئیے ہر شعیر زندے سَبک انت۔ آئیے پگرے بُرہ انسان و
انسان انت و بس، و چہ انسانا دُن ہر چیز بے مانا۔ پمیشا چہ رنگ و زات و
زُریاتے پرک و پیرا بلند و بالا انت۔ آ انسانے زردے پُر تتوار پِن گوانک انت۔
آ زُلم آماچین راجا پہ سرکشی و گھگیریا گوانگ پر جنت و ژامبلینیت و وتی
زرد و ارواہے بے تاہیریا پہ زور آسانی سرا سر بار کنگا جہد کنت۔ آئیے
گوانک تچک و سیکین دئیوک انت و بیھی و دود پسندین بلوچے ڈٹولا ڈاۓ
دنت و کثیت۔ ہمے سئوب انت کہ آئیے شائریے تھا باز جاگہ نزوری گندگ
بنت۔

نسیرئے شائریئے ہئیال پھک و پلگار و تچک انت، آییئے چند ہمسنگ و سنا
 و اندیشگ رھوار انت۔ بلہ آ زندئے زبھری و راستیانی زاہر کنگا وتی لبر،
 مارشت و لھڑان ہپت رنگین و نرم و نازرکین آبریشمی پوُشاک گُورا دئیگئے
 بدلا زبر، ہرگدار و تیز کنت و پیش کنت۔ راست انت کہ شائر وتی ڈیہ و کئوم
 و راجئے سیاسی جاوران یک انسانئیئے ڈٹولا پھمگ و مارگ لوٹیت، بلہ
 وُھدے وتی سیاسی مارشتان شعیرئے جامگ گُورا دنت گُوا باید اے ہبرا بزانت،
 انچش کہ آ سیاسی مارشتئے ہدا بُدین انسانے، ہمے ڈٹولا آ شائرے ہم۔
 پمیشا وتی کئومی و سیاسی مارشتان زیبا و نازرکین لبرانی جامگ گُورا
 بدنت۔ بلہ نسیرئے شائریا توپ و تُپنگئے تتوار گیشتر و زیملئے تتوار کمتر
 انت۔ آییئے اولی دئورئے شائریئے تھا پہ نوکین دئورئے وانزکان ہچ اپیل
 نیست، بلہ نیامی و گُدی دئورئے شائریا سنگینی و پُھتگی هست و وتی اے
 دئورئے شائریا آییبا باز جاگہ بُراہ و زبایئیئے آدینکا انکلاب و آجوبی نشان
 داتگ۔ آییئے شائری انسانئے راجی شوَمَکانَ کلونڈیت، کُدینیت و گھگیرئے
 راہا رُمانیت۔ آ اشتراکی شائرے و ہما راجی داستان کہ آییبا چہ بلوچیئے

کُوھنپن جُنْگی و اِشکی شَعیران زُرْتگ و وُتی پَربندان بَیان کُنْگِ اُنْت، آیانی تها
یک دابے نان دابیا کمیونسٹی پگر ہم جاگہ دانگ.

وُهدے انسان سرکشیئے بعیرکا چست کنت گُڑا سرمچارے بیت. یاگین
سرمچارے کہ آئیے سِلاه "لَبز" بزبان شاعری بیت، آ زبائے نازرک تَبیئے
بارئوا باز پگر نکنت. نسیر ہم یاگین اِنکلابی سرمچارے پمیشا اگن آئیے
گیشتر شَعیرانی تها شَعیری زَمَل و زَبایی کم اِنْت، معیارِیگ ہم نہ اِنْت. بیشک
آ وُتی دُورے کامیاب ترین شاعر اِنْت. بله اگن په وُتی ڈیہ و ڈگار و اِزْت و
شَریئے پَدجَنگا بلوچئے کثومی جُنز ہمے دُولا بیت کہ مرچینگ اِنْت گُڑا
نسیرئے ہما شَعیر کہ آیا اِنکلاب، سرکشی و آجویئے سرا گُوشْتگ اُنْت،
بے ترانگ کنگ بنت و لَبزانکئے دپترتاکان یک وُهدے مُجاندیم بنت. اگن ما
اِنکلاب و آزاتی و سرکشیئے سرھالا نسیرئے گُوشْتگین پَربندان، ہمے سرھالا
مراد ساہر، اکبر بارکزی و آنا شادئے پَرستگین گالان دیم په دیم بکنین گُڑا
آیانی لُزْت و رنگ و دُرُوشُم بُرھدارتر اِنْت.

آیان انکلاب و آزاتیئے سرھالا وتی شئیر انچین جھانگیرین زبان و بیانیئا
 گُوشتگ آنت کہ دلا ایر کپنت و وانوکا هوشمندین یاگے کنتت. چیا کہ آیانی
 آسر درواھین رگ و ریشگانی توکا رثوت. نسیرئے پرندانی وانگا جوش هوشا
 نزور کنت، بلہ انگت هچ کس چه اے هبرا پرؤشت نکنت کہ آییئے شائری
 بلزچی لبرانکتے کیمتی بُنمال انت.

سرشائر سالانی سالو رند، یکبرے هما وهدا پیدا بنت کہ وهدے پلسپه، زانشت
 و دانش زیمَل بیت و شائریئے زانا الهان کنگ بیت. پلسپه، زانشت و دانشئے
 اے شائری الهانئے تھا شائر نه تنها راجی دپترزانتے بیت، وتی گُوستگین
 باربگ، وتی اتوگین زمانه و آیوگین دئورئے پیش بینیا هم کنت و هر دئورئے
 انسانئے دلا وت بیسہیئے ابدمانین ساھے مان گیحیت. اے دئولا گون
 سرشائرئے بالادئے گیشینگا، نسیر درگیجگ و شوهاز کنگ لؤئیت. آییئے
 پرندانی اندیمین پهنات و مَجگ شوهاز کنگ، درگیجگ و پدَر کنگ بننت.
 آییئے شائریئے سرا جزباتی نه - المی گپ و ثران ببیت.

نسیر بلوچی زبائے سرشائر بوتگ و ہر سرشائرے پرندانی تھا ازم
 و ہنر ودی کنگے بود، ہمسنگی، گران مہزی، و پہ نگدکاریا رِہت (Solid)
 و پُہتگین دید لُوٹیت. مئے سرشائرین نسیرے پرندانی تھا ہم ہمے دُستیگین
 سِپت، ہستانت، اَلبت پہ نگدکاریا رِہت و پِہتگین دید یا چمشانکے پِہنات
 یک کَمے نزورتر انت. مان آییے پرندان شائری کم و وکالت گیشتر انت. ہما
 وانوک کہ انکلابے تھا زبایی و مان زباییا انکلاب شوہاز کنت، چہ
 نسیرے پرندان اگن دلینکیم و دلپروش نبت، دلجم ہم نبت.

نسیرا وتی شائریے تھا انسانی مارشت، واہگ و اُمیتانی یک بھرے
 گون وتی پگر و زانت و مارشتان ہور و یک کتگ و زند ہر چنت کہ دینما گام
 جنان وتی رنگا بدل کنت و پگر و زانت و مارشتے تل و بُن تل زاہر بنت، آییے
 پگرے رُزبایی انسانے گنگ و بے توارین مارشتان ہما ڈتولین زبان دنت.
 ہمیشا آ ایوکا بلوچے شائر نہ، سرجمین انسانانی شائر انت.

آییے شائریے تل و بُن تل ہمینچک باز انت، آییے کش و پِہنات
 ہمینچک پُراہ و شایگان انت و آییے سیاسی و راجزندی زانت اینکس بُرز و

بلندِ انت، و آبیئے انسانی و گیدی رشتہئے رنگ و دروُشم انچش باز اُنت کہ
 دمانیا نندگ و آبیئے سرا دلئے تبا نبشته کنگ سگ گرانِ انت. پہ نسیرئے
 درگیجگا باز جہدَ لوُتیت. مَن دُرسیگین بلوچ لَبزکاران تئوار پَر جنان و
 دلگوشِ دَیان و گُوشان کہ نمیران ہما شائرِ بیت کہ آبیئے شائری زمان و
 مکانئے چارہڈان بگوازینیت و ہر زمانہئے رنگ آبیئے تھا بیبت، پمیشا،
 بیبیت نسیرئے شائریئے ہمے رنگ و دروُشما و ہمے پھناتان در بگیجیت.
 آبیئے پریندانی سرا اَلمی کار بکنیت. آبیئے لَب و لہجہ و زانت و مارشتئے تل
 و بُن تلان اِیر کینت و ہما تجربہ کہ آبیئا وتی شائریئے تھا کنگ اُنت — کامیاب
 بوتگ اُنت یا نہ — بیبیت و اِشیئے سرا گپ و تُران بکنیت. چہ آبیئے شائریئے
 تجربہان بلوچی لَبزانکئے دامن چکدر شایگان بوتگ؟

بیبیت اِشیا اَلمی ڈٹولا بچاریت. آبیئے شعیرانی بازین بند بتل بوتگ و روچ
 روژینی راجی زبانئے بھر بوتگ اُنت. اگن لَبزانکئے شوہازکار آبیئے شائریئے
 سرا پٹ و پوُل بکننت گڑا منی ہٹیالا دگہ بازین بند و چارند بتل بیت و روچ
 روژینی راجی زبانئے بھر بوت کنت.

ہمے ڈٹولا آلیا بازین چہر و شُبین و تی شائریا آورتگ و زبان پُر گنج کتگ، آ
 سرجمین چارگ، وانگ و پهمگ لؤننت.

نسیرئے شائریئے سرا شرگداری ائون پمیشا اَلمی انت کہ وهدے شائ
 و شرگداریئے نیاما باز وهد بگوزیت، پہ شرگدارا اے کار گرانتر بیت. پمیشا
 مرجیگین کار پہ بانداتا یلہ دئیگ مبییت.

(اے نبشتانک چہ کراچیا چاپ بشوکنین تاکبند "نپتان" مئی/ جون 1990آ، چاپ بوتگ)

پہ ادبی کاروانا

مژھدارین گنی پرواز!

دُرواہ باتت. مان اماراتا تیی "ادبی کاروانے" یک جھگیریا منا دو سئے رندا
 ٹوہینتگ و گُوشنگ کہ پہ "ادبی کاروانا"، چیزے نبشته بکنان. من هر رند
 آییے پستوا گُوشنگ کہ کورہین لاپئے آسئے توسگا ہمینچک مان گیشنگان
 کہ پہ "ادبی کاروانا" نکپان. بلہ چہ منی هر پستوا چیزے رُچا رند تیی
 زُرنگین کارندہ پدا آتکگ. چہ آییے بازین رنو و آیان پھریگ بوت و آیا زبان
 دات کہ چیزے نبشته کنان. بلہ رندا پگریا کپتان کہ المی ایزت و پگری
 دُکالئے اے دلسوچین چاگردا چے نبشته بکنان؟

ہمے بنگپ زرتگ و ترا اے کاگدا نبشته کنگ و ہمایئے دستا دئیگا آن .
 تانکہ پہ تھو راہ بدنتی . اے لبرانکی نبشتانکے نہ انت ، آنچاپن کاگدے بلہ اگن
 ترا پہ وتی لبرانکی تاکبند " ادبی کاروائے " گران بھاپن تاکانی تھا چاپ کنگا
 دوست بیت گرا پہ من مزین شریے .

وہدے ما و شما بلوچی لبرانکھے بارئوا ثران کنین ، اے راستیا
 بے ثرانگ مکنین کہ بلوچی لبرانک نوکی چہ تھاریا در کپتگ و ماہکانیئے
 نیمگا دستموش کنان انت . ہمیشا نییسوکانی کلم کوتاہ انت و وانوکانی پگرئے
 دامن تنک انت .

بلہ بلوچی تاکبندانی شوکار دایم پریات کننت کہ شریں نییسوک نیست یا پہ
 آیان شریں نییسوک و جوانین کلمکار نبشته نکنت .

منی جُست ایش انت کہ شریں کلمکار و جوانین نییسوک کئے انت؟

بلوچی زانا شریں نییسوک نہ پینسرا بوتگ و نہ مرّوچی هست ، بلہ
 ہمیشان کہ ما و شما پہ وتی دلے سھڑنگ و وتی زردئے پرامگا نییسکار و
 کلمکار گوشین ، نوکین دئورئے پگری ، سیاسی ، مالی ، راجی و راجزندی کش

و چیلان پیڑاتگ آنت و مانگیشتگین جاورانی سٹوبا یک نیمگے ہمے
 نیسسوکانی چند و آیانی کلمے نیاما رشتہ سستگ و دومی نیمگا نیسسوک و
 وانوکانی (اگن بلوچیا وانوک هست) نیاما رشتہ نمئتگ.

پگر و ہئیالے مادینن راہ پُرشتگ آنت و ہمینیچک کُند و کؤنڈ پیدا
 بوتگ آنت کہ وانوک و نیسسوک ہور پہ منزلیے نیمگا ہمگام بوت نبت.
 دوینانی پگرے گردون و پرتتر جتا بوتگ آنت. ما و شما لہتین حسابی مردم، کہ
 وتا نیسسوک لینکین، وتی جندے شوہازگ، درگیجگ و پجارگے کارا آنچش
 مانگیشتگین کہ مے پگر و سسا بلند کدین لبرانکے نیمگا رٹوکین راہے
 درگیجگا انگت رھاگ نبوتگ.

وانوک نبئیگے سٹوبا، نیسسوکان تیننگہ پہ وتا تچکین راہے
 گیشینت نکتگ. بیہا ہما کہ نیسسوک آنت وانوک ہم ہما وت آنت، جتاین
 وانوک پیدا نبوتگ. بلہ اگن وانوک هست گُرا چہ آیانی نیمگا نیسسوکانی
 نبشتانکانی سرا ہیچ ڈٹولین پستو درشان نبت.

بگندئے چُش کہ مَن گُوشان، چُش مبیّت و مَن چہ وتی دُراجین
 درانڈیہیے بے وِسی بے دسترسیا چہ بلند کدّین بلوچی لَبزانکا گِستاه و زِبہر
 بوتگان، پمیشا چیزے کہ اے بارٹوا نیشته کنگا آن زد اُنت.

سال 1970 بگر تان 1990آ، بیست سائے تھا بلوچی زبانا بازین لَبزانکی
 تاکبند و کتاب چاپ بوتگانُت، کہ چہ آیان چیزے پہ نمونہ مَن ہم
 دیستگانُت. اے مُدتا پہ ہسابی بلکین باز کتاب ہم چاپ بوتگان. (نزانان چُنت
 سد یان چُنت ہزار) و اگن کتابانی باز چاپ بیگ لَبزانکے دیمرئوئے نشان
 اُنت گُرا بلکین بلوچی لَبزانک دیما شُتنگ. بلہ اُنچش کہ ہمے لَبزتاک و کتاب
 کہ چاپ بیگ اُنت، لَبزانکی بُستارش بییت. مَنی ہئیالا اے بازین لَبزتاک و
 کتاب (لہتینا ابید) گچینی لَبزانکے دُرجا، ہمدرچ کنگ نبت.

پرواز! تئو مَنا پہ نیشته کنگا تئوار پر جَنگا ائے، بلہ مرؤچان مردمان وانگ یلہ
 داتگان. زند ہمینچُک تیزگام بوتگان کہ ما و شما گون اے تیزگامین زندا
 ہمرکابی و ہمگامی کُت نکتگان. راستین ہبر اِش اُنت کہ ما و شما درستگیگین
 پہ سَرا برایی یاد کُشان، کپان و جہ جنان، ہیبران و پرتیشان، گامے دیما رٹوان

و دو گام پُشتا کِنزان، زندئے ہمراہداریئے جُهدا این۔ چہ زندئے ہمے تیزر پتاریا مارا - مئے وانوکان - اے مؤء نرسیت کہ دلدلین المی کتاب بوائین۔ نون کتابئے جاگہ یا هوالتاکان گپتگ یا اُردو زبائے ڈایجسٹان، کہ مئے گپتتر وانوک انگریزی نزاننت۔ مئے وانوک و نیسسوک، هر دو اُردو زبائے ہمے سُبک و بازاری ڈایجسٹ و تاکبندان واننت و آیانی سیاہگان بلوچیا ترننت یا چُش کہ نوکین نیسسوک گوشت "رَجیننت"۔ بلہ تتو زائے کہ "رَجینگ" یا "زجانکئے" مانا ترجمہ نه انت، په کیمیاکاریا Chemical Process گڈ، ابریشم، پشم یا چرمئے رنگ دئیگ یا دگہ ہمے ڈٹولین چیزانی بیھی تب و رنگ و دروشمئے بدل کنگ و آیان دگہ ڈٹول و دروشمئے دئیگ انت۔

وانوک نبئیگئے دگہ سٹوبے بلکین اش انت کہ نیسسوکان وتی راه گار کتگ۔ آیانی رگ و ریشگ چه وتی دؤد و ریبیدگا سستگ انت۔ آ، وتی نبشتانکانی تھا هما بازین لَبزان کہ نبشته کنتت، چه آیانی مانا و دؤد ریبیدگی پدگندا بلد نه انت۔

بگندا! ادب – لیزانک، دَرشائے یک اَنچین راہے کہ لَبزکار گزن وانوکان وتی
 دلے مارشتان پہ دلستکی دَرانگاز کت کنت. بلہ بگندے تقو سہیگ و سَرید
 اے و چہ مَن شرتَر زائے کہ مروچان لَبزکار و ازمگر وتی مستر وت نہ آنت و
 گل و پاٹیانی تھا اَنچش مانگیشٹگ آنت کہ وتی جندے مارشتان یلہ دئیگ و
 گل و پاٹیانی رندگیری کنگا آنت.

مَن وت بلوچی زبان و لَبزانکے رندگیریا سرجنان آن، بلہ مَنی ہٹیالا بیہی
 لَبزکارانی دل لوثیت کہ پہ راستی و دلپھکی وتی پگر و مارشنا دَرانگاز
 بکننت. اے وشین ہبرے کہ نوکین ورنہ چہ و ابا آگہ بوتگ آنت، بلہ نوشین ہبر
 ایش انت کہ یک گرانین بے بروردین پگری کش و چیلےے اماچ آنت و نزاننت
 چون وتا چہ اے بے آسرین کش و چیللا در بکننت. یک سٹوبے ہم ایش انت کہ
 ما وتی راجی گزان مارت نکین، ہمیشہ نہ لَبزانکے لوثانی دیما دراتک کنین
 و نہ تچک و راستین رھبندیا پگر کت کنین، وتی کم لیکھے (اھساس کمتری)
 مُردگا بل کہ وتی کوپگان تلام کنگ.

مے لَبزانک، زبائے تَنک پهناتی و دَرشان و دَرانگازے هوشاما هَم جَتگ و
دَرشان و دَرانگازے اے هوشام په ما مزین تاوانے که ڈالچار کنگ نبیت و
بمیشا نۆکین کلمکاران په وتی بے سَر و بُین گپگان گیرین نیشتانکان، نۆکین
مانائے شوهازا لَبزساچیے کارجاه پچ کُتگانت. اے یک مزین وِباه و
ناذرواھیے و یک رۆجے مے وش و شیرکن و تامدارین و چه لَبزانکی دؤد
رَبیدگی بُمالا سررَبچین زبانا بیگواه کنت. نۆکین دئورے بازین پُر پیچ و تابین
گُگ و گرهان بلوچ کلمکار چه وتی دؤد رَبیدگ و کثومی و بلوچی رِبیتان
سِستگ و پَسَسِت کُتگانت. باید راست و هکین کلمکار دِیما بیاتکیننت و
نۆکین پدرَبچش چه سرَبتگی و گینگان گیربے سلین ناذرواھیا در بکتین، بله
نه تهنا بلوچی لَبزانک و لَبزکار هر دو دَم بُرده انت، سرجمین چاگرد تھاردیمی،
کرد و کُنش و پگری جَهل کپتیے آماج انت.

مَنی هئبالا لَبزانکی جُهلانکی و پُهتگی چه لَبزانکا بیگواه بوتگ.
لَبزکار چه وتی پَرگوست و راجدپترے اؤتاگان سِستگ و گسرتگانت. آ زبان و

راجدپترے نیاما ہستین رشتہا نہ ایوکا نابلد آنت، اے رشتہے زانگ و ہمے
 بُپَدانی سرا لَبزانی دپتری و دود رِبیدگی مانائے درگیجگا دلگوش ہم نکتنت .
 نیسوک و کلمکار وتی نیشتانکانی سرا گون یک و دومیا اِزت دار
 و گرانیہ مردمے ڈولا تران کنگے بدلا گوشے یک دومیے پت کشتہ آنت .
 باید آیان وانندہ و اِزت دارین مردمے ڈولا یک دومیے نیشتانکانی سرا تران
 بکتین و آیانی شری و نروری پدر کتیننت و پہ یک دومیا اِپارکشی اش ہم
 ببوتین - بلہ تیننگہ چُش کہ من دیستگ، بلوچ نیسوک اِپارکشیہ پہ وت
 بے اِرتی زانتت . اُنون تنو بگوش کہ اے لَبزانکی گیابانا چے نیشته و چے
 گوشگ بوت کنت .

انگت دگہ ہبرے نیمگا ترا دلگوش دئیان کہ وهدے لَبزکار یا شائر نیشته
 کنت گُرا آییے چم راہا بنت کہ کسے آییے نیشتانک یا پربندا وانیت و گلاییت
 و آییے درشان کتگین پگرا ساڑاییت، یا گون آیا ناتپاک بیت و وتی ناتپاکیا
 درشان کنت . بلہ اگن اے دوین ہبر مینت گُرا اِشیے مانا اِش انت کہ آییے
 ہبر کسا نوانتگ و نہ اشکتگ و ندیستگ . وهدے آییے دنیائے مردم کز و کور

و کُنْگ اَنَت، گُزَا کَرّ و کُور و کُنْگانی دنیایا نبیسوک گون کئے هیر بکنت و
وَتی هیرا کئیا سَرید بکنت؟

یک نیتگے هَمَا کلمکار که چَمَش په وانوکانی ساڑایگا، رها اَنَت،
وت پرامیئے آماچ اَنَت. آیانی هئیال اِنَت که آبان بلندترین پگر و شرترین هئیالے
پیش کتگ و ساڑایگئے لاهک اَنَت. بله راست اِش اِنَت که آبان بد رنگ ترین،
سِلّ ترین و بے مانا ترین لَبزانی هاک و آکوٹے چتگ و مِچ کتگ که چه آیانی
وانگا وانوکا هِچ نرسیت. مئیگ و شمئے دُرستانی نبشتانک بے مانائین لَبزانی
آکوٹ اَنَت.

دومی پهناتا لَبزانکئے پڑا گوشتے هیژا بے هست، بله کس سرپد
نبیت که اے چه بَرْمشے. انچش که یک پیپے (ئین) چه دُوکا پُر کنگ و
ژامبلینگ ببیت گُزَا چه آییَا دُهل و دُومے تئوار اَلْمَا کئیت و گُوشان کَرّ کنت
بله آییئے تها رد و بندین زِمَل نبیت. یا اگن چه یک بندین لُوگیا باز مردم په
هۆری و هَمْتئواری مۆتک بیارنت گُزَا آیانی مۆتکئے تئوار اشکنگ بیت بله
کَسے سرپد نبیت که آچه گوَشگا اَنَت.

ہما مردم کہ پیشا نیسکار بوتگ آنت و بلوچی زبانے تچک کنگ و
 لَبزانکا چہ تھاریا در کنگ و رُژناییا آرگئے جہدش کتگ، اَنون مَنی ڈٹولا پہ
 وت زَمبے نانئے شوہازا جوکان کپتگ آنت. دگہ چیزے نیسکار کہ بلوچی
 زبانے پدانکان سَرَکپان، بُرزاد شُتگ و آپسر و بیوروکرٹٹ بوتگ آنت، بلوچی
 نبشتہ کنگا پہ وتی آپسری مَنسبا کم شرییَ زاننت. ہما لَبزکار کہ چہ آیان
 بلوچی لَبزانکئے شہکارین نبشتانک نیسگئے اُمیت دارگ بوتگ، آپہ وتی
 نام و تغورائے برجہہ دارگا وتی کُوہنین پدَرندان نوک کنگا آنت. نوک
 نیسوک، " لَبجگا" ادب و لَبزانکَ لِنکنت و دگران ہم پہ "لَبجگا" پنت دئینت
 و زندئے راستیانی مارگ و مانگیشٹگین گُرَنچان بوجگ و جیڑہان تچک و
 راستین رَہبندان گیشینگئے شوہازا نہ آنت.

کلمکار و اِزمگر گیدیے ماترگ و زندئے دلئے دُریکگانَ ماریت و
 وتی مارشتان لَبزانکئے رنگا زبانَ دنت. بلہ هر وهدے اِزمگر یا کلمکار چہ
 پَرگوستا وتا سِنَدیت و گِستاهَ کنت و اَبَریشمئے کرمئے ڈٹولا وتا سِرپوشَ کنت،
 گُرا راجئے گزران زانت نکنت و راجی زندئے جیڑہان سِرپدَ نبیت. اے دئورئے

نیسسوک و کلمکار وتی جندئے جینا پُترنگ آنت و چیزے کہ نِشْتَه کَنْت، چہ
وتی مارشتان نہ، دگہ زبانانی ادنائین و چت و چینکین نِشْتانکان بلوچیا تَرینگا
آنت. مَن چہ دگہ زبانان نِشْتانکانی تَرینگ و بلوچی کنگے نموک نہ آن، بلہ
ہر زبانا وتا یک تَب و دود رَیدگ و راجدپتری آپرچے ہست. اگن بلوچیے
تھا ترجمہ و تَرینگے کار چہ بلوچیے دود رَیدگ و زبائے تبا دُن بیت، گُرا آ
بلوچی نِبت. بلوچی زبائے تھا اُردو یا دگہ زبانانی لَبزان زورگ و ہما زبانانی
رِد و بندان نیسسگ بلوچی زبانا چہ آئیے بیھی دود رَیدگی چاگرد و آپرچا در
کنت و یک وتگرین رنگے دنت. نیسسوک چہ اے ہرا بے ترانگ مِبت کہ ہر
زبائے تھا ہر یک لَبزبا وتا یک راجی و دود رَیدگی بَنزھے ہست. اُردو یا
دگہ زبانانی لَبز کہ زورگ و بلوچیا کار بندگان، آیانی دود رَیدگی بَنزہ دگر
آنت. اے ڈٹولا ہما نِشْتانک کہ آیانی تھا اے ڈٹولین لَبز زورگ بنت،
بے مانای بنت. دگہ بازین نیسسوک ہست آنت کہ وتی دلے مِیلا لَبز اڈ کَنْت و
وتی اڈ کتگین لَبزان وت مانای دئینت کہ آیانی داتگین مانایان ہمایانی جندا
ایبَد دگہ کس سرپَد نِبت.

بلوچی زبانئے کلمکاریئے مسترین جنجالِ ایشِ انت کہ ہج کس گر و
 بند نہ انت۔ ہر کس ہر چے نبشتہ کنت و ہر ڈٹولا نبشتہ کنت، بکنت۔ ہج
 کسا ہک نبست کہ نبیسوکان ہگل بکنت و بگوشیت کہ آچہ راہا رد انت۔
 پہل کنیت کہ پہ "ادبی کاروانا" جوانین نبشتانکیئے بدلا بلوچی
 لبرانکئے لہتین جیڑھانی بارٹوا اے ڈراجین کاگد پہ شما نبشت۔ زنانان شما
 اے نیمگا دلگوش کتگ یا نہ؟ بلہ اگن شمئے ہٹیالا اے جیڑہ ہست انت گڑا
 منی دلستکین واہگ ایشِ انت کہ "ادبی کاروانئے" تھا ایشانی بارٹوا بنیسیت
 و گون یک دومیا گند و نند و دیوان بکنیت و چہ نوکین دئورئے دیمرتوکین الم
 و زانتکاریئے شہمان، بلوچی لبرانکئے تھارین دنیا یا روشن بکنیت۔

س.آزات

اُمُلکون/ اَرَب اِمارات، 12 مارچ 1991

(اے نبشتانک پہ گئی پروازئے لبرانکی تاکبند "ادبی کاروانا" نبشتگ و دستی پہ آییہ راہ دانگ،
 بلہ تان رُوچ مرچیگا سہیگ نبوتان کہ پہ آییہ رست یا نہ۔ و اگن رستگ گڑا چاپ بوتگ یا نہ)

شکّل و ماجینئے سرا دانکے

زندئے تھا چُشپین دئور ہم کاینٔ کہ نؤک و پتاکین پگر و هئیلانی
 مسترین بئیرکدار بے تئوار بنت. آیانی پگر و هئیلئے بُزہ انچش هُشک بیت کہ
 نؤکین سرهالانی سرا نیسگئے ڈرواہین راه بند بنت. بله هَما هورتگند و
 آگھین نیسؤک کہ گون نؤکین دئور، نؤکین پدریچ و نؤکین هئیلان همدُرچ و
 همگام بوت کنت، زندگ ماننت و زندئے هر دمان بدل بئیسؤکین رنگ، جاور و
 تهر آیان په نیسگا نؤکین سرهال دئینت.

مهمد بیگئے همگنگلین نیسؤکانی کلمئے سیاہی هُشک بوتگانت
 (کہ گون آیان من هم گون آن، اگن من هم نیسؤکے شمار بان) بله اگن کسے
 انگت نیسگا انت، گُڑا وتی کوهنپن رندپدان نؤک کنگا انت.

"شگل و ماجینے" ناما مہمد بیگے نیشتانکانی اے سیاہگ کہ
 مَنی دیمَا اِنْت، پہ نوکین سرہالانی شوہازا آییے سرریچین واہگانی آدینک
 اِنْت. نوکین سرہالانی شوہازے ہمے سرریچین واہگان آ تنینگہ نہ اینوکا
 زندگ کتگ، بلوچی لبرانکے تھا یک نوکین بالادپے ہدائند ہم کتگ.
 مہمد بیگا، ہما دئورا کہ نوکین راجی و سیاسی زندے بنگیج بوتگ
 و اُمیت و نامیتئے جمبر ہر نیمگا سرا ساهیل بوتگ اُنْت، کلم دستا گپتگ.
 بلہ اے نیاما تان یک وهدے چہ پڑا اندیم بوتگ. مَن آیا چہ 1969، پجاء
 کاران، وهدے کہ مَن چہ کراچیا بلوچی تاکبند "زمانہ" بنگیج کت. مَنی
 مسترین واہگ اِش اَت کہ بلوچیئے مزن نامین لبرانکی "بوتار" توره مَنّا وتی
 گچینی نیشتانکان مدینت، بلہ زمانھے تھا چاپ بیوکیں نیشتانک چہ
 لبرانکے گیشٹگین کالبا در مینت. آ روجان کراچیا لبرانکے سرا بدین روجانی
 جمبر ساهیل اتنت. ہر نیمگا کہ چم شانک دانت، ہچ کس پہ وت ندیست کہ
 مَنی اے ہینارین واہگانی ہوشامے پرؤشگا چنکے آپ درنز بدنْت.

"زمانہے" دو سے تاکبند چاپ و شنگ کنگا رند منی نیشتانکانی مدی
کُتت.

یک شبے وتی کارگسا (office) ہمے پگرا بے واب اتان کہ دو روجا رند
"زمانہے" بُتاک (Copy) پرپسا رٹوگی ات. بلہ نکلتاکے (Dummy) تھا
انگت شش دپم ہورک اتنت و گون من پہ اے ششین دپمانی پُر کنگا ہیچ
نیست ات. ہمے گز و مُنجا منی پگرے تھا اے ہٹیال چو گروکے شہما آتک
کہ تان وھدے کراچیے و ابین شہنییس و کلمکار دوارگ آگہ و لبرانکے
شہدگا گامگیج نبت، منی کار آسان نبت.

چیزے روجا رند مٹولانا ندویے بلوچ سیکندری اسکولے دیوانجاہا
ہدامرزی ابدلہکیم ہکگوا بگر تان زپر الی زپرا — کراچیے کماشین شائر و
لبرانک و ازمگر، و لبرانک، شائری و ازمگریے کشکا نوک گامگیچین ورنہ
— پاژل اکتیڈمیے پترے سرا یکجاہ اتنت. پاژل اکتیڈمیے لبرانکی و شئیر و
شائری دیوانان کراچیے لبرانکی زند نوکین ساہے مان کت و مہمد بیگ، اے
لبرانکی و شئیری دیوانانی براہ ات.

مَنی و آبیئے لَبزانکی سنگتی چہ ہَمے دیوانان بُنگیج بوت و رندا گون وتی
 دُراج شہارین لَبزانکی گامگیجان، مَنی مُہرین باسکے بوت و "زمانہے" تھا
 چہ "بیگُلے" "ناکو چِگردے" چِگردیان یک جہانے آشنا بوت.

مَن سال 1971ءے گُڈسرا ملک یلہ دات و تان رُچ مرچی دراندُہیئے
 کُچلین تامان گرگا آن. اے وهد و زمانگا مُلکا مئے لَبزانکی دیمروئی چے
 بوتگ، شرّ سرید نہ آن. مَن وت ہَم چہ دراندُہیئے سَکی و سوئی و دگہ بازین
 اَلتان گون لَبزانکی چست و ایران ہمدُرج نبوتگان. بلہ مَنی دُستین براہندگ
 مہمد بینگ چہ مَن بے ترانگ نبوتگ و پہ وتی "شَکَل و ماجینئے" بُردے ایر
 کنگا مَنا مئیار ترینتگی. زانت نکنان کہ دُراجین وهدیا چہ ملکئے لَبزانکی
 دُرجا گستہاہ بیگا رَند گون وتی براہندگا انساپ کُت کنان یا نہ — ؟

بلوچی لَبزانکا تزن نوکین چیزے نہ انت. کُھنپن شائریئے تھا تزنئے
 بازین نمونہ هست انت. لَبزانکئے دگہ تہرے کہ آہیا Humor یا وَشگپی
 کُوشنت، ہَم بلوچی لَبزانکا شائریئے دروُشما هست انت. کُلو اؤمرئے شائری
 ایشیئے شرترین نمونہے.

کُلُو اؤمر کئے بوتگ - باید نوکین ورناین لبرگر و کلمکار آییئے سرا پٹ و پؤل
 بکننت و آییئے دُرستیگین پرندان در بگیجنت. مَن وَت کُلُو اؤمرئے بازین
 پرند اشکتگ آنت و آییئے دو سئے دُراجین پرند یات ہم بوتگ آنت. بله بلوچی
 لبرانکئے نوکین دئورا مہمد بیگ اولی کلمکار آنت کہ "شکل و ماجینئے"
 دروُشما لبرانکئے اے تہرا پہ رد و بند پیش کنگا آنت.

تزن (Satire) چئے؟

تزن زندئے ہر رچی جیڑہ و سکی و سوریان و راجی زندئے سرا
 نبشتہ کنگین ہما لبرانکی نبشتانک آنت کہ آیانی تھا مردمانی نروری، مکر و
 ہنر و ہیلہ، بد و ردین رسم و رتواج و بے اگل و هوڈین کار، پہ ملنڈ و مسکرا
 و وشکندی، گیگان گیری تزن کنانا پہ اے مکسدا بیان کنگ ببت کہ چہ
 اشیا آیانی شری و گہتریئے اُمیت کنگ بببت. تزنگر یک بلند ہئیالین، ہنر
 زانتین لبرانکی ازمگر و تچک و گیشٹگین نبیسکارے کہ ملنڈ و مسکرا،
 دلوشی و گوش کنڈیا زبر و زانتکار آنت. تزن، لہم و نازرکین گوشکند ہما تیز
 و مہکمپین مرت و مار (مارشت) آنت کہ چہ آییآ تزنگرا وتی ہئیالان ڈئولدار و

پہ وشدلی پیش کنگے بود ببیت و کھکھے ہمراہیا لَبزانی بُن و بیہی مانایا
 ہور آیان دگہ گیشین مانا دات بکنت و وانوکا گیشتگین راہیا بہرینیت۔

وشدلین تزن ازمگرے ہئالے ہما مانترآ پیش داریت کہ آہے ماناین،
 بے اگلین، رد و بے زہندین ہیر و کاران، وتی جندے شیرکنین لَبزان انچش رد
 و بند کنت و پیش داریت کہ چہ آہیا انسانے نزوری، بے وسی، ناکامی و
 بے سوبیانی سرا رہم و ہمدردی، چہ ملند و مسکرها گیشتر پدر و زاہر بیت۔

تزن و ملندے نوکین مانا ایوکا چپ و چاگردے سرگوست و جاورانی
 نزور و بد ڈولین، نازہبند و ردین پھناتانی سرا لَبزی اشارہانی تھا ملند و
 مسکرا کنگ و چہ آیان بے تمواری لزت گرگ نہ انت، انسانی زندمانا، ہستین
 دورنگی و مردمانی ہیل و تبا، دوتل و دوپوستیے نیمگا پہ زانتکاری،
 ہوشمندی اشارہ کنگ و اشل و نکلے پرک و پیرے پدر کنگ و پیشدارگ
 انت۔

"شگان" تزنے گہار انت بلہ پرک اش انت کہ شگانے تھا گون تران کنوکا
 سُبگ و بے اڑتین لَبزان انچین ڈولیا ملند کنگ بیت کہ آپشل و شرمندہ ببیت۔

شگان، لبرانی تیزین کاتار انت. ہبرا لُگ گران و گوشان کہ تزن Satire گون
کسیئے کار و کردار، پگر و باور و جاور و زہندان نارزامندی و نادلجمی
درشان کنگ انت و ایشیئے مکسد شری و پلگار کنگ انت.

مہمد بیگئے تزن گیشتر "ناکو چگردئے" "چگردیئے" سرا انت. بلہ
ناکو چگرد کئے انت؟ ناکو چگرد ما و شما این، و مٹیگ و شمئے چپ و
چاگردئے دگہ بازیں مردم انت.

"شکل و ماجینیئے" واجہا ہمک روچی کسان کسانین سرہالان بگر
تان پلسپی جاوران، مان وتی سجھین نبشتانکان پہ چابکدستی جاگہ
دانگانٹ. منی ہئیالا اے نبشتانکانی وانگا زند ہچ ایرازگر گوشت نکنت کہ
نبشتہ کنوک راجی زند و سیاسی و لبرانکی سرہالانی سرا رھگوزیئے ڈٹولا
چمشانک دنت، نہ وت چیزے گوشیت نہ جزیہان شورینیت و نہ آیانی تھا بہر
زوریت.

مہمد بیگا ہچ پیگمبری سپت گون نیست. آ، ہمے گسرتگین
راجئے پُسگ انت. راجی زندئے ہمے اِلتان کہ مارا و شمارا دُرستان

سَرَبِن پَرُوش کَنگ، آش هَم وَنکِپَرُوش کَنگ، بله آ په نَأمِيتِي و بے وَسِي وَتِي
 "هُونْدَا"¹ چِپَر نِبوَتِگ. آ چِه وَتِي اِزْمے سِپَهگِيرِيا بِلُوچِين اِنسانا هِمَت و دِلْبَدِي
 دِيگَا اِنْت. آ چِرَاگْئے ڈُئولا وَتَا سُوچِگ و په دِگَران رُژن تالان کَنگَا اِنْت.
 راست و هکِيِن هِبر اِش اِنْت کِه آ په وَشکِيِي و مِلنْدُ و مَسکِرا لُئُوک و پَسند
 کَنوکیِن و اِنوکان مِلنْدُ و مَسکِرا کَنگَا نِه اِنْت. چِه آيِيے اے نِشْتانکان هِر جَاه
 گَم و اِندوَه پَدَر اِنْت و اِشِيے سَعوب آيِيے هَمَا تِيزِيِن زانْت اِنْت کِه چِه
 هورْتِگِنْدِي و هورْت مَارْگْئے بُوْدَا زِيَهْر نِه اِنْت. آيِيے زانْتِيے رَنگ نَلْگُشْتِگ و
 بَد رَنگ نِبوَتِگ. آيِيے تَزُن، جِئوهر دَار اِنْت و بِلُوچِي لَبْزانکْئے تَهَا آيَانِي کَدَر
 و کِيْمَت بَگِنْدِيے و هَدِيَا رَنْد مَارْگ و زانْگ بِيِيْت.

زَاهرا گُوشْئے آ، ناکُو چِگَرْدِيے سِرا کِنْدِيْت، جَاهے آيَا مِثِيَارِيْگ
 کِنْت، آيِيے بے اَگْلِي و ناسِرِپَدِي و آيِيے کَرْدَارِيے بازرَنگِي و دِگِه بازيِن
 نِزُورِيَانِي سِرا مِلنْدُ کِنْت. و اِنوکانَ کِنْدِيْنِيْت، وَت هَم کِنْدِيْت، بله اَگِن بَزَانِيْت، آ

¹ مَهْمَد بِيْنْگْئے لَبْزکارِيِن سَنگْتان آيِيے کَسانِيِن دِيوانجَاهْئے نام "هُونْدَا" پَرِستِگ و مَهْمَد بِيْنْگِش "هُونْدَايِيے
 وَاچِه" گُوشْتِگ. بله چِه مَهْمَد بِيْنْگْئے يک نُوکِيِن نِشْتانکِيِيے وَانگَا سَهِيْگ بُوْتان کِه نون آيِيے "هُونْدَا" مَزَن
 اِنْت و هُونْدَا نِه اِنْت دِلْبِلِيِن دِيوانجَاهْئے.

نکندیت. آییا وانوکانی کھکھانی سرا گریوگ کثیت. بلہ آییے آرسان کس نکندیت.

کرشن چندر گوشیت:

"افسانہ نگار، ناول نگار، وقائع نگار زندگی کے المئے پر آپکو رلاتا ہے۔ طنز نگار ہنساتا ہے۔ وہ ادب کے صدف میں ایک آنسو کو منجمد کر کے اُسے دُر اُبدار بنا دیتا ہے۔ اُس ہنسی کے پرتوں کو ٹٹول ٹٹول کر اُس ایک آنسو کی نرمی، گرمی اور آنچ کو پالینا کسی مہذب قاری ہی کا کام ہے.... کسی ایک فقرے کی ظاہری تراش خراش پر سوچے سمجھے بغیر لوگ بے تحاشا قہقہے لگاتے ہیں، مگر اُس ایک آنسو تک کون پہنچ سکتا ہے"

مہمد بیگتے تزنانی تہ و توکا پترگ ہم پہ ہر کسا ارزان نہ انت۔ بلہ ہما وانوک کہ ایشانی ہن تلا رسیت، زانت کنت کہ اے شکلین گوشکند نہ انت، کچلین ماجین انت۔

مہمد بیگ وتی نشتانکانی تھا پہ ہما مکسدان جنگ کنت کہ چہ سدان سالان انسان دؤستین ازمگران، رو زمینا ہر وهد و باریگا کتگ۔ آییا

وتی مکسدئے بُرز و بلندی و پُھتگیئے سرا هج کسا ایرازگیریئے مزہ ندادتگ۔
 آبیئے لیکه بلند و تُران کنگئے رِهیند چه هر کسا گِستاه انت۔ آبیئے
 نِشتانکانی پُھتین رنگ، نترسین راستی، شایگانین زید پریندی و اَسَل و
 نکلئے پرک و پیِر و پردہ پاشی بلوچی لَبزانکئے تھا پیشرُمبیین گامگیجے۔ اے
 نِشتانکانی تھا زندئے تل پہ تلین دگری شر پَدَر کنگ بوتگ انت۔

منی هئیلایا باز وهدا رَند مَنا لَهتین آنچین نِشتانک پہ وانگا رِستگ
 که آیانی تھا لَبزانکی لُزت و شیرکنی هست و دُرُوک، پَرِب، هیله و دوتل و
 دوپُوستی و دورنگیئے سرا نادُوستی و ناواهیگیئے دَرشان انت۔

کتابئے سیاہگئے وانگا مَن مارت که مهمد بیگا اے شُور بُرگی
 بوتگ که آپه کتیا نِشته بکنت۔ کئی بُنا بییت و کتیا یله بدنت؟
 نیث - یک گران مهزبین کلمکارئے ڈُولا آبیَا اے هبر مارتگ که هک و
 راستیئے همراهداری چه دُرستان شرتر انت۔ پمیشا آبیَا چه راستی و هکئے سرا
 پردگ لِبِیتگ و آنچین زهدارین لَبزانی تھا وانوکانی دِیما چُش پیش کنگ که
 گون وتی دُرواهین چپ و چوٹان، پَدَر و دِیَمَدَر انت۔

اے کتابے بازیں نشتانک مہمد بیگا گل مہمد لعینے وتی میتگئے
تنک و تہارین دمک، وتی "ہونڈے" چپ و چاگرد، اسکول و لوگانی
پُرشتگین چارہدان، مسیتے کمہتیاں و تنکچم و کم اڈپارین ملایانی دیوان،
کمزانت و مائمیاتکین سرکاری کارندہانی بد کرداری، لیزانت و دانشور و
سیاستکار و راجی سروکانی دوتل و دوپوستی و لاپموشین، تُردؤکین،
کندؤکین، گرواسکین زندے تہا ہر چی کہ دیستگ، ہما ڈٹول نبشتہ کتگ.
تزنے دروشما آییے نشتانک یک دردوارین ساہدارتے پریات، مانمیاتکین،
شپورگرانین لیزانی چٹولانی تہا جھلین ہورتگندی و مزنزانگیے ہارے ڈٹولا
دوتل و دوپوستین زندا ملان انت. آییے بازیں سیاہگان نہ کردار ہست و نہ
سرہال، نہ جوانین ندارگ کشگ بوتگ، نہ رد و بندین بُنگیچ ہست و نہ
الکاپین آسر — ڈرستیگین وانوکانی سرا یلہ دئیگ بوتگ انت. اے ہبرے سرا
زور دئیگ نبوتگ کہ نیٹ چے بوتگ، زور اے ہبرے سرا دئیگ بوتگ کہ
چون بوتگ و چونین جاورانی تہا بوتگ.

ادا مَنا نامدارِین روسی کلمکار "چیکٹوپئے" Anton Chekhov نِشتانکے پہ
سودرینئے ناما گیر آیگا اِن کہ آئیئے تھا گوْشیت:

"شما لوْئیت وهدے کہ مَن اَسپ دُڑی کنوکانی بارٹوا نِشتہ کنان،
گُرا بگوْشان کہ دُڑی بدین کارے. بلہ بے مَنی گوْشگا هر کَس وت زانت کہ
دُڑی شریں کارانی تھا حسابِ نِبت. وانوکانی هکدیوان وت اے بارٹوا
بگیشِئینیت. مَنی کار ایوکا اِشیئے پیشدارگ اِنْت کہ دُڑی کنوک چوئین مردم
اِنْت. مَن اے هَم نِشتہ کنان کہ گون اسپ دُڑی کنوکان تئی سیادی
چی اِنْت."

اے دنیا یا اِزمگرا پاهٹوئے دار وتی کوپگا کنگ و روہانی تهنایئے
گرانین بارئے چیرا چیرترتگین مردمان گون تهناییا نرم نما تران کنگی اِنْت.
مَن اے هبر مارتگ کہ مہمد بیگئے اے ائیب درگیجوکین، کندینوکین
وشگپینانی تھا تکانسریئے چولانی دُرج، زندئے بے مرادیانی بے گوازین تیابا
رئوت و گار بیت. واندهین مردمانی تھا هستین تپرکہ و نادلجمی، باز هبر و
پوتارین کلمکار و لَبزکارانی، سیاستکار و راجی سروکانی بے مکسدین زند و

نزانتمکاری و بے المیئے آکس چه مہمد بیگا شرتر تینگہ دگہ ہج کسیا کشت
 نکتگ۔ اے ہبرئے نیمگا ہم دلگوش کور کنگ بیت کہ آکسے کشگا ایوکا
 رنگانی سرا اوست نکنت، کرداران چه آیانی چاگردا شوہاز کنت و پدا چاگرد و
 کردارئے کش و چیللا پدز کنت۔

آییئے تزنانی بنداتی ہئبال "ناکو چگرد" یا دگہ کردارانی سرا
 چاگردئے زیانکاریئے آسرانی دیمرئوی کنگ نہانت، آکڈن کنت و گوشیت کہ
 اگن چاگرد انسانا بوارت و ایر ببارت، گزا پہ اشیا ایوکا چاگرد مئیاریگ
 نہانت، چاگردئے دپاریئوک ہم مئیاریگ انت کہ آوتا چه دپار بئیگا رکینت
 نکنت۔

انچش کہ واجہ ابدلآہ روانبند مان وتی یک پر ماناین پربندیئے تھا، ہمے
 سرہالا درشان کنت و گوشیت:

مئیاریگ ان پہ سرگردانیا پور

کہ لٹ ہر چے کہ کنت آ بے مئیاریگ

اے یک ہئیران کنوکیں ہبرے کہ بلوچی زبانے دو نامدارین نیسکار، گون
یک دومیا چینچک ہمپگر و نژیک آنت.

"شکل و ماجینے" نیسوک، گران و ڈولدارین، جُهل و باز پهناتین
لبر نبشته نکنت. آییے لبر آسان و سادگ و ہما آنت کہ آییے کردارانی روچ
روزینی زندئے تھا گوشگ بنت. بلہ نیسوک ہما لبران کہ نیسیت آیانی مانا
تچک و ہمایئے دلے تبا در کئیت. وهدے من کتابے سیاہگا وانگا اتان، باز
جاگاہ اوشوکیں، پُشتگین رَدانی وانگا کمے آجگہ بوتان، بلہ وهدے وانانا
شُنان گُزا سرید بوتان کہ اے پہ زانت ہمے ڈول نیسیگ بوتگ آنت. پرچا کہ
نیسوک وتی وانوکا چہ وتی کردارانی چاگردا در کنگ نلوٹیت.

مہمد بیگ وت، منی ڈولا بے وس و بے دسترس انت. ناکو چگردا
دیما کنت و دنیائے نازہندی و نابروبریے پاشکا پاد کنت. آ پینش داریت کہ
زندئے ہج پهنات چہ دروگ، پرپب، و دوتل و دوپوستیا پھک نہ انت. نازانت و
زانوگر، ازگار و نیزگار، ازمگر و سیاستکار، لبران و کلمکار، هر کسا وار
رسیت وتی دلا پہ اے کاران نرنجینیت.

مہمد بیگا اے دگہ ازمگر و کلمکارانی ڈٹولا وتی امرے مزین
 بھرے دل و دماغے نیامے کش و چیلان گوازنتنگ. یک نیمگے زندے
 کوہنین رواج و رہبند، دؤد ریدگ و دین و باور آیا وتی نیمگا کشیت، دومی
 نیمگا نوکین دئوڑے لوٹ و گزر، آجوین زندے وشبانی لڑت و انساندوستی.
 جاہے ہم آ، زندے سکی و سوریانی تھا سنگینی و مزنشانی شوہاز کنت، و
 جاہے اے گورگند و سکی و سوریان سگت نکنت و پہ شورش پاد کنگا
 بے تاهیر انت. وهدے آ پہ یک انچین دنیا یا واہگ کنت کہ چہ دوتل و
 دوپوستی و زؤراکیا پاک بییت و انسان وشدل و وشہال بییت. بلہ چہ زندے
 کش و چیلان نہ آوت رکتگ و نہ آییے نبشتانکانی کردار.
 کسے کہ اے تچک و سادگین نبشتانکان پہ دلگوش وانیت و
 نبیسوکے پگری جہل و بڑزانی ہمراز بیت، گڑا زانت کنت کہ آیا چینچک
 ہورتگندی و سادگیا مردمانی گپتار و کردارے ناراستی چارتگ و مارتگ و
 اشانی گک و گرنچ پڈر کنگ انت.

باز نېشتانکاني تها کردارئے مؤجری وانؤکان سیکین دنت که آ
 راست و درؤگ، تچک و چؤٹ، هک و ناهکيا وت شوهاز بکننت، نبیسؤک
 آيانی بارئوا وت جار نپرنیت.

اے نېشتانک چه انسانی همدرديا سرریچ أنت. ناکؤ چگرد، که
 گیشتر مهمد بیگ وت انت، زندئے سکی و سوریانی تها سنگینی و مزنشانی
 شوهاز کنت، بله وهدے چه همة سکی و سوریان، شراری هم جاه کئیت.
 جاهے زندئے دوتل و دوپؤستیے سرا گردنئے جهل کنگ و زبائے بند کنگا
 شریے زانت و جاهے په شورش پاد کنگا، بے تاهیر انت. جاهے آ انچین دنیائے
 شینا دنت که چه زؤراکی و کیهوری و دورنگیا پالاتگ و پهک انت، بله
 راستین هبر اش انت که نه بیگلا چه دنیائے اے دورنگی و کیهوربا رستگاری
 ربتگ و نه آییے نېشتانکاني کرداران. بله چه اے راستیا آییے مسترین
 ایرازگر هم زیانا تاب دات کت نکنت که وتی راستین گپتار، زندئے تها هستین
 تل و مانتلین دؤرؤگ و هیله و ئگیانی پدر کنگا آیا وتی اے نېشتانکاني تها

آنچین آس گرؤکین شورہ مان کتگ کہ اگن آسِش بُرت، گُڑا یک نؤکین
 زرمِشتیئے راہ یچ بیت.

(پہ مہمد بیگئے کتاب "شکُل و ماجینئے" پیشگالا 15 / 5 / 1986 نبشته کتگ)

ٲرانگانى چهر

وتى دراجين درانڈيھيے رۆچان په دمه ساسارگا لهٲكين رۆچانى
 گنڈكيا كراچيا آتكگأت و مهمان اتان كه سئيد اكنيڈمى كراچيے كاردَربرا په
 مَن كاگدے رثوان دات و چه اكنيڈميے نيْمگا شنگ بئوْكين يادگارى تاكبندا
 نبشٲانكے يا پربندے لوٲتگاتى. مَن اشتاپي په آبان چيزے نبشٲه كت نكت بله
 گون كاگدے وانگا گوستگين دٲورے ياتان چهر بست و مَن هْمے ياتانى
 چهران، چهر وران وتى شكورنابى و ورنابيے شيركنين ياتانى دٲوارجاه - شالا
 - سر بوتان. شال، كه مَنى زندے گران كيمٲين ساھٲانى بُنرد همؤدا اير بوتگ،

پہ من باز گران کیمت انت، بلہ کراچیے پُر گنجین شہر ہم پہ من کم ارزشت
نہ انت.

زندے مات کیشکا چُشین وهد ہم کثیت کہ نوکین منزلے شوہازا
کُوہنین دئوارجاء یلہ دئیگ بنت. انسان پہ اُمیت وتی زندے چارین روچان
گوازینیت. منزل برسیت یا مرسیت، بلہ تان زند هست، زندے جُنز ہم
هست انت.

منزلے شوہازے ہمے جُنزا 1965آ، منا چہ شالا کراچیا آورت.
کراچی پہ من نوک ات ہم و کُوہن ات ہم.. کُوہن ات اے ڈئولا کہ من دایم
پہ تر و تاب و سئیل و سئوادا پیشا ہم کراچیا آتکگ اتان، نوک ات اے ڈئولا
کہ کراچیے راجی زند و نند و گون کراچیے کلمکار و زانوگران باز پجَاروُک
نہ اتان و گون آیان و تا پجَاروُک کناینگا کمے وهد پکار ات. چیا کہ من گون
مردمان هور بئیگا کمے کُنٹ و سُسْت گام آن.

لیاریئے راجی زندئے سرپد بئیگ و وِتا ہما رنگا کنگ پہ مَنی
 ڈٹولین کوچگ و گیابانی مردمان آسان نہأت. پدا ہما زمانہا کہ مَن کراچیا
 آتکان، لَبزانکی دیوان و مُچی کمتر و سیاسی چست و ایڑ گیشتر اتنت.
 مَنی کوئیٹھےے بازین دؤست و سنگت ہم ہَمدا اتنت و مَن تہنا
 نہاتان، بلہ آنگت مَنی مزینن واہگے ات کہ کجام ڈٹولیا گون کراچیئے
 کلمکار، شائر و زبان کٹوآسان، رسم و راہے اڈ بکنان. بلہ اے واہگئے پورہ
 بیگ آسان نہأت.

سال 1966آ، مَنی آستریایی دؤستے، ڈاکٹر آستراسر، کہ بلوچی
 زبانئے سرا پٹ و پؤل کنگا ات، کراچیا آتک. آییَا گون دُرستیگین کلمکار و
 زبانزانتان گند و نند کنگی ات و مَن و آ ہمراہ بوت و کراچیا کلمکار و
 زبانزانتانی شوہازا در کپتین. اے دُرچا مَنی اولی دیدار گون مراد ساہرا بوت.
 مراد ساہرئے بارٹوا مَن چہ وتی دؤستان اشکتنگ ات و آییئے بازین دستونک و
 پریند وانتگ اتنت بلہ وتی دلا پہ آییَا دگہ ڈٹولین درؤشمے ٹاہیتنگ ات. مئے
 اے اولی گند و نندا مرادا مَنا رُو و دم ندات و گیشتر دلگوشی گون ڈاکٹر

آستاسیرا کُور کت. ھمے دُرچا گُون مٹولوی ھٹیرمھمد ندویا مٹے گِند و نند بوت و لھتین رُچا زَند گُون مراد آوارانیا ھم دیوانے کت. بلہ چہ اے گِند و نندان مَنی ھو شام نَپرُشت و مَنی مراد و مکسد، پورہ نبوتنت.

باید اے ھیرا بگیشینان کہ مَن پہ شئیر و شائری دیوان، لَبزانکی مجلس و ساز و زِمل و دُود رِیدگی چست و اِیران داہم واھگذار بوتگان. پمیشا مَنی مزین واھگے اَت کراچیا، کہ ماھتاک "اُومان" و ماھتاک "بلوچیئے" اذیرہ اِنٹ، بلوچی لَبزانکے چراگ پدا رُشن بیت و پہ ھمے مراد و مکسدانی پورہ کنگا یک بے تئوارین جھدے بَنگِیج کنگا اَت.

سال 1967ءے گُدی رُچان، کراچی یونیورسٹییا بی اس اوئے B.S.O سالانہ بلوچی دیوانے رد و بندئے دُبہ مَنا دئیگ بوتگا اَت. دیوانے دُرچا چاپ بئیوکیں تاکبند "پجارتے" نیشتانکانی مِچ کنگ و تاکبندئے رد و بند ھم مَنی زِمھا اَت. پہ تاکبندا مَنا و ت ھم "داستان یا کِسھئے" اِزمئے بارٹوا نیشتانکے نیبسیگی اَت و یک زانتکارین داستان گُوشوکیئے شوہازا سرگردان اتان. ھمے دُٹولا پہ دیوانے ساز و زِملان یک زانتکار، تجربہ کار و اُستادین

سرؤدییئے شوہازا اتان. ہمے شوہازکاریئے ڈرچا مئے سیاسی دؤست ایسپ
 نَسکندیا مَنی زهدریری کت و مَنا سؤج دات کہ مراد آوارانیا بگندان. مَن
 ایسپ نَسکندیئے ہبر زُرت و یکبرے پدا گون مراد آوارانیا دُچار کپت و گون
 آیا نژیک بوتان. مئے اے دیدار و نژیکی زوت پہ دؤستیا تَرِت. وشگپ و
 شیرکن زبان، وشمہار و وشرؤ، و ش تَب و و ش مَجلسین مراد آوارانی نہ اینوکا
 بلوچی زبان و لَبزانکئے بکین زانتکارے اَت، ساز و زیمِل و موسیقیئے
 زانتکار و دؤستواھے اَت. آ زبان، لَبزانک، ساز و میوزیک، ناچ و سُهبتئے
 ازمئے ڈرستیگین پھناتان "زندگ و گویاکین انسایکلویڈیایے" اَت. آیا مَن
 گون لیاریئے سازگر و سئوتگران پجارؤک کت و پہ مَن یک زانتکارین کماشے
 ہم شوہاز کت کہ کُھنپن کِسہ و داستانانی دپترے اَت. مَن چہ کَماشا جُست
 کت کہ آیا چُنت کِسہ یات اِنْت؟ آیا درِاِنْت هزاران -

آ زمانہا مَن باز دستگت اتان، بلہ تان دہ رؤچا ہر رؤچ لیاریا "سنگو
 لعینا" مراد آوارانیئے لؤگا شت و گون کَماشا نِشت و چہ آیا جُست و پُرس کت
 و کِسہ گُوش داشت. شپا ساز و موسیقیئے رِہرسَل Rehearsal کناینتنت. آ

کماش پیر ات و چہ گوشان ہم کَر. بلہ بیشک بے دَرورین "داستان گو" یا کسہ آرؤکے ات. مَنی واہگ ات و ہدے بی اس اوٹے سالانہ دیوان ہلاس بیت و مَنی کار کمتر بنت گُرا کماشے بازیں کسہان پیتیند بزانتape Record بکنان. بلہ بڑنیگ آن کہ پدا آ کماش ندیست.

اے ڈٹولا من گون لباریا یک نزورین رشتھیے بُرد ایر کُت. بلہ چہ وتی اے نزورین رشتھا دلجم نہ اتان و دلا لوٹت کہ اے رشتہ مہتر بیت. مَنی مسترین واہگ اش ات کہ گون کراچیے لبرکار، کلمکار، شائر، ازمگر و زبان کٹواسان ہور بیان و ہما چراگا پدا روک بکنان کہ اچ من پیسر لپاریے ورنایان روک کتگات¹.

1967آ، سئید زہورشاہ ہم کراچیا آتک و مَنی و آبیے نند و نیاد ہر

روچ یا ہر دو روچا رند بوتگ اتنت برے و ہدے آ وت شپا مَنی لوگا آتکگات و

¹ میر گلہان نسیر، شیرمہمد مری، آزات جمالدینی، ابدلہ جان جمالدینی و اے دگہ بلوچ کلمکاران، گون کراچیے جہمندین بلوچ ورنایانی کُمکا کہ آیانی اولی رُمبا اکبر بارکڑھی، لال بکش رند، مہمد بیگ و دگہ بازیں ورنایان بوتگات، پہ زبان و لبرانکا باز کار کتگ.

تان دیرا ما نِشتگ و دیوان کتگات. اے دیوانان اَبْدُرْهِیم زَپَر و زَپَر اَلی زَپَر
 داہم گون اتنت بلہ برے برے مراد ساہر ہم آتکگات و گون ما ہور بوتگات.
 آ زمانہا سیاستے ویاہا ڈرستیگین بلوچستان و بلوچ کٹوم گور جتگات و
 سئید زہورشاہ ہم چہ اے اِلْتا نرکتگات. آہیا ہم گون ورنایان وتی دیوان و
 مجلسان نہ ایوکا چہ سیاستا ڈن ہج ہبر نکت، جہدی کت کہ لبرکار و زبان
 دؤستین ورنایان، کہ چہ زبان دؤستیا گون آہیا گند و نند و دیدارے ہدوک
 اتنت، گون وت بترنیت. سئید زہورشاہا وتا ہج سیاسی باور و لینکہ
 نیستات، بلہ آچہ میرگلہان نسیرے "سرشائری" درجھا وش نہات و ورنایان
 چہ آ دئورے بلوچی سیاستا، کہ لبرانک و شائریے درچا گون میر گلہان نسیر
 و آہیے شائریا بندوک اتنت، بجینگ و گستاہ کنگے جہدا ات. آہیے گوشگ
 ات کہ چہ ائوگین سیاسی سرؤکان ابید دگہ شترین سیاسی مردم ہستانت کہ
 آ بلوچ کٹوما سیاسی سرؤکی داٹ کننت. من و ابدلگپار ندیما یک روچے
 ہمے سرہالا گون آہیا دراجین گپ و تران ہم کتگات، بلہ آ وتی ہبرانی سرا
 اوشتاتگات. آہیا ہما "سیاسی مردم یا مردمانی" نام نگیت کہ آ بلوچ کٹومے

سیاسی سرزکیے جاگھا گپت کنت، بلہ بیہا آییے اشارہ ابدلباکی بلوچے
 نیمگا ات۔ تچکین ہبر ایش انت کہ سئیدے اے سیاسی شونگیچ و بُنجارے
 پُشتا "گلہان نادوستیا" ایید دگہ ہج نیست ات۔

ابدلباکی بلوچ اُردوے جوائین شائے ات۔ ہر وھدے کہ آ کوئیہا
 اتکگ ات، ما وتی "بلوچی لبرانکی مجلسے" دیوان کتگ ات و آلوتگ ات و
 آییامے لبرانکی دیوانان وتی لبرانکی زانتکاری پدّر کتگ ات۔

ہمے ڈٹولا وھدے آ چہ بلوچستانے نیمگا رُوج ایشتی پاکستانے مجلسے
 West Pakistan Assembly باسک ات گُزا اسمبلیے دیوانان چہ وتی داناین
 گُوشتانکان ہم آییامے پدّر کتگ ات کہ آلاہکین سیاستکارے۔

آ زمانھے ڈرستیگین واندهین ورنہ، اسمبلیے تھا آییے پُر مانا و
 بامکسدین گُوشتانکانی اشکنگ یا وانگا ہڈوک اتنت۔ مَن وت دو زندا
 اسمبلیے دیوانان پہ آییے گُوشتانکانی گُوش دارگا لاہورا شُتگان۔

بیشک آییے ہر گُوشتانک بلوچے دلے گوانک بوتگ و پہ پنجاپشاہی
 ہاکمان ترندین شہمات۔ ہمے سئوب ات کہ "ایوب شاہی و نئواب

کالاباگے " سیہ روین دئورا پہ آئیے کُشگ و گار کنگا آ تیر باران کنگ بوت. آئیے هوالکارین سنگت کُشگ بوت، بله ابدلہاکی بلوچا تیر وارت و ٹپی بوت و چار ماه هسپتالا اِلجا رند چه مرکا رکت. مارا ابدلہاکی بلوچ سگ دوست ات، بله آئیے تھا یک سیاسی گومبے Slant هستات، هما گومب Slant آ زمانها سجهین کتوم دؤستین بلوچان نادؤست ات. آئیے من و باور ایش ات که ابید پاکستانا بلوچستان کبابلی سردارانی میراس بیت و بلوچ اُلس پدا هما دؤول بزگ بیت که چه پاکستانا پیسر هان کلاتے دئورا کبابلی سردارانی ذراج دستیے سئوبا بوتگ. من وت تان روچ مرچیکا ابدلہاکی بلوچے "پاکستانی گومبے" سیاستا ناپاک و یک بے پاکستانین بلوچستانیے لؤتوک آن، بله چه ملکا مے در آیک و دراندیها رند، وهده ورنایانی سیاست چوربگ و "چاکر زادگانی" دستا کپت گُرا آیان په زانگ یا په نزانتکاری (گپشتر گمان انت که په نزانتکاری) چه ابدلہاکی بلوچے همے پاکستانی گومبارین سیاسی باورا رنگ زرت و پُر مژا و شریدارین بلوچی سیاست یله دات. ابدلہاکی بلوچے "پاکستانی گومبارین سیاست" هم وزن

دار و سنگین آت و پہ بلوچے شریا آت. بلہ اے چوربگان کہ گون اشان لہتین
 "پیرین چوربگ" ہم گون اتنت، پہ وتا چریپین دپارنئے اُمیتا بلوچے آنجگ
 بۆتک و پنجپشاهیئے دستا دات.

مَن پہ وتی لَبزانکی مولّ و مرادانی رَندگیریا سال 1968آ، حاجی
 اَبْدُلکَبیوم بلوچ و سَئید پَسیہ اِکبالئے کُمک و ہَمراہیا ہُدامرزیین ماہتاک
 "اؤمان" و "بلوچیئے" اَدیرہانی سرا پانزدہ رُچی "زمانہئے" کنذیل رُک کت.
 بُنگیجا زمانہئے رد و بند و نِشْتانکانی شوہاز و گچین کنگ و چاپ و
 شنگئے سرجمین کاران مَن تہنا اتان. مَن چہ کراچی و چہ کراچیا ڈن، بازین
 کُوہنین و نُکین کلمکاران پہ کُمکا تَوار پر جت، بلہ گُوشئے مَنی ہبر ہیچ
 کُسا باور نبوتنت. سیاسی و لَبزانکی ناباوری و بے بیسہیئے بُنگیجی دُورا،
 مَنی بے یسستین تگ و تاچ، دُراجین شپاسی و یَکجین جہدان رَند، زمانہئے
 اولی تاکبند گون بانوری درؤشمیا، چاپ و شنگ بوت. کَسِیا ہم گمان
 نکتگ آت کہ زمانہ اے دُولین درؤشمیا در کثیت. ہمیشا مَن پہ دلجمی وتی
 جہد دِیما بُرتنت. بلہ کئے و ہدا رَند مَن وتی تہنایی مارت و یک اَنچین

لَبْرانكى بُنجاهيئے بُرد ايرِ كنگئے پگرا كپتان كه اژدا په لَبْرانكا هور و
 همدستين كار هم ببيت و منى كوپگ چه "زمانهئے" نيشتانكانى بارا هم سُبكت
 ببيت. مَن نوك نبيسوكين ورنه په بلوچيئے نيسته كنگا باز دلبدى دانتت و
 اشيئے آسرا چه كراچيا زيرِ الى زيرِ، ابدريهم زيرِ، مهمد ابدلاه، هيات برك،
 بائل دشتياري، گلام پاروك و دگه بازين نوكين كلمكار ديما آتكتت كه چه
 ايشان لهتتين آتون بلوچيئے شرين شائر و نبيسوك حساب بنت.

منى مسترين واهگ و اراده كوهنين شائر و كلمكاران يكجاء
 كنگ ات. اے درچا گون مراد ساهر و مراد آوارانيا مَن نزيك بوتگاتان.
 رندترا سهيگ بوتان كه مهمد بيگ نامين ورنايے هم هست كه وهدا كراچيئے
 پيشيگين "بلوچى اِكثيڊميئے" كارندهئے بوتگ.

مَن آبيئے شوهاز بُنگيچ كت و بازين جُست و پُرسا رند درگيتك و گون آيا
 ديدار كُت. گر و بند و زندائے سياستا آ انچش هزينتگات كه بُنگيچا منى
 بارئوا آبيئے پگر هميش ات كه مَن لَبْرانكئے پُشتا دگه نوكين سياسى پترے پچ
 كتگ، پمپشا گون مَن همراهدارى و كمك كاريا تيار نه ات. چه منى بازين

گند و نند و گپ و تران و دلجمیا زند، آ "زمانھے" پترا آتک و گون من نریک
 بوت. رندا "بیگلئے هونڈ" مئے لیزانکی گند و نند و دیوانانی بوجاھے بوت.
 اے ڈٹولا کم کما گون کراچیئے گیشتر کلماکاران منی همگرنچی کاھم بوت و
 من گون آیان یک لیزانکی پترئے پچ کنگئے مول و مراد درشان کنتت. بلوچی
 زبانئے اے کٹواس و بئمنکان منا دلیمیم نکت بله بیرگا واھگدار هم نه اتنت.
 یک نیم زراین واھگے درشانیش کت. آیانی کم واھگیئے سئوب چه من پیسر
 چه بلوچستانا آتکگین لیزکار و سیاستکارانی نیمگا لیزانکی چست و ایرانی
 همراھیا سیاست کنگ و اشیئے آسرا لٹ و کٹ و جیل و بندئے آماچ بئیگ
 ات. گون کماشانی همے نیم ززامنیا من لهتین ورنه، که آیانی تها ابدرھیم
 زبر، زبر آلی زبر، گلام پاروک، مھمد ابدلآه، رھیم بکش آرات، منسور بلوچ و
 دگه بازین گون اتنت، گون وت زرتنت و پاؤل اکیڈمیئے بئیدئے ابر کنگا
 مشائریئے چن و لانچ بنگیچ کت. اے ردا مئے اولی پگر یک هنکیبئیئے
 شوھاز ات که اودا ما نشت و دیوان کت بکنین. مراد آوارانی و مراد ساھر،

دوینان مَنا سوچ دات کہ مٹولوی ہئیرمہمد ندویا بگندان و آییبا مئیار پر پترینان
کہ وتی بلوچ سیکنڈری اسکولے دیوانجاہا پہ مشائترہا بدنت .

مَن مٹولوی ہئیرمہمد ندوی پتسرا یک رندے ڈاکٹر آستراسرے
ہمراہیا دیستگات بلہ گون آییبا شر پجاروک و نربک نہاتان و چہ آییے
"مٹولوی و ملائی" ناما دلجم نہاتان کہ آگون مَن نندیت و اے سرہالا پہ دل
گپ و ثران کنت . بلہ، سہیگ اتان کہ آییے کھول چہ ہدامرزی کازی ابدلسمد
سربازبے نیمگا گون مے کھولا دؤست انت . پمیشا ہمے "کنم دؤستیے"
سلاہ زرت و شتان . بلہ مٹولوی ہئیرمہمد ندویے بارٹوا چُش کہ مَن
اشکتگات و پگر کنگات، آ چُش نہات . آ یک مژہدارین بلوچ و پہ دل
بلوچی زبانے دؤستواہے ات و پہ زبانے دیمرتویا باز واہگدار ات .

آییبا مَنا پہ وشدلی وشاتک کت و پہ واہگ مَنی سر و سوچ گوش داشت و
مئنتت و مَنا، ہر ڈٹولین کمک کاریے زبانی دات .

بُجھائے شوہازا رند مَن پہ زبانزانت و شائترانی شوہاز و گند و نندا

تگ و تاچ بُنگیج کت . مَنی پگر ایش ات کہ یک برے مشائترہے نیمونا ما

دُستیگین شائر و زبان دُستان یک پُترے سرا بنا دینین و رندا وتی کارا دیمَا
 ببرین۔ بلہ پہ مشائرہا شائرانی رازبگ کنگا باز دلسیاہ بوتان۔ هر شائرے
 گُورا کہ شُتان آییا گلگ و شکایتے دُراجین و کُوهنین دپتر پیچ کتگ انتت۔
 پمیشا مَن دلجم نہ اتان کہ دُستیگین شائر کایت و معلوی هئیرمهد ندویے
 "بلوچ سینکڈری اسکولا" جم بنت و مشائرہ سرحم بیت۔ پمیشا پہ مشائرھے
 بُرهدار کنگا مَن لهتین و رنا، کہ پیسرا آیان مشائرہان شعیر نگوشتگ آت، پہ
 شعیر پر بندگا دلبدی دانتت و گُوشنتت کہ آ دیوانا وتی شعیران پیش بکننت۔
 هَمے ورنایانی رُمبا مروچیکین شرین شائر زپر آلی زپر هم گون آت۔ زپرے
 شائرے بُنگیجے کسہ باز تامدار انت۔

مَن چه مراد ساہرا اُحمد جگرے جُست کت تانکہ پہ آییے گندگ و
 لُوٹگا وت آییے جاگھا برٹوان و پہ مشائرھے آیگا کڈن بکنان۔ اُحمد جگر مَن
 پیسرا ندیستگ آت و گون آییا پچاروک نہ اتان۔ مراد ساہرا مَنا هال دات کہ آ
 مَنگُوپیرے نیتگا یک کسانین میتگیا گوشہ نشین انت و وتا چه شعیر و
 شائریا یک کُر و گستاہی کتگ، پمیشا شمے رٹوگ و آییے درگیجگ بے نپ

و سوتِ انت. مَن وَتِي دلا جزم اتان که کراچیے دُرستیگین کُوهنپن شائران یک برے پدا لیزانکی پترے سرا کاران. پمیشا زَپرِ آلی زَپرِ وَتِي هَمراه کت و بسا سوار بوت و دیم په مَنگتوپیرا شُتین. اؤدا رسگا رَند زانت که اے گوشه نشینپن شائریے درگیجگ چو آسان نه انت که مَن هئبال کتگ. بله انچش که بلزچیے بتل گُوشیت:

"کُورا مورتان در گیتکگ"، ما دوین چَم پَچینان بازین جُست و شوهاز و دلسیاهیا رَند وَتِي گوشه نشین و گارین شائر در گیتک.

مَنگتوپیرے رُودراتکی نیمگا یک کسانین میتگیئا مچکدگیئے تھا بستگین کُڈکیئا، یک دُراج ریش و دُراج مودین کماشے گد دُچی مشینیئے دیم، نشتگات و درزیئے کار کنگا ات. مَن و زَپرِ په اَهدم جگرئے جُستا دیم په هَمے دربیش دُرُوشمپن مَردا شُتین. مَن آییئے نَزبکا شُتان و درُوت دات. آییئا مَنی درُوتتے پَسُو، کار و باری مردمیئے دُتولا دات. "زمانهئے" لهتین تاکبند یک لُوتیا زَپرے بگلا اتنت. بگندئے آییئے هئبال هَمیش ات که اے لُوتتے تھا گُد ات و ما په وَتِي گدانی دُچاپنگا آتکگین. مَن گون آییئا ثران کت و

گوشت: ما چہ کراچیا پینداک این و اہمد جگرا لوئین. آییا منی نام جُست کت. وھدے مَن وتی نام گوشت، گُڑا اہمد جگرئے اندرئے شائرا، درزیبن اہمد جگر جاہ سِرینت. آ وت اہمد جگر ات و وتی مشینی بند کت و پاد آتک و منا گلانشی کت و نزیکا پچین تگردی چنڈت و مارا نادپنتی و پہ گیگ نشت و گون ما بلوچی وشاتک و تئیارجوڑیا رند، گپ و رپی بُنگیچ کت. بلہ وھدے ما وتی ایگئے مول و مراد گون آییا بعیان کت، آ ہج ڈئولا مشائرهئے آیگا رازیگ نبوت. آ چہ ڈرستیگین ہوالکار و لبرتاکانی شوںکاران گلگدار ات. آییئے مسترین گلگ گون کوئیثہ رئیڈیوئے بلوچی بھرئے کارمستران (بشیر اہمد بلوچ و آتاشاد) و ماہتاک اُلسئے شوںکارا (امانلہ گچکی) ات. بلہ مَن آییا دلجمی دات کہ چہ مَن آییا ہج گلگ نبیت. چہ مَنی بازین منّت و دلجمیان رند، آییا پہ مشائرهئے ایگ و بھر زورگا، نزورین زبانی دات بلہ مَن باور نبوت کہ آ مشائرها کثیت.

وھدے مَن و زپر چہ منگٹوپیرا در کپت و دیم پہ کراچیا پر ترتین، مَن

زپرا گوشت کہ آ ہم پہ مشائرها شیریے پر بندیت. زپر یک کئے آجگھیا رند

رازبگ بوت۔ آبیَا وَتٰی اَوَّلٰی دَسْتونِکَے اول جُتک، بَسَّے راہ گرگا دمانیا رَند
 پَر بَسْت و پَہ مَن دِپْگال کت۔ اَوَّلٰی پَربندے اشکنگا مَن مارت کہ اے ورنائے
 بُنْزَہا یک بودناکین شائِرے وشواب اِنْت و مَنا اے وشوابین شائِر ناولگ و آگہ
 کنگی اِنْت۔ وَهَدے ما وَتٰی مُهيم جت و آتک و زَمَانهے کارگسا سر بوتیبن،
 زَپْرا وَتٰی دَسْتونِکَے گیشترین بھر پَر بستگ و تئيار کتگات۔ شِپا وَهَدے مَن و
 آ لُوگا آتکین و پدا دیوانے بارئوا شئور و سَلاه کنگا مراد ساہرے لُوگا شُتین
 و مَن آبیَا زَپْرائے دَسْتونِکَے ہال دات، آبیَا بیہ باور نکت کہ اے شئیر زَپْرا وت
 پَر بستگ۔ چِپا کہ ایشیے تھا زبان و شائری و اِزمتے رَہبندانی ہچ ڈٹولین
 نِزَوْرٰی نِیْسْتات و ہچ ڈٹولا پَدَر نبوت کہ اے، نُوکین شائِرینا پَر بستگ۔
 مِشائِرہے رُوچا وَهَدے مَثولوی ہئیرمہمدے بلوچ سیکندری اسکولے
 دیوانجاہا واجہ حاجی ولی مہمدے (پریس والا) پاگواجہیا مشائِرہ بُنگیچ
 بوت، کراچیے بلوچ شائِرانی نامان، زَپْر اَلٰی زَپْرائے نام گیش بوتگات۔
 چہ مشائِرہا رَند، مَن کراچیے لَبزانکی چست و اِیرانی کُوہنبن
 داستان گیر آورت و بیان کنتت و گون لَبزانکی بُرد اِیر کنوکان، کہ گیشتر اے

دیوانا گون اتنت، پہ آیانی بے تئواری و بے بزمشیا گلگ کت و آیان گوانک پر
جَت اَنچُش کہ آ پیسرا لَبزانکی جُنزئے پیشرُمب بوتگ اَنت، اَنگت لَبزانکی
جُنزئے دِیما برگا مئے ڈٹولین نزاننکار و کم تجربتانی رَهَدربریا بکننت. دیوانئے
دِیما تُران کنان، مَن کراچیئے بلوچ پرورین شہرا یک دایمین و مہرین لَبزانکی
دیوانیئے بُنرد اِیر کنگئے شعور و سلاہ پیش کت و پہ اے ہرا پھر بندان کہ
دیوانا نشتگین کماش و سرکردہین سران مَنی اے شعور، نہ ایوکا مَنت، پہ اے
دیوانئے پر بندگ و دُرسیگین مردمانی لوٹگ و آرگ و یک پترئے سرا نادینگا
مَنی جہد ساژانتت و مَنّا شرپ دات. دیوانا نندوکین دُرسیگین مردمان پہ
ہمدلی و ہمسستی "پاؤل اِکٹیڈمیئے" بُنرد اِیر کنگئے رزا دات و مَن آییئے
اولی کارڈرر گچین بوتان.

مَن زانت کت نکنان کہ کراچیا چنت سالئے بے تئواریا رند، اے
بلوچی دیوان و مشائرہ بوتگ اَت کہ اِشیئے تھا دُرسیگین کُوہنپن و نوکین
شائر و کلمکار گون اتنت، بلہ مَن اے دیوانا وتی کماشین شائر ہدامری
اَبدلہ کیم ہکگوا ہچبر بے تُرانگ کت نکنان کہ چہ پیری و ناڈراہیا آجز و نزور

آت و آسائے باھوٹ آت، بلہ دیوانا نہ ایوکا گون آت، چہ وتی وشگپی و
 زبانپجاری و وتی ہمگنگلی و ہمسروکین شائران تزن و ریشکندین تیرکوانی
 نشانگ پر دارگ و دیوانا گل و گلزار کنگا، چہ ڈرستان دیماتر آت. دیوانے
 ہلاسبا آتک و منا گلانشی کت و پہ وشگپی گوشتی:

"منی پت! تنو اگن پیسرا کراچیا بیاتکینے بلکین من و حاجی ولی مہمد لئے
 باھوٹ نبوتگاتین و وتی پادان تعیی دیوانا آتکگاتین (واجه ولی مہمد زرنگ
 آت و آسائے باھوٹ نہ آت) بلہ آنگت منی ہبرا گرے، چہ کراچیا در مرثو کہ
 ادا دگہ چیہال دئیوک و مئے ڈٹولین پیرین، کربن و ابین مردمان چہ و ابا
 پچدرہینوک و آگہ کنوک نیست..."

آیبا پدا وتی نربکا اوشتوکین واجہ ولی مہمدئے نیمگا دست شہار دات و
 گوشت:

"آیئے بارثوا نزانان.... بلہ منا تهنایی و بے تنواریا پیر و آجز کتگ... تنو کہ
 کراچیا بئے و دیوان و مشائرہ بکنے من نہ ایوکا زندگ بان، بلکین ورنہ و
 بلند تنوار بان"

مَن پہ بڑنَ گُوشان کہ اَنوگین دُورئے ورناین کلمکار ہمینچک
جانڈرُ و آرام لوٹ بوتگانَت کہ تیارین لُنکہ اِپر برگ لُوٹنت. نوکین کلمکار،
بلوچی زبان و لَبزانکے بازین بے توارین بُنمُکانی (Pillars) بارٹوا نہ چیزے
زاننت و نہ زانگ لُوٹنت. سَید زہورشاہے بارٹوا لہتین ھۆرکین و بے رد و
بندین ہبر کنت بلہ اے ہرا نزاننت کہ پہ سَیدے پیدا کنگا کئی دست مان
انت. واجہ ولی مہمد (پریس والا) کہ آییے بارٹوا ورناین کلمکار باز کم
زاننت، چہ ہما جُهدکارین بلوچان یکے کہ اگن بلوچی زبانے بُنگیجی جہدان
آییے دست ھوار مہوتین، بگندے بلوچی لَبزانکے مروچینگین بازین نامدارین
نام، اینچک نامدار نبوتگاننت. واجہ ولی مہمد مے ھمے اُولی دیوانے
پاگواجہ ات. وھدے دیوانے گُدسرا مَن آیا گوشت کہ آ، چہ وتی پاگواجھی
گُوشتانکا دیوانا شَرپدار بکنت، گُرا اؤشتات و پہ بلوچی زبانا وتی وھدے
کنگین کارانی بارٹوا تُرانی بُنگیج کت. وھدے آ وتی ھمراہ و ھمکارانی تُرانگا
کپت و یک یکا دُرستانی نامی کپنت، گُرا چمی چہ ارسا پُر بوتنت، بلہ وھدے

سَیِّد زهورشاہئے باریگ آتک، چہ گلگندیا وتی گریوگی داشت نکت و وتی
گوشتانکی دیما بُرت نکت.

نون مَن چہ وتی جاہا پاد آتکان و آیئے دست گپت و پدا کُرسیئے سرا نادینت.
دُریگتین مَن آیئے زبان دؤستیئے سرریچین لہڑانی ہما ندارگ، لَبزانی تھا
بیاورتین و وانوکانی دیما پیش کت بکتین.

مَن پہ بزنَ گوشان کہ مرچیگین دثورئے نوکین کلمکار چہ بلوچی
لَبزانکئے راجی جُنزا نابلد و ناسرید اُنت، پمیشا آ چہ بلوچی لَبزانکئے
"بُنمَنک" و بُنرد اِیر کنوک واجہ ولی مہمدا ہم نابلد و ناسرید اُنت. پہ نوکین
بلوچی لَبزانکئے ودی کنگ و دیما آرگا واجہ ولی مہمدئے کرد و کردار چے
بوتگ، نوکین کلمکار اے بارثوا نہ تہنا ہیچ نزاننت، آیان اے ہبرانی زانگئے
واہگ ہم نیست. آ بے وانگ و بے زانگ و بے جُہدا، زانوگر و زانتکار، شائر
و کلمکار بیگ لوثنت.

مَن یک دلپہک و سادہ دلین کماشے زانان کہ آییَا ہر شپئے نمازا
رَند، گون پاکین پروردگارا دُوا لوثت و گریت و زاری کت کہ شپا و پسگا رَند،

وہدے سبھا چہ و ابا پاد کثیت، مزینن ملاً و زانوگرے بیات. بلہ چہ بازین
 ڈوائے لوٹنگ و زانوگر و ملاً نبیگا، یک روچے پہ بیزاری گون واجہ ہدایا وتی
 ڈوائے تھا گلگی کت و گوشتی:

"واجہین ہدا! من وتی دلا گوشتگ کہ تتو بلکین چو منی ڈٹولا مژھدارین
 بلوچے ائے و کسے کہ چہ تتو چیزے لوٹیت، تتو ندیگا مژا کئے و آییئے
 واہگا پورہ کئے، بلہ من رد بوتگان. تتو اگن بلوچے بوتینئے، تیننگہ من چہ
 ملاً ابدرتا² ہم مسترین ملاً بے بوتگ اتان."

من اے کسہ پمیشا بیان کت کہ کماشین مردا بیشک زانتگ ات کہ
 پہ ملاً بیا ڈوا شربن کارے نکنت، بلہ آییئے دلا ملاً بے واہگ ہست ات. مئے
 ورنایانی دلا بلوچی زبان و لبرانکے زانگے واہگ ہم نیست انت، پمیشا
 وانگ و زانگے جہدان پل، آکماشے ڈٹولا پہ وتا ملاً بے ڈوائے ہم نکنت.

² ملاً ابدرب پنجگورا جھمندین وشگٹ و وش گپتارین وازکنوکے بوتگ کہ میتگ پہ میتگ تریگ
 و وازی کتگ.

پاڙل اِڪٿيڊميءَ لڙانڪي زُرمبشت رُچ په رُچ گيشتر بوت و هر ماه
شعير و شائري ديوانان ابيد، مراد ساهر و اَحمد زهيرئ شئيراني دپتر هم چاپ
ڪنگ بوتنت. مئ واهگ ات كه پاڙل اِڪٿيڊميءَ وتي ڪتابجاهه هم پچ ڪنڀن،
كه آيئ ته بلوچيا ابيد دگه زباناني ڪتاب هم اير بڪنڀن. اے دُرچا من گون
بازين نامدارين ڪلڪار، اِلمى اداره و زانوگرين مردمان گند و نند و ڪاگد و
ڪراچ هم ڪتگات. بازين نامدارين اِلم دوست، ڪلڪار و نبيسوڪان چُش كه
هُدامرزي پير هسامدين راشدى، مير اِلى بڪش تالپور، مير اِلى اَحمد تالپور،
ابن انشا، ممتاز هُسين و گالِب اِڪٿيڊميءَ ڪماش ميرزا زيرلَهسن گون اتنت،
اِيان منا پاڙل اِڪٿيڊميءَ ڪتابجاهه بنگيچ ڪنگ و ڪتاب دئگئ لَبز دات. بله
اے دُرستيگين ڪاراني سَرجم ڪنگا پيسر، من ڏيه يله دات و درانڏيه بوتان. چه
من و رند، پاڙل اِڪٿيڊميءَ ڪارندهان تان چيزه وهدا ڪار ڪت. بله گُڏسر پتِرش
پيتڪ و يڪ يڪ بوتنت.

جی! منی ژندین سینگے چہانٹ

(اکبر بارکزہیے کتاب "رؤچا کئے کُشت کنٹے" سرا اے نیشتانک ماہتاک "رُژن"

کراچی - اگست/ سپتمبر 1989ء، چاپ بوتگ)

اکبر بارکزہیے شئیرانی کتابے (رؤچا کئے کُشت کنت) پیشگالا
 پروپیسر ابدلّاه جان جمالدینیا گوشتگ "ڈریگتین اکبرے شائریے بارئوا
 بلوچیے مزین شائریا کلم چست کنٹین"، اکبرے کتابے بارئوا اے نیشتانکے
 نبشته کنگا من پروپیسر جمالدینیے ہمے گوشتنئے رندگیریا گوشان کہ باید
 کتابے سرا بلوچیے زانتکارین کلمکار و نگدکاریا نبشته بکتین. پرچا کہ من
 وتی کمزانتیا چہ هر کسا وت شرتَر زانان.

تان ہما ساہتا کہ من پہ اکبر بارکزیہیے لَبزانکی بالادئے کِساس
کنگا پہ نبشتہا کلم چست نکتنگ آت، گُوشے نبشتہ کنگ آسان آت، بلہ نون
کہ کلم چست کتنگ، یک گرانین جنجالیا کپتگان و نزانان چہ کجا بنگیج
بکنان.

اکبرئے لَبزانکی بالاد و آییے جندئے بارئوا ہر چُنت کہ پگر کنان،
آییے بالاد ہمکدر گیشتر رنگ و بوانی تہا ہور و چارکُنڈان تالان بیت،
دریگتین پہ آییے شعیرانی زیبای و شیرکنی و وشتامیے بیان کنگا و پہ
آییے بے دَرورین لَبزانکی راستی و دِلستکیئے بارئوا دانکے دو دانک گُوشگا
گُون من زیباین لَبز بھوتین.

اکبر – منی برات، منی سنگت، منی ہمبل و منی دَراندُیہیے
دِلستکین دُوست و پہ بلوچئے آزاتی و وتواجیہیے جُهدئے راہا منی سرؤک و
کُنگرین ہمراہے. من و آییَا وتی زندئے بازین و شین و تھلین، تُرند و گرانین
رُوج یکجاہ مان دَراندُیہیا گوازینتگ آنت. من و آ باز نَزیک بوتگین و مئے دل
و پگر آنگت چہ یک دومیا باز نَزیک آنت. بازین و ہدے کہ من چہ آییَا سِستگ

و دور آن، بلہ اے جتایی و گستاھیئے آزا، ابید چہ منی جندا دگہ کسے زانت نکنت.

شائرنی بارئوا گوشنت کہ وهدے شئیر پر بندنت، تان کسے آسانی
 شئیران گوش ندریت، آ بے تاهیر و بے کرار بنت. بلہ نزانان اے ہبر پرچا پہ
 اکبرا راست نہ انت. آییآ وتی اے کتابے بازین شئیر ہما وهدا پر بستگ انت کہ
 من و آیکجاگہ بوتگین.

ماہکانی شپان وهدے من و آ وتی لوگئے گواتگرا نشتگ و
 جلاوتنی و دراندیہیئے نپس گیرین درد و دورانی تورشتے کم کنگا تونداپ
 پپہارتگ، گڑا زندئے دراجین سپرا وتی جندئے سرا کپتگین داستان، شئیہ
 مریدی مہر و دوستی و مہرنگانی زیبایئے کسہ گون یک دومیا بئیان
 کنگ انت. مے ہما لوگئے بالکنیئے در و دیوال اے ہبرئے شاہد انت کہ ما
 وتی اے دیوانان چہ یک دومیا وتی ہج ہبر چیر ندادگ و سرپوش نکتگ. بلہ

انچش کہ آئیا وتی کتابے تہا وت گُوشتگ، آئیا ہورئیسے¹ Horace پنتے
سرا وتی شئیر چہ مَن ہم چیر داتگانت. بلہ چُش ہم نہانت کہ مَن چہ آئیے
پرندان پھک ناسہیگ بوتگان. راستین ہبر اش انت کہ مَن آئیے شئیرے درد
و بے تاہیری چہ آئیے چمان و چہ آئیے پیشانیگا مارتگ و زانتگ، و پدا
چیڑے رُوج رند آئیے دپتر پچ کتگ و سرجم یا نیم سرجمین پرند وانتگانت و آ
سہیگ ہم نبوتگ. بلہ اگن مَن بے ثرانگ نہان، آئیا یک برے بئیروتا وتی یک
دراجین اُردو پرندے منی دیمَا دیگال کنگانت. ابید چہ اشیا آئیا ہچبر وتی
شئیرانی بارئوا گون مَن ہبر نکتگانت. مَن دايم وتی دلا گُوشتگ کہ انچش کہ
بلوچ جنین چُک وتی دشتار و آروُسے بارئوا ہبر کنگا لَج کنت، ہمے ڈئولا
منی اے سرمچارین سنگت وتی شائریے بارئوا ہبر کنگا مئیَار کنت. مَن و آ
وتی دراندُہیے آ زمانہا بلوچ ڈیہ و بلوچ کتومے رستگاری و رکینگے

¹ نامدارین سئوت پرندوکتین رومن شائر Quintus Horatius Flaccus کہ آئیے پرند لاتینی لبرانکے
تنگوین اُہدے شہکار مَنگ بنت. آ ماہ دسمبر سال 65 پ. م (پیش چہ مسیہا) ایتالیائے شہر پینوسیا
Venusia ودی بوتگ. چہ روما بُنگیچی وانگا رند انتے Athens اکتیڈمیا (شہدیرجہا) یونانی زبان،
لبرانک، پلسپہ و شائریے اَلمی دُر بُرتگ. 27 نومبر سال 8 پ. م (پیش چہ مسیہ) بئران بوتگ.

جُهدان ھَمينچُڪ دستگت بوتگين كه په شئير و شائريا نڪپتگين . بلڪين پميشا
 آيا مَنى دلگوشئ تَرَنگ و وتى شائريئ نيمگا بَرگ، شَرين هبرئ نرانتگ .
 بله مَن شَر زانان كه اكبرئ بازين شئير ائ كتابئ تها مان نه آنت . اِشيا ابيد ،
 آيا وتى بازين شئير دُراجين درانڏيهئ تگ و تاجان گار کُتگ آنت .

"رُچا كئ كُشت كنت" آزت اِڪيڏميا چه ڪراچيا چاپ ڪتگ و
 اِشئ دوسد تاك آنت . كتابئ پُوشئ سرا رُچئ نشان اِنت و يك پُشتگين
 گُزئ كه آيئ سرا اسپينتن ڪشڪ و لهتين استار پر آنت كه آمريڪايي
 اِستمارئ نشانى آنت . كتابئ پُوشئ ليڏينگا رند سرتاڪا نامدارين شائر آلى
 اڪبر تشبيهيئ پُر مانا و وشين پربندئ داتگ كه مَنى هئالا بلوچ ڪئومئ
 دُرواهين راجدپترئ درُشمگريا ڪنت .

مارا چو آفتاب مساوى است مرگ و زيبست

گر شام مُرده ايم سحر زنده گشته ايم

کتابے بها "پنجاه کلدار" نبشته اِنْت. ناواندھین بلوچان هندستان و زَندا
 پاکستانے کرنسی کہ "روپیا" اِنْت، کلدار گُوشْتِگ. وانندھین مردم پہ زانت یا
 پہ نَزانتکاری ناواندھین مردمانی رندگیریا تان رُچ مرچیگا پاکستانی کرنسیا
 (باز وهدا دگہ مُلکانی کرنسیا هَم) کلدار گُوشْت، کہ پَھک رَد اِنْت. کلدار
 (کُلاه دار) اُسْمانی تُرکانی دُورا تُرکیھے کرنسیے نام بوتگ کہ آ نون ابید
 چہ میوزما Museum دگہ جاہ ودی نیت. پمیشا رویایا کلدار گُوشگ رَد
 اِنْت.

کتابے سئیمی تاکا شئیرانی لُر (پهرست) داتگ، بلہ تاکانی شمار
 نبشته نه اِنْت و زانگ نیت کہ کجام شئیر کجام دینا اِنْت. هَمے دُولا لهتین
 پربند کہ کتابا هست اِنْت، لُرے تھا نبشته هَم نه اِنْت. نبشتاریے رَد سَک باز
 اِنْت.

کتابے پیشگال پروپیسر جمال دینیا نبشتگ کہ اے دو بهرانی تھا
 اِنْت. اُولی بهرے تھا آییا شائریے زندے دُرُوشم داتگ و دومی بهرا آییے
 شائریے سرا تُران کتگ.

کتابے سیاہگئے رَہبندے سرا اکبرا وت ہم چار دیم نیشته کنگ و
 اے رَہبند ہما انت کہ ما یک وهدے هور ایشیے سرا کار کتگأت و چہ
 دَرانڈہیا وتی چاپ و شنگ کنگین دُستیگین لَبزانکی و سیاسی تاکبند ہمے
 رَہبندا نیشتهگ انتت. مَن گون زبانانتان دَسَت بندان کہ جزباتی بیگ و اشیے
 نمَگ یا پَہک ڈالچار کنگے بدلا، پہ سر و هوش ایشیے بارثوا پگر بکننت.
 وهدے ما اکبرے شائریے سرا تُران کنین هُج نبین کہ آیے یا وتی
 دُورے ریس و پَریسے (تجزیہ و تہلیل) بارثوا تُران بکنین، چیا کہ ما چہ
 آیے پگری بُردا سہیگ این و شرّ زانین کہ آ وتی زمانہے ہر آشوبے
 چمدیستین شاہد انت. پمیشا آیا وتی زمانہے سیاسی، دود ریندگی، راجی و
 راجدپتری راستی تچک و راستین رنگا وتی پر بندانی تھا، پیش کُنگأت. اگن
 آیے شائریے سرا شئیرے تھا چمشانک نیشتهگ کنگ ببیت، گُزا آیے وتی
 اے یکین شئیرے بس انت:

درد و سوزمان انت زندگی اکبر

شائری زندگیے تسویر انت

مَنی ہٹبالا اکبرا بلوچئے مسترین شائرنی سُرپا آرگ و اوشتارینگا آبیئے اے
سئے بندی پرند بس انت:

جی مَنی ژندین سینگئے چہانٹ
مرگئے باتئے توتی الہانین
جاہ کناتئے مان گمجتین زردان

اکبرا وتی شائریئے تھا وتی کثوما یک کلثوے داتگ و چہ آبیئے اے
پرندا جاہ کثیت کہ آبیئے مسترین دلکش و واہگ اش انت کہ آبیئے وانوک
آبیئے دل و تپتگین زردئے کلثو و گوانکا سرپد بنت.
اکبرئے بنگیجی پرندانی تھا گیگانگیری و رواج پرستی هست.
آبیئے شکرورنایی، تیگ و تپنگانی ساہگا کُوستگ. آ زمانہا گلہان نسیرئے
نام و تتوار ہر نیمگا جکستگ. ہر نوکین شائریئے کہ دپما آتکگ، گون گلہان
نسیرئے ڈکشنئے Diction پوژاکان دپما آتکگ. گلہان نسیرئے دؤستانی اے

رُمبے تھا ہر کس یک رنگا گندگ بوتگ۔ بلہ لہتین شائر بوتگ انت کہ آیان
 وتی جندے رنگ دؤست تر بوتگ و آ ہما بوتگ انت کہ چہ بلوچستانے
 سیاسی جُنزا گستاہ اتنت۔ اکبرا وتی اولی دئورے شائریے رنگ ہم چہ
 گلہانے شائریے رنگا زلیبتگ۔ بلہ نیامی و رندی دئورے شائریا دلے
 پاهاران وتی جندے رنگا درشان کنت و چہ کسپا رنگ نروریت و نہ آییے
 رندی دئورے شئیرانی تھا وتگری و وتساچی ہست۔

شائریے مستربن مؤجزہ، گیدی و آلمی براہ و زیبایے مارشت انت۔
 و ما گندین کہ آییے شائریے تھا انسان، یک زیبای پیکرے کہ رنگ و
 آہنگے دروشما زاہر بیت۔ آییے شائری چہ انسان دؤستی، مژہداریے توندین
 مارشت و زیباشناسی اپیلا پُر و سرریچ انت۔ آییے دل یاگی انت، ارادہ گازی
 انت و دید ازمکار۔

آ مشائرہ و دیوانان داد گروکین شائری نہ انت۔ شائریا آ وتی مراد و مکسد نہ،
 پہ مراد و مکسدے شوہازا راہے زانت۔ پمیشا آییہا ہورتین تکنیکی نروری
 ڈالچار کتگ انت و آیانی نیمگا دلگوش نداتگ۔

شائری تَنگِ اِنْتِ بيارتِ نوکينِ هٿيال
 همدلين، دوستينِ شائران، شائران

*

زندے کوکار بے تَوَارِ نبيت
 شائرانى تَوَارِ گَارِ نبيت

*

رؤشنى مرچى هونے در کارِ اِنْتِ
 شائريًا شپارا گَارِ نکت

اکبرئے شائريئے تها راجى ستم، زُلم و نانساپى و زبهریئے مارشت
 باز تُرندِ اِنْتِ. بله آيئے گپتارئے تها سنگينى و گرانى هست و هر وهدے که
 یک شوریده سرين ازمکارے و تا سنگينیئے چارهدانِ بداريت، گُرا آييا چه بازين

کورہانی آسا گُوزگ لُوٹیت۔ اکبرا آسے اے کورہ گُواز کُتگ آنت و آسے
 کورہان آییے ازم و ہنر پتکگ و پُہتہ کتگ۔ پمیشا آییے گڈی دُورے
 شائریے تھا یک انچین پگری جُہلیے ہست کہ وانوکا، پہ دلکش یا
 نادلکشئی، دُوست بیت و آیا پسند کنت۔ بیشک آییے اے دُورے شائری یک
 گران کیمتین ادبی بُمالے۔

آیا وتی دُراجین دراندیہیے نوشین جاور پہ دلاوری و زرنگی پیش
 کُتگ آنت تانکہ وانوک آییے شعیرانی راجی، سیاسی و راجدپتری مانایا بزانت
 و سرپد بنت۔ آییے شعیرانی تھا یک دردوارین دلئیے واہگ و یک اپیلیئے
 ہوریا، راجی زندئے بارٹوا پہ بلوچ سروک، سیاستکار و وانندھان یک مزن
 پھناتین سیاسی و پرمڑاین بُوہیری کلٹوے ہست و آیان گوانک کنان جُست
 کنت:

نشواب و میر و سردار ات

یا وانوکین مَزَنکار ات

منی دردا را ہم زانت

مَنی زمزیلان چُون پرؤشیت؟

گُون اے جُستا اکبر، بلوچ کٹومے زبان اِنْت و چہ کٹومے سروک و آزاتی و
 وَتواجھیے جُنزے پِیشْرُمبِین وَرنايان اِبوکا جُست نکت، اے جُستے تھا یک
 نرمین بلہ تَهَرْد کَنوکیں تزنے هَم هست. بلہ وَهَدے اے جُستے پَسَّوَا کَس
 نَدنْت، گُزا و ت کٹومی و راجی جُنزے پَدَمَنْتگی و راھے گاریے اِلْتَا دَر
 گنجیت و گُوشیت:

بیلان چہ وَابا جَه جَنْت

گُودو نَعِیْت، گُودو نَعِیْت

گُودو کہ وَاب اَکَاھیے

سیہ دپترین پئیگمبر اِنْت

بیلان مَنی، بیلان مَنی

گیشتر مَپَرَامِت وَتَا

بلہ افسوزِ انت کہ آتینگہ اکبرئے گوانکئے جُھلانکیا نرستگِ انت و
 سَریدِ نبوتگِ انت و "واب آگاہیئے سیہہ دپترین پیگمبریئے" و دارا نشتگ و وتا
 پڑامگا انت. اگن راجدریر و وانندہ اکبرئے شائریا چو اے دگہ شائریا پر بندانی
 ڈٹولا شائریِ زاننت و واننت و سر چنڈیننت و ساڑایت، گُرا آلمّا تان دگہ بازیں
 و ہدیّا ہمے رُنگراہان پہ بے سَری پند جنانِ بنت و مارا اکبرئے کلثوانی سرا کار
 کنگ و منزئے درگیجگا پہ دگہ پدریچیا و دار کنگ لوثیت.

اکبرا وتی شائریئے تھا زُلم و زوراکئیئے تھاریان، و تئئے ڈٹولداریں دَر
 و ڈیکئیئے شوہاز کنگئے ہمراہیا، گون و تئا مہر و وپائے مسترین اُھد و پییمان
 بستگ. چہ آییئے شئیرانی وانگا، پہ و تئا وانوکئے مہر و مہبت چہ تلارا
 تُرندتر بیت. آییئے شائریئے وانوک، و ہدے آییئے کتومئے گلامی، زبہری و
 بزگیئے پُر دردین سرگوستیئے تھا پتربت و ہر چُنت کہ وانان دیمّا رثوت و
 کتابئے تاکانی چیرنیسا نبشتگین رُچ و ماہ و سالان چاران کنت، انچش
 ماریت کہ کیلنڈرانی تھا رُچ و ماہ و سال بدل بئیان رٹوگا انت، بلہ اکبرئے

کٹوم و دیارئے درد و بڑگی گیشتر بییان انت. بله اے درد و بڑگی آییئے ؤن
دوستیا در کاریت و رھت کنت.

نلؤان رٔچئے دیارا کہ رٔزنئے دریا انت
انگن تھار چو زندان بییت ؤن، ؤن انت

اکبرئے شائری یک مشنے و آییئے سیاسی جد و جُھدئے یک بھرے.
انچش کہ من پیسرا کُوشتگ، آ مشائره و دیوانانی شائر نہ انت. آییآ پہ جئور و
ستم و تھاریئے پرؤشگ و رٔزن تالان کنگ و پہ نزور و لگتمالین کٹومئے
هشکین رگانی تها واک و توان مان کنگا، شائریئے کباہ گُورا کنگ. راستی و
هک و انساپئے لؤ آییئے شائریئے پجار انت، و اے هبرا شر زانت کہ
شائریئے اولی و کڈی پجار هما راستی انت کہ زندا هچبر بے تامیا نثیلیت و
وانوکان چه جل و مَجلی و اوشتا در آینگ و جُنزئے نیمگا سکین دنت و
رهشونئ کنت. آ اینوکا پہ وتی ؤن و کٹوما بے تاهیر و تکانسر نہ انت، درواھین

دنیاۓ زُلمِ آماچینِ مردمانی سَنگتِ اِنْت. آییۓ شائری چہ انسان دُستیۓ
 لہڑان سرریچِ اِنْت و پہ انسائے کدر و کیمت و آزاتی و سَرلندیا جُهد کنگا
 اِنْت.

ما انسان اِن، ما انسان
 روس و چین و ہندستان
 نوکینِ جہان و اَرستان
 اَپریکا و اَپرنگستان
 مُلکِ بلوچ و کردستان
 مٹیگِ اِنْت مئے اے کلینِ جہان
 دُرست ما ہم سیال و بُراتِ اِن
 یک زات و یک زریاتِ اِن
 مہر مئے بیہ و بنیاتِ اِن
 آزاتی اِنْت مئے ایمان

یا اے شعیر کہ:

مَنْ اَپْرِیْکَآهْ اَنْ، مَنْ اَئِشِیَآهْ اَنْ، مَنْ یُورُپْ اَنْ، تِنِیوْگِیْنِ جِهَانِ اَنْ
مَنْ اَمْرِیْکَآهْ اَنْ، مَنْ اَمْرِیْکَآئِے دِلْے مُرَادَانِیْ مَآهْکَانِ اَنْ

چہ گر و بند و گلامیئے گندگیان پُرین گواتا ساہ کشوکین انسانئے
کِسمتئے بدل کنگ، آبیئے ویژن Vision اِنْت و آجاگیر داری و سرمایہ داری
دوَد و ہیلانکتے پاشکتے پاد کنگئے ہوریا تَبکاتی نابروبریئے جِنْترا دُرشتگین
دنیائے بَرگین کثومانی و بلوچ اُلْسئے چیہالان شعیرئے دُرؤشما پِیش کنت۔ اے
دُتولا آبیئے شائریئے پڑ باز پُراہ و شایگان و میان اُستمانی اِنْت۔

اکبرا و ہدے وتی کثوم و اُلْسئے درد وتی پٹیکرئے رگ و ریشگان
پٹیوست کتگ و گون وتی کثومئے پرباتان دردئے اؤتاگ گرنچ داتگ و پہ
راستی و ہکنئے پدَر کنگا، وتی کثومئے آزاتئیے رکینگا جُہدئے راہ گپتگ،
گُرا آبیئے جندئے آزاتی پچ گرگ بوتگ۔ وتی ملک، وتی ڈپہ و ڈگار، وتی
لُوگ، وتی راج، وتی سیاد و وارس، وتی دؤستین پت و مات و برات و گُہار،

دُرست سِستگ و جتا بوتگ اَنت. بلہ اَنگت آییئے زرد - آییئے جبین دُرِواہ و
 درپشوک اَنت. آییَا گُون و تِی کٹوم، گُون و تِی ڈبہ و دُگارَا، گُون و تِی سنگت و
 ہَمراہ و ہَمکاران کتگین کٹول، سرجم کُتگ اَنت. آ "گورسی و راستیئے"
 جنگجاہا پہ دلاوری و تَمردی و زرنگی جنگا اَنت.

اکبر گُون و تِی دُستان سَک دُست اَنت و اَنچش کہ آ و ت بلند کد و
 وشکامت و تچک اَنت، آییئے کارپرداچی زَند و کِرِد ہَم بُرز و بَلند و تچک
 اَنت. آییَا ہِج ڈُتولین پیچ و تاب نیست. ہَمے ڈُتولا آییئے شائریئے تہا ہَم ہِج
 ڈُتولین پیچ و تاب نیست. آییئے شائری "گم دُورانئے" شائری اَنت و کٹومی
 سیاست و آزاتیئے جدّ و جُہد، آییئے شائریئے جاور اَنت. اے سیاست، ہَم
 دیدانکی اَنت و ہَم کارگیجی. شائریئے سیاسی زانت آییَا و تِی ملک و تِی
 کٹومئے دردئے زانگئے ہمت و دلبدی دنت و اشیئے آسرا دَر پہ دَری و
 جلاوتنیئے آزاب، آییئے پئیکر و پوشاکئے ڈُتولا ہَمراہ اَنت. بلہ جلاوتنیئے
 سیاہ و بیگاہان آ چہ و تِی دیارا، چہ و تِی ملکئے ہلک و میتگان، چہ و تِی
 ملک و مردمان بے تُرانگ نہ اَنت.

سَاهُنْ اَنْگَتْ مانِ هَمَا كَوَهانِ اِنْتِ
 جَانُّنْ بِيَشِكْ كِهْ جَلَا اِنْتِ بِيَلانِ
 مَسْكَ وِ هَمبُوَهْ وِ دُنْبِيْنِ ياتِ شَمَّئِ
 مِيَنگَلَّئِ² دَرْدَئِ دَوَا اِنْتِ بِيَلانِ

*

آسمانئِ وَاَهْنَدِ هَمَّ باَتَنْتِ دَرِ پِهْ دَرِ چَوِّ مَنِ
 پِيَلُشائَنْتِ مانِ تَبْدِيْنِ لَوژِ وِ اَچْشِيْنِ هارانِ

بيشک اکبرئے شائری "گمِ دئورانئے" اَلهانِ اِنْتِ، بله چُشِ هَمِ نه اِنْتِ

که چه "گمِ جانانا" هورکِ اِنْتِ. آييا وَتِي جَلَا وَتِنِيئِ لِهْتِيْنِ سالِ شاما Syria

گوازيْتنگِ اِنْتِ. دَمِشكئِ پَرِ زَرْمِشْتِيْنِ شَهْرَئِ اِلْمِ دَوَسْتِ وِ پُرِ مِزايْنِ مَرْدِمانِ

² وَا تَا چِهْ وَشَعِيائِ تَاكَا نِ رَكِيْنِگَا اَكْبَرَا هَرِ مَلِكِ وِ هَرِ دِيارا وَتَا دِگَهْ دِگَهْ نَامِ پَرِ بَسَنْگِ. چِهْ هَمَا بازيْنِ نَامانِ يَكِ
 كَلْمِي نَامِئِ "مِيَنگَلْ هانِ مَرِي" هَمَّ بَوْتِگِ.

آییا باز مہر داتگ. اے پُر مہرین شہرے مہر شائین کاڈان، پہ مہرے باندانا،
 چہ زلم آماچین بلوچستانے پیلشتگین ڈگار و سٹکگین کوہان، آتکگین اے
 دراندبہ و درآمدین ورنّا، درآمدی و ابیتکیا نہ اشتگ و آبیے سرا مہرے نود
 ساہیل کتگ. منی ہیالا چہ ونا ڈن، آییا وتی وشرین روچ ہمودا
 گوازینتگ انت و ہمودا لہتین شریں شیر پر بستگ انت کہ چہ "گم دثوران و گم
 جانانے" ہورین لرت و وشین تاما پُر انت.

گلتے پگرا مبان، گمسار باتان

زرا مرگتے تھارین گار باتان

کنان من لعیب لالے سینگا گون

زیادمالے گورے من ہار باتان

پدا یکجا بین من تئو و بردا³

چہ لُشان تئی من بینگ وار باتان

³ دمشقے شہرے نیاما تچوکین کتور "بردی" یا بردا.

بلہ گون لالئے سپنگا لئیب کنگ و بینگین لُنثانی لَزتئے گرگئے ساہتا ہم چہ
 وتی ہاک و چہ وتی بیہا بے تُرانگ نہ انت و گُوشیت:

دمشکئے شہر مسل جتتا انت
 بلہ کُریان پہ ہُزدار باتان
 وتی گز و کھیر و شنگرانی
 اگن پگرا مبان پتار باتان

ہمے دُتولا دگہ پر بندیتے تھا گُوشیت:

گار باتان من اگاران سیاہین
 آ سرے کہ پہ تئو کُریان مبات
 آس شَنزُوکین لواری سوچات
 آ دلارا کہ پہ تئو اُزمان مبات

بله ادا ہم چہ وتی بُجاہا و چہ وتی زندئے لیکہ و مکسدا بے تُرانگِ نبیت و
 گوشیت:

تعیی سرا آس بگواریتنت جهان
 ہیچ پرواہ ترا بۆلان مبات
 یگے بسّ انت کہ سُجان انت آسا
 جَنّیین شام چۆ شاشان مبات

آییا وتی شئیرانی تھا کلاسیکی رهبند، نۆکین اِز می و تکنیکی تجربہانی تھا
 اورتگانت، بلہ نہ پرؤشتگانت و نہ یلہ داتگانت، چُش کہ نۆکین دئورئے
 بازین شائران پہ زانت یا پہ نزانکاری و تا چہ کلاسیکی ربیتان گستاہ داشتگ.
 انچُش کہ مَن پیشا کُوشتگ اکبر آشوی سمرچارے و پہ وتئے آجویی
 زُرمیشتا سَرمچارئے سکین دنت. آ بلؤچیئے نامدارین جنگی شائر رهم الی

مریے اے پلسپی پگرا مئیٹ کہ آجوبی ابید چہ جنگ و سَرانی ندر کنگا آتک
 نکنت . رهم آلی مری گوشیت:

هئیرانی تَمَن وئیران اَنَت
 سیت گون شکلین جنگان اَنَت

اکبر گوشیت:

ایمنیا کسے پادارَ نبیت
 سؤب جنگانی پڑا اِنَت بیلان
 ناتوانی و گلامی مرگ اِنَت
 زند هونانی زرا اِنَت بیلان

یا چُش که:

نبے سرمَنزلا هچیر اگن تنو
 وتی هونارا شنگینگ نزانے

رؤشنی ھونئے مرچی دَر کار اِنْت
 شائرتا شپارا گار نکنت

چہ گنوکانی مئے دیوانا در اِنْت
 ھر کسے مرچی دیم پہ دار نشت

پرؤش دنت آدم ورین شپزادگانی لشکران
 تھنا جنگے نپت و زھم و اسپرانی ماھکان
 وشین دئور و باریانی دایمی مستاگر اِنْت
 شکلین جنگانی کوش و سنگرانی ماھکان

*

تہنا گون مرگئے بینگا رتوتنت
زندئے ہوشام، جہ جنیت بیلان
سرگنوکا پہ دایما ہستانت
پلین بھتام، جہ جنیت بیلان

*

دوستی و واہگ و آزاتیئے پلین ناما
ہونئے استاران شپئے کوچگان زرشان کین

*

گون وتی ہونئے استاران
شپجتین شہر و کھساران
سینگاران چو دلداران

زاین سیہ شپ بیت زیان
مٹیگ انت مئے اے کلین جہان

اکبرئے شائریئے پرگوستی چمشانک سالانی سائے جبر و پُل و پانچ
و زورُردی انت و اے پدُگندا آ زندئے بیھی و آسلیگین رنگا پیش کنت کہ چہ
اشیا وانوکئے دلا توانایی رسیت. آ چہ وتی شائریا آنچین نکش اڈ کنت کہ آ
رُزن و زانتئے آکس انت. آییئے گالوار شیرکین، پگر بلند و لیز، ڈٹولدار و
گیشتگین انت. رُزناییئے شوہازا درآتکگین اے مساپر، نوکین راہ شوہاز
کنان، گام جنان، دیما رتوان انت و چہ ہما راہان کہ گوزیت آیان چہ وتی بَرَن و
اندوہانی پُل و دلئے تپان سمبھینیت و گوزیت.

مسکین بیگان چہ پاھوا رستین
ما مان یک جاگھے کرار نکت
زندئے درد و جھائے اندوہان
مارا چہ تئو شموشکار نکت

*

اکسیر اکبرئے گپتار انت
 بے بودین دلان بود آر انت
 دُرّ و گتوہرئے شہوار انت
 کاڈانی گورئے سینگار انت
 گون انت نازگُلین کٹوشارا
 مسک و مہلب و آتار انت
 وار و بڑگان ٹوہیننت
 ہاکان کپتگ و لیگار انت

اکبر جہان دیدہ و دُنیا گشتگین مردمے، اُنچُش کہ آیا دنیاے
 کاسموپولیٹن شہر و بازار دیستگ انت، ہمے ڈٹولا بلوچستانے ریکزار و
 بلندیں کوہان ہم شر گشتگ. ہمیشا آیئے تعوار و گوانکئے تھا یک پیگمیری

دردے هست کہ اے دردئے ساہگ، ہسکار کشوکیں انسانی رشتہ و ہون
 گُلگُل کنوکیں واری و بڑگیئے ہوریا، مرمراکین چراگ، گیمرتگیں پُل و
 سستگین استارانی سرا ہم ساہیل انت.

آئیے شائری، پھم و زانتے شائری انت و ہر چے کہ پر بندیت و
 گوشیت چہ آئیے مانا و مکسدا سرید انت. آیا گون "پروردکاریے" زیبایی و
 لبز و تتوارے آجکاریا انچین دروشم ٹاہینتگ کہ ایشان بلوچیے نوکیں و
 کوہنین شائریے تھا مزین درجھے گیتگ. پابندین زندے اے دگہ چست و
 ایران آیا کدی پہ شئیرے پرندگا وشگیگین مؤہ ندانگ، بلہ ہمے شئیر کہ
 آیا پر بستگانت، ایشان آئیے تتوارے تھا وهدے ترندی و وهدے تھلی،
 جاگھے مہر و جاگھے شورش و جاگھے تزن و تیرکز مان انت. وهدے گندے
 آئیے تتوار یاگیین سرمچارے تتوار انت و وهدے ہم، داناین سر و سوچ
 کنوکیے تتوار.

مے چاگرد گنتوس و گینند انت و یک پُرمائین شائریے ڈٹولا اے
 گنتوسیے درشان، آیا کنگی انت و آیا وتی اے ڈبہ سرجم کتگ. آئیے

شائریے تھا پہ ہر کسا ہما ڈرستیگین چیز مان آنت کہ اے دئورا پکار آنت۔
 وتی پریندانی تھا آیک دردمند و تیز مارشتین ازمگریے ڈئولا گون وتی زندئے
 تلاہین تجربتان تئیار و توانا زاہر بشیگا انت۔

آییا وتی شائریے تھا گیشٹگین لیکہ و باور گون ازمگری زیباییا
 انچین ڈئولیا ہور کتگ آنت کہ تھنا یک زانتکار و اُستادین پریندکارے اے ڈئول
 کت کنت۔ لہزانی رد و بند و چہر و شُبینانی گچین زور اورتگین نہ آنت۔ پمیشا
 گون جاورا ہمدرج، آییے سوت و زبملے چئول پُراہ و ہر نیمگا تالان آنت۔
 آییے شائریے زبمل جنگی انت، و ایشیے تھا دیمپانی مئیل ہم ہست۔ ہمے
 ڈئولا آییے شئیرانی تھا راجدپتری و ساینسی زانت آییے واندگی و المئے
 ہوریا آییے زندئے پُھتگین تجربہانی ہم پدّری انت کہ اے تجربہ آییا چہ وتی
 دُراجین جدّ و جُهد و دراندیہیے سکّی و سوری و چہ راجی دپترشناسی و
 پرگوست پجاریا دستا اورتگ آنت۔

اکبر وت یک اُهد و زمانگ سازین مردمے و یک زندگین و
 نہ اؤشتوکین زرمبشتے۔ بلوچی لہزانکے تھا آییے وزن و سنگ و کد و کامت

بولانٹے برابر انت۔ آبیئے شعیر آبیئے دلے پاهار انت کہ اشکرئے ڈٹولا چہ
 آبیئے جبینے جھلانکیان در کایت۔ جد و جہد، بلند کرداری و دئورے زانت و
 مارشت آبیئے شائریئے بُیاد انت۔ بیشک اَنوگین دئورے شائری تھا آ چہ
 دُرستان گیشتر وانده و زانوک ترین شائری۔ آ انسانی شَرپ و مَرائے مَنوک
 انت و پہ انسانے بیہی و بنیادی هَکائی گرگئے مکسدا آبیئا دایم جد و جہد
 کتگ۔ پگر و هُنر و باور و کرد آبیئا همدپ و همدرچ کتگ انت و وتی شائریئے
 تھا جاگہ داتگ انت۔ لَبزانکے تھا، آبیئے دید و وانشت میان اُستمانی انت۔
 ادب و شائریئے اِزمے سرا آبیئا دنیائے مسترین و پُر گنج ترین زبانانی کلمکار،
 شائر و نگدکار وانتگ انت۔ آ وت اَری، پارسی، انگریزی و اُردو و سندی
 زبانان بلد انت و اے زبانانی تھا شرترین نبیسوک آبیئا وانتگ انت و شائریئے
 اِزمے بارئوا آ وت هم اُستادانی تھا شمار بیت۔

بله وَهده ما آبیئے شائریئے پگری جاورا یک کزا کنین و تکنیکی پهناتان
 چارین گُرا پدَر بیت کہ چہ نزوریان پھک نه انت و من هئیران آن کہ آبیئا کتابے
 چاپ کنابنگا پیسر پرچا اے نزوریانی نیمگا دلگوش نکتگ۔

مَنْ وَتَى اے نبشتانکا کُونڈَ گِران و ہَمے نَزوَرِیانی بارثوا کمے
 نبشتہ کنان. اے کتاب دو بھر انت. اولی بھرے تھا 1956آ، بگر، تان سال
 1965آے نیاما، پر بستگین شعیر انت و گیشتر دستونک انت. پروپیسر
 جمالدینیا کتابے پیشگالے تھا اولی بھر پدا دو بھران کُتگ کہ آیے گُوشگا
 1956آ، بگر تان سال 1959آے سئین سال "اکبرے بُنگیجی شائری انت." اے
 دئورے شعیر رثواجی گزل انت و اِشانی تھا نوکین چہر و شُبین، نوکین تام و
 لَبزانی گچین و رد و بندے تھا نوکی نیست. اکبرے اے سچھین پر بند کہ
 پروپیسر جمالدینی اِشان آیے بُنگیجی شائری گُوشیت، چہ لہڑا پُر انت، بلہ
 لَبزانی بندش، چہر و شُبین و باز جاگہ سَنگ ہم نَزور انت. اُنچش جاہ کثیت
 کہ آییا شائریے نیمگا دلگوش دئیگئے مؤہ نرستگ. چیا کہ آییا 1957آے
 (چُش کہ کتاب گُوشیت) دُرواہین سالا چار دستونک و چار چار بند پر بستگ.
 1956آے سالا آییا تنہا یک دستونکے پر بستگ و 1958آے دو دستونک
 کتابا مان انت. لہتین دستونکانی سَنگ نَزور انت. پہ دَرور اے شعیرا بچاریت:

کاتل و ھونوارین شپ کُئیت

گل کنانا سہار ھم کئیتنت

شائرا وتی پرندانی تھا شپ یا تھاریے لیز، پہ ستم و زوراکی و رُچ یا
 رُزناپی، پہ آجویی و وشہالیے نشانیا کار بستگ. اے شئیرے دومی کڈیے
 تھا "سہار" (سہر) پہ شئیرے سنگے برابر کنگا دراج کشتگ و چہ "سہرا"
 "سہار" نبشتگ کنگ. بلہ اگن شائرا کَمے دلگوش بداتین، گُرا آ اینچک
 دلسیاہ ھم نبوتگات و آما آییے اے شئیر، اے ڈٹول نبشتگات:

کاتل و ھونوارین شپ کُئیت

گل کنان بامسار ھم کئیتنت

1958ء پر بستگین دگہ دستونکیے اے جُتکا دلگوش کنیت:

ترا گندیت وتارا ھم شمشیت

آجب مَسْتیے داریتنت منی دل

دومی کڈیئے تھا "مستیے دارینت منی دل" پھکین اُردو/ پارسی ترکیبے۔ اگن
 نوکین دثورئے دگہ نوکین شائربا اے رنگا شئیر پر بستگ گُرا الما آیا چہ
 اُردو/ پارسیا رنگ زُرتگ۔

دگہ دستونکے کہ ہم 1958آ، پر بندگ بوتگ، آییئے جُتک اے دُتول انت:

نوکین کردے منے رُچان زُرتگ دلا

رُچ و شپ زگر کنت اُستمان اُستمان

ادا "نوکین کرد" پہ اے مانایا راست نہ انت کہ شائرا لوتنگ۔ اگن اے شئیر
 چُش بیوتین وش ترأت۔

نوکین ہیلے دلا مرچان زُرتگ منی

رُچ و شپ زگر کنت اُستمان اُستمان

مَنی ہٹیلا اکبرئے شعیرانی تھا پُہتگی، بیان و زبانے تھا زور، شعیرانی تھا
زندئے تجربتانی دُرؤشم، پگرئے تھا پلسپی جُہلانکی و لَبزانی گچین و رد و
بندئے تہا چابکدستی، چہ آییئے "دردئے آیاتا" بُنگیج بیت کہ 1959آ، چہ
کراچیا بُنگیج بوتگ و 1986آ، مان لندن سرجمی کتگ:

درد و دُزانی گنوھر و الماس
زندئے گران کیمتییین سئوگات اَنت

اے شعیرئے ہر بند گُوشئے چہ شائرئے زندئے تجربتانی شہجوا شُشتگ و در
آتکگ.

رہبران سؤبے رست و وِشنامی
سر وِتی وار و برگان دانتت

ادا "سوئے" بلکین نیسگئے ردی اِنْت و باید سوْب نبشته بوتین، بله اے
 دَرشان یک پُر مانائین راجدپتری راستیے کہ شائرا بییان کنگ و پدا وئی
 تجربہانی رَنڈپدان گران، ورنایان تَعوَارَ جنت و ڈَاہَ دنت و کُوشیت:

بیل و یاران و تارا پھرِیَوت
 راہ سرؤکانی پُر چہ کورچات اِنْت
 دشمن ہم شہرت و مئیاری بنت
 داد ہما مارا رہبران داتنت

"دردئے آیاتئے" تھا اکبرا پلسپی زانشت سادگ و تچکین شائری زبانا بییان
 کُنگ اِنْت.

وہدے جمبورا کست و جئور سُچنت
 مہر و واہگ جہانئے بُنیات اِنْت

و اے زانِشت ہم آئیے زندئے پالاتگین تجربہانی آسَرِ اِنْت. آئیے دل چہ و تِنئے

مہرا سرریچِ اِنْت و ہج ڈیہ و ڈگارا آ و تِی و تِنئے ہمدورور نکنت

کے کُشیئت کہ لندنے بازار

شرتر اچ شال و تمپ و مچات اِنْت

بلہ زنانان و تِی شائریے پگری، سیاسی و پلسپی جاورانی آسمانا رسگا رند ہم

پر جے تکنیکی پھناتا، نروریان ڈالچار کنت و آیانی نیمگا ہج دلگوش نندت،

بچارت جھلئے جُنکا:

درد و اندوہئے بُنجل و آسان

اے ڈگارئے کُل کدی مرنجائنت

اے جُنکا دومی کڑی کون اولی کڑیا ہمسنگ نہ اِنْت، بلکین بے سنگ اِنْت و

باید اے ڈٹول بوتین:

درد و اندوہئے بُنجل و آسان

کُل دُگارئے کدی مرنجائنت

ہمے شعیر ماہتاک بلوچیا چاپ بوتگ و اے جُتک اے دُٹول نیشته انت:

درد و اندوہئے بُنجل و آسان

واہگئے کُل کدی مرنجائنت

زانت نکان کہ اے دومی کزی کتابئے تھا پر جے رد نیشته بوتگ و اے ردین

"سلہ کاری" کتابئے چاپ کنوکان کنگ یا شائرا.

ہمے دُٹولا "ہامینئے" پریندا ہم شائرا رد وارتگ. "ہامین" شائرا پہ

وشہالی و آجویئے نشانیا زرتگ و ہامینئے چپگال opposit "دُکال" نیشتگ

کہ واری و گُزن و گُلامیئے نشان انت. "ہامینا" بیشک هر کس وشہال و

وشگیگ و سیڑ لاپ بیت بلہ زبانزانتیئے ہسابا "ہامینئے" چپگال opposite

"دُکال" نہ انت "جوپاگ انت". وهدے ہامین ہلاس بیت دُکال نہ، "جوپاگ"

کثیت. وهدے ہامینئے وشئی و شادہئے ہبر بیت گُرا آیئے دپما، جوپاگئے

نگیگی و نوشی بئیان بنت. "ڈکالے" چپگال opposit "آباد" انت. وهدے

ملک ڈکال بیت و وهدے آباد بیت بله هر سال هامینا رند جویاگ آلمآ بیت.

انچش جاہ کئیت که سال 1961آ، اکبرئے کوئٹھے سپرا آییئے

شائری ساتکگ. پرچا که چه کتابئے وانگا هے پدَر بیت که اے سپرئے نیاما

و چه آییآ رند آییئے شائری تامدارتر و پُهته تر بوتگ. هے سپرئے نیاما آییآ

یک ڈراجین شئیرے "بولُ بنت مزدور و دهکان" پر بستگ که بلوچیئے کوهنین

شائریئے سنگ و رهبندانى سرا انت. اے برهدار و تامدارین پر بندے بله اشئیئے

تها هم نروری هست که من چه آیان په نمونه چیزے بند پیش کنان:

"چپُ ان مرچی ملآ پاژل تاجدار شائران"

"تاجدار شائران" پارسی ترکیبے بله چُش که شئیر کوهنین رهبندانى سرا انت،

و چو که اے گون ملآ پاژلئے نامئے همراهیا آتکگ پمیشا ائیدار نه انت.

بله لَبز "چپُ انئے" آرگ و ادا جاگه دئیگ سَک ائیدار انت. اے لَبز اے ڈئول

آرگ و ادا ڈک دئیگ چُش انت که گُوشئے گران کیمتین بلوچی دستگواپین

شالیئے سرا نکلی بندیکئے جوژ کتگین گُده لَبگ جتگ.

اگن شائرا "چُپّ اِنے" بدلا "بے تئوارے" پھکین بلوچی لَبز بیاورتین، شئیر
تامدار و بے ائیب بوتگ اَت چُش کہ:

"بے تئوار اِن مَرچی پاڑل تاجدار شائران"

شائرا ہَمے پربندے تھا دگہ جاہے ہَم مُلا پاڑلے ہَمراہیا "چُپتے" لَبز کار
بَسَتگ و گُوشَتگ:

"تا کدین پاڑل ملوکین "چُپت" بیت مان ہلکتوان"

بلوچی زبانا، "چُپتے" لَبزا وتا جتاین مانایے ہست کہ چہ اے مانایا باز دور
اِنَت. مَن اے لَبزے آرگ و بلوچیے تھا پہ اے مانایا کہ شائرا کار بَسَتگ،
ایراز گیری کنگا نہ آن، بلہ کلاسیکی بُن سَنگان پر بَسَتگین و شین پربندیے تھا
یک اناگہ "چُپتے" اے ڈٹول آرگ و گُون ملوکین پاڑلا ہَمگرنچ کنگ مَن
دُوست نبیت و کتابے ہَمے سیاہگ کہ گُون مَن اِنَت، مَن اشیے تھا اے بند
تَرینتگ و اے ڈٹول نبشتگ:

"تان کدین بے گوانک بیت پاؤل یلین مان هلکتوان"

ہمے شئیرے دگہ لہتین کڑبان پدا مَنا پچ لرزینت:

تا کدینا تا کدین ہئی ہئی مَنی براہندگان

دَر پہ دَر مانیت شاہی مہزین مے اُستمان

چپی کنتت گلزمینا گارَ کنت جئورین بدان

اشیے گڈی کڑیے تھا "چپی کنتت گلزمینا" اَلما شائرا پہ راجی زرمبشت و

آجویے مانایا آورتگ بلہ اے مانایا ندنت. دگہ شئیرے اے ڈٹول انت:

جلوہناکین رۆچے یک کئیتنت پدا مان آسمان

تَلّا کارین زیرگان شانیت مے کؤہ و گران

اے شئیرے وانگا ہئیران بوتان کہ پلگار و ہورٹکارین شائرا پہ وتی شائری

گرانی پیلو کنگا "تلاہ کار" ٹگلینتگ و "تلا کار" کتگ بلہ تاکے چیرنیسا

اشیے ٹگلینتگے سئوب ندادتگ. وهدے دگہ بازین جاگهان کہ لبرانی گیشینگ

و چیرنیسے تھا راست نیسی نلوٹنگ آیا چیرنیسی کنگ۔ ہمے ڈٹولا
 "زیرگ" بلکین شائرا پہ روچھے شہمانی مانایا آورتگ، بلہ شائریے تھا پہ
 روچا زرین برانز یا زرین شہم یا نگرہین برانز گوشگ بیت و تلاہ "تلا" نہ یا
 تنگہ پہ ماہ و ماہکانی و باما گوشگ بیت۔ انچش کہ شائرا وتی دگہ شیریے
 "تلا مہپرین بامے وشہتے" تھا گوشگ:

بیا کہ شنگ انت ہیر کوچگانی تھا
 بام لالین، تلا مہپرین بام کثیت

و یا انچش کہ سعید ہاشمیا گوشگ:

نُگرہین روچ و تلاہین شپ و انسرتگین بام
 اے نساچنت منا، ہر سٹیان سرشان کنان

ہمے ڈٹولا:

بؤل بنت مزدور و دھکان مید ہم مے کوچگان

وَتِ وَتِي وَاجِه بَعِينَتِ وَ وَتِ وَتِي بِنْتِ هُكْمَرَانِ

اشیئے تھا شائرا ہورٹنگندی یا دیدانکی زدے وارتگ و مید چہ تئیاب گوران
در کُتگ و دلگانین کوچگان آورتگ انت و چہ اے ہبرا بے ٹرانگ بوتگ کہ
میدان بے تیابا نبیت و کوچگ آیان و ش نبیت۔

"تئی مہر منا در کار نہ انت" چہ اکبرے نام کپتین پرندان یگے۔ اشیئے تھا
یک جُتکے اے ڈُولِ انت:

تَو لَوْتِي وَ هَنَگَتِ دُکَّ کِنِي

دِيْمِي مَن تِي آدِيَنکِ بِيَانِ

اشیئے تھا "دُکَّ جَنگ" و "دُکَّ کِنِگے" کسانین بلہ نازرکین پَرک و پیرا شائرا
زد وارتگ۔ بیہا ادا، "دُکَّ کِنے" نہ "دُکَّ جِنے" بیت۔

"ناتعوامین سئوت" و "سُہے سمین" دو و شین پرند انت کہ پد و پیش انت۔
دوین پرندانی تھا شائرا "جیینے" لَبز آورتگ۔ "ناتعوامین سئوتے" تھا جیینے

لَبْرُءے سرا نشان جنگ و تاکے چیرنیسا Foot Note مانا "زَمیر" نِشتگ۔
 "سہبِ سَمینے" تہا ہَم "جینے" سرا نشان جنگ بلہ چیرنیسا مانا "جبون"،
 "ہاتر" و "سینگے توک" داتگ۔ "جین" وت پارسى لَبْرے و پہ پيشانیے
 مانایا کارمرز بیت، بلہ بلزچیا جینا "سینگ" یا "سینگے توک" گوشت۔
 "زَمیر" وت انسانی آزایے نہانت، یک مارشتے، بلہ وهدے "زمیرے" نام گرگ
 بیت، مردم وتی سینگا دست جنت یا سینگے نیمگا اشارہ کنت کہ اودا دل
 انت۔ منی ہیالا شائرا ایشیے مانائے درگیجگے کار پہ وانوکان بشتین۔

کتابے سد و ہشتمی تاکا چارده کڑیے ڈراجین پر بندے مان انت کہ
 سَکّ وشّ و پُر زیمل انت، بلہ ایشیے تہا ہَم لہتین نزوری ہست۔ بلہ گڈی
 جُتکے اول کڑی گون دومی کڑیا و گون شعیرے بُن سَنگا ہمسنگ نہانت۔ آ
 جُتک اے ڈٹول انت:

تہنا اکبر وا مئاریگ نہانت
 رند تنو کئیی دلے کرار نشت

مَنی ہٹیاالا اے جُتک چُش بوتین:

تہنا اکبر معیار بار نہ انت
رَند تئو کئی دئے کرار نشت

دل لُٹیت کہ اے کتابے بارئوا باز نبشته بکنان، بلہ نبشتانکے ڈراجیے تُرسا
وتی ہبران گوندُ گران و گُوشان کہ اے کتاب اکبر بارکھیے شئیرانی اولی
دپتر انت و زندئے اے دگہ جنجال و دستگئیان آ، مَوہ ندادتگ کہ شائریے
نیمگا سرجمیا دلگوش بدنت، پمیشا گون وتی ڈرواہین رَد و نَزوربان اے کتاب
مئے لَبزانکی بُنمالے گران کیمتین بھرے. اے آییے لَبزانکی وپاداری و
دلستکی انت کہ آییَا وتی لُوت مئے دِیما پچ کتگ و وتی تجربہ و تُرانگانی
گُوھر و مُروارد کما تگ و سمبہنتگ و مئے دِیما اِپر کُنگ انت. کَسے کہ
گُوھر شناس انت آسانی کدر و کیمتا شر زانت و کَسے کہ گُوھر و کُوڑھے
پَرک و پیرا نزانت، پہ آییَا اے کتاب شئیرانی دپترے و بس.

شپ پہ استار و ش ان و گیابان پہ بلوچ

(مہمد بیگے کتاب "شکل و ماجیئے" دیمدراپیے دیوانا گوشتگین دائک.)

واجہان، براتان، دوستان!

پہ من اے مزین شریے کہ مروچی اے ڈولین دیوانیا گون شما ہم کمزانی
نشتگان. مے پیرین بلوچان گوشتگ:

شپ پہ استار و ش ان و گیابان پہ بلوچ

زیدئے¹ اے وش زیدین کوچگا اگن من گیابان بگوشان بلکین ادئے
جہمندین دوست و ش نبت بلہ من انشییگین شیے و شیے بارثوا اے بلوچی
بتل گوشت و منی ہیالا شما گون منی ہبرئے سرا ناتپاک نبیت کہ وش زیدین

¹ چہ شارچھے شہرا ہشتاد کیلومیٹر دور، پہ باگ و کشت و کشارا نام کپتین میتگ.

"زیدئے" سرَسبز و آبادین کوچگا انشپیی استار ہم پُلتگ آنت و بلوچ ہم باز آتکگ و یکجہاہ بوتگ آنت.

پہ من اے دیوانا آبگ و گون بیگ ہمیشا ہم مزین شریے کہ وتی
 یک کُوہنپن دؤست و ہم گنگلیئے کتابئے "دیمدراپییا" گون آن. اے دیوانا منی
 آینگئے دومی سئوب ایش انت کہ کتابئے "دیمدراپیئے" رسم و دودان من وت
 بلد نہ آن و اے پہ من نؤکین ہبرے. ہمیشا آتکان کہ بگندان بارین کتابئے
 دیمدراپی چؤن انت. راستین ہبر ایش انت کہ من چہ مروچیا پیسر کسیتیے
 کتابئے دیمدراپییا گون نبوتگان و نہ اے ڈولین ہبرے اشکتگ. بلہ بانورئے
 دیمدراپیئے رسمئے بارئوا اشکتگ. نزانان کتابئے دیمدراپیئے رسمئے بنگیج
 کدی و چہ پیما بوتگ، بلہ من کتابئے دیمدراپیئے کسہ اولی رندا چہ وتی
 ہمے دؤست و ہمگنگلین براتئے ہمے "بانورین کتابا" وانتگ کہ مرچی ما و
 شما پہ آییے دیمدراپییا ادا یکجہاہ بوتگین. کتابئے تھا بلوچیئے نامیگین شائر
 "پاگاس درباپیئے" گالانی گنج بزبان "بُرزین آچارئے" دیمدراپیئے کسہ نبشته
 انت کہ شمایی ہم واپت. من اشکتگ کہ زیدئے ہمے وش زیدین کوچگا مئے

دوستین شائر اَباس زئیمیئے کتاب "ہینارئے" دیمدراہی ہم بوتگ. سَک بڑنیگ
 آن کہ اَباس زئیمیئے "ہینارئے" دیمدراہی دیوانا گون بیگیئے شریا زہر
 بوتگان. ہمیشا باور بکنیت کہ وتی زندا اے اولی زند انت کہ کتابیئے
 دیمدراہیا گون آن.

منی دوست، کہ آئیئے کتاب "شکل و ماجنیئے" دیمدراہیا، ما
 مروچی ادا دیوان کتگ، دگہ کس نہ انت ابید چہ اے ذراج گلگین کلمکار و
 شہ نیسا کہ شمیئے دیما نشنگ و شما آہیا مہمد بینگ گوشیت و ما آئیئے
 ہمگنگل و دوست آہیا بینگل یا "ہوندئے واجہ" گوشین. شما بلکین ہئیران
 ببیت کہ اے تھیار و تَمردین مرد کہ نامی مہمد بینگ انت، ما پرچا آئیئے تچک
 و دپا وشین نام سر چتگ و نیم نام کتگ؟

بلہ براتان ایشیئے دوا ہمیش انت. بلوچ گوشنت: "دست ہرا نرسیت
 کُرگا پلام کن" بلہ بینگل گوشیت "دست نرسیت سیالا، بجن بزگین بکالا."
 بینگلئے دست پہ دگرا نرسیت، ناکو چگردئے پُچکان انت، چہ ناکو چگردا دم
 بارت، وتی بے وسین دوست و ہم گنگلانی "گردوان" شوڈیت. شعیر پر بندیت و

پدا شائرنی سرا تزن و ملند کنت. وتی مروچيگين همے "بانورين" کتابے تها
 هم بازين شئيرے پر بستگ و شائرنی سرا تزنی کنگ. یک شئيرے تها
 گوشيت:

ساڈن بستگ آنت

مارن کشتگ آنت

بيلان آتکگ آنت

ڈالش وارتگ آنت

براتان! شر بزائيت که گون اے شئيرانی پر بندگا آبيے مول و مراد
 شائری نبوتگ، تزنانی تيرکز سهر کنگ و شائرنی دلے بنبدان پر دارگ
 بوتگ.

چه بيگلے اے شئيران جاه کثيت که شائر منی ڈولين نزورين انسان
 نه آنت - نريان آنت که ساد و تئيلان هم سندن. يا چش که بيگل گوشيت، مار
 گروکين جوگی آنت يا ڈال گرادين بورچی آنت. بيگلا وتی کتابے تها اے

شعیرے گڈی بند بزان "ڈالیش وارتگ آنت" اے ڈٹولا مانا کتگ کہ شائر مہمان
 جَلّ و نان دہ آنت. اے ڈٹولا وتی مئا آییا وتا چہ شائرانی کھر و گزبا رکینگے
 جہد کتگ. بلہ ہر کس زانت کہ بلوچیا "ڈالے" لبزے مانا دو آنت. یک
 "ڈالے" مُردار و جُونوارین بالی مرگیئے نام آنت و دومی ماش و پرماش و نیگیز
 آنت کہ مردچان بلوچ ڈرستان ڈال گُوشنت. شائر اے جُستا وت چہ بیگلا
 بگرنت کہ آییا کجام ڈالانی بارئوا ثران کتگ. اے مردا ہر جاہ کہ وار رستگ،
 وتی کتابے تھا باز ماناین لبز نیشنتگ و باز ماناین ہبر کتگ تانکہ اگن کسے
 بد ببارت و زہر بگیپت، گُرا آگُوشنت بکنت کہ بیہا آییا چُش نکُوشنتگ و چُش
 گُوشنتگ.

بُراتان! دنیائے تھا ہر ڈٹولین مردم ہست، کسپے دپ دارگ نبیت،
 کسپے دسٹ دارگ نبنت، بلہ بیگلے کلم دارگ نبیت. آییے ہم امر و ہم
 گنگلین کلمکار ڈرست اِنسرتگ و کپتگ آنت، بلہ اے سَک جانین "کلم در
 دستین" مردے کلم نہ ایوکا "چالو" آنت، بلکین پہ مردمانی سرا ملند و

مَسْکرا کنگ و تَن و تیرکُوآن سُهَر کنگ و مردمانی دلان پردارگا چہ کراچیا
لانکی بستگ و آتکگ "زیدآ" بَنگ و برؤت اِنْت و نِشْتنگ و دیوانی کتگ.
مَن اے دیوانا نِشْتگین شائران، کلمکاران، راجدَریران و اے دگہ
براتان، ڈاَه دَیْبان و پَنت و سِکینَ دَیْبان کہ بیگل مرؤچی شر داما کپتگ، وتی
جُستانی بکنیت. چؤ مبییت چہ شمئے دستا در بیئیت و برئوت و پدا شمئے سرا
وتی چگردیان بُنگیچ بکنت.

دُرستان بل و بزورِ مَنی دگہ همگنگل و دوستین شائر و کلمکار،
ساز و موسیقیئے زانتکار اسمایل ممتازا – کہ تنینگہ چہ بیگلئے "کلم
نه اؤشتیان" رکتگ، چہ بهرئینا لانکی بستگ و سَرَجَنان اے دیوانا بهر زورگا
ادا آتکگ².

² اسمایل ممتازا چہ بهرئینا اے دیوانا آئیگی آت، بلہ آتک نبوت و دیوانا گون نه آت.

اسمائیل ممتاز! تُو اگن پہ بیگلے سۆکلو دئیگا آنکگے تان دلجم بے کہ
 زوت بیگلے تُرپش و تهلین تزن و تیرکوانی دیم گون تُو بیت. چیا کہ بیگل
 "کلم نہ اؤشتے."

براتان! مَن دمانے پیش گوشگا اتان کہ اے گُھرت و زرنگین مہمد
 بیگلے نام چہ پئیما "بیگل" بوتگ. اے کسہ ہمایئے جندے دپا وش انت.
 اگن مَن اے کسہا بیاران گُوا گلگ کنت و گُوشیت کہ مَن ہپت زر گوازینت و
 آتک و شمئے مہمان بوتان و شما مہمان جلیئے زہند پرؤشت و مئی
 دُرسیگین راز پاشک کنتت. پمیشا مَن آئیئے رازانی پردگا داران. البت
 اینچک گُوشان کہ بیہا اے آئیئے کسانئے نیم نام انت. بلہ اشیا شما شرّ
 زانیت کہ کسانئے نیم ناما مزنیا کس وتی سرا نلچینیت.

لہتین بلوچ راجدپتر نبیس گُوشنت کہ رند و لاشاریانی سی سال
 جنگے بُنگیچ چہ ہمے کسانئے نیم نامے سرا بوتگ. نزانان چے درؤگ و
 چے راست — اگن چہ شما کسپا میر مہمد ہسئین انکائے نبشتگین راجدپتری
 کتابے یا نبشتانکے وانتگ بلکین اے بارٹوا چہ مَن گیشتر سہیگ و سرپدتر

ایت۔ بلہ گُوشنت کہ میر چاکرئے کسانئے نام "چگو" بوتگ و میر گُوہرامئے
 نام "گُوہرُک" بوتگ۔ وتی ورنایئے رُوجان یک رُوجے دوین ہمراہ بوتگ و
 شکاران شُتگ آنت۔ دو پہ دو بوتگ آنت، میر گُوہراما پہ ملنڈ و مسکرا، میر
 چاکرئے کسانی نام گپتگ و توار جتگ۔ میر چاکرا بد بُرتگ و چہ ہمیشبا رند
 و لاشاریانی سی سال جنگئے تھم ڈگارا رتکگ۔

بلہ زنانان مہمد بیگ پرچا چُشئین بے آس و بے ہسدئین مردمے کہ چہ
 وتی کسانئے ناما بد نبارت و ہر چُنت گیشتر "بینگلی" بگوشئے دیمی رُزناتر
 و رویی پچ تر و دپی پُر کندگ تر بیت۔

براتان! مروچی منا وتی دلئے زنگانی رنچگ و چہ بینگلا وتی
 دیربگین بیرانی گرگئے شرین مۆھے دست کپتگ۔ ہمیشبا بینگلئے یک کسانین
 رازے پاشک و پدَر کنان۔ چہ مروچیگا، پانزدہ شانزدہ سال پیسر من یک
 لَبزتاکیئے ایڈیٹر بزبان شوَنکار اتان۔ بینگل منی سنگت آت و ما دُرسیگین
 سَنگت داہم ہور بوت و بینگلئے "ہونڈا" بزبان اُتاگا شُتئین و دیوان کت و برے
 یکئے پُچکان اتین و برے دگرئے۔ ما بینگلئے ہونڈئے رٹوگا ہمیشبا سَک

واھگ دار اتین کہ آییا ما را پہ ورگا آنچین وشتام و وشپوین چاہ دات کہ ما
ورگا سپر نبوتین. ایوکا من نہ، مئے ڈرستیگین دؤست و سنگنان کراچیا چایی
تاکے سجھین دکنان ترت و ہمے چایی تاک شوہاز کت بلہ گیر نیاتک.
ڈراجین وھدیا رند من سھیک بوتان کہ بیھا اے چایی تاک نبوتگانت،
کولوی کک بوتگانت کہ بیگلا ہیر و کلمپر مان کتگ و گراستگ و مارا
داتگانت. من شک بوتگاتان کہ اے وتی ہونڈا گون ما بارین چیا چاہ
نوارت. داہم وھدے چہ ما کسیا پہ آییا چاہ ایر رتکگات، آییا وتی "پان پرن"
دپ چوٹ کنگات و پان "رؤمست" کنگے نیمون کنگات.

بلہ من وتی اے دگہ سنگت، کہ آیانی تھا بلوچیئے نامدارین شائر و کلمکار
گون انت، بیگلے پریات و دستبندیئے سٹوبا ہچبر ہال ندانتت کہ بیگلے
گراستگین وشتامین چاہ کولوی کک انت. دیر انت کہ کراچیا نشٹگان، نزانان
انگت ہم بلوچیئے نامدارین شائر و کلمکاران کولوی کک چارنت یا نہ.

منی یک دگہ مزین بیرے ہم بیگلا گون انت. آ اے ڈولا کہ من

لبرتاک زمانھے شوکار اتان، گوا یک رندے پہ لبرتاکا چاپ و شنگ کنگا

مَی پتینکان نِشتانک پِشت نکپت. مَن چہ وِتی لاچاریا پہ اشتاپی "جئورین دپارے" سرہالا تژن و بچکندی نِشتانکے نِشت کہ رندا نِشتانکانی یک دُرچے بوت. اے نِشتانکان سئے تان چار ماہ چاپ کنگا رند یک رُچے وھدے سباھا ماھلہ وِتی لَبزاکئے کارگسا آتکان، گُڑا دِیست کہ بیگل گون وِتی دُراجین تورگا نِشتگ. وِتی دلا پگرن کت کہ اے مردا مروچی مزین سَکِیا گِپتگ کہ گوراما چہ لیاریا لانکی بستگ و آتکگ. دُرُوت و دُزہباتا رند، جُسٹن گپت، گُڑا چہ وِتی دُراجین تورگا لہتین کاگدی در کت و مَی دِیما ایر کنتت. کاگد چارنت گُڑا نِشته ات - ناکو چگرد - بزانتزانی کماٹگین تیرکو اتنت کہ مَی نِشتگین "جئورین دپارے" بدلا پہ چاپ و شنگا اورتگانتتی. اے دُتولا اے مردا مَی "جئورین دپار" مَی دپا جئور کُت.

بلوچان گُوشنگ:

بیر بلوچانی تان دوسد سالا

لَسھین آھوگ اُنت دو دنتانین

بلوچانی دگہ بتلے ہم ہست، گُوشنت "بیر گون لگورا بات و لگور مان
 ملکا۔" بلہ من گُوشان "بیر گون بیگلا بات و بیگل مان اماراتا۔"
 گُرا بیڑے گرگ وش انت۔ دوشی ڈرواہین شپ من چہ گلا بال بوتگ و واب
 نکپتگان کہ بیگل شر دستا کپتگ، بلہ وتی بیڑا چہ آیا چون بگران۔ ایوکا
 منی نہ، دگہ باز مردمانی بیر ہم آیا گون انت۔ منی ہیال انت کہ چہ آیا وتی
 بیڑان انچین ڈولیا بگران کہ وتی بیگلیا بے ترانگ بکت۔ بیاییت ما و شما
 ڈرستیگین ہور بیین و اشیا ہم چو وتی ڈولا "اسپیت پوش" کنین۔ بلوچی
 اسپیت پوش نہ - اربی اسپیت پوش - کندورھے گورے دینین، اگال و گترھے
 سرے بندین، جتکے اربی نال³ پادے دینین - گُرا چہ بیگل و بیگلے بیگلیان
 بے ترانگ بیت۔ مہمد بیگ ہم نبیت "ابوجاسم" بیت و نہ پہ آیا شکل پشت
 کپیت و نہ ماجین۔ چہ وتا، چہ ناکو چگردا، چہ ما و چہ شما و چہ ہر کسا
 بے ترانگ بیت و مے ڈولا "جنسیہ و جوازے" گرگے سرترگی کپیت و چہ

³ چیل یا سواس

بلوچى زبانا هم شمشكار و نزانتيكار بيت. اے ڈٲولا ايوكا ما و شما نه، يك
 جهانے چه اشيے بيگلي تٲن و تيركوآن ركيت و آسودگ بيت و په ما و په
 مئيگ و شمئے چُك و نماسگان نيكيين ڈواى كنت.

دریشین آشۆپی شائر — مراد ساھر

اے نبشتانک ماہ پروری 1988آ، مراد ساھرئے شَرِّیا مان شارچھا بوتگین یک دیوانیا

وانگ بوتگ کہ اشئے تھا مراد ساھرا ابئد واجه امیری ہم گون بوتگ.

دیوانئے کماش واجه امیری!

مژھدارین مھمان واجه مراد ساھرا!

دۆستتین برات و یلین ورنایان!

ما و شما باز زندا هَمے پترئے سرا یکجابه نشتگ و چه بلوچ ڈیھا آتکگین

راجدربر و کلمکار و ازمگر و شائر وشاتک کنگ أنت. بله په من مروچگیگین

رؤچ و شترین رۆچے که شانزده سالئے جتاییا رند مروچی چه شمئے نیمگا، چه

اماراتے جھمنندین بلوچانی و چہ وتی جندئے نیمگا وتی مستر، وتی دوست،
وتی ہمبل و ہمراہ، بلوچیئے آشوی لبزانک و شائریئے بُنرد اِیر کنوک و
کُنگریں بییرکدار و مسترین پرولتاری شائر، مراد ساہرا و شاتک کنگا آن.

مرؤچیگیں دیوانا نندوکین بازین سنگت مئے مهمانئے بارئوا
ہمینچک زانت و بس کہ آ بلوچی زبائے شائرے. پمیشا منا گوشگ بوتگ
کہ بلوچیئے اے پوریاتگریں توانگر، زہمتکشین ہستگار، مڑورین سکی داتار،
دربیشین سردار و کلندریں بادشاہئے بارئوا دیوانا سہیگ و آییئے تچکین
دُرؤشما پدّر بکنان.

مَن شائریں مراد ساہرئے بارئوا ماہتاک "بلوچیئے" تھا ہما و ہدا
وانتگ کہ اسکولا پنجمی یا ششمی کلاسئے وانوکے بوتگان. بلہ گزن
پرولتاری و آشوی و بلوچ دوستین مراد ساہرا مَنی گند و نند چہ مرؤچیا بیست
و دو سال پیسر بوتگ و تان رُچ مرچیگا ما شرترین دوست و ہمستک و
ہمپگر این، پمیشا پھر بندان و گوشان کہ مراد ساہرا مَن چہ هر کسا شرتر
زانان.

براتان! مراد ساہر چہ بلوچئیے دیمرتوی پسندین و آشوبی زرمبشتے بُن ہشت
 ایر کنوکان یکے۔ آ و ت یک پوریاتگر و مژورے و ڈرواہین دنبائے پوریاتگر و
 مژور، مہنت کش و پرولتاریانی دؤست و ہمدرد و آیانی سکئی و سورانی
 ہمراہ و آیانی گویاکین زبان انت۔ آ پہ بڑگ و لگتمال و زلم آماچین مہلوکا
 ایوکا شئیر پر بندیت، و ت ہم وتی زندگیا سر تان پاد پرولتاری و زہمتکشے۔
 آ گون وتی راجا، گون وتی لینکھ و پگر و سساہا، گون وتی شائریا و گون وتی
 جندا داہم تچک بوتگ و تان روج مرچیکا تچک انت۔ آہیا گون وتی شائریا
 ہک زوری و ستم و زوراکئیے دیمہ، سرکشئیے بئیرک بلند کتگ و چو اے دگہ
 و تساجین کتوم پرستین شائران و تواہئیے آماچ نبوتگ۔

إزمگری، شائری بییت یا دگہ، انسانے پگر و ہئیائے تھا راستیے
 پدّر کنگئے یک راہے۔ إزمگر وتی چپ و چاگرد و راجی زندئے چست و ایران
 پہ راجئے گھتربا پدّر و زاہر کنت و وتی إزمی زانتکاریا یک سیلاہیئے ڈٹولا
 کار بندیت۔ مراد ساہرا وتی شائری إزم ایوکا پہ بلوچ ڈیہ و بلوچ کتومے بڑگ

و لگنمالین اُلسا نہ، پہ ڈرواہین دنیائے پرولتاری، مژور، پوریاتگر، دھکان،
شوانگ و دگہ بڑگین مردمانی ہکّانی شوہازا یک سلاھیئے ڈٹولا کار بستگ.
آییا دایم سامراج و سامراجئے روڈینتگین دلّارانی سرا نہ اینوکا گون
وتی شائریا پہ ٹرندی بیڑ آورتگ و اُرش برتگ، چہ وتی جندئے کردا ہم وتا
سامراج و آیئے روڈینتگین دلّارانی مسترین دشمن پدّر کُتگ. آ سامراجئے
کاسگ چٹ و دست دلّکانی ہم دشمن انت و ہما راجدریر و سیاستکار و شائر
و کلمکارانی دوتل و دوپوستیئے پاشکتے پاد کنگا پیشگام انت کہ چہ زندئے
تچکین راستیان تتکگ و سامراجئے کاسگ چٹین پنچاپشاھیئے کُٹا
نشتگ انت.

ہر کس زانت کہ راجی زرمبشتئے راہ دُراج انت و چہ زیر و چوٹک
و کنگا پُر انت و اے دُراجین راہئے رٹوگ و زیر و چوٹکانی درد و دؤرانی
سگگ سکّ گران انت. ہر کس کہ راجی زرمبشتئے بیئرکے ساہگا اؤشتیت،
آیئے بیئرکدار بوت نکنت. اے دُراج و پُر دردین راہا بازین بیل جوکان
کیپتگ انت و نیٹ سامراجئے کاسگ چٹین پنچاپشاھیئے درئے دریان بوتگ انت.

بلوچ بیلانی اے ڈٹولین جوکان کپک و سامراجئے کاسگ چٹانی درئے درپانیا

مراد ساہر سگ پردرد کتگ. وتی یک شئیریا اے بارثوا گوشیت:

شپ جتین شائر شپا دلپروش کتگ، کور زانگ انت
 نہ گتے گپیت آچ وتا، پہ دیگران مامانگ انت
 چو گوشے شکا سرینئے، کتومئے کبرا پانگ انت
 ہئیر چہ کورین ہئیدرا لوٹیت، مدام دلمانگ انت
 جی منی براہندگین شائر چشین گپا مجن
 چو وتا پھکا مشود و رھسراں تاپا مکن
 دراجین کرن و مدتانی جھدئے مزد چنڈے نگن؟

شئیرا دیما بران شپ جت و کور زانگین شائرا تتوار پر کنت و گوشیت:

تاب بکن کشکا زدین، پہ ما پدا واتر بیا
 آپ سرا چہ برز بیت، آ ساہتا پیسر بیا
 نہ گرا تان زند نندئے، دست پہ دستا مشے

پرکناہین ہارے دیمے بستگین بندا پُرشے
 وت مرے اے پدرا انت، گون وتا دُرستان کُشے

ساہرا بڑگین کٹومانی راج زرمیشتی و آشوبی جہد و آزاتی و
 وتواجھیے واہگانی دیمہ برگا چہ وتی شائریا جہد کتگ و پہ زندے راستیے
 پدرا کنگ و تچک کنگا، گون راج زرمیشت دوست و آزاتی لوٹوکین اُسے
 ہمراہداری و سنگتی کنگا، زندے نک زہر کنوکین سکی و سوری و بزن و
 اندوہانی اکسے کٹنگا، چو نترس و دلاورین سرمچارا وتی سینگ مک کتگ
 و پہ مکا مکی دیمہ شتگ.

بیست و دو سال انت کہ من ساہرا پجاہ کاران و گون آہیا سنگت
 آن، بلہ آہیا وتی آشوبی جہد چہ منی سنگتیا باز پیسر بُنگیج کتگ و مروچی
 من پھرہ بندان و گوُشان کہ جہدے اے دُراج و گرانیہ کیشکا آہیک گامے ہم
 پُشتا نکنرتگ - و ہمے آہیے منی انت. آ دلپروُش و دلپیکیم ہچہر نیوتگ و
 چہ آہوکین وشین روچانی رُژناییا آہیے جبین روُشن انت. پمیشا وتی شائریے

تھا آییا داہم دل کھریں و دل کپتگین کٹومئے دل چنگ و لاپا داتگ و
گُوشگ:

لَسَّہ اِنْت مَرچى باریے بالاد
کثیت رُوجے کہ دست مئے ڈک اَنت
بَرگَرین راج اِن مان جلان زُلمئے
رہبریں دُنْگ نشتگ پہیک اَنت

ساہر تچک و دلسایین اِزمگرے، مَداری و تماشاگرے نہ اِنْت و
تماشا پیش ندریت. پہ شعیرئے پر بندگئے شئوکا شاتری نکنت. لَبَر نَجوڑِ نیت.
وَتی راجئے بَرگیا گِنْدیت، دلی پاہار کاریت. آییئے شعیر اِنوکا آییئے نہ، مئیگ
و شمئے دُرستانی سُنکگ و بُرتکگین دل و زردئے پاہار اَنت. اَنچُش کہ آ و ت
گُوشیت:

تپتگین زردئے گرمین پاہاران

آتکگان چمان شیپ گرگ لوٹان
 دُرسٹ گُوشنت دیر اِنٹ وشیانی دٹوار
 چہ ادا مہلہ سرگرگ لوٹان

آئیے شائریے ہر لبز اے ہبرئے شاہد اِنٹ کہ آئیے دلا یک آسے جمبور و
 یک کورہے رُوک اِنٹ، بلہ اے رُوکین آسے گمان وشاتک کنت و گُوشیت:

جی ہما گم کہ وت اِنٹ زندئے مراد
 شادہان دیر بدارت دوستان
 کتے بکنت ہازگین ٹپان زئیمیگ
 چو وتا پُشتا مدارت بیلان

درد و اندوہئے سرہالا دیمترا گُوشیت:

کندگا دوستے رنگ چو بیرا کت
 مارا چکپروش دَردئے تیرا کت

چڙ نه اُت هال مئے چد و پيسر
 مارا تئبي واھگا پکيرا کت
 ما همک گرانين شپجتايئے
 سُهب گون دردئے زُرت و زيرا کت

همے سرهالا دگه شعيرئے تها گوشيت:

کئے گُشيتن که دژمان کُشتگ
 مارا دؤستان په جى و جان کُشتگ
 آ دگه بنت که کُشتگ اُنت نازان
 ما را تئبي زيادهين گمان کشتگ

يک دگه شعيرئے تها دلئے پاهاران دگه رنگيا دَرشان کنت و بيلان تُوھينيت و

گُوشيت:

بُرھنگ اُنت شارى و دابانى شلى

زاناں بے لُج و مٹیار ات بیلان

اَنچُش کہ مَن پیسرا گُوشتگات، مئے مرؤچِیگین مہمان کٹومی آزاتیئے
 جنگئے پیشرمبئے سِلاہبندین سپاہیگ و سَرمچارے. آئیئے سیاسی زانت
 اَنچُش پُہتہ انت کہ جُهدانی وهدا آییَا وَتی شائری زانا اے ہبر تچک کتگ و
 گُوشتگ کہ بیلان راہ اے نہ انت کہ شما گپتگ و رٹوگا ایت ...

آگُوشیت:

راہ کتینت و نکتینت منزل

تاب کنت کشکا کہ گار ات بیلان

وہدے زالمانی ستم و زؤراکی چہ سرا پر گُوزیت، ساہرئے یاگیین تب، شائریئے
 دؤدئے سرپوشین زانا وئیل کنت و بے تُرس و بیما زرمبشتی جُهدئے بئیرکا بُرز
 کنت و گُوشیت:

مان لپاشان انت جہانا گُزن و جبرئے بے وُسی

سَرِ كِشَانِ چَكپَرُوشِ وِ هَكِّ زِيرَانَا كُبَّارَانِ كِنِتِ
 آدَرَهَ وِ هِيَتَارِيَنِ مِيثَپَانِي تَتَّيَ پَرُوشِگَا
 بِنْدِ وِرْتِ چَوِّ جَمْبِرَا هَوْنَيَّ رَگَامِ رِيچَانِ كِنِتِ
 دَانِكِيئِي سِيئِيئِي هَتُوسَا زَنْدَيَّ زَبَا يِيچِ گَرَنْتِ
 مَانِ زَرِي زِيَرَاپِ اِي كَارُونِيَنِ هَسْتِگَارَانِ كِنِتِ

پدا كِرْمِ كِيَتِكِيَنِ، رِيَزْتِكِيَنِ، كُزَامَبِگِيَنِ زَنْدِ وِ زَنْدَيَّ رَسْمِ وِ رَتُواجَانِي بَدَلِ كَنْگِ
 وِ نُوَكِيَنِ دَتُورِيئِي آرْگَا كَلْمَكَارَانِ تَتُوارِ پَرِ جَنْتِ وِ تُوَهِيَنِيَتِ:

كُوَهَنْگِ اَنْتِ دَوْدِ وِ رِيَبِيَدِگِ، بِيئِپِ اَنْتِ جَهْدِ وِ جِيَا
 جَبَزِكِيَنِ چَاگَرْدَا اَشُوْبِي كَلْمَكَارَانِ كِنِتِ

سَاهَرِيئِي جَنْدِ مَنَا بَازِ دَوْسْتِ اِنْتِ. اِيِيئِي شَائِرِي هَمِ مَنَا بَازِ دَوْسْتِ اِنْتِ. مَنِ دَايِمِ
 اِيِيئِي پَرِيَنْدَانِ وَاِنَانِ. بَلِهَ اِيِيئِي يَكِ دِسْتُونَكِي مَنَا سَكِّ دَوْسْتِ اِنْتِ وِ هَرِ وُهْدَا
 كِهَ اِيِيَا وَاِنَانِ مَنِي هِيْبَالِيئِي تَهَا سَاهَرِيئِي دُرُوشُمِ اِي دُئُولَا كَثِيَتِ كِهَ (شَعِيْرِيئِي)

پربندگئے وَّهدا) آبیئے چمّ چہ ارسا پُر اُنْت و گریوگا اِنْت. زانت نکنان کہ اے
 شئیرانی پربندگئے وَّهدا، آبیئے ہال راستی اُنچس بوتگ یا نہ. مَن وت یک دو
 رندا چہ آبیَا جُست ہم کتگ، بلہ آبیَا پہ گمناکی بچکندتگ و ہبر ٹگلپنتگ.
 اے شئیر 1965ءے گڈسرا یا 1966ءے بُنگیجا ہما وَّهدا آبیَا پر بستگ کہ آ
 وَّهدئے بلوچ سرکردہان وت مان وتا اہوتا نشت و شعور بُرت کہ پہ وتواجہیا
 جُهدئے راہ یلہ دئیگ و گون سامراجئے کاسگ چئین پنجاپشاہیئے نتوکران
 سلاہ کنگ بیبت. آیان وتی اے شعور بُرگئے وَّهدا نہ گون کتوما شعور کت و نہ
 ہزاران بلوچ جُهدگر و کارندہ ہال دانتت.

مَن اے شئیرئے لہتین بند پہ نمونہ پیش کنان. اِشانی تھا لہتین

نشان ہست اُنْت:

بُندری ہکئے لوئگئے جنگا

وارت دگہ نپے ہازگین ونگا

اندرا مہرئے ساپین آدینکئے

ہر کسے زاہر اِنْت وتی رنگا

مَدَّتِي كُؤْكَرَانِي بِر كُرَانِين
 دُرْسْت كَنْتت پُون آپسِرَّے كُونْگا
 كے پِدرِدين اُمِيْتَا اُزْرے كَنْت
 زَهْرَكُئے زَهْم گِيْت تَرَا زَنْگا
 بِيَا وِتَا پِرْكَين دِگَه نامے
 كِه مِرَنْت مَرْد پِه وْتِي نَنْگا

اے شئیرانی تہا "ہازگین ونگ" و "مُدتے کؤکرانی کُرانین بر"، "آپسرے
 کُونگ" و "زہرگئے زہم" نشان اُنْت کہ شئیر پھم و بلوچی جُھدے دپترزانتین
 مردمِش شَرَّ زاننت۔

ساہرے شئیرانی تہا سؤز و درد، دِلْسِتْکی و جِنْدزانتی، اَلْمی
 پُھتگی، چاگرد پجاری و زبان کٹوآسی سرریچ اِنْت۔ آییے شئیرانی وانگا
 اُنچش جاہ کثیت کہ گُوشے زانا آ چؤ جاتیگا مردمانی دلانی تہا پُترتگ و
 دلانی ہالی گپتگ و شئیرے رَنگا اے اُھوالان درانگاز کنگا اِنْت۔ ہر کَس کہ

آیئے شئیرانَ وایت اَنچُشَ ماریت کہ اے شئیرانی بُنگپَ ہمایئے وتیگ اَنت
کہ ساہرا گُوشے چہ آیانی دَپا پچ گپتگ اَنت .

ساہرئے شائری نمبران و ابدمان اَنت و ہر دئور و ہر زمانگا نوک و
تازگ اَنت . آییا لہتین شئیر کہ شمئے دُیما دَپگال کتنت، ہژدہ - بیست سال
پیسر پریندگ بوتگ اَنت، بلہ اَنچُش جاہ کثیت کہ زیکیں رچا گُوشگ
بوتگ اَنت . مَنی ہئیالا تان روّ زمینا ستم و زوراکی پہ بُن و بیہ گار نبیت
ساہرئے شائری روچ پہ روچ نوک تر بیت .

ساہر بلوچی شائریئے پیشرمبین جُنزئے ہما سرمچار اَنت کہ چہ
دئور و زمانگئے باز پھناتین وئیل و اَلتان رکتگ . آ تان روچ مرچیکا نہ بہا
بوتگ و نہ بہا بئیوکانی ہمراہ داریبی کتگ . شائری پہ آییا کٹومی دُہئے
بوتگ . پہ شئیرئے پریندگئے شئوکا شائری نکتگ، وتی شئیرانی تھا آزات و
وَشہالین بلوچی زندیئے کلثو داتگ .

بلوچی لیزانکی جُنزئے تھا دگہ شائر ہم بوتگ اَنت کہ آیان بلوچین
انسانئے آزاتی و آجویی و آسرائیئے بئیرک چست کتگ، بلہ زانا دلش چلّ و

جبینش نپھک بوتگ کہ زوت وهدئے چاکرانی دیما جۆکان کپتگ آنت. اے
 پورباتگر و شدیگ و درتگ پُچین بلوچ ازمگر وهدئے چاکرانی زور و لالچا چہ
 راہا پرتزینت نکتگ و تان روچ مرجیگا چو تلارا تُرد، ہما جاہا اؤشتاتگ و
 وتی کثوم و اُستمانئے گوانکا مارگ و سرپد بیان، پہ نوکین باریگیئے ساچگا
 بے تاہیر انت. وتی یک پریندیا گوشیت:

پُرن دنبال ان یک زدین من و تنو
 بیا سرین اے جہانا بیلوشن
 درلگوش زاتے جامگا ساہر
 بیا بلوچیئے جامگا پوُشن

مراد ساہرئے شائری ایوکا آییئے چندئے نہ، ڈرواہین راجئے تپتگین
 زردئے گرمین پاہار و نپسگیر و کنتوسین دھکان، شوانگ، مژور و پورباتگرئے
 دلئے در آتکگین آشوی چیہال انت. آ وتی شائریئے تھا یک نیمگے
 راجدربری، چندزانتی یا وتیجاری، شرزندی و ازمگریئے ہورتین ٹگ و نشان و

راز و اسراران پَدَر کنت و دومی نیمگا، زبانے تھا وتی شہسواری و
چاؤکدستیئے جٹوہران پیش داریت.

بُرَاتان و دُستان!

شُرُ بزانیّت کہ "پاھار" و "چیھائے" شائر یک بلوچین انسانے — هئو —
بلوچین انسانے. و اے انسانین بلوچ، بلوچین انسانے زندئے درد و دُور،
ناامیتی و زبھری، بے مرادی و بے وُسی، بڑگی و بے دسترسیانَ ماریت و آیانی
تہل و کُچلین تامئے گار کنگا، لَبزان کئیپسولئے تھا نکنت، تچک و راستین
رُچ روزینی زبانئے تھا دَرانگازَ کنت.

مَنایات اِنْت کہ ساہرئے پربندانِ اُولی دپتر "پاھارئے" پیشگالا مَن
نہشتگات کہ ساہرئے زبان بلوچی اِنْت و آیئے پرستگین شئیرانی وانگا هچ
بلوچ نکرُیت و هئیرانَ نبیت کہ شائرا چے کُوشتگ، تورے آ یونیورسیٹی
گرُیجیئئے بییت یا پھوالین شوانگے. چئا کہ آیئے شئیرانی تھا وتساجین
چھر و شُبین نیست. آ زبانئے بُن و بیھی و دُود و ربیتی چھر و شُبینان تامدار و

جُہل و پُرمانای کنت و چہ وتی پھکین اَرسان و دلے لہڑپن پاہارانِ شُودیت و برِجیت و وانوکانی دیمہ پیش کنت.

مَن اے ہبر شانزده سال پیسر گُوشتگ آت و مرچی "پاہارے" شائِرے تَوْرما "چیہال" گیش بوتگ، بلہ پہ "چیہالے" شائرا ہَم مَن وتی ہما ہبرانی سرا اوشتاتگ و ہمایان تَعوار پَر جنان کہ گُوشنت بلوچی زبان پہ زردے اہوالانی دَرشان کنگا ناگشاد اِنت، بیاینت و "پاہار" و "چیہالے" شعیری زبانا سَعیل بکننت. ہما کس کہ چہ وتی کیسگا لَبز اَدَّ کنت و یک وتگڑ و وتساج و کیہرین زبانه اَدَّ کنگا اِنت کہ آییَا آ وِت ہَم سرید نبت، مراد ساہرے زبانا بواننت. چہ آییے پرندانی وانگا اَنچُش جاہ کثیت کہ گُوشے زبان آییے "سُپتگ لُونسین مَوْلد" اِنت و ہر دُتول کہ لوئیت ہما دُتولا کاری بندیت.

"چیہالے" شائِرے پرستگین یک آسانین پرندے شَمے دیمہ وانان کہ کسانین بھرے تھا اِنت و شائرا مئیگ و شَمے اَنوگین کُزی و کورے دُور و زَمانگے نکش آسان ترین بلوچیے تھا چہ پیما پہ چاُکدستی پیش

کُنگ۔ اے شئیرے تہا ہم گُوشے شائر پیسَر اِنْت و زبانا چو "سُپتگ لُونسین
مُولدا" وتی کٹوار چہ لَبزا پُر کنگ و آییے رندا دُرک اِنْت۔ گُوشیت:

چیپان مۆر اِنْت، چیپان مۆر

میر و سردار هستۆمَد

گُویاکش ترسا اِنْت بند

رنجان اِنْت اے زَنڈ شاگور

چیپان مۆر اِنْت، چیپان مۆر

میل واہند و اے بئینکار

گنجے پانگ پانین مار

درست بے ایمان و سوٹھور

چیپان مۆر اِنْت، چیپان مۆر

زَنڈین تاجر دگاندار

پھکین رستر دُرواہ ھونوار

سکین گران نہر و کم تور

چپیان مۆر اِنت، چپیان مۆر
 بَزْگَر شَوَانْگ و دِهْکَان
 بے لُوْگ و بے پِچّ و نَان
 زندهاتیا اَنت در گُور
 چپیان مۆر اِنت، چپیان مۆر

گُوشنت که اِزمگریئے رَگ و ریشگ تچکا گُون لَس مهلوکا بنت،
 پمیشا اِشیئے رۆتگ و هُنْدَال باید مردمانی تها مهر بنت و مردمانی گیشترین
 بهرے آیا سرید ببیت و پسند بکنت و بساژاییت. بیشک ساھرئے شائری هَمے
 دُتولین شائریئے. آ وْتی شائریئے سَرهالان چه زندئے پُر پیچین تجربه و راجی
 زندئے تها هَسْتین نابرۆبری و نارَهِنْدیان در گِجیت. آ یک زُرْمِشْتی
 سرمچارے و رُوْ زمینئے هَمَا سرمچارانی راهی گپتگ و بے ترس و بیما دِیما
 رثوان اِنت که چه کرنانی کرن په انسانئے آسراتی و آجوییا جُهدش کتگ. مراد

ساہرئے شائری پہ زوراکھی، دوتل و دوپوستی، دروگ و پرپب کاری و دورنگیا،
مزاری شہماتے.

دانکے پہ آرات جمالدينئے ياتگيريا

اے نيشتانک 4 / سپتمبر 1968آ، هدامرزی ابدلواهد آرات جمالدينئے

ياتگيريا نيشته کنگ و العينا بوتگين ديوانيا وانگ بوتگ.

گهين پدريچئے ورنايان

چؤ گرانا پپهريزت

مئے يات و ياتگيريا

آرات جمالدينئے ياتگيريا مرؤچيگين اے ديوانا منا همايئے جندئے اے شئير

گير آيگا انت. مني هئياللا ما هچبر په دلستک اے بارئوا پگر نکتنگ که بلؤچی

لبنانک و شائريئے آسمائے اے رُزنائين استارا، زبان و لبنانک، دؤد و رييدگ

و اِزَم و موسیقیئے زندگ دارگ و دیما برگا و تا چوئین سَکّی و سؤربانی
 کوَرہا سؤتکگ و بُرتکگ. بلوچی لبزانکئے اے سرمچار و تَمردین ندرکارا پہ
 زبان و لبزانکئے بئیرکئے بُرز و بُلند کنگا و تا چوئین سَکّی و سؤری
 سگتگ آنت.

کہ ما جئورین شپان گوازنتگ
 شپ و رُچ چیر آسمانا
 پہ بے چاشتی و بے شامی
 گون تُن و گُونگین لُنٹان

باز مردم بلکین آزات جمالدینیئے شئیرانی تھا بئیان بوتگین اے
 اہوالان شائری وشگپی بلیکنت، بلہ راستین ہبر ایش انت کہ چہ ہما رُچا کہ
 کوئیٹھے "لٹ ہانھے" چکاسجاہا آیا بلوچیئے بئیرک زرتگ و در کپتگ،
 وتی زندئے دُرواہین آرام و آسودگی پہ بلوچیا ندر کتگ آنت.

سال 1971ء، کہ من کوئیٹھے مزدربَرجاھا COLLEGE سُتان،
 آزاد جمالدینی گون دگہ بازین سنگتان کوئیٹھے بدنامین پوجی آزارجاہ "کلی
 کیمپا" بندی ات، گُوشنت کہ "کلی کیمپے" بندیاہا آراتش لٹ و شلاک
 جت کہ آئیے پنام پرچا "آزات" ات و آ پرچا بلوچی زانا شائری کنت و
 ماہتاک و دگہ تاکبند چاپ و شنگ کنت. ما چہ وتی مسترین سنگتان اے
 کسہ ہم اشکتگ ات کہ "کلی کیمپے" آزارجاھا آراتے ہمراہیا اے دگہ بلوچ
 بندیگش برپانی سرا واپینتگ و آزاب داتگ ات. تان دو سے روچا یکن جاھا
 بستگ و برپانی سرا اؤشتارینتگ ات کہ چہ اشیا آیانی پاد گوات گپتگ و
 تُرکنتگ و ہونریچ بوتگ ات. بلہ اے سرمچاران ہچبر چہ وتی کنگین کٹوم
 دوستی کاران پشومانی زاہر نکتگ و ڈرواہین سکئی اش پہ مردی سگنگ ات.
 گون من آزاد جمالدینی دیدار و سنگتی سال 1962 یا کمے رندا
 ہما وھدا بوت کہ ابدلکریم شورشا چہ کوئیٹھا بلوچی زانا اولی ہپتگی
 ہالتاک "نوکین دئور" بنگیچ کنگ ات و رندا آزاد جمالدینی آئیے شوکار
 بوتگ ات. ما نوک ورنا اتین و سیاسی و پگری درگتا ہم ناہتہ اتین، ہمیشا

هر وهڊ كه مؤه رست، بنگاهان "نوڪين ڏورئ" ڪارگسا شت و په وٽي
سياسي، ليزانڪي و راجڌري زانتڪاريئ ڪيش ڪنگ و زندئ رپڪ و راهاني
هبل گرگا، گون آزاتا ديوان و گند و نند ڪت.

چيزه وهڊا رند، ما ا هبر مارت كه آبيئ ڪارگسا رنوگ و آبگ و
گون آبيا ديوان و مجلس ڪنگا، آبيئ هالتاڪئ ڪار مهتل بيت. پميشا ما
مشوره دات كه آ وٽي هالتاڪئ ڪاران مارا هور بڪنت و چه ما ڪار بگيبت. آ
سڪ وش بوت و په واهگ مارا هالتاڪئ ڪاراني بارنو استادئ ڏولا سر و
سوچي ڪت و ڪاري گيت.

ا ڏولا، ما آبيئ ڪمڪ ڪار بوتين و چيزه وهڊا رند مئ نياما مستري و
ڪستريئ پرڪ و پير ڪمتر بوت و ما دوست بوتين و چه ڪاربوچا رند هور بوت
و ڪوئيئ هئ نام ڪپتين "ساڪي بارا" شت و ديوان ڪت. "ساڪيئ" ا ديواناني
تھا زبان و ليزانڪ، راجڊپتر و ڏود ربيدگ، ساز و ازمگري، سياست و
راجڌري و دگه بازين سرهالان مئ نياما ڏراج ڪشبن تران بوتگ اتنت. آبيئ
زبان و ڪوم دوستيئ جوش و لهڙ گون بولانا همڪڏ ات و ما چه آبيئ زبائئ

ہزمتکاری و کثوم دوستیئے ہمے "بۆلان بالادین" جۆش و لہژان، وتی نوک رُدمین زبان دۆستی و کثوم دۆستیئے واہگانی سۆہانگ و پلگارگ و سینگارگا "ساکیئے" اے دیوان کزای نکتنت. چہ ہمے دیوانان مئے وهدئے گیشتر ورنایان پیشریپتین رهبندانى سرا کثومی و راجی زند، زبان و لبزانک و سیاسی و راجدیری جُنزئے دیمہ برگئے واہگ و دلبدی رست. آ دئورا یک نیمگے بلۆجستانئے سیاسی زرمبشت باز تیز ات و دومی نیمگا پنجاپشاہی پئوچی سرکارا ترندی و تَمردی سَگت نکت. پمیشا بلۆچ سَرۆک و سیاستکار دستگیر کنگ بوتگ اتنت.

ما - ورنہ - چہ آرات جمالیدینی و اے دگہ بلۆچ دۆستین سرانی پیدا کنگین کثومی جۆش و لہژان سرریچ اتین و گون ہمے تیز و ترندین بلۆچی زرمبشتئے رما گون کپت و شائے مزندربرجاہا COLLEGE بلۆچ وانوکانی پهنیامین UNDERGROUND میٹنگ و دیوان کُنتنت. آ دئور تُرس و بیمئے دئور ات، گیشتر سیاسی سَرۆک و زهدریر و سیاسی کارندہ جیل اتنت.

سیاسی کش و چیلّ ات۔ بلہ ہما سیاسی کارکن کہ جیل نہ اتنت، سہیگ اتنت کہ مئے (وانوکانی) پھنیام و چپرآندرین گند و نند و دیوان ہست اتنت، بلہ چہ تُرسا و تا چہ ما دورش داشت، چیا کہ ایوبی مارشلائے لٹ ترند اتنت و "کلی کٹیمپے" آزارجاہ انگت بند نہ ات۔ من کئے و کٹیہی ناما بگران؟

سیاست و راجدریریے مانسانتگین سیاہین جمبرانی تھاری و تاموریا ہر کس چہ وتی جندئے ساہگا ترستگ و تنکگ ات۔ بلہ نترس و مزن جگرین سرمچار، آزات جمالدینی گون ما ہمدست و ہمکوپگ ات۔ ہمے زمانہا ما چیزے ورنایان سیاسی زوراکئیے تھارتین دئور و زمانگا شالکوٹے مزندربرجاہا COLLEGE بلوچ وانوکانی پھنیام و چپرآندرین دیوان یک گامے دیما بُرت و بلوچ وانوکانی رُمب "ورنا وانندہ گئے" ڈیوا¹ روک کت کہ رندا بلوچ سٹوڈنٹس آرگنائزیشن BSO بوت۔

¹ ڈیوا، یک ٹیل و روگتی چراگے کہ گون پتیلہ، وٹ یا گڈے چنڈے مان یک پیالہے تھاروک کنت۔

چہ بلوچ شاگردانی students جُنزئے بُندا نابلدین و بازین ناسرپدین نیسکار
 "ورنا وانندہ گلا" بلوچ وانوکانی اُولی گَل گُوشنت. باید ادا من اے ہیرا
 بگیشینان و تچک بکنان کہ من و منی بازین سنگتت چہ "ورنا وانندہ گلا"
 پیسر، 1958ءے سال و تی "های اسکولے" وانگے و ہدا "مکران سٹوڈنٹس
 پڈریشنتے" ناما یک رد و بندین "وانندہ گلے" اڈ کتگات، کہ آییے بُنجاہ
 تُرتتے های اسکول ات و برانچ پنجگور، پسنی، گوادر، جیونی و تُمپے
 اسکولان بوتگات. "مکران سٹوڈنٹس پڈریشنتے" بارٹوا بازین رپورٹ
 پاکستانے نامدارین شائر و کلمکار و دانشور پٹیز اہمد پٹیزے شوکاریا چہ
 لاہورا چاپ بشیوکنین ہپتگی تاکبند "لئیل و نہارا" چاپ ہم بوتگات. بلکین
 "لئیل و نہارے" ہما تاکبند پہ شاہدیا انگت مکرانا منی کُھنپن اُردانی تھا
 پُشت کپتگات. (گنی پرواز و گلام پاروک "لئیل و نہارے" اے تاکبندان در
 بگيجنت کہ منی کُھنپن اُرد و پتینک و کتابانی وارس و پُشپد ہما انت)
 "ورنا وانندہ گل" چہ کوئیہا مے بُنگیچ کتگین دومی وانندہ گل بوتگ.

سیاسی گٹنوسپیے آ دتورا کہ مردمان وتی جندے سرے مودانی
 سرا ہم اوست پر کت نکتگات، "ورنا وانندہ گلے" جوڑ بیگ، پہ ہما
 بلوچان کہ دلکیمی و نامیتی و ترس و بیٹے اماچ اتنت، یک مستگے ات و
 پہ بلوچانی وشنیاتک و بدواہان یک اناگتین بیر و نپتے ات. "ورنا وانندہ
 گلے" بنگیجا باپشتا آرات جمالدینیے زوناین پگر گون ات.

"کلی کیمپے" آزارجاہ و "لٹ ہانہے" چکاسجاہا در آتکگین اے
 سرمچارا وتی ڈرواہین زند مان چکاسان گوازیتنگ، بلہ مے کٹوما وتی
 کٹومی سروک و راجی کارندہ ہچبر آیانی زندا شریدار نکتگات. اگن مروچی
 من بگوشان کہ ما و شما مردگ پرست این، گڑا منا پھل بکنیت. بلہ وھدے
 من مُردگ پرستیے ہبرا کنان، منا یک گواہیے هست. آرات جمالدینیے
 بارٹوا مٹیگ و شمے مردگ پرستیے نشانی مروچیگین اے دیوان انت. اے
 سرمچارا وتی ڈرواہین زند پہ بلوچانی نام و تھوارے بیہرکتے بُرز و بلند کنگا
 ندر کتگات، بلہ تان زندگ ات، بلوچ کٹوم چہ آہیا بے ٹرانگ ات، ورنہ چہ
 آہیا بے ٹرانگ اتنت. آہیا پوربات و مڑوری کت، وتی لاپ گزنگ کت و بلوچی

زبانا ماھتاک کشت. کٹومے زردار و ازگار چہ آییآ بے ترانگ اتنت. چہ
دُستیگینان مسترین و پُر دردین راستی ایش اِنِت کہ مروچی ما و شما کہ پہ
آزات جمالدینبے یاتگیریا ادا دیوان کنگا این و آییآ ساڑایگا این، ہمے آرات
جمالدینیا کم و گیش چار سال ہمے مُلکے تہا پہ بے یار و مدتکاری،
بے کُسی و بے دسترسی، واری و بڑگی گوازینتگ. بلکین آ وھدا چہ ما و شما
لھتین ادا نبوتگین، بلہ مئیگ و شمے دگہ ہزاران بلوچ بُرات ہمدآ بوتگ اُنِت
— پمیشا من گُوشان ما و شما، اماراتا جھمنندین بلوچ — بلوچی ننگ و نام و
بلوچی مڑائے برجاہ دارگا، مزنین دپار چست کنوکین بلوچ - چہ بلوچی ننگ و
نامے بئیرکدارین اے سَرمچارا بے ترانگ و بے کمار اتین.

ھر وھد کہ تھی یاتا کپان

چُرنت چہ چما بنت رٹوان

آرسانی کٹور، کُوهان جنان

کُرنت برنت مے وشبان

تھی بڑگی بے چارگی

لمبؤکین آسے مان دلان

اے شئیرانی پر بندوؤک، ایوکا لبزانی جوڑینوؤک و رد و بند کنوؤکین شائری
 نبوتگ، مئیگ و شمئے بڑگی و بے چارگیا پہ دل آئیے وشی کڑتگ و بُرتگ و
 آئیے دلا لمبؤکین آسے روک کُتگ.

هر وهد که پر تنو چم کینت
 تُکُر جگر دل آپ بیت
 ناسورئے بر کړے رُدیت
 تئی بیچارگی بڑگی
 لمبؤکین آسے مان دلا

و راست و تچکین هر هم همش انت که بلوچی ننگ و ناموسے اے نمیران و
 ابدمانین سرمچارا کتومے بے سر و بے راہیے دردا ناسورے دات. بلکین شما
 سہیگ ایت کہ آئیے مرگے اِلت "کئینسرئے" ناڈرواہی ات. ما و شما آئیے

زندا آيا هج دات نكت. آيئى زندئى مستريين واهگ و دلئى مراد اش ات كه
 آيئى ماهتاك "بلوچى" دايم چؤ بانورا پُلگُڊ و پُر سَهت و زبور بببت. وتى
 زندئى همى مراد و دلئى واهگانى سَرَجَم كنگا گون مزينن اُميتيا اماراتا اتك
 كه گون اماراتئى "سكى نؤدبندگان" گند و نند بكت و په ماهتاك "بلوچيئى"
 دوارگ بانور كنگا چه آيان كُمك بلوئيت. منى هُدامرزيين دؤست چه وتى
 كئومئى اى نرؤريا هم شر سهيگ ات كه آچه "نگا" گيشتر، په "ناما" هُڊوك
 و واهگدار انت، بله زانا چه اى هيرا بى ترانگ ات كه آوت، تَگى و چرپ
 زبانيا بلد نه انت و چه زَرئى لوئگ و پچگرگ و پندگئى هُنا نزانتيكار انت.
 بگندئى آيا اى هم نزانتيكات كه اى دئور و زمانگئى "سكى نؤدبندگ" ننگ
 نلؤئنت، نام لؤئنت.

منى مژهدارين براتان! آزات جمالدينى اتك و همى مُلكا سر بوت.
 دريائى تها لانچئى نارام و دُراجين سپرا آنادرواه كت. وهدى آتتيابئى نزيكا
 رستنت، لانچئى ناهايا، انچش كه ما و شما سجهين زانين، لانچئى
 دُرستيگين مُساپر دريائى سؤرين آيئى تها اير گيئنت و سُت. آزات جمالدينى

اے دگہ مساپرائی ہمراہیا دریائے سوڑین آپا مان دئیان، ترندیں چٹولانی دیمہ داران، پہ ڈرواہی آتک و ہشکیا در کپت و پدا پاد پیادگ، کپان پُرشان، آتک و آپسرے سر بوت۔ بلہ چہ دریائے آپئے سوڑیا دوین پادی گوات گپت و ریش بوتنت۔

بژن و پُر دردین راستی ایش انت کہ ابوڑیئے مزین شہرا، کہ اودئے ہر بلوچ و تا "سکی نودبندگ" لیکیت، آزات جمالدینی چہ دوین پادان لنگ، پہ شُد و تُن، لنگڑ و بیار و مدتکار، کپتگات۔ ہمے بیار و مدتکاری و نادرواہیئے ہالتا یک رھمدلین پنجابی پوریاتگرا آ بدو کت و وتی ہنکینا بُرت، آپ و تام و دوا درمان کت و تان سئے چار ماہا وتی ہنکینا داشت و ہرچ و وَرَد و وراک دات، تان آ جوڑ بوت۔

براتان! مروچی من شمئے اے دیوانا، میرین بلوچانی مسترین ہنکین ابوڑیا جھمنندیں ہما بڑگین پنجابی پوریاتگرا — کہ منی نزانان — پر جوش، پر مہر و پُر مڑاہین درودے سؤگات کنان، کہ آبیآ — نہ پہ نام و نہ پہ ننگ، بلہ پہ انسان دؤستی، لنگ و مُنڈ و گژنگ و تُنگین بلوچ سرمچار وتی امبازان

گپت، بڈو کت و وتی لوگا برت و پہ آبیآ بے درورین بُراتی ہزمت و میزبانی کت. وهدے من آ انسان دؤستپین پورباتگرئے تُرانگا کپان و پدا وتی کٹومے ہستگارین "سکی نؤدبندگان" گیر کاران چہ لجا مٹیاریگ بان و وتا و وتی کٹومے "سکی نؤدبندگان" آ پورباتگرئے پادانی چیرے دنزانی برابر ہم نلیکان.

براتان! ما و شما — "مردگ پرست و زندگ پراموش — مروچی ادا ہما مردے یاتگیریا مچ این کہ آبیآ اے مُلکے تہا وتی رُچ پہ واری و بڑگی، بے وسی و بے دسترسی گوازینتنت، بلہ، شاباش انت آبیے مزین اویارا کہ تان مُرت و سُت کٹومے گلگی نکت. آبیآ وتی دُرواہین بدین رُچ و سکی و سوری تہنا گوازینتنت.

آپسوز انت ہما رُچان کہ آزات جمالدینی آبوزبیے شہرے نپالجاہے POST OFFICE دیما پیادگراہے سرا نشتگات و پہ یک دَرم و نیم دَرمہا مردمانی کاگدی نشتنت و پہ وِت زَمبے نان شوہاز کت، ٹگ و چرپ زباین ہوالکار، ادے "سکی نؤدبندگانی" دیوانانی براہ اتنت و مزین

داؤت و مهمانی ورگا اتنت و زندین بٹاک جَنگا اتنت و ذراجین "شاپنگ لِسٹ" اڈ کنگا اتنت.

منی مژھدارین براتان! منا پَہل کنیت، بلہ ما و شما "زندگ پراموش" و مُردگ پرست" این. انگت ہمے مُلکا آنچین زندگ ہست اُنت کہ چہ مژھدارین بلوچ و اِماراتے "سکی نوذبندگان" پہ داد و دہشا نہ، پہ دَپی دروٹیا ہُدوک اُنت. بلہ چہ ما و چہ شما کسے آیان جُسٹ نکنت. من مروچی شما دُرستانا شاہد کنان و گُوشان کہ اگن ہمے "زندگ"، باندات "مُردگ" بنت، ما و شما دُرستیگین ہمے جاگھا نندین، دیوان کنین و آیان ساژاین و کتگین کارانش یات کنین. بیاییت ما و شما دُرست اے تھلین راستیا منین کہ بلوچ مونتک گرین کٹومے.

آزات جمالدینیا چہ وتی بے درور و سرمچارین جہدان بلوچی زبان و لبزانکے کاروان یک آنچین منزلیا برت و سرکت کہ چہ آیا رند آییے راہ تچک بوت. آیا بلوچ کلمکارانی یک مزنین ٹولے پیدا کت و گون آسانی کَمکا بلوچ لبزانکی جُنز دیمَا بُرت. آزاتے لبزانکی جُنزا دؤد رییدگ، سیاست،

ساز و موسیقی و راجی زندئے اے دگہ ڈرستیگین پھناتان یک نوکین رُڑنے
 دات. تان وهدے رو زمینا بلوچی زبانئے یک وانوک و نبیسو کے ہم مانیت،
 آرات نمیران مانیت.

بلہ براتان! آراتئے رندپدانی گرگ و آئیے کتگین کارانی یاتگیریئے
 رھبند ایش نہانت کہ ما و شما کنگا این. منی ہئیالا آراتئے تلوسو کین ارواھئے
 سھڑینگ و رزا کنگا باید ما آئیے چورئوین ماھتاک "بلوچیا" بسمبھینین و
 بانور بکنین و دومی ایش کہ مُردگ پرستیا یلہ بدئین و زندگانی کدر و کیمتا
 بزائین.

من چہ شما ڈرستان پھلی لوثان کہ شمئے دیما لھتین تھل و کچلین
 راست بئیان و زاہر کنتت — بلہ راست زانا کدی وش بوتگ؟ من اُمیت کنان
 کہ دیمترا ہم شما چہ راستیئے کچلین تامئے چشگا پُشتا نکنزیت.

مئے شائر

آتا شاد

سَر دَانِک

سال 1992ءے یک گُوربامینا چه اَلینا زَپر اَلی زَپر و مراد بکش مرادا

ٹیلیپون کت و منا چه و ابا آگہ کت و هالِش دات کہ اَیان کوئیئہا اَنا شادئے سرا

ٹیلیپون کتنگ و اِماراتا آیک و یک شئیری دیوانئے کنگا لُوتنگ و آییَا هم

مَنتگ. مَن چه زَپرا جُست کت کہ آ هم شمئے ڈُولا کئیپانی ملاران بوتگ

یا...؟

رندا اَلینئے اے و رنا پہ دل بوتنت و اَنائے مشائرهئے چن و لانچش

دستا گپت و مَنا هم پہ دیوانئے رد و بند کنگ و شعور و سَلاها لهتین رُچا

اَلینا لُوت. مَن مشائرهئے کاگدی تعیاری سَرجم کت و هپتگیا رَند، پدا وَتی

لُوگ اُمُلکونینا آتکان. مشائرهئے پروگراما مَنا نه ایوکا آنا شادئے بارثوا
 نبشتانکے وانگی آت، مشائرهئے کاروایی ہم پیش کنگی آت.

بله زَندا سهیگ بوتان که "چاکر زادگانی چاووشان" اے مشائرهئے
 راه پمیشا بستگ که ایشیے تھا چیا آسانی دست مان نه انت. زَپر و مُرادا پدا مَنا
 چه اُمُلکونینا لُوٹت که آیان سرپد بکنان، بلکین مَنی اِسپیتین ریشانی رِوا گت
 بینت. بله "چاکر زادگانی چاووشان"، که آسانی پدراين وکالت کنوک اَباس
 زَیمی و سوتگر و زَملکار نورمهمد نورل اتنت، مَنا جواب دات. آسانی
 گوَشگ اِش آت که آ آنا شادا اِدا پمیشا مشائره کنگا نثیلنت که وَهدے آ
 کتیبانی ملاران رِئوت گُوا آییے گر و دار په آیان گران بیت. آنا گون هچ
 سیاسی گلینا هور نه انت، پمیشا گوشت کنین که آ سیاسی شائره نه انت. بله
 اِشان په وتی "گورکوپی کماشیے" رکینگا اتائے ملاران نیمون سازتگ آت،
 په مَن آسانی اے نیمونئے پَسُو دئیگ بے پایده آت. مَن دلپیکیم بوت و پدا
 اُمُلکونینا شُتان. دو سئے رِوچا زَند ورنایان مَنا پدا ٹیلیپون کت و هال دات که
 "چاووش" زَزا بوتگ آنت که مشائره ببیت، چیا که آییے تیاری پوره و سَرجم

بوتگ، بلہ آتا شادئے بدلا اسمائیل ممتازئے شریا بییت، کہ آپہ اے مشائرہئے
 بھر زورگا چہ بھرئینا لوٹگ بوتگ آت. مَن آیان گُوشَت کہ مَن شئور کنگ کہ
 شمئے ہج مشائرہا ہور نَبان، بلہ اسمائیل ممتاز مَنی کُوہنبن دؤستے، ہمیشا
 پہ آییے چارگا و وتی شعیرئے وانگا کایان. بلہ وهدے مشائرہئے رچا آئینا
 شُتان، سہیگ بوتان کہ مشائرہ اسمائیل ممتازئے بدلا سئوتگر نورئے
 "رُکستیا" بیگ انت. چیا کہ آچہ اماراتا لُدگ و مَشکتے رٹوگے چن و
 لانچا انت. مَن، کہ دُراجین پندے جنگ آت و پہ اسمائیل ممتازئے ہیلا
 آتکگ اتان، پرترگے شئور کت، بلہ دؤستان مَنّا هُج کت کہ بے شعیرئے وانگا
 مرئوان.

اے نبشتانک مَن پہ آتا شادئے شریا پہ ہما "نبوتگین" دیوانا نبشتگ کہ آتون
 وانوکانی ندر انت.

دیوانئے کماش!

شائرئے زهدربیر و لبرانکے پیشوا!

مَنی ھمبل، مَنی دۆست... آتا شادا!

بلۇچى زبان و لېزانكئى آشك، سازگر و زىملكارانى گموار، شائر و لېزكارانى
زۆرمندىن باسك، دۆستانى دۆست، مَنى دۆست و بُراھۇندگ... اسمائىل ممتاز!
مَن چه وتى نيمگا و چه اماراتئى جهمندىن شائر و لېزكار و زبان دۆستانى
نيمگا شمارا وشاتك كنان.

مَن چه مزنهۆرئى اے دگه مُلكان آتكگين شائر و زبان دۆستان ھم چه وتى و
چه اماراتئى جهمندىن شائر و زبان دۆستانى نيمگا وشاتك كنان.

مۆھدارين مھمان آتا شادا!

مزنهۆرئى جهمندىن بلۇچان گۆن تئو مۆچيگين رۆچئى اے ديوان په مُرادے
لۆتتگ. بله په اے ديوانا چه هر كسا گيشتر مَن وت مرادىگ بوتگان. كِساس
بيست سال انت كه مَن چه شما سِستگ و جتا بوتگان و بيست سائى اے
دُراجين وهدا مَنى و تئبى اُولى گندُكى 1989ئى ساللا مان دَبئيا اھمد نديم
كاسمئى شَرپا بوتگين مشائرها بوتگات. مَن چه مشائرهئى گۆش دارگا

گیشتر پہ تیبی چارگ و پدا ترا گون وت برگ و چیزے رُچا وتی مہمان کنگا
 آتکگ اتان. بلہ ترا چہ مشائزہا رند اُروپائے دُراجین سَپرِیا رٹوگی ات، پمیشا
 تتو مَنا زبان دات کہ چہ اُروپائے سپرے ہلاسی و پر ترگا ادا مان ترے و
 چیزے رُچ گون مَن مہتل بے. تیبی لبزے پدا پہ تتو باز رھچار بوتان بلہ تتو
 نیاتکے.

امبری کہ منی اَلتینے ہمبلین شائر کتپیان گپتگ اتنت و کتپیان
 ملاران ترا نیمشپا مان شالا ٹیلیپونش کت و چہ و ابا آگہش کت و گون تتو
 اَلتینا آینگ و شئیری دیوانیئے پر بندگے واہگش درشان کت و پدا ہمے شپے
 گورباما مَنا اُمُلکوبنا ٹیلیپونش کت و ہال دات، گُوشے زندے و شترین
 مستاکے رست و دلے گیمرتگین واہگان گر کے جت.

بیست سالے اے دُراجین مُدتا رند، آ گورباما تیبی دُرُوشم، تیبی
 شئیری دیوان، یکشمبہانی رُچا شالا مَنا لُوگا سنگتانی مُچی و مجلسا امان
 گچکیئے نرمین تژن و تیرکو، مَلک تتوکیئے گزندوکین تتوارا مست تتوکلپے
 شئیر "آتکگ انت کندانا گرؤک دُوشیئے" الہان، کریم دشتیئے کھکھانی

نَکُوکین دُرچ، تاہر میرزائے نرُندگ و کُپگ، سورت مریئے کلاسیکی زا،
 شالئے تنکین دَمکانی تھا مٹیگ و شمئے شپگردی و پُپاتی مشائرہ، پہ کلندر
 ہانا تئی و گلام نبیئے ٹاہینتگین ہئیالی اُمَل و پہ کجئے دلئے مؤم کنگ و
 کلندر ہانئے پادانی دیما آرگ و دُور دئیگا، رَپیک رازا¹ بکین ساہرے لیکگ
 و چہ اسپیتین کرؤسے ہونان تایید نیساینگ و کلندر ہانا دئیگ و کرؤسے
 گوشتے گُرادگ و دُستانی داوت دئیگ، متولانا بابَر و آییئے بنگانی ملار،
 بلوچی لَبزانکی دیوانئے مَچیان تئی شعیرائی سَرا پہ زانت تَرندین ایراز گیری و
 کِچہ چینی کنگ و ترا دلسیاہ کنگ، پہ تئی کُنْت کنگا پروپئیسر چنگیزا
 سِکین دئیگ و پروپئیسر ہالدئے ٹھکارین کنگ و تئی زَہر گرگ و بد برگ و
 دگہ بازیں تُرانگ چو پلمئے دُتولا مَنی ہئیالئے پردگا تَرنت.

مَن ارادہ کُنْگات کہ وهدے ترا کِندان، ترا اَمبازانَ گران کہ ترا
 شالئے بُو گونَ انت. وهدے تَمو تلوئے سَرا پہ نندگا و تئی کتوشان درَ کنئے مَن

¹ رپیک راز بکین ہکیمے ات، اُردوئے نام کپتین شائے ات و مئے شَرین دُوستے ات.

آیَانِ چُکَّانَ و چَمَانِ داران کہ اِشان مَکَّہینِ ڈیہئے کُوہ و آگار و میتاپینِ کوچِگ
 و جُلگہینِ بازارِ دیستگِ اَنت... و ہدے تئو تُرانِ کئے تئی لُشانِ چاران کہ
 اِشان چہ مَن سِستگ و جتا بوتگینِ ہَمبلانِ گُونِ ہبر کتگ. و پدا چہ واجہین
 ہدایا پہ اِنشپیکینِ شپئے دُراجیا دُوائے لُوٹگا تئی اے شَیرا وِرَدَ کنان:

"شپ چہ تئی مہبرانِ شنگِ بات و کدی رُوچِ مبات"

و شپ کہ دراجِ بیتِ گُزا بیستِ سالتے تھا تالانینِ رنج و آبتکی و مہر و دل
 رنجیانیِ دلسوچ و نِپسگیرینِ کِسہانِ گُونِ تئو کاران و تئی داستانِ چہ تئو
 گُوشِ داران، بلہ چو تئی گُوشگا:

"ہزارِ دردِ نِپسگیرینِ واہگئے راہا"

بزانِ بیلانِ کہ یکِ واہگے پورہ کت، دومیئے راہشِ بست و اے دیوانا شمئے
 بارئوا تُرانِ کنگئے دُہشِ منیِ کُزبانِ لُدَّت... و اے ہمِ پہ مَنِ مزین
 شَریے.. بلہ نزانانِ پِنسرا شائر و زبانزانتینِ اُتا شادئے بارئوا تُرانِ بکنانِ یا وئی
 ہَمبیلینِ اُتا شادئے بارئوا؟

وهدا، دوست دايم چه من گلگدار بوتگانٔ که من باز هبر کنان،
 بله دراجين وهدے بيت که سرن گپتگ و چه باز هبريا سئوگند کتگ. مرؤچی
 دن لؤتيت که سئوگندا بپرؤشان و شائری و لبرانکئے پيشوا آتا شاد - و وتی
 همبيلين آتا شاد - دوينانی بارئوا تان سُهَب ثران بکنان....

واجه آتا شاد!

بل که ديوانئے ديما شمئے بارئوا وتی بيست سال پيسريگين ثرانگان گير
 بياران. بله اگن چه منی گنگ و پُرشنگين زبانا شمئے بارئوا انچين دانکے در
 آتک که شمئے تبا نکپت گُرا منا پهل کنيت.

آتا شادا من چه سال 1955آ، زانان که آ وهدا آمهمد اسهاک بوتگ
 و تربتئے های اسکولا High School نهمی کلاسا وانگا بوتگ و من پنچمی
 کلاسا وانگا بوتگان. رندا آييا تربت يله دات و پنچگورا شُت و چه پنچگورا
 کوئٹها سر بوت. بله منی و آيئے همبلی و سنگتی 1960آ، رند چه کوئٹھئے
 گورنمنٹ کالجا بنگيچ بوت.

وہدے مَن وتی های اسکولے وانگ هلاس کت و گورنمنٹ کالج کوئیٹھا وانگ
 بُنگیج کُت، آتا شاد کالجے سینیریئین سٹوڈنٹے آت. اشکنگا آییآ ہم مَنی
 ڈٹولا وتی سئے چار سال پہ ڈاکٹریئے وانگا زبان کتگ. بله وهدے هوشی
 کتگ کہ ڈاکٹری و شائری پہ آییآ دو جتاین راه آت، گُرا ڈاکٹریئے وانگی یله
 داتگ و ازم و لیزانک بزآن Arts ئے تها آتگ آت. کالجا وانگے زمانها
 ریڈیوا، کہ نوک پیچ بوتگ، اُردو و بلوچی پروگرامانی تها کاری کتگ.
 ریڈیوئے نامیگین بلوچی پروگرام "میرئے مهمان هانھے" نیسوک و آییئے
 نامکپتین کردار "ناکو لَشکو" آوت بوتگ و چه هما کردارئے نامکپتیا دؤستان آ
 په دؤستی و آییئے همے کردارئے شریآ آ، "لشکوئے" ناما گوانک کتگ. آییآ
 په ریڈیوا سَدانی ڈرامه و دگه پروگرام نبشتگ و پیش کتگ آت و سَدان
 سئوت نبشتگ و آییانی زیمَل وَت پر بستگ آت.

کالجا وانگے زمانها آییئے رنگ و درؤشم، پُچ و پؤشاک، نندگ و
 یاد آیک، هیل و آدت، دُرست شائرانى ڈٹولا بوتگ آت. ما چه دورین هندان
 آیوکین وانوک هوسٹلا نندوک بوتگین و هوسٹلے تها آییئے آتاگ دايم چه هر

ڈٹولین لَبزَتاک و کتَابا پُر بوتگ. آیئے تھتے چپ و راست، سرون و پادونان،
 سرجاهئے چپر و تھتے کش و کِزَا هر نیمگا کتاب و لَبزَتاک بے رد و بندی
 شنگ و شانگ اتنت. وپسگئے وهدا کتاب و ماہتاکى اے نیمگ و آ نیمگا
 کنزنتگ و پہ هیلتے و تا هَمیشانی نیاما جاگهی داتگ و ویتگ. شپان تان دِیرا
 آگه بوتگ و کتابی وانتگ. وانگئے وهدا وتی چپین پادئے سُرینگی آنچش هیل
 کتگ که باز وهدا و ابا هَم پادی سُرِتگ.

چه ریڈیوئے پروگرام و لَبزَتاکان شئیر و نبشتانکانی بدلا آییا زرّ باز
 رستگ ات بله کیسگی دایم هورک ات. آییا بلوچیا باز جوانین شئیر پر بستگ.
 چه بلوچیئے پڑئے تنکیا آییا گیشتر اُردوا شئیر گُوشنگ و اُردوئے هر مشائره
 بے اتا شادا ناتنوام و ناسرجم و بے تام بوتگ.

سال 1964آ، وهدے مَن کالج یونینئے پاگواجه گچین بوتان گُزا
 کالجئے اے دگه سوسایٹیانى ڈٹولا بلوچی لَبزانكى سوسایٹئے "بلوچی لَبزانكى
 دیوانئے" ناما اڈ کت و چه کالج یونینئے نیمگا په اشیا زرتورگ (بجٹ) هَم
 گیشینت و کالجئے سٹاپ روما ایشئے دیوان بوتنت و مَنى هئبالا بلوچی

لَبْرانکے تھا اُولی رندا رد و بندین شرگداری یا ننگدکاری چہ ہمے "بلوچی
لَبْرانکی دیوانا" بنگیج بوت.

اے دیوائے تھا، کہ گیشتر هر هپتگ و برے برے دو هپتگا رند
بوتگ انتت، کالجا وانوکین شائر و کلمکاران ابید، بلوچیے نامدارین شائر و
کلمکار هم آتنگ انتت کہ اشانی تھا میر مٹا هان مری، هاجی ابدلکیتوم،
ابدلباکی بلوچ، ملک مہمد تنوکی، امانڈلاہ گچکی، بشیر اہمد بلوچ، ملک
مہمد پناہ، تاهر مہمد هان، پکیر مہمد انبر، پیر مہمد زبیرانی، چنگیز
آلیانی، کدرتلاہ جمال دینی، اسمتلاہ جمال دینی و دگہ بازین گون انتت. انا اے
زمانها یک پٹیمیا کالجا وانوکے نہ ات، آیا کالجے وانگ هلاس کنگ ات و
رئیدیو پاکستانا پروگرام پروڈیوسر ات. بله همے زمانگا چه "ورنا وانده گلے"
نیمگا، کہ من آییے جنرل سیکریٹری اتان، بازین رھگردی و لوٹان و پد،
پنجاب یونیورسیتیا، کوئٹھے ڈگری کالجا بیگھا لھتین سبجکتان ایم اے
وانینگے رزا داتگ ات. ادا باید من اے هیرا بگیشپان کہ آ زمانها بلوچستانا
جتاین یونیورسیتی نیست ات و کوئٹھے یکین کالج، گون پنجاب یونیورسیتیا

ہمگرنج آت۔ آتا وتی ریڈیوئے کاران ہمینچک مانگیشٹگآت کہ پہ وانگا
 موی نیستآت، بلہ وانگئے شوکا اُردو لیٹریچرا ایم اے وانگی بنگیج
 کنگآت، ہمیشا ما کہ انگت سٹوڈنٹ اتین، آ وتی رما لیکت۔

مَن وتی مہربان و پُر مہرین اُستاد و کالجئے پرنسپیل پروپئیسر کرار
 ہُسینا ہجبر بے ٹرانگ کت نکان کہ آہیا پہ بلوچی زبان و لبرانکتے دہما برگا
 نہ ایوکا مارا کُمک و دلبدی داتگآت، باز زندا وت ہم اے دیوانان آتکگآت
 و ہور بوتگآت۔ اے دیوان گڈسرا داہم گون گرم و پُر جوشین سیاسی سرہالان
 ہلاس بوتگاتنت۔

مئے لبرانکی مجلس و دیوانانی دومی مسترین بُجہا مَنی لوگ آت
 کہ اؤدا مئے گیشتر لبرانکی و سیاسی سَنگت یکشمبہانی رُچا (آ زمانہا گُڈ
 ہپتگی رُکست بزان WEEK END یکشمبہانی رُچا بوتگآت) داہم آتکگآت
 و مُج بوتگاتنت و المی و لبرانکی سرہالانی سرا گپ و تران بوتگآت و آتا
 شاد اے دیوانانی براہ آت۔ آتا شادئے چیزے شرترین پرہند مَن وتی لوگئے ہمے
 دیوانان چہ آہیا ایشکتگآت۔

مئے یک دگہ دیوانجہاے کوئیٹھھے وش زیدین "ساکی بار" ات کہ
 چہ ریڈیوئے شنگجاہا نژیک ات و چہ ریڈیو پروگرامان رند ما ڈرست ہمؤدا
 اتکگاتین و دیوان کتگات. "ساکی بارے" لیزانکی دیوانان واجہ آرات
 جمالدینی دایم گون ما گون بوتگ. بلہ باور کنیت کہ مئے شائریے دیوان و
 مچیانی مسترین بجاہ، کوئیٹھھے شہرے دمک و دمگ اتنت. واجہ "اتین.
 سلام" اردوئے گچینی شائریے ات و اتا شادے دلی دوستے ات، چہ اتائے
 دوستیا آ مئے ہم دوست ات. کوئیٹھھے لیاکت بازارا آییے کتاب پرؤشیے
 دکان ات. آ دکان ہم پہ ما لیزانکی بجاہے ات. بلہ هر وهدے کہ مؤہ
 رستگات، شپان مئے شائریے دوست "اتین. سلامے" کتاب پرؤشیے دکانے
 بند بھیکا رند، ما پنچ و شش سنگت ہور بوتگات و ذرواہین شپ شہرے
 دمک و دمگان یا مشائرہ و بییت بازی کتگات یا دگرانی شئیرانی سرا
 شرگداری کنگات.

مئے یک سنگتے هستات کہ ملاً و معولوبے نہات بلہ نامی
 "مئولانا بابر" ات و کوئیٹھھے پانزده رچی اردو تاکبند "کاروانے" ہڈابند و

اڈیٹر اَت۔ مٹولانا بائِر زُرئے بانداتا بيشك درویشے اَت بله په دؤست شناسی،
 مردمگري و وپاداريا بے دَرورين انسانے اَت۔ مَن آبيئے تاكبند "كاروائے"
 شونكار اتان۔ وهدے تاكبندے چاپ كنگے رُچ نَزِيك بوتگاتنت شيان تان
 ديرا ما دُرستيگين سنگتان مٹولانا بابرئے لُگا ديوان كتگات۔ بله اے ديوان
 هَم اَنچاين ديوان نه اتنت، لَبزانكي ديوان اتنت۔

شائے اے لَبزانكي ديوانان آبيد وهدے مستونگا مشائره اَت و وهدے سيبيا.
 وهدے هُزارا، وهدے كلات و وهدے دگه جاهے۔ اے دُئولا گُون اَتا شادا مَنِي
 رِشته دوين پهناتان بزان شائري و لَبزانكئے دُرچا كاھم بوتگ۔

سال 1965آ، مَن شال يله دات و كراچيا اَتكان و تان پنچ سالا
 كراچيا بوتان۔ اے پنچين سالان اَتا شاد هر سال كراچيا اَتكگات و تان كراچيا
 مهتل اَت هر رُچ مئے ديوان بوتگاتنت و باز وهدا دُرچين شپگرديا رَند، ما
 وَت آ بُرتگات و آبيئے هنكينا رسينتگات۔

سال 1971ئے گُدسران مَن چه دُيها در كپت و درانديِه بوتان، بله چه
 درانديِهيا پيسر شالا شُتان و دُرستيگين بيل و بُراھندگ ديسنتت۔

کوئیٹھے اے سپرا گون میر گلہان نسیر و گون آتا شادا منی لہتین شرین

دیوان بوتگ اتنت کہ من آیان ہچیر بے ترانگ کت نکنان .

گون آتا شادا منی ترانگانی کسہ باز دُراج انت و وهدئے دامن کوتاہ... ہمیشا

اُنون مۆکل بدئییت کہ شائرین آتا شادئے بارثوا ثران بکنان .

شائرين آتا شاد

آتا شاد مزنين شائر و مزنين ازمگرے، بله انچين راج، انچين ديار و
 انچين دئوربا ودي بوتگ كه آيئے شائري و ازمگرئے كساس كنگا مردم رد
 ورنٲ. مئے كئوم چه دنيائے راجي، ازمگري و لبرانكي چست و ايران ناسرپد و
 پدمنتگ انت. مكّي و مانمئياتكيا بلّ كه كسے كلمئے دستا گرگا زانت و تا
 مسترين كلمكار ليكيت و كسے كه الپباے وانگا زانت وتي دلا مسترين وانده
 انت.

دنياے پيشريتپين كئوماني تها نزانگ ائيب نه انت، زانتئے شوهاز
 نكنگ ائيب انت. بله مئے كئومئے تها نزانكارئے مئگ و زانتئے شوهاز

مزینن ائیے۔ پمیشا مئے کئومئے "نزانکارین زانتکار" آتائے شائری و ازمئے
بارئوا تئینگه نزانکار و ناسرید آنت۔

مَن، چه هَما رُچا که چه وَتِی ڈِیَه و دُگار و بیهی هنکینا زِیهر بوتگ
و چه هَمیل و هَمرهان سرِیستگ و گِستاه بوتگان، چه آتائے بازین پربندان هَم
زِیهر بوتگان۔ بلوچی لَبزانکئے بارئوا چاپ بیوکین بازین کتاب هَم مَنا نرستگ
و نوانتگ آنت۔ اشکتگ که بازین نوکین کتاب چاپ بوتگ آنت و ورنه بلوچی
لَبزانکئے بارئوا سرید و زانتکار آنت۔ و په سِتک و واهگ بلوچی لَبزانکئے
سرا کار کنگا آنت بله مَن نه آیانی جِوانین لَبزانکی نبشتانک و انتگ آنت و نه
آیانی نبشتگین کتاب دیستگ آنت۔

آ نبشتانک که مَن بلوچی تاکبندان دیستگ آنت آیانی تها چُشین
دَلجم و سَرجمین چیزے ندیستگ که چه آییا آتائے بارئوا مَنی زانگ گیشتر
ببیت۔ پمیشا وهدے آتائے بارئوا تُرانَ کنان کُرا آتائے هَما پربندان وَتِی سَرهالئے
بُزَه کنان که مَن وَت چه آتایا اشکتگ آنت یا و انتگ آنت۔

دیرِ اِنْت کہ ماہتاک "بلوچیئے" تہا اُتا شادئے انٹرویوئے وانتگات،
 بلہ چہ آئیئے وانگا نہ اُتائے شائریئے بارٹوا مَنی زانتکاری گیشتر بوت و نہ
 آئیئے اِزمگریئے چیرین پھنات پہ مَن پَدْر بوتنت. مَن وت گُون اُتایا یک اُمرے
 گُوازینتگ و مارتگ کہ آئیئے شائریئے تل و بُن تل باز اُنت. بلہ اُتائے
 انٹرویوئے وانگا رَند اے مارشتئے بارٹوا مَنی باور گیشتر بوت، چیا کہ وتی
 انٹرویوئے تہا آیا وت ہَم وتا پَدْر کت نکتگات. پمیشا چہ ہما وهدا اِرادہ
 کتگات کہ اُتائے پَدْر کنگا وت چیزے نبشتہ بکنان و اُتائے مردمی بالاد،
 شائری و پگریئے بارٹوا آئیئے وانوکان شرتر سرید کنگئے جہدے بکنان. بلہ
 یک اُنچین سَرَجَم و پُھتگین نبشتانکیئے نبیسگ، کہ آئیئے تہا اُتائے اِزم و
 شائریئے سَجھین پھنات پَدْر و پنداور ببت، اُنوگین جاوَر و دَرانڈیہیئے
 نَپسگریئے شپ و رُوچان پہ مَن سَک گران اِنت. پمیشا وتی کُوتاہ دستیا مَتان و
 اے نبشتانکا یک ناسرَجَمین جُہدے لِنکان و چہ شما دُرستان و چہ اُتائے چندا
 ہَم پَہلی لُوٹان.

آتائے شائریے پھمگ و زانگ و پدا آییے سرا نیسیگ اے ڈٹولا ہم گران انت
 کہ تان وهدے آتائے وانوک، آییے نوکین و گرانین چھر و شُبینانی تہ و توکا
 مپُتریت، آییے پربند گون وانوکا ہبر نکنت. اے دئورا کہ شعیری مارشت و
 ازمگری زبیاہیے بستگین دُرؤشم بیگواہ انت، آتائے شائری چہ وانوکان ہما
 دلگوشا کہ لوٹیت، آہیا چہ وانوکان آ دلگوش نرسیت. چونا ہم نوکین شائریے
 وانگ، زانگ و سرید بئیگئے اگدہدار شہری چاگردا رُستگ و رُدوم گپتگین
 ہما مردم انت کہ چہ زبائے بُزہ و راجدپتر و دؤد ریبیدگا بلد نہ انت. آ کہ
 زبائے بُزہ و دؤد ریبیدگئے بارٹوا چیزے زاننت، چہ نوکین دئورے لَبزانک و
 چہ آییے لوٹان نابلد انت. بلوچی زبائے مسترین بدبہتی اِش انت کہ آنوگین
 دئورے اِلم و زاننتے ماہکانیا ہم اِشیے نیسیوک سدئے تھا نود و پنج، نہ
 ایوکا، ناواندہ و زاننتکار انت، مانمئیاتک و کس ممر انت ہم. نہ بلوچی
 کلاسیکی لَبزانکئے بارٹوا چیزے زاننت، نہ نوکین لَبزانکئے بارٹوا و نہ دگہ
 ہمساهگین زبان و لَبزانکیئے بارٹوا. بلوچی لَبزاتاک و تاکبندانی تھا اے نامان
 کہ مَن گندان، لہتین نامان آہید، اے دگہ دُرستگین ہما انت کہ وتی چاپ

بوتگین ناما بلوچی تاکبندانی تھا چارگ لؤٹنت و بس — پمیشا آتائے شائری
و ازم پہ اے ڈٹولین وانوک و نبیسوکان آلما سرپوش و پهنیام انت.

مَن بے ٹرانگ نہ آن کہ چیزے سال پیش آتائے یک پریندیئے تھا
آتکگین "آپ رٹوانئے" لَبزئے سرا "گُھرت و نامدارین" کلمکارانی نیاما کلمی
جَنگے بُنگیج بوتگات. آتائے آ دستونکئے پریند اش انت:

بیا کہ استاران جتگ پُل مان شپئے گیوارا

ماہکانا چون وتی آپ رٹوان شنکینتہ

دوین نیمگان وتی لبزانکرانتی، زیاندربری و شئیر پھمی و راجدپتر شناسی و
دود رَیدگ سرپدیئے پاشک شرّ پاد کتگات. مَنی ڈٹولین زانتکار و
زانتکارین آتائے جند ہم نشتگات و بلوچیئے "زانتکارانی" سئیل چارگا اتین.
بلہ ایشیئے تھا آتا بے مئیار ات، وتی پریندا آیا هر چه کہ گُشتگ، آ وتی
جاہا تچک و راست ات.

اَنا وَتَ نہ تہنا بلوچی کلاسیکی شائریے جوانین وانوک و زانوکی،
 اُردو و پارسی و انگریزی شائریے وانوک و دوستداروک و اُردو زبانے مزین
 شائریے۔ بلہ مئے نیسکار و کلمکاران نہ آییے شائری و ازمگری زانتکاریے
 ہڈ و سیمسر گیشینت کتگانت و نہ آییے بارئوا المی پدراپی کنگ بوتگ کہ
 مئی ڈٹولین زانتکارین نیسوک ہما زندپدان بگرت و چیزے نبشته کت
 بکننت۔

چہ آتائے شائریا مَن اَنچُش سرید بوتگان کہ آییَا تَرُنِدا اے ہبر
 مارتگ کہ آییے یک بھرے چہ آییَا سستگ و پرگوستا پُشت کپتگ و آییے
 اَنوگین جند (زات) سرجم نبیت تان و ہدے پرگوستے سستگین ونڈ، پگر و
 سَسائے راہا، شوہازگ و پچ تَرینگ و گزن اَنوگین جندا ہور کنگ مبیبت۔ آ
 مئیبت و گُوشیت کہ زمانہ دو نہانت — اَنوگ و باندات —، بلکین سئے انت،
 بلہ سئیین زمانہ جتا جتا راستی نہانت، گون یک دومیا اَنچُش ہور انت کہ
 آیانی سر گیشینگ نبیت۔ گوستگین دُورے — رپتگین زمانہے — ہنڈالانی
 شوہازگ آتائے ازمے بُنزہ انت۔

ما بزانتین کہ باندائے آسر چیّ انت .

مرچیین رُوج مئے زندئے آسر نبوت

وایے نازانتیانی گناہ

کہ واہگ ملام انت . . .

آچ "نبوتا" پہ "بوتے" رُدوم

"نیستیا" "ہستیئے" توم

پہ مدام انت .

زیین ارمان بانداتین اُمیت

کرن کَرنانی زندئے متاہ

"مرچیئے" کندھا

سرجنان انت، آچ زانگئے کس ندیتین وَا

ہار مَلّیت کہ کندہ پُرشیت

اے ہوشامئے منزل کجا انت .

چُوناهیا ہَمْ وَتِی جِنْدِئے — یا وَتِی گَارِیْن بھرئے شوہازئے کار انسانئے یک
 اَبْدی شوہازے۔ اِشی ہر دئورا چہ لَبزانکئے مسترِیْن جاوران یکَّے بوتگ۔ بلہ
 اِزمگر اِشیا چہ پَیما دِیما کاریت و پِیش کنت — اِشی، اِییئے وَتِی اِزمگری
 زانتکاری و زندئے پلسپہ و پگر و سَسائے دُرُوشَم بیت۔ زند تَوْرے ہر چُنت
 بے مانا بیبت، اِشیئے تھا مانائے شوہازگ اِزمگری کارئے یک بھرے۔
 اِزمگرئے کار تھنا تجربہ و مارشتئے تھا جُہلی و زُنایِی پیدا کنگ نہ اِنت، مانا
 و مکسدئے چارھَدان زندئے کدر و کیمتئے شوہاز اِنت۔

لَبزانکئے تھا نُوکِیْن تجربت بوتگ اِنت و اَنگت بییگا اِنت۔ اے تجربتانی مول و
 مراد نُوکِیْن انسانئے جندئے راست و تچکِیْن درُوشَم گری اِنت۔

گُون وهد و ہندئے چارھَدانی پُرُشگا، رَدانک و پربندئے نیاما دیوار
 ہَمْ سوئتگ و تَنک بوتگ اِنت۔ نُوکی و دِیمرئوی پسندی ہَمْ اَنُون کُوہنِیْن ہبر
 بوتگ اِنت۔ ہر نیمگا لُنجین لَبزانکی تھاریا مانسانتگ۔ ہَمْے تھاریئے تھا
 گَارِیْن جند، شوہازگ و اِییئے رنگئے پچارگا ہما اِزمگر کہ وَتِی اِزمگریئے
 بودا شرتَر کار بست کنت، پہ نُوکِیْن لَبزانکئے اول رُمبئے رھدَرِیَا پاھئوئے

چکاسا ہمایئے پونز بڑتر بوت کنت و منی ہھیلا اے دُرچا اتیا ابید اے دگہ
دُرستانی پونز لپتگ انت.

اتائے شائریئے انسان باز پیچیدہ انت. وھدے گندئے آ یک دل
تپرکھین چاگردیا ساہ کشگا انت و نازرکین زیملیئے تھا سوتے بنگیج کنت کہ
چہ آییآ زیمین ٹپ کڈنت، بلہ زندا وشئی رسیت. زندئے نوشی و نگیکی آییآ
تتورینت بلہ زندئے مارشت آییئے آگھی انت. آ چہ مرگا نٹرسیت و زندئے
مارشتا دایم گون وت پشت گیجگ لوٹیت. ہمشی بینی زند انت.

اتا شادا وتی شائری ازمگری و وتی دتورئے جاورانی نیاما نرکین
رشتھے ودی کنگ، بلہ اتائے ازمگریئے مزنی ایوکا وتی دتورئے راستیانی
بیان کنگئے تھا نہ انت. ایوکا اتا نہ، ہر جوانین ازمگر اگن تھنا وتی دتورئے
جاورانی جارچین بییت، گڑا آ وتی دتور و زمانگئے چارھدان بند بییت. ہمیشا
اگن ما اتائے بارٹوا تھنا ہمینچک بگوشین کہ آ وتی دتور و زمانگئے
راستیانی تچک و راستین بیان کنوک انت، گڑا ما آییآ جھل جنین. چیا کہ
راجی و راجدربری جاور — پہ در و پہ اندری — ہر ساہت و دمان بدل بیگا

آنت۔ اے ڈٹولا آتائے مروّجیگین پر بندانی تھا پہ بانداتیگین روّچا ہچّ مانای
 نمانیت۔ آنچُش کہ مروّجیگین جاوران مئے بازین ٹوہین شائرنی پر بند گیشتر
 بے مانا بوتگ و تنہا مئے لَبزانکی پرگوست بوتگ آنت۔ پمپشا اگن ما آتائے
 شائریئے کِساس کنگا ہمے کیلوا بزورین، بزبان ہمیش کہ آ وتی دُور و
 زمانگئے جاورانی جارچین و وتی اُهد و باریگئے ترجمان انت، گُڑا ما گون
 آتائے اِزم و آییئے شائریا انساپ نکین۔

شائری اِزم، ودی (ساچستی) کنگی اِزمے و شائر ودی کنوکین
 اِزمگرے۔ آ وتی ودی کنوکین پگر و سسا و ودی کنوکین (ساچستی) واکا کار
 بندیت - و زندئے تجربتان اِزمئے دُرّوشما پیش کنت و ندیستگین - چیر
 اندرین، دیم اندیمین راستیان رد و بندین، زیملدارین لَبزانی تھا پہ کچّ و کِساس
 کالبا ریچیت و شئیرئے رنگا پیش کنت۔

• ما بچارین کہ آتائے اِزمئے تھا چہ وتی دُور و زمانہ و وتی اُهد و

باریگئے جاوران انگت ہما تر چیزے ہست یا نہ - ؟

• ما بچارین کہ آییا انسانے باتنا پُترگ و چینچُک آنچین اَندیمین

جاور، ماترینگے جُهد کتگ کہ دگہ شائران کت نکتگ؟

آ ازمگر و شائریں اتا شادا کہ مَنَ زانان آ، بلوچی شائریے آنچین

چپگردے کہ چہ اوڈا گوزگا ابید ما نوکین شائریے ہنکینا پُترت و آییے مانا و

کلثوا سرپد بوت نکین. آییے پریندانی تھا راجی زندے دُستیگین جیزہ، درد

و دُور، بژن و بد و بیرانی، وشی و شادہ و گون آیان شائریے ہمبستگی، آیانی

باز تھریں لھڑ و جوش و باز پھناتین مارشٹانی رُزناہن جُلگُمگ هستانت.

اَنچش کہ مَنَ گوشت، ازم ایوکا پدِریں راستیان نہ — باتنی و ندیستگین

راستیان پدَر کنت — اتاے شائریے تھا ندیستگین راستی پدَر کنگ بوتگ انت

و ما چہ ہمیشیا آییے ازمے کدر و کیمت و بلندیا کِساس کت کنین.

ما آییے شائریے تھا باز چُشین پرند گندین کہ آ چہ گیشٹگین

رہندا دُن، آییے وتی جندے اڈ کتگین رَہبندانی سرا انت و آیانی تھا نہ ایوکا

ماتین کدرتا گون نرَبکی، تَبکاتی و تَمنی پرک و پیّر بئیان کنگ بوتگات،

دُکشنے گیشٹگین رَہبندانی رندگیری ہم یلہ دئیگ بوتگ و یک تجرت

پسندین و دردودین (بریبیتین) ازمگریئے ڈٹولا، آہیا وتی زند، زانت و نازانتیئے آسا آب کنگ و پالاتگ و یک نوکین ازمی تجربیتیئے کالبا مانریتکگ. آ زندئے پُر تھریں دُرچا پہ آگاہی سیادی درگیجگئے ہمراہیا، ہئیال و پگرئے دُرچا دگہ زندے گوازینگا انت کہ گون راستین زندا ہور انت. بلہ انگت پہ وتا، وتی گھتری و زیبایئے بُنیادا، و تسری و وترنگیئے داوادر و جارچین انت. ہمیشا آہیئے گال و گالبدانی تھا کسمانک رنگ و سرگوستانی دُرچبندین رُزناہن زمزیلے ودی بوتگ.

مَن نَکُوشان کہ آتائے ازم گون بالا پٹیکری Meta-Physical بُرزیان دَسْت و پَنجگ انت و نہ مَن آہیا مزینن پیلسوبے پدُر کنگ لُٹان – آ ہمے زمینیئے ازمگرے و گون وتی ڈگار و سرزمینا آہیئے سیادی کاہم انت. آہیئے زور، آہیئے توان اے ہبرئے تھا انت کہ آ گلزمینئے زیبایی، انسانئے زند و نند، گم و وشئی، درد و دُور، مہر و دُستی، و شمارشتی و جنسی واہگ و زانتکاری و نزانتکاریان اَنچُش بندوک انت کہ چہ اِشان در آہگئے مۆہی نرسیت. گون ڈگارا، گون سرزمینئے نندوکان آہیئے رشتہ، گون وانوکان آہیا

نڑیک کنت. آ وتی ڈگار و وتی ڈگار نشینین انسانے زندئے ہما پھناتان پیش
 داریت کہ چہ مئے چمان اندر و اندیم انت — مایش نگندین — و اے ڈٹولا
 انسانے وت آگاہی و وتپرامیے ہما اسراران بوجیت و مئے دیم پدّر کنت کہ
 مایش نزانین. اگن آتائے شائری پہ دل و ستک وانگ بیت گڑا زانگ بیت کہ
 آییے تھا نوکین دئورے روھے درشان پدّر انت، راجی زانت و سریدی ہم
 پیداور انت. آییے شائریے راجزندی زانت آنچش پھتہ و پکا انت کہ راجی
 زندئے بازیں آنچین چیزان دیم کاریت و مارا پیش داریت کہ دگرا آیانی
 درشان، کت نکنگ. آییے شائریے تھا، جھلین دلستکی هست.

مان اتلس و آبریشمان تان بڑگئے وارین دل انت، اوگار بوت

تان بلکئے پیرین نواسگ، بوت میرئے مرکبے نالانی دیم ہونی

رؤچے گومی رُسواہین زندا چنت بر من تئو مرن

اے مئے کدیمی واہگانی بُندر انت

چو کہ گوشے "بیچ مُرتگین ماتے" دل انت، سد تُکر انت

مان سیہ شپین رۆچان منی نابودیئے اژمان

تئی بی بئامیئے تُرس و گُمان

ڈیہئے گم و جائے گم و ہلکتے شگان

*

مَن گنوک اُن

کہ چہ پُراہ و دور پانددین دریاہا، یک گُٹکے آپ لوثین،

پُراہ و دُراجین تئیابا

پہ گُٹ گُٹکا، تَرَنپ تَرَنپا

وتی چندے اُمرئے ودارئے بہا

داتگ و اے کتوارا سَرشان کتگ،

جوان کتگ.

مَن گنوک اُن! کہ چہ بَرہنگین سپنگئے گتوہران

چژن بہ آزانبا ہُشک و ہینارین لُٹانا ایمن کنین،

.....

آپ باز ان اگہ دل کنین، دل کنین

دل بلہ کئے بکنت

مرک باز انت، اگن زندمانے ببیت. (تُنَّ آپ)

*

ما چو یلین کیّا

بزان سبزیں کھیر

پہ واہگا "تہتِ رٹوانے" واجہ آن

پہ "شاہ پریان" زران

پہ "زر تِلاہین" مہپرئے شوہازگا

چو "وتسُچین" آبرِشمی ٹالا سُچان

چو "کوہِ کاپے" کوندوا

چو "بو بوئے آدمی"

اچ وت ہزان

ہئے - مئے ہئیالانی بُراک

ہیت آسمان مہرئے گدارئے کِلّہ اِنت

بہر اِنت بلہ ہپتاد و ہپت سُرِیگا بَدَن

گرمین بدن کھرین زمستانی شپان بے واب کنت

ھۆرکین شکم مہرانی و شپین لُڑتان بے تام کنت

آشک تَبی بے جئوزھئے پَہکی نبیت

رؤنشت و رُوباہند، یک

پہ ماہکائے نگرہ دُزیزین ساہگا

گستایی اِنت جنت زبھریں - آسمان چیرین زمین

سر نَپت و بیرانی زمین

سبزیں کھیرانی زمین (آپالو)

انچش کہ پیسرا مَن آتائے یک دستونکیئے تھا آتکگین لَبز "آپِ رٹوانئے"

بارٹوا تُران کتگأت، بُرزئے نبشتگین شئیرانی تھا آتایا لَبزانی نوکین دُرچے

آورتگ و کار بستگ. تَہتِ رٹوان، شاہِ پریان، زرتلاہ، کؤہ کاپ، گُوندو، بؤ

ہوئے آدمی و دگہ بازیں لبر، کہ آیانی پُشتا سَرَجَمین دؤد رِبیدگی داستان
 هست آنت، آتا آیان پہ چابُکدستی و پُر مانایی کار بندیت و "کُور پَہمین
 زانتکاران" جُلگمینیت. ایوکا دؤد رِبیدگ شناس، زبانزانت و لَبزانک پَہم زانت
 کننت کہ اے پَریندانی ہُدبُند ادنائین شائرے نہ انت.

آتائے وانوکانی مسترین گِلگِ اِشِ انت کہ آییے پَریندان دموکہ
 جَتگ و سَریوش آنت و گون وانوکان ہبر نکنت. آتا یک دلستیکین اِزمگرے و
 وُہدے و تَی چپ و چاگردا گندیت و یک دَرَمَندین اِزمگریئے دُولا ہئیران و
 ہبکہ بیت، پیچ و تاب وارت و و تَی پاہاران (آتائے دُرُوشُما) درشان کنت.

آ چہ ستک و لیکھا گیشتر گون اِزم و اِزمگریا وپادار انت بلہ زندئے کدرانی
 پادمالی، ستک و باورانی بے ہرمتی، لیکہ و باورئے شکست، کٹومی پُرشت و
 پرؤش، راجی سَرابرابی و دؤد رِبیدگی سَریگیئے آسرا و تَی "گارین چنڈئے"
 شوہازا سَرجنان انت. آ چہ دئور و زمانگئے، دؤد رِبیدگئے، ملکی و کٹومی
 چارہدان باز بُرزتر، گیدی گندیشتا و تَی جند - و تَی ہستی و گون آییہا ہمگرنچین
 جیڑہان گر و دار انت. پمیشا و تَا تَلگین رَسانکی (Superficial Communication)

دَرشائے سرا داشت نکنت. پہ آییا اِشارتی و نشانگی زبانے زورگا ابید دگہ
 راه نیست و اے نوکین ہبرے نہ اِنْت. چہ آییا پیسر دگہ بازین شائران وتی پریند
 اِشارتی و نشانگی زبانا پر بستگ اِنْت و مردمان مِتتگ و ساژانگ اِنْت. اِشبیے
 مسترین دَرور مُلا پاژلے شائری اِنْت.

بیاییت پہ رھگوزی مُلا پاژلے یک پریندے گور دئیین و پہ دَرور
 آییے لھتین بند وانین کہ آتان روچ مرجیگا پہ بازین بلوچ شائر، نیسوک و
 وانوکان مَوجر اِنْت.

ماہ و مادن پہ شُشتگین سیہ بندے جم اَت
 آ زھی کتار بستگین مُرگانسی رَم اَت
 توتی گون بانزا چو سُهئیل تیگیگا شم اَت
 شدرین آھو مان تَنک دِپین کُتے ننگر اَت
 کاگدین بادگیرے نکیب سیاہین چاکر اَت
 زرے کُنڈیگ پہ کلہ و گورے مُھکم اَت
 بے گناہ کئیدا مان کمانانی سرشم اَت

ٹیٹلی گُلگَرک چہ رُہ و دُرْمَان کُوستگَات
 تیر و بَند از تَہتِ سَلتیمان اِیر کِستگَات
 رِیزہ و دہکان گُونِ سدان اندر جنگِ اتنت
 مُرگِ زری مان بارگینِ چوآن دُرنگِ اتنت
 ہر دَہین نَہلانی سَمَرِ ہونی رَنگِ اتنت
 مۆسمی تُرنجِ اَنت مان گُورے دِیمئی گرانیرِ اَنت
 گرکشِ انسِدیمِ اَنت رَتَبِ شینکان چہ درِ اَنت
 شربتِی جاڑینِ چو نَہالانِ نوکِ رُستگِ اَنت
 کالبِ و کَدِّ اَنت نئے کہ چہ کیامانِ کِستگِ اَنت
 نُگرہینِ مِہشِ نئے کہ چہ چوآنِ کُوستگِ اَنت
 دُورِ و شَمسا بُرَتگِ و اَیلا تَتگِ
 سیہ جہانگیرا بَرِ سِرِ گِیدیا جَتگِ
 چاکرانِ دُورے ششِ تَکینِ اچارِ کَجَتگِ

مُلا پاڑلے بازین شائری چہر و شُبینان تَنینگہ ہم باز کس سریدِ نبیت، بلہ من
 نہ اشکتگ کہ کسینا کُوشتگ مُلا پاڑلے شائری مَوجرِ انت. پاڑلے شائریے
 سرپوشی و مَوجری، آبیے مزین شریے لینگِ بیت و باز گلایگ و ساڑایگ
 بیت. بلہ اتائے مَوجری پہ آبیہ زانگِ بیت. چو پرچا؟

آتا شادے پرندانی مَوجریے (اگن پہ کسینا مَوجرِ انت) دومی
 سَوبِ اشِ انت کہ آنوکین دُورے شائری و دُنیاے نَوکین لبرانکے تھا رمز و
 اشارہ ازمے بھر و تہرے لینگِ بیت. دودِ ریدگی پینشربتے ہمراہیا انسانے
 نگاہ ہم ردوم گپتگ. رمز و سَمبلِ یکِ ہساینا شایگانین و جُهل ماناين چہر و
 شُیینِ انت کہ آسانی مَکسد پہ زانت یا پہ نازانتی مانائے تھا جُھلی و تہ داری
 پیدا کنگِ انت. باز شَیرانی تہا ہاسین لبر کار بندگ، و تَ آنچین مانایی
 جُھلی و تہ داریِ کاریت کہ چہ اشیا اشارتی بُر و بُرہداری جاہ کثیت. مَوجرین
 یا اشارتی شائری کہ بلوچیا ایشیے بُنگیچ کنوک مُلا پاڑل و دیمہ بروک آتا شاد
 انت، ایشیے دیم چہ درا، دیم پہ اندرا انت، اے انسانے اندری جیڑہ، تہزدین
 درد و دُور، راستیے زانگ و پجّاہ آرگتے شوہاز انت. شعیر تورے مَوجرِ بیت

یا دیم بیچ، لَبزانی بیھی مانا ایوکا یک پھناتیئے نیمگا اشارہ کنت - اے دگہ
 پھناتانی نیمگا وانوک وت مانا در بگیجنت. آتائے شائریئے گیشتر لَبزان، چہ
 بیھی مانایا ابید دگہ مانا ہم هست. اگن آتائے شائریئے وانوک آییئے پر بندانی
 وانگا پیسر ہمے ہیرا دلا بدارت، گُڑا چہ آییئے پر بندانی دنیائے تہا پُترگا رند
 واتریئے وُهدا دست ہورک نبت و آسانی چادرئے لمبا آلما چیزے گرنج بیت.

آنچش کہ ملا پاؤل وتی دئورئے مسترین شائر بوتگ، ہمے ڈئولا آتا
 وتی دئورئے مسترین شائر انت. آییآ بلوچی شائریئے پونز بُرز کتگ و بلوچی
 شائریآ نوکین زبان، نوکین لہجہ و نوکین درشانے داتگ. آییآ مئے زانت و
 مارشت و مئے درشانان لَبزانی نوکین چادرے مانپوشتگ و مروچی بلوچی
 زبانئے تہا چُشین شائر نیست کہ آییآ چہ آتایا چیزے بدل نُررتگ. مَن اے ہیرا
 پہ جار گُوشان کہ آتائے باز تہر و نوکین رد و بندانی سرا پرناستگین شائری
 سَراہالان بازین کُھنپین و نوکین شائران رنگ زرتگ و چہ ہماییئے رستگین
 کیشکان پہ وتا راہش در گیتکگ. اے ڈئولین شائران تہا وت سرشائر میر
 گلہان نسیر و سئید ہاشمی ہم گون انت.

میر گلہان نسیر و سعید ہاشمی، دوینان بُنگیجا آتائے شائریے سرا
 ایراز گیری کتگ بلہ رندا دوینان وتی شائریے گڈی دئورے بازین شئیران
 آتائے رندگیری کتگ. دُرِکتین گون من یا دوین مزین شائری پربندانی دپتر
 بوتیننت یا منا آیانی دُستیگین شئیر یاد بوتیننت، تانکہ شمعے دپما آیانی اے
 رنگین شئیر پیش بکتیننت.

زبانے ہر لبرے پُشتا یک مانا و یک کُوہین دپترے ہست. ہر یلہ
 داتگین لبر یک یلہ داتگین ہلک و ہنکینے. ہر لبر وهدے ایڑ بُکیت و گار
 بیت گُرا وتی ہمراہیا یک مارشتے، یک دُرُشمے ایڑ بُکینیت و گار و بیگواہ
 کنت. وهدے بئیان و دَرشائے یک تھرے نبشته و وانگے پڑا پرُوش وارت،
 گُرا اشارہانی یک لشکرے ہمراہیا پرُوش وارت. بلوچی زبانے شائری و
 داستانانی تھا ہما تھر و ہما ہزاران لبر کہ گار بوتگ آنت یا آنگت ہست آنت
 بلہ ماہش مانایان نرائین، چہ اشان جاہ کثیت کہ بلوچی زبانا ہم وتی اشارہ و
 نشانیاںی یک مزین لشکرے گار کُتگ. ہمے گارین، شکست وارتگین لشکر
 — یا زبان — آتائے نازانتا (unconscious) ہست انت. اشیے شوہازگ و

دَرگِیجگا کُوشے آتا سَکْ بے تاهیرِ اِنْت و اِشیئے شوہازگ مارشتے نوکین
 کالِبانِ شوہازگ اِنْت. اگن آتا ہَمے گارینِ کالِبانِ شوہازگا سوہین بوت، کُڑا
 بزبانِ آبیَا وَتِی جندئے گارینِ بھرے در گیتک.

پرِیَند و شائریئے کُوهنِیَ تَہر، وئیلِ کُتگینِ لَبر، گارینِ گالوار، دَران
 رِدکُتگینِ درشانداب — و دُودِ رَییدگئے سِستگینِ اُوتاگ و تانجئو — اے
 دُرستانی بارئوا مروچی نیسوک و شائر و اِزمگر یک رنگے یا دگہ رنگیا
 چِیہالِ جَنگا اَنْت. اِشیئے مانا اِش اِنْت کہ اَلْمَا چیزے گار اِنْت. ہَمے گاری و
 نِیْمِ بُندگِیئے مارِشت مروچیگینِ بلوچی شائریئے بنیادی سَرہالِ اِنْت. گارینِ رگ
 و ریشگانی شوہازگ یک پُر دَر دینِ کارے بلہ مئے دُورا اے کار گیشتر پُر درد
 و پیچیدہ بوتگ. مئے دُورئے شائران اے ہبرئے کُوشست نکتگ کہ انسانئے
 سَما و آبیئے بیہ و بُندری جُہلانکیانِ چیرینِ زندئے ہما پھناتان کہ گندگِ نبت
 — آیانی راستینِ دُرُوشمانِ پجَاہِ بیارنْت. پمیشا اگن آتا شادا شائری مکتینِ کُڑا
 بلکینِ ما چہ اے دُور و باریگئے بلوچ راجدپترا شائری پدیرچئے نام در
 کتگ اَت. بلہ آتایا مارا — مئے وُهد و باریگئے راجدپتر و لَبزانکا — شائریئے

دُرچا آرتین پونرے دیما دات و چیرآندرین دُرؤشمانی پُجاء آرگا گام چست کت .
 آتا شاد پہ راستی اِزمکاری و ساچشتی شائری . وهدے دومی نیمگا مئے بازین
 نامدارین شائر بے اِزم و بے ساچشتین شائر آنت . آنون هم مئے بازین شائر و
 اِزمگر — جوانین اِزمگریئے بدلا اِثلکچوئل یا راجدَریر (سیاستکار) بیگ
 لوئت، پمیشا آسانی جھد گیشتر پلسپی و سیاسی گر و دارانی نیمگا اِنت .

"بلوچین انسانئے" انسانی کدرانی بے وهدین مرگ و دؤد ریدگی
 سَرابریا چہ ما مئے بُن و بیہی اِزمکاری و ساچشتی راہ و رئوش پچ گپتگ .
 مئے دُرستیگین مارشت و سَمَا بدل بوتگ . مئے پت و پیڑک مالدار، بگ و
 گورم و رَمگانی هُدا بُند بوتگ آنت . زمیندار بوتگ آنت و زمینداری اِش کتگ و
 کِشت و کِشار، هئور و ہار، آپ و گوات، جَمبر و گُرد و گِرؤکئے راز و
 رَمزانی زانتکار بوتگ آنت . کاروانسرائی اِش کتگ و چہ شپئے تہاری و
 ماہکانی و ماہ و اِستارانی رازان شناسکار بوتگ آنت . بلوچستانئے مَرَنشہارین
 زرئے هُدا بُند بوتگ و ماہیگیری و زرگوازیئے کارئے بے دَرورین زانتکار
 بوتگ آنت . سئوداگری و گپت و گیرش کتگ و چہ یک دمگیا سئوداگری مالش

زرتگ و دومی دَمگا برتگ و بها کنگ. آیانی یک پادے مان ہند و دومی مان
اَرستان و آپریکاھا بوتگ.

بله مروچی ما چیّ ان؟

مئے زمینا - مئے پت و پیرکی ڈگارا ہم نون چہ بروردہ دم برتگ.
نون مئے پت و پیرکی ڈگار ہما درستیکین کشاران نرودینیت کہ مئے پت و
پیرکان کشتگ و رتگ و مشتگ و وارنگ انت. ائون ما نہ چہ وتی کثورانی
ہار و ہیرؤپی واک و توانا سہیگ این و نہ ہثور و گوات و مؤسمانی رمز و
رازان زانتکار این. نون شما وت بگیشینت و بگوشت کہ مئے دثورئے
ازمگرین انسان اندرا چینچک ہورک و کُرامبگ انت؟

مزین ازمگر ہما سرہالانی سرا نبشتہ نکنت کہ ما پیسرا چہ آیان
سہیگ این. آ ہما راستیانی بارئوا نبشتہ کنت کہ ازمگری سسا و پگر چہ
آیانی سرا سرپوشین چادرا لیٹینیت و نوکین مانای دنت. آتا شاد ہم مئے دینما
ہستین و پڈرین راستیا تکرار نکنت کہ ما آیا پیسرا زانین. آ زندمانئے ہستین

راستیانی ہما گیشینک و مانایان ودی کنت و مئی دینما پینش کنت کہ مایش
 نزانین۔ اے دُرچا من ہر چُنت لُوتان کہ آتا شادا گون دگہ شائرنا ہمتنگ و
 ہمدورور بکنان، کت نکنان۔ منی ہٹیلا اے وهدا بلوچی لبرانکے وانوک دو
 ہدامریزین شائران بزاق میر گلہان نسیر و سئید زہور شاہ ہاشمیا، بلوچیے
 مزین شائر لیکنٹ۔

سئید ہاشمیے ردانک و پریند - دوینانی لیز ڈولدار و وشتوار آنت، بلہ جُہل
 و تہ دار نہ آنت۔ وهدے آییے لبرانی شیکوکین گوات ایرموش بیت، آییے
 شائری ہم رنگینہین ہپوکے Balloon ڈولا ترکیت و ڈگارا کپیت۔ دومی
 نیمگا میر گلہان نسیرے شائریے چُلا چگردی اشکرانی بدلا سیاسی باور و
 پگرے سہرین بلے bulb روک انت کہ کجام وهدے پیوز بوت کنت۔ بلکین
 اگن من بگوشان کہ آتون ہم "چاکر زادگانی" چندپرستی و گٹوگاییان
 ژامبلینتگ و پیوز Fuse بیگے نژیکا رسینتگ، من بیرگا رد نگوشگا آن، بلہ
 آتا شادے شائریے کوزھے سارتین پُرانی چیرا بن آسین اشکر کل آنت۔

میر گلہان نسیر، باز نبیسو کین شائے بوتگ۔ آییہ دستونک، لچہ، داستان و دگہ بازیں تہرانی تہا شائے کنگ۔ بلہ آییہ باز پرندی و باز تہری ساچستی ازمگریے مانزمان (زامن) نہانت۔ زانتکارین کچہ چین و شرگدار چہ آییہ شائے ازمگری بۇستار و بالادا دلجم نہانت۔ بیشک آ مزین و جُهدکارین شائے بوتگ و پہ آییہ ڈولین مزین شائے شائے پرندگ گران نہانت۔ بلہ گیشین پرند ساچستا زنگراہان بارت و کورچاتان دتور دنت — ازما ہما منزلا بارت کہ اودا ازم گنگیر و دمتوس بیت۔ شائے — ازمگریے ہورتین ٹک و بارگین اوتاگان گندوک و گیشینو کین شائے — وتی پرستگین ہر گالیے تہا ساه مان کنت و ہر بے ساهین گال، ساهدارین گالا ساهگیر کنت۔ اے ڈولین گیشین پرند بازیں نامدارین شائے پرندانی تہا ہستانت کہ پرندا چہ ازمی برہداریا زیہر و چہ ساچستی ڈولداریا گستاہ کنت۔ بلہ آتا چہ اے ڈولین نوزریان وتا رکینیت۔

آتائے شائے و لچہ ایوکا یک پرندے نہانت، زندے یک پھناتیے سرحمین سورنگری انت کہ اشیے درستین رنگ پھتہ انت، تھل و کچل انت و

مارشتا چو اِشکرا تَپیننت و داگ دئینت. اے سورتگریئے تھا سَرکشئیے یک
 "چیر اندرین آسے" دُرواہین شئیرئے چاگردا روک اِنت. بیشک آئیے زبان
 تُراشتگین، شُشتگین، پلگارِتگین زبانه نہ اِنت کہ چہ بازین کنڈگ و سَرکپ و
 اِیرکپ و کنڈ و بیٹان هۆرک اِنت. آ لَبزانی کار بندگا وَت هَم سَئید هاشمیئے
 دُئولا سمبھینۆکین سَرگوبے نہ اِنت کہ وتی پربندان چہ لَبزانی سَهت و زبوران و
 چہ مہر و ماہکانا بسمبھینیت و بانۆر بکنت. و نہ چو میر گلہان نسیرا هزاری
 دادبکشین شائرے کہ چہ لَبزان پُربین اَنبارانی دپا پیچ کنت و چیرَ جنت و شئیران
 بکشاییت.

هئو! بلہ یک تَشے واجہ اُنکائے هَم دُرۆشم اِنت، پمیشا گۆن اَتائے شرگدار و
 کِچہ چینان مَنی شئور هَمش اِنت کہ اَتائے شائریئے ریس و پَرِيسا پیسر،
 اُنکائے پربندان اَلَم بچارنت.

مَنی هئیالا مَن رَد نہ آن اگن بگُوشان کہ سَئید هاشمیئے شائری
 رَنگینہین لَبزانی هۆرکین بادگیرے کہ چہ دَرا باز دُئولدار و بُرهدار اِنت بلہ
 اندرا چیرگیچ و تگردے هَم مان نیست. میر گلہان نسیرئے شائری چکنکار و

نُگرہ بندینِ کابے (پوش) توکا زَرْمُشْتِیْن سگارے بلہ اَنچُش کُنٹ اِنْت کہ
 تَوْرے براتے بَجَن. بلہ اَنائے شائری رھوارین بھانے کہ کُوھنپن و نوکین —
 دوین پُشتانی (پدریچ) چَم پہ آئیے رھواری و نرم رثواجی و وشگامیا ہبکہ و
 ہئیران اَنت ...

انائے بُنگیچی شئیران، جاگہ جاگھے لُھڑ و جوشے گیسی و
 چابُکدستیے کمی جاہ کئیت. بلہ آئیے اِزمگریا کسانین نروری چیر
 داتگانُت. آئیے اِزمگری دیدا، چہ ڈگارے کپتگین سنگ و ڈوکان، اَنچین
 ڈٹولدارین بُت تراشتگ کہ زندگ جاہ کائیت. آئیے دید و تجربتے نیاما اَنچین
 اندری سیادیے هست کہ دوینان گون یک دومیا اَنچُش هور کنت کہ جتا بئیگا
 رَند ہم، و ت مان و تا چو ڈرینتے (سَنج) رنگان هور جاہ کائیت.

آ، گون سیاسی گَل و راجی جُنزانی مُراد و مکسدان، ہمہئیل و
 ہمدرد اِنْت یا نہ، بلہ و تّی اِزما چہ آسانی رَندگیری و گوانک گیریا دور داریت.
 اے آئیے یکوئی اِنْت کہ آیی اِزم و هُنر و تّی رگ و ریشگان جاگہ داتگ و چہ
 ہمے یکوئی آئیے شائریے ہمیر جوڑ بوتگ.

اِزْمِگَر پِه زَنْدئِے گُوَچِنَانِی پِهْمِگ و زَانْگَا، رَاسْتِیَا چِه وَتِی پِگَر و
 سَسَایَا اِچ نُوک وَدِی کَنْت، پِمِیْشَا اِزْمِگَرِی سَسَا تَوْرِے بِلِی اِجُو اِنْت، بِلِه وَتِی
 سِرَا وَتِ اِزْمِی گِر و بِنْد و رَهِنْد اِیْرَ کَنْت. اِے گِر و بِنْدَانِی تَرُنْدِی و سَنْگِیْنِیْے
 کِنْدِگَا اَرَام لُوْثُوک و بَے تَهْمَبِلِیْنِ مَرْدَم سَر لِیْثَنْت و کِپَنْت و چِه اِزْمِکَارِیْے
 دَسِیْپِلْنَا و تَا گِستَاہَ کَنْت. بِلِه چِه اِزْمِکَارِی دَسِیْپِلْنَا گِستَاہِیْے اَسْر تَرَسْنَاک و
 بِیْمِنَاک اِنْت و بِلُوْچِیْے نُوکِیْنِ پِدْرِیْچِے بَازِیْنِ شَائِرَان چِه وَتِی بَے تَهْمَبِلِیَا و تَا
 چِه اِزْمِگَرِی دَسِیْپِلْنَا گِستَاہَ کَنْت. مَنِی هِیْیَالَا اَتَایَا چِه اِزْمِکَارِی دَسِیْپِلْن و گِر و
 بِنْدَانِ بِیْرَگَا سِر تَاب نَدَاتِگ.

هِر شَائِر و اِزْمِگَرِے کِه تَهْنَا دَثُوْر اَگَاہِیَا وَتِی اِزْم و شَائِرِیْے بُرْد
 کَنْت، آ بَگِنْدِے تِچِک و رَاسْتِیْنِ اِزْم وَدِی کْت بَکَنْت، بِلِه هَمَا بُرْزِیَان رَسْت
 نَکَنْت کِه اِیَانِی وَا بَا زَنْدِے گُوَچِنَان اِچ نُوک وَدِی (Re-creat) کَنْوُکِیْنِ اِزْمِگَر
 گِنْدَنْت. پَرُوِیْگَنْدَه یَا شَوْرَشِی شَائِرِیْے سِرَا مَرْدَم بَاز پِگَر و سَسَا نَکَنْت. یَا
 اِیْیَا مَنَنْت یَا نَمَنْت. بِلِه زَنْدِے گُوَچِنَان اِچ نُوک وَدِی کَنْوُکِیْنِ شَائِرِی زَنْدِے

دایمی بھرے جوڑ بیت۔ مئے بازین شائر و کلمکار لیکھ و باورئے رندگیریا گون
 ازما وپادار نبوتگ آنت و مردچی ہم اے ڈٹولین شائر هست آنت۔

نوکین دئورئے اول پُشتئے (پدریچ) شائرنی تھا میر مہمد ہُستین
 اُنکا و میر گلہان نسیر ایشیئے شریں نمونہ آنت۔ اگن اے دوین نامدارین شائر
 وتی ستک و لیکھئے وپاداری و ہمراہداریا ہور، گون وتی ازما کمے گیشتر
 وپادار بوتیننت و وتی شائری اش کمے پلگارتر بکتین گُزا آیانی شائری بے درور
 و بے کچہ بوتگ آت۔

آتائے پر بندانی تھا لبرانی بیھی مانائے پُشتا مانایانی دگہ جھانے
 آباد انت۔ آئیئے چھرائی بند و کزی مانایانی رُژنا و شایگانین چاگردے ودی
 کنت۔ آئیئے سسا و سمائے ساہگ گوشئے شُشتگ و سمبھینتگ و پہ پدّری و
 زاہری جُنزیت و سُریت۔ آئیئے لبرانی پُشتا سرگوستانی یک تچوکین کئورے،
 پگری و مارشتی جھلگ و بُرزگان ہاری ملان کنت و دیما کثیت۔ آتائے شائری
 چہ بیھی (لبری) مانایان دور، پہ مانا درگیجوکین وانوکان یک پُر گنجین
 انبارے۔ آئیئے پر بندانی ہر بند پگرئے زنگراہے اڈ کنت کہ چہ آئیئے وانگا

رَند، وانوک وتی زانت و وتی جندئے بالادئے ہمدرور، چہ ہمے زنگراہان پہ
 وت ماتکشک اڈ کنت. بلہ ہما مردم کہ لبرانی بیہی (لبزی) و ربیتی مانائے
 پُشتا کپتگ آنت و چہ آتائے شائریے مؤجریا گلگدار آنت، گون من پہ آیان چہ
 اشیا ابید دگہ ہچ نیست کہ آ وتی پگری پتک بالادی و کم پھمیے زنگرار
 ببنت .

نوکین پگرا مان شائریے کالیا ریچگا نوکین چہر و شُبین، نوکین رد
 و بند، کُوہنین لبران نوکین مانائے نوکین پوُشاک گُورا دئیگ و کاربندگ آلمی
 انت. آتایا وتی شائری گزرائی سرجم کنگا چہ اے ہبران شر پایدگ زرتگ.
 آییے زبان و بشیان، لبرانی رد و بند، چہر و شُبین، دُرسیگین نوک آنت.
 پمیشا پہ وانوکان مؤجر آنت. بلہ ہما چیز کہ واین دلان آگاہ کنت، آتائے
 پربندانی زبمل و چاگردئے تہا آیانی ہمدرجین ہوری انت. وهدے کسے آییے
 شئیران وانیت، توره سرید ببیت یا نہ، بلہ چہ شئیرانی زبمل و لبرانی
 دُرجبندیا انچش ماریت کہ گُوشے شائرا ہمایئے تبا شئیر پر بستگ. پمیشا
 من گُوشان اگن آتا شائریے مپوتین گُورا آلما زبملکارے بوتگ آت.

آتائے بازین وانوک کُوشنت کہ آ پہ زانت وتی شئیران نوکین رد و
 بندانی تہا گران و مؤجرین رنگیا پر بندیت۔ بلہ اے ہبر ہم زد انت۔ شائریے
 تہا گرانی یا مؤجری ہما وهدا کثیت کہ نوکین ہئیال، نوکین پگر و زندئے
 نوکین جاورانی درانگاز کنگا، رٹواجی زبان و بعیان کوتاہ بیبت و شائریے
 مارشت و پگرئے درانگازئے راہ بند بیبت۔ اے ڈٹولین جاوران شائر لاجار بیت
 کہ وتی شائری لہڑانی درانگاز و درشانا نوکین چہر و شبین و نوکین مانا و
 نوکین رد و بند بشوہازیت، تان وتی دٹورئے نوکین جاورانی پدا ہر چے
 گوشت لٹویت، گوشت بکت۔ آتا نوکین دٹورئے شائریے و اگن کسے چہ آہیا
 اے اُمیت بداریت کہ آ چہ وتی دٹور و زمانگا پر تربیت و پُشتا رٹوت، گڑا زد
 انت۔ منی ہئیالا آتائے ڈٹولین ہک و راستین شائریے پر بندانی مؤجری، یک
 بیہی ساچشتی کارستے۔

آتائے وانوک باید اے راستیا ہم بے ترانگ مینت کہ وهدے آتایا
 شائری بُوکچ کتگ آ دٹورا اُردو زبان پاکستانئے کتومی زبان کنگ بوتگ و
 ہاکم و ہُکمرانانی زبانئے زانگ و زورگا ہر کسا، پہ زانت یا پہ نازانتی، پھر

بستگ. آنا شادا ہم وتی شائریے بُنگیچ چہ اُردو زبانا کتگ. آ دُور اُردو زبانا
 اُھتُرل ایمان، میراجی، جان نساہ اُھتر، اُھمد ندیم کاسمی و پئیز اُھمد پئیز و
 دگہ بازیٰ بلند بالادین شائری دُور بوتگ. پمیشا آتایا وتی بلوچی شائریے
 کبائے دامن چہ وتی دُورے مزن نامین اُردو شائری شائریے رنگا رکینت
 نکتگ و چہ وتی چپ و چاگردے رنگا رتکگ. پمیشا آتایے وانوک آئیے
 شائریا ہما دُورے نوکین مارشت، نوکین پگر و نوکین جاورانی دُرچا ہواننت و
 آئیے پھمگ و زانگا جھد بکننت، تان چہ آئیے مارشتے بُنزا گون آییہ
 ہمدُرچ ببننت.

آ دُورا کہ شائریں آتایا پہ وتی چپ و راستے زانگا چم پیچ
 کتگ آنت، بلوچی زبائے تھا پئیز اُھمد پئیز، اُھتُرل ایمان، میراجی، جان نساہ
 اُھتر و اُھمد ندیم کاسمیے درجھے شائری نبوتگ و ہما شائری کہ بوتگ آنت، چہ
 بلوچی زبائے ناگشادیا آینی شائری باز شینگ و تالان نبوتگ و اُردوے
 شائری دُولا آ اینچک نامدار نبوتگ آنت. ایشیا آید آ وھدے بلوچی شائری
 چہ وتی جندے چپ و چاگردا در نبوتگ. آتایا وتی جندے تُنکین چاگردا وَا

گُنتوس مارتگ و چہ اے گُنتوسیا درکپگی لوٹتگ. آییے شائریے درؤشم
 Poetic Image ہم اُردوئے ہمے مزن نامین شائر بوتگ آنت کہ آییا وتی
 اسکول و کالجئے کتابانی تھا وانتگ و در بُرتگ آنت. آییا وتا ہمایانی رنگا
 درشان کنگا سر جتگ و اے ڈٹولا آییے بلوچی شئیرانی سرا ہم اُردو شائریے
 رنگ آتکگ.

بلہ باید بگوشان کہ اُردوئے دَنزسانی ایوکا آتائے سرا نہ، تیوگین
 بلوچی لَبزانک، بلوچی زند و نند، رسم و رتواج و دود ریندگئے ہر پھناتا
 ہست آنت. مئے گہترین کلمکارانی شرتترین لَبزانکی نبشتانکان بوانیت، آیانی
 گیشتر لَبز و لَبزانی رد و بند، سرجما اُردو آنت. چہ زبانا نابلدین و منی ڈٹولین
 گنگ و نَسنگ کلمین نیسکارانی نبشتانک، بلوچیے دُرؤشما اُردو آنت.

نوکین بلوچی شائریے تھا اُستادین شائر سے آنت. بزبان میر گلہان
 نسیر، سئید زہور شاہ ہاشمی و آتا شاد. سئید ہاشمیے زبان تامدار و
 بُرہدار آنت بلہ آتائے زبانئے ڈٹولا تہ دار و جُهل نہ آنت. سئید ہاشمی پہ وتی
 پرندانی سمبھینگا لَبزانی شوہازا سرگردان آنت و ہر جاہ کہ نوکین لَبزے

دستے کپیت پہ ہما لَبزے کاربندگ و زندگ کنگا گال پر بندیت. بلہ آنا شاد
 پہ وتی پریندان لَبزانی رندا نتچیت و نہ پہ گار و لینگار و بے پلگارین لَبزانی
 پلگارگ و شوہازگ و زندگ کنگا گال پر بندیت. پمیشا سَعید ہاشمیے
 پریندانی وانگئے و ہدا زانتکارین زبانزانت آلما اے ہبرا مازنت کہ آییبا بازین لَبز
 "پونز ساد" و مہار کتگ و وتی پریندان کار بستگ آنت.

آتائے وانوک اے ہبرا ہم بے ٹرانگ مکنت کہ آتوگین دئورا انسانے
 تجربہ و مارشٹے درشان کنگا لَبز نہ ایوکا ناگشاد و بے وِس و آجز آنت، بلکین
 کَمک آنت ہم — مانائے ہسابا ہم ناگشاد و بے وِس و آجز آنت و جاورے
 رسینگ و سرید کنگا (Communication) ہم —

آتوگین دئور ایوکا جندے کَش و چیلے دئور نہ انت، لَبزانی کَش و
 چیلے ہم دئور انت. پرچا کہ، آنچش کہ مَن بُرزا یک جاگھے کُشتگ آنت، نہ
 ایوکا دؤد ریبندگی پُشت و پرؤش و چہ پنجاپشاہی کلچرے اُشا "بلکے
 اُتاگ" (ادارہ) پُشتگ و لَبز و بتل و چہر و شُبین و چاچ و کِسہانی یک
 بے کَساس و بے ہسابین انبارے گار و بیگواہ بوتگ، نوکین پدربچ پشت

کپتگین و ہستین لبرانی مانائے شوہازا ہم سرگردان انت۔ ایشیا ابید پہ نوکین
 دیائے باز تھرین تجربہ و مارشٹے درانگازا بلوچیا لبر کم انت و ہستین
 لبرانی ماناشوناییے واک و توان ہلاس بوتگ۔ دومی نیمگا گشادیا لبر وتی
 مانایا بدل کنگا انت و سیمی نیمگا لبر و آیانی مانائے نیاما رشتہ ہم کم بیگا
 انت، بزبان مروچان نییسوک و وانوکانی دستا لبر کرپٹ Corrupt یا چلند
 بوتگانٹ۔

نوکین زمانہتے نوکین ہیالان پہ لبرانی کالیے ریچگا، کوہنین
 لبران اچ نوک رد و بند کنگ، نوکین ترکیب، نوکین چہر و شین و کوہنین
 چہر و شینان نوکین مانا دئیگ و کار بندگتے زلورت انت۔ اتائے شائریے تھا
 اے درستیگین ہبر ہستانت، آئیے شائریا کسے سرپد بیت یا نبیت، بلہ
 ایشیے تھا ہچ شک نیست کہ آدلا ایر کپیت۔

انچش کہ وتی ترانے بنگیجا من وتی و اتائے دوستی و ہمگنگلی
 و ہمراہیے کسہ کتگات و گوشتگات کہ ما شائے ماہکانین شپان پٹپاتی
 مشائرہ کتگانٹ، ہمے ڈٹولا مے شرگداری و ایراز گیری دیوان ہم

بوتگ آنت. اے پُپتاتی شَرگِداری دیوانان مَن آتائے لَچھانی بارئوا داہم گُوشَتگ کہ آتائے بازین پربند سرچم و کامیاب آنت و بازین نہ. ناکامیاب ہمیشا ہما دابا کہ پربندگ بوتگ آنت، آیانی ودی کنگئے راہ و دَر سَرجمیا شوہازگ و درگیچگ نبوتگ آنت کہ اے یک ازمکاری نرورے. آتائے باز لچہ ہمیشا ناکامیاب و نرور آنت کہ آیانی تیم Theme پہ دلگوش کابو کنگ نبوتگ آنت کہ اے یک دانشورانہ بے تہمبلی و بے پروایے و آتائے تہا دانشورانہ بے تہمبلیئے ایب ہست انت. گندگا آ پھک و پلگارین شائر و کلمکار و دانشورے بلہ گون وتی شائری ازما اینچک کہ دلستک و راستکار انت اینچک پلگارکار نہ انت.

آتائے لَچھانی وانوک آیانی نامئے سرا ہم سَک رَد کپنت. آئیئے لَچھانی نام ہما جاوَر، مارشت و تجربہئے پیشگال آنت کہ لَچھانی تہا بئیان کنگ بنت بلہ تان و ہدے وانوک ہمے بُردا درگیتک و شوہاز کُت مکنت، لَچہ وانوکا راہئے پنددارگئے بدلا چہ راہا گار کنت. آتائے پربند یک و دو رندا نہ، باز رندا، بند و کڑی سر و چیر کنگ و وانگ لوٹنت. آتائے پربند برے برے

وانوکا پر ہم کنت، چٹا کہ آیک اناگاہ چہ وتی اَنوگین زمانہئے تجربتا در
 کثیت و پرگوستا بز ان گوستگین زمانہا رثوت. و پدا یک اناگہا دوین زمانہان
 ہور کنت و وتی تجربہا بعیان کنت کہ اے پہ لس وانوکان نوکین تجربہئے،
 ہمیشا مؤجر جاہ کثیت.

بیستمی کرنئے اے دثورا کہ ہر چیز تئیار و جاڑی Ready made
 رسیت انسانی جسم و جبینا آرام و آسودگیئے لوٹ ہیل کتگ، ہمیشا مردم تہ
 و توکا پترگ و جھلانکیان ایر کیگا ہیلدار نہانت. اتائے لبزانی جھلانکیان
 پترگ و چہ بازین چپگردان وتا گیشیننگ پہ ہر کسا آسان ہم نہانت. بلہ منی
 ہیالا اگن اتائے پر بندانی تھا کسے مؤجرئ گندیت گوا آ وانوکئے وتی جندئے
 زانشتئے مؤجرئ انت، اتائے لبز مؤجر نہانت..

شائری ہلاس نبوتگ و نہ انسان و انسانی جپڑہ — انسان و شائریئے
 دیما آیوکین روچانی پرست و پرنادگ بے مانائین کارے نہانت. چہ دنیاہی بدی
 و بیرانیان انسانئے بے رگگ و رستگاریا، شائریئے رگگ و رستگاری یا
 پیشریت و ردوم نبیت. و چہ اے جہدان، بز ان انسان و شائریئے ردوم و

رَسْتِگارِیے جُھدانِ هِجِ اِزْمِگرِ وَتِ پُشتا پَرِ کُتْ نِکنت. بله مرّوچان مَن اَنچُش
 مارِتِگِ که آتا چه زندئے راستیان پُشتِ پَرِکنگِ و تَچْگِ لَوُثِیت. مَن گون آبیا
 دِستبندِی کِنانِ و اُمِیتوارِ آن که آچه زندئے نوکینِ راستیان تَچْگِے بدلا، پَرِ
 بَتَرِیتِ و پِدا زندئے نِیمِگا بیئیتِ و بلوچِیے تها نوکینِ بُنردِے اِیرِ بکنت.

س. آزات

الئین / ارب امارات

اُمیتانی زِرگوات

وہدے ما آزیز دادیارے پریندانی بکچہ، "اُمیتانی زرگواتے" تاکان
 لیپینان و بازیں سرہالان آییے پرستگین گالان وانان کنین، گُزا شائریے بارثوا
 اے گوشتن راست پدَر بیت کہ شائر وتی پریندانی تھا تھنا وتی دئور و باریگے
 راستیان پدَر و آشکار نکنت، آیوکنین وهد و زمانگے اھوالانی پیشگندیا ہم
 کنت. شائریا وتا گیشٹگین سرہال نیست، ایشیے تھا ہر دُتولین سرہال و بُنگپ
 آتک کنت.

ہما شائر کہ چہ وتی شائری دُبہ و اُگدھا سہیگ و سرید انت، وتی
 پریندانی تھا ایوکا باھندی مارشتان، شئیرے دُرؤشما رد و بند نکنت، وتی وهد
 و باریگ، راجی زند و نند، کِر و گورے سرجمین چست و اِیر و زُرُمبشتان،

وتی پر بندانی تہا رد و بند و درشان کنت. اے ڈٹولا آئیے شائریے پڑ، پُراہ و شایگان بیت.

وہدے من آریز دادیارے پر بندانی گالدپتر "امیتانی زرگواتے" سیاہگئے تاک لیپینان و وانان کتگانت، گُرا من مارتگ کہ اے پر بندانی شائر، وتی شائری ہٹیلانی جوڑشت و پرست و رد و بند کنگا، یک باہندیے سرا نہاؤشتاتگ، آریا ہر ڈٹولین پگر و باہندیانی تجربت کتگ و وتی شائریے پھنات پُراہ و شایگان کتگانت. آئیے وانوک گندنت و شادی دینت کہ "امیتانی زرگواتا" ہر ڈٹولین سرہال و رنگازنگین دُروشم گون انت. آ، چہ انسانے گم و گزتیان سربد انت و انسانے راجی زندے دردان درشان کنگئے ہمراہیا، وتی دلے پاهاران، وتی چپ و چاگردے چم دیستین سرگوستان، وتی جندے سرکپتان بے ترس و بیما درانگاز کنت.

منی ہٹیلالا اے کتاب، بلوچی لہزانکے بیہی واہوک و بلوچی شائریے بُنی واہگان سرجم کنت. چیا کہ ایشیے تہا، زندے درستینگین پھنات گِرگ و نر آزگ و ہٹوار کنگ بوتگانت.

ایشیے زبان و بیانیے تھا، ہج ڈٹولین زور آورتگین دَرشان نیست،
 ہر چے کہ گُوشگ بوتگ، چہ آییے پگرئے جُھلانکی و بُنزاہا دَر آتکگانت۔
 آییے لبز، پھکین بلوچی آنت و زبانی چو شہجُوئے سنکرتگین آبا شپورگران و
 مَلانِ انت۔ آییے لَبزانی جوڑشت و رد و بند بلوچی انت۔ آ وتی مراد و
 مکسدا، وتی سرہال و سَرگوستا، تامدارین لَبزانی تھا پہ وتی وانوک و
 گُوشداروکانِ رسینیت۔ آ بلوچ کتوم و بلوچ سرڈگارئے اُتوگین دتورئے برھکین
 جَھگیرین شائر انت۔

منی ہٹیالا، بلوچی شائریے تھا اے وھدا، آریز بلوچئے درجہ، باز
 بلند و بالا انت، چیا کہ آ ایوکا، ٹوہین شائرے نہ، زبانزانت، وانندہ و سیاسی
 جُھدکارے ہم۔

آییے پرندانی تھا، بلوچ راجی زندئے نگیگین جاورانی بارٹوا،
 آییے دلّپرکھیے ہال و اھوال، سرجمیا پدّر آنت و پہ وشمرا دین زندیا، آییے
 واھگانی دُرؤشم، پہ شری زاهر آنت۔ آریزئے پرندانی بُنزاہ، آییے جندئے

گنجین سردگار انت، بلہ چہ کھرا ماچین انسانے دردے رشتہا وتا جتا کت نکنت.

"امیتانی زرگوائے" شائر مے سردگارے روج ایرشتی بھرے سیاسی، راجدپتری و دؤد ریبدگی جُنزے چم دیستین شاہدے و آدمگے جُنزانی چم دیستین و سرگوستین داستان، وتی پرندانی تھا پہ راستی و دلیری درشان کنگ انت. آ، راستیے ہمراہ و پلامرز انت و پہ راستیے پدّر کنگ و درؤگ و ناراستیے پاشک کنگا، ہاکم و شاہ و مُلا و میر و سردار، ہیچ کسا نکشیت.

آییا پہ راستیے ہمراہداری و پلامرزیبا، گرانین کیمتے داتگ و هر ڈٹولین درد و ازاب سگنگ انت.

باید ادا بگوشان کہ آریز دادیار، چہ یک ہان و سرداری کُمتیا ودی بوتگ و آییے کسانی و ورنایی پہ ناز و پُلی پونزی گوستگ. بلہ چہ ہما وهدا کہ ہوش و زانتے ہدائند بوتگ، راستیے شوہازا سرگردان بوتگ و پدا یک انچین دٹوریا آتکگ و رستگ و سرپد بوتگ کہ، انسانے اے راج - کہ آییا بلوچ گُوشنت و ائیشیائے سردگارے اے کُنڈا کہ آ زندگی کنت - آچ "وتیگ و

بیگانگانی" دستا، سک لگتمال و چپردست و بے دسترس انت... و ہمے
 سرڈگار... کہ اے بے وس و بے دسترسین کٹومے وتیگ انت... بلہ آ وتی
 سرڈگارے و اھند وت نہ انت و آیانی ڈرستیگین مال و مدئیے ہدائند دگر انت.
 وتیگ و بیگانگ، ہر دوین ہور بوتگ انت و پہ وتی نپ و سیٹان، ماتین
 گلزمینش، پہ سامراجی دلاران بہا و بہر و بانگ کتگ.

چہ آئیے ہمے پگر و سسایا یک مزنین جُستے ودی بیت کہ بلوچ،
 بارین چیا چہ وتی سرڈگار و چہ وتی پجارا زبہر انت؟ ہمے جُستا، کہ چہ
 آئیے دلا پاد آتکگات، آ وتی سرڈگار و لگتمال و زبہرین اُسے درد و
 دورے درانگاز کنوکن شائر جوڑ کت. آ وتی کٹومے اے درد و سوزمانان،
 اے ڈتولا پھار کنت و گوشت:

آھوگ دلے مئیل چرنت، آرات و وشبال انت کُلی
 چیا مان گلزارا وتی بندیگ و زندان ات شما

پہ گلامی و زبردستیئے اے بند و سانکلانی سینگا شائر باز بے تاهیر
 انت و شعیتانے "زورنمّیا" پہ بلوچ کتوما یک درور و پیشراہیئے ڈٹولا بیان
 کنت و گوشتیت کہ اگن شعیتانا ہڈائے واکمندی و زور نمّیتگ، گڑا ما پہ چے
 ڈٹی زوراکانی سردستیا بمّین؟

اگن راستے بیت شعیتان
 ہڈائے وھی و آیتان
 گوشانی من کہ او شعیتان!
 تئو ائے اے آلمئے سلطان
 تئو ائے آیل مزن مرّین
 دلیرین آ ملک دُرّین
 ہدات گوشتگات زورّین
 کنئیگن گبر اگن تورّین
 بیارئے لشکران مورّین
 ملاکت ناری و نورّین

برے دوزہ منا کھرین
 ہما وئیئے تھا دورین
 دئیئے مس ہشتری سورین
 چہ زگوما ورگ جئورین
 نمٹان من ہبر زورین
 نمٹان من ہبر زورین

مروچی آریز دادیار، بلوچئے سردگارئے شائر و لبزگرانی ہما نکٹئے
 پیشرُما انت کہ آیان، پہ بلوچ سردگارئے سکی و سوربانی تئوجیلا، لبز و
 کلمئے سلاہ زرتگانٹ و ہما بار کہ پیشا میرگلہان نسیرئے ڈٹولین گھرت و
 سمرتابین شہلچہ کاران و ہمے درجھے آ دگہ مزنمرین ازمگران بدّا
 بستگات، مروچی ہما گرانین بار، آریز دادیارا وتی شہشنابین کوپگان لڈتگ
 و وتی راجی اگدہ و ڈبھا، دپما بران انت.

پہ کٹومے ندریگین استاران، پرستگین یک شعیرنا، وتی دلے
 لہڑان دَرشانَ کنت کہ منی ہمیلا آیے دلے اے لہڑ و پاہار، دُرستیگین بلوچ
 کٹومے زردے گوانک انت:

جگر ریش انت و دل مے داگدار انت
 اچ اے زندا کہ مارا رۆزگار انت
 گمیگ انت آسمان مُلکے نکندیت
 پہ استاران شہیدین سوگوار انت
 کُج اَنت لَجانی ماہین اژدیاکُش
 پدا مارا یلین کمبر پکار انت
 بگوارت جمبرین ہٹوران بگوارت
 دریپگ دورسرین کٹورانی گار انت
 کدی سرریچ بنت دٹورانی شہجو
 دنیگا زندمان مے بے کشار انت
 سیہ گواتا بلاھے سرکپاتین

کہ دل نودانی دایم بے کرارِ اِنْت
 مناوَلتِ کدی دَمبُرتِ گینان
 پہ زورِینِ کارے آسرِ جائے بارِ اِنْت
 گنوکے لہ جنانِ مردانِ گنوکے
 شپے لُنجا نلانیچیت آ کہ سارِ اِنْت

مئے نوکینِ زمانگئے اے شائرا وَتِ ہم، چو من و مُربدا، ڈیہ و ڈگار
 وئیل کتنگ و مان اُروپائے وَش زیدینِ سرڈگارا درانڈیہیئے جگرسوچین
 مارِشثنایِ آماچِ اِنْت، بلہ اُروپائے زند، آییازِ یگِ نکنت و گُوشیت:

اَجَبْ كَارے گَنُوکین کت مَریدا
 چہ مُلکا شُت کہ دَنی سازگار اِنْت
 نَرَمیْننت وتی زیدا کدی سَعید
 سَعیادِش آپسرا تَوْرین هزار اِنْت
 مَریت هر کس وتی دُوستے کشا شعیہ!
 چہ تنو هانل اگت هم دیمتھار اِنْت

ہمے پرندان دیمما بران اُروپایا، مکھئے درورَ لیکیت، بلہ پہ وتی ڈیہ
 و ڈگارے زلمآماجیا سک بژنیگ اِنْت و اُروپائے بلوچ باھوٹان گون تزنے
 گوانک جنت:

ترا چے کہ زی آ، گازی کتیا کُشت
 کتیی ہلکا شپ و رُچ آہ و زار اِنْت؟

مئے سرڈگارئے یک بھرے پنجپشاہیئے لگتانی چیرا انت و دومی
 بھر، گجرشاہیا وتی زؤندانی چیرا چتگ و سرجمین ڈیہ و ڈگارئے واکدار و
 مَستَر و امیر ہما بوتگانٹ. چہ اشیا شائرئے دلا یک پاہارے چسٹ بیت و
 وتی اے دَرَد و تَورشتئے دَرانگازا، ہمے پرندانی تھا اے ڈٹولا کنت:

پہ تئو چے آزی مُلکئے امیر انت
 ہُراسانی سراوان شہردار انت؟
 ترا چے کہ مروچی ہمئلے مُلک
 ہزاران دُز و دُنگانی دیار انت؟
 پہ تئو چے کہ اگت¹ یزدی چوٹدوچ
 شہیدانی ہما ہونی، مزار انت
 نگدیت کینگے کٹومی بچارت!
 ہری مستین مان پھرہ بے مہار ان

¹ مکسد "انگت" انت.

آ تھنا اے درد و تئورشتان زاهر نکت، گون شئیرانی رُزناگین جَلشکگا چہ
 تھارؤکیان پہ اشان تئوجیل ہم در گنجیت و کئوما پہ تپاکیئے شہکشکئے
 گامگیجیا کڈن کنت و ہمدست و ہمکڑپیگیئے سوچ دنت و گوشیت:

تپاکی کئومئے گُلبانگین تئوار انت
 تپاکی جُهد و سؤبا گون اتوار انت

ہمے دابا، نؤکین آہد و دئورئے سیاسی جھدانی راہا، چہ رُنگراہان
 جتای کنت و کئومئے دلگوشا، گون مرؤچیگین المی راہ و رَہبندانی سرا
 سیاسی جُهدانی شہکشکئے نیمگا تَرینیت:

بتاچت "پگرئے" زہوارین سَمندا
 "کلم" مرچی شمئے دستئے "سگار" انت
 زمانگ سنج کنت بؤرا مرادئے

مترست مڪسدئے راها تٿار انت
 ڪدى بنديگ بيت اشڪے ڪه گنڊيت
 مريدى مان زرئے چٿولان سوار انت؟

چؤناها، هر سَساساچئے ازمئے بئزه و سرچمگ، آيئے وتى جنڊ
 بيت، پميشا ازمگر وتى پگر و هٿيال و ليڪهئے بئھشتئے ايرڪنگا، وتى
 پروردگار وت انت. همے ڏئولا گنڊين ڪه "اميتاني زرگواتئے" ازمگر و
 پربتدار، جاهے وتى جنڊئے جبينا بينگواه انت، جاهے سرجمين گنڊيا وتى تها
 مان گنجيت، برے وهڊے مارشت و هٿيالئے ڪوچگان ساھگ و ساچائئے رندا
 ڏرگ بيت، برے وهڊے، پگر و سَسائے بززترين منزلان، گون پاڪين ارواهان
 همركاب بيت، برے گنڊئے چه وتى بے وسى و بلوچي بے دسترسيا، موٽڪ
 ڪاريت و پڊا گنڊئے گون ماه و استاران همگپ و همگال انت. برے ڏنيائے
 تيوگين دؤد و ريبتان، نوڪين رنگ و گوناپ ڏئيگئے رندا انت. برے مهلنجئے

جتاییئے آسا رُوکِ اِنْتِ وِ برے، پہ دُور وِ باریگئے نگیگی وِ نُوْشِیان،
تتوجیل سازگئے رندا اِنْتِ.

برے گندئے گُونِ وتیِ همیندِ وِ همَسَیایانِ پلسپیِ گالوارانِ تُرانِ
کنتِ. (بِچارَتِ: اگنِ راستےِ بیتِ شَعِیتانِ) آ وتیِ وانُکانِ، گُونِ پلسپیِ جُستِ
وِ پُرسیانیِ چاچِ وِ چِستنانانِ دُچارَ گِجِیتِ کہِ چہِ اِشِیاِ بَگندئےِ آئیئےِ مَکسدِ پہِ
سرمُھرِ وِ مَوجرینِ پَگرِ وِ سرهالانِ نُوکینِ راہِ وِ نُوکینِ آپشونئیئےِ پِچِ کنگِ اِنْتِ.
آئیئےِ پربندِ "اگنِ راستےِ بیتِ شَعِیتانِ" یکِ پلسپیِ پَگرےِ کہِ چہِ
جرمَنِ پِلسوپِ نَتشِیئےِ Nietzsche وِ پداِ اِکبالِ لاهورئیئےِ وانگاِ آییَاِ دِیماِ
اُورتگِ. اےِ پلسپیِ سرهالِ اِشِ اِنْتِ: آ هُداِ کہِ "نِیکِیِ وِ بدِیِ، شَرِّ وِ شَرِّئےِ"
جُوْزِیَنُوکِ اِنْتِ وِ "شَرِّ" مانِ آئیئےِ رَگِ وِ رِشْگانِ هُوَرِ اِنْتِ، آییَاِ "هُدایِیِ
نَبراهِیتِ وِ هُداِ بوْتِ نَکنتِ." مَشْرکِ زَمینئےِ پِلسوپِ، گُونِ همےِ پلسپیِ ذَلِیراِ،
هَنبِیِ اِبْرَاهِیمِیانیِ هُداِیاِ، درُوکینِ هُداِیےِ زانْتِ وِ نَمِیْتِ. شائِرِ، همےِ پلسپیِ
پَگرئےِ رِشْگاِ، چہِ شَعِیتانئےِ کُتولاِ کُوشِیتِ:

کہ تئی جان و دلے ڈیکی
 چہ شرا بستگ و نیکی
 دوین زدانی دلگاھا
 نویتے سہب و بیگاھا
 کتت چو تپلکان گوازی
 دمے نشتے پہ گل بازی
 گریبین آدمت جوڑنت
 منت گون آیا میڑنت

ہمے دابا مان "جبارے" پر بندے تھا چہ ہدایا پلسپی جستے کنت و

گوشیت:

تنو کنے وت ملاکتا ابلیس
 چوں گوشئیگی برٹو چہ راھا در ائے؟

وت کہ زائے چہ پیشا ہر چیزا
چون پدا مارا امتھان گڑے؟

بیشک آزیئے شائریے تھا بازیں سرھال و جاور ہست بلہ آییے
مستریں بنگپ، بلوچ سردگاریے روجبرکتی بھرے سیاسی، لبرانکی، دؤد
ریدگی و راجدپتری راستین و دلپھکین ریس و پریس آنت. پہ وتی کٹومی دؤد
و دابانی ستا و ساڑیگا، ساز و زیملان ہم زبان پر کنت و گون آیانی
شکرریچیا، گوشیت:

گوانک جنت ڈھلانی سُرنا ناچے پادیک نگرہین
"سیر و سانگے سوت و سازان مے زبانے دیگر انت"
کد و بالادا جنک کشمیری نامیگ انت ستر
مگرانے ڈرگلین کاڈان نشانے دیگر انت

گُوشنت کہ بلوچانی نَک و بُولَکَی و کُٹم و کیلھی راجزندا میر و سردار، مزین جنجال بوتگ آنت و بلوچ سردگارتے دُستیگین بدین جاور همایان آورتگ آنت. آزیزا، وتی پربندانی اے بُوچھئے تھا، آیانی راجی کِرد و کارانی سرا، نہ ایوکا جُواینِ ریس و پَریسے دِیما آورتگ، آیانی سرا ایراز گپتگ و مٹیاریار هم کتگ آنت و راجی گناہکارینِ هان و نثواب و سردار، ایر جتگ و بازیَن تَزَن و تاکورانی آماچ کتگ آنت.

آنچش کہ من پیسرا گُوشتگ آت، آزیز دادیار بلوچ، وت چه روآیرشتی بلوچستانے چامپ و لاشاری سردار و هاگمانی کُٹما اِنْت، بله بلوچئے اے هورت مارشتین راجدوستین شاترا، وتی جندئے نَک و کُٹمئے مٹیاریارینِ سردار هم پهل نکتگ آنت. ایشیئے یک نمونه و دَرورے آییئے دُراجین پربند "مَکُرانئے شَیر"، "لگورانی میر" و "نَسَب مئے اِشک" اِنْت.

اے هان دَری شَرمندگ اِنْت
لاپئے گلام و بندگ اِنْت

اَچ شَنک و شِرَّان گنتر اَنت
 کۆلمیرئے پیما بے بر اَنت
 لِّل بات منی هارین زبان
 شَنکا و شَرَّا جَنت شگان
 شَنک باگیا دیوَال بیت
 شِرَّ پھ گورانڈان ڈال بیت

وتی پربند "نسب مئے اشکئے" تها زات و زُرباتے تلارین بندانی
 پرؤشگا وتی زردئے تئوار و دلئے واهگان درانگاز کنت و هانی و سرداری
 "زات و زُرباتے" باوران آس مان داریت و گُوشیت:

من و دلبر منی هرْدن بلوچ ان
 گون اشکئے آسا زاتے لِدَّا سوچن
 شَمئے سیه دوچرین باور سُچاتنت
 پُرش مان هپ زِر و چاتا کپاتنت

ہمے ڈٹولا بلوچ کٹومے آجویی و وتواجہی ریس و پریسا رند،
 اشیے سئوبا راجی پُرشٹ و پرؤش و ناتپاکی و بے پئی دَر گجیت و پہ تپاکی،
 ہمدستی و ہمکزیپگیا، مَلا پازلے پیما، پہ بُرزتتواری جئوہردارین گال پر
 بندیت. اے پرندانی تھا آییے سیاسی زانت و راجی مارِشت آنچش جُهل و
 پُہتہ انت کہ اے جاورانی سرا آییے گُپتار دِلا نندنت.

آییے "گنجین مکرانا" سیمسر و چارہد نیست و دلی پہ سرجمین
 بلوچستانا تلوسیت. تپتانتے سرے دایمی دوٹان و مُلکئے دوین بھرائی جتاییا،
 کھرین آس زانت کہ رُچے آما اے زورھنکلین سیمسرانی سانکلان سُوچیت:

تپتانتے دل چو دوٹ کنت، بوتگ چہ بولانا جدا

رُچے یکین آن آس جنت، اے مرز و بندانی لدا

آ چہ وتی سرڈگائے رُدراتکی بھرے برات و گُھارانی سیاسی

جهدان بے ترانگ نہ انت و دلا مان آیانی سوین بئیگئے سارتین چمگا بوڈینیت:

بس کن او میران! دَمِ بَدئے اے دِلِ زھیرینِ نالگان
باندا چہ بولانا سمین، وَتِ لالِ دُرَنزیتِ شنزگان

آپہ وتی پَس و پیرکی سرڈگارئے سجھین آپ و ہاکا زھیرانِ انت و

اٹوگانستانئے بہرا ہم نشموشیت و گوشیت:

دؤشی کُمیتئے گرشگان تئورینتگان مان سیستان
مستین دلئی اومان کنگ پر نیمروزا دؤستان!

من پہ دلجمی گوشان کہ بلوچستانئے روڈراتکی بھرئے بازین وانندہ

و سرپدین مردم ہم، چہ روکپتی بلوچستانئے بازین چست و ایران ناسہیگ و

ناسرید انت. پمیشا منی ہئیالا اے کتاب پہ آیان، نہ ایوکا گران بہاین ٹیکے،

یک چہیچ کنوکین ریس و پریس و مئے سرڈگارئے روکپتی بھرئے لبزانکی،

دود ریبدگی، راجدپتری و سیاسی چست و ایرانی یک پُر دردین کسھے کہ باید
 انت باز پیستر مئے دستا بکپتین.

"امیتانی زرگوائے" سرجمین پریند، پہ منی چمان شہ لچہ آنت، بلہ
 لہتین لچہ بے درور آنت. منی ہیالا تنینگہ، نوکین دتورا بلوچ شائرا اے
 ڈٹولین گال پر نبستگ. پہ نمونہ و درور "مکرائے" پریندا بچاریت. اے یک
 دراجین دُرچ بندین مونولاگے کہ دو بھرائی تھا انت. ہمے سرہالا، ہدامری
 واجہ رٹوانڈے یک دراجین پریندے ہست انت کہ آئیے تھا 315 بند آنت.

واجہ رٹوانڈے "مکرائے" پریند، بیشک بے درور انت. بلہ آزرے
 پریندے تھا کساس ہپتسد بند آنت و اشیے تھا بلوچے زند و نندا بگر تان
 مٹیل و تب و درمان و داروانی نام و نیلبوین زرے پرگنجین دپینگ، سیاسی و
 دود ریبدگی و راجدپتری سرہالان، ہر تھرے احوال گون آنت.

مکرائے شہیرے دومی بھر، روکیتی بلوچستانے نوکترین سیاسی جاورانی
 شرین ریس و پریسے کہ شائر وت ہما جاورانی چم دیستین شاہدے. روڈراتکی
 بلوچستانے گیشتر لبزگر و سیاسی کارندہ و زانتکار، چہ اے درستیکین

راستین جاوران ناسرپد و نابلد آنت. اے پریند، پہ بلوچ سردگارے دوین بھرائی
سرحمین بلوچ وانوکان، یک بے درورین زهدربری و زانتکارے۔

آ، تیزگوشین شائے۔ آئیے پریند، مکسد و مانا و لبرانی زبایئے
وَشپن نمونہ و درور آنت. چیا کہ آ، وانده و پُہتہ کارین لیزگرے. پمیشا آئیے
پگرے جُھلانکیا، آئیے شائری، باز ڈولدار کتگ.

آزین، پہ وتی پریندان، لبرئے درگیجگ و شوہاز کنگا مہتل و
سرگردان نہانت، گوشتے لبران، آئیے دیما سرب بستگ و اوشتاتگ آنت.
آئیے جوڑشتی پگرے یک دروشمے اش انت کہ آ چہ پارسیئے پُر گنجین
شائری ریئے کانیکا، سیرآئیے ہمراہیا، وتی چندئے بیہی شائری ریئا یلہ
ندنت. دگہ یک ہبرے کہ من آئیے پریندانی وانگئے وهدا مارتگ، اش انت
کہ آئیے پریندانی تھا بلوچ ڈیہ و بلوچ شیری ریئے رنگ و دروشم سرجم و
پدر انت. آنوک و کوھنئے درنیاما، لونج نہانت. پادی مان بلوچی شیرئے
بُردا ابر آنت، آ بلوچی شائری راہ و ریئے رندگیریا کنت، بلہ ریئے پرستی
نکنت. "نوکین شیری کالبے" راہ و رہندان زانت و آئیے نوکین شیرانی

میوزیک و وزن، چہر و شبین و لیزانی ڈرچندی آنچس أنت کہ وانوک، پجَار
 نکنت کہ آگون نوکین شئیرندیا دیم پہ دیم انت یانکہ کلاسیکی شئیرے وانگا
 انت .

وتی یک پرندیا چہ کئومے سردارین شہید، ابراہیم آشکانیے

زبانا گوشیت:

"جی منی دردانی نشان

تپتان!

راز تھی پُر دردین دلے چی أنت

سیہ بزین دوٹان

کُور کُنگ مارا؟

"یل کنیت مردان!

مَجلیسا بِلت

بُور، منی ساھے پُل و سئوگاتین

هَمَلین مردانی

کِشارا رثوت"

یا وهدے کہ چہ دادشاہے زبانا، آبیئے گمناکین ہٹیلان، پہ

سردارین مہیم ہان و آبیئے زھرناکین ہمراہانی بارئوا درشان کنت و گوشیت:

دایما "سُہلے پترے ہمراہ"

بوتگانٹ

شعیہ و آدین کازی

تتو گئے

"جنگی زھرکین مردان"

آتکگئے سُہلے پترا - بارین؟!

*

"مَلکَموت زنگین ٹیلگان"

گندان

پہ منی جائے گنگان

سَکَّ اَنْتَ

پرِشْتِگَا اُوپارِئے

گَوْشَانِ اَنْگَتِ

ہَاکِمِیْنِ ہَمْشَعُورَا مَنِی بَلْکِیْنِ

مَانِ وَتِی جَانِئے بَاتِنَا

ہَئِیْرِ اِنْتِ .

شائرا، مان اے بندے تھا دگہ نوکین پریشنگے، "اوپارے پریشنگ"

پیشیگین پریشنگانی سرا گیش کنگ.

دگہ یک پر بندیا شہید اشکانیے شہیدیا زند، وهدی زوراکین مُلا آ

کٹومی سالارے مات و گہار و آبیے سنگتان، گریوگ و زاربا ہم نثیلنت و

آیان چہ پُرس و پاتیایا ہم مکن کننت، گڑا شائر آبیے شیرزالین ماتے کاسد

بیت، شہیدے ماتا، میر کمرے مات کننت و گُوشیت:

بِجِ مَنِی کٹومے ساہگا واب اِنْتِ

بِیَاتِ و نازینکی کِنْتِ ماتان!

پاد کنت میرین کمبرئے ماتا
 گون هلو هالوی گوشت لالا
 کمبرئے نوکینن کتگ سالونک
 په تیی نازینکان مرادیگ انت.

کَمے جَهَل تر، مان همے شَعیرا، شائر وتی پگرئے معیارَ بیت و گون
 هئیلئے آکس گیریا، چه نِشتگین کاڈانی مهناین سَریگان، په کئوما سُهَرین
 بئیرک جوژینیت و گوشتیت:

بیات او کئومے مهوشین کاڈان!

کشیت اے "مهناین سَریگان" نون

میتگئے بازارئیش بچندینیت

چست کنت سبری سئوت و نازینکے

کمبرین براهیتما بنازینت.

اے پریند، رندانى شَعير "وش ائتت پيشى دئور بلوچانيے" ترز و
 دگارے سرا پریندگ بوتگ. بله کلاسیکی کالبے تھا نوکین دُرُوشمبا ائت.
 چه آبیے شائریے بازین شَرّیان، بکے ایش ائت که پریند، پُر ساز و
 وش زبمل ائت و زبان رَهت و پُهته ائت. آچو اے دگه شائران، چه وتی چاگردا
 دُن دَر نکپیت و بلوچی زبائے بیھی تَب و تئوشا دُالچار نکنت.
 چه آدگه شعیران ابید "تهتالے تئیاب" چه آزیئے بے دَرورین پریندان
 یکے که ایشیے تھا، چه وتی ڈیہ و دُگارا دور، مان سویدنا، "اولندے تئیابے"
 سئیلا که رئوت و آراتین راجانی آراتی و وشدلیان گندیت، گُوا همؤدا هم، دلی
 په وتی سرڈگار و ایردست و لگتمالین کئوما، پاهار کاریت. اے پریندے تھا آ
 په وتی دراندیہیا، گُوشے سک دِلکهر و ابیتک ائت و ماتین وتئے هر چیزئے
 تُرانگا کپیت و بلوچستانے پُر برکت ترین مؤسم "هامینا" گیر کاریت. وتی اے
 پُر زهیرین پریندا، په بلوچئے نامدارین کلاسیکی گشندہ، نمیرانین کمالانا ندر
 کنت. کمالا، هؤتین لکئوئے چاتانی کپؤت کنت و دیم په سویدنا لؤئیت، تان
 بلوچ ڈیہے سجھین اھوالان، چه آبیے وشین اھان و تئوارا بشکنت:

جی ترا ھوئین لئوئے چاتانی کپوت
 بیا پہ تھو گوارنت مئے زھیرنالاین دُرؤت
 بیا بدئے گنجین مؤسمئے اھوالان دمے
 پُلبرین ھامپین انگتا بارین مرھمے؟
 سیر و سرچاپ آنت انگتا مھکانین شپان؟
 ونشکی دیوانا جنت وشتامین گپان؟

چہ اے زھیر و آبتکیانی درانگازا رند، وش زیمین کمالا کپوت

کنت، وتی چندا مرید و اولندا مکہ گوشیت:

بال کن و بیا کہ مکہ انت اولندے تھیاب
 زیارتی کاپنت مرگ ادا هر سال بے حساب
 بیا کپوت سر کن کوکوبی وشتامین گپان
 سد بدین ھالش داتگان بے تامین دیان
 بیا کپوت در کن چہ منی گمناکین دلا

اے دراندہی آچھے سوچاکین جلا

اے پرندے تھا گوشے آئیے زرد... آئیے جبینے چہرین آزات
تبین بلوچ... جاہ جنت. منی ہیلا پہ وتن دوستیا اے پرند، یک بے درورین
شہلچھے کہ ایشے تھا یک "أجب رنگین ندارگ کشے" بوتگ و اے ڈولین
ندارگ سازی، ایوکا ہما شائر ڈریچ و درشان کت کنت کہ، آئیے دل سٹکگ و
جگر بُرتکگ و کباب انت.

گُلهان نسیرا، وتی بازین پرندانی تھا، ہمے ڈولین درشان
کتگ انت، بلہ چہ آییَا رند، من دگہ کسے ندیستگ و نوانتگ کہ اے ڈولین
سرہالان گون چشین ازمکاری سِنچ و سما و زیبایی و ہورتگندی و پُر
مارشتی، ڈرؤشمگری، باز پهناتی و ڈرچبندیا شئیر بگوشیت.

ہر جوانین شائر، نہ ایوکا وتی جندے دئورے سرگُستان، وتی
پرندانی تھا درانگاز کنت، آیوکین باریگے بارئوا پیشگندی ہم کنت. انچش
کہ گوشنت، شائری پیگمبری کارے و ہمایانی ڈئولا، پہ وتی کئوم و راجا،

گھترینِ زندئے پییگام و کُلتوانِ کاریت، چہ شائرنی پربندانِ ہم، آیانی کثوم و راج و سرجمینِ گیدیا رُژنایی و گھترینِ زندئے رَہشونِیِ رسیت۔ ہمے ڈتولا چہ آزیئے پربدانی وانگا، آییئے کثوم و راج و وانوکان، انچینِ کُلتو رسیت کہ چہ آیانی رَندگیری و مَنوگریا، نہ تہنا آیانی ہوربندینِ زندئے تہاری و تاموری رُژنا بنت، دگہ کثومانِ ہم، چہ آییئے پگر و ہٹیلان، رُژناییِ رسیت۔

شائر، مہر و دُستییئے مستاکِ گرِ انت و پہ سرجمینِ گیدیا، مہر و دُستییئے مستاکِ کاریت۔ بگندئے شائریئے مہر و دُستییئے پییگام، رُچ رُزینی زبانا مبیٹ۔ بلہ، آییئے مہرئے اے پییگام، انچینِ رَنگیا بیت کہ وانوک و اشکنوکانی دلئے بندانِ ایرِ نندیت و دُورئے زلم و زُوراکیانِ ایرمالِ کنگ و مہرینِ دُک و ڈیکیانِ پُروشگا، آیانِ یکِ واہگ و توانے دنت۔ چُش کہ من مارتگ و سَریدِ بوتگان، آزیئے شائریئے سرچمگ، بلوچِ راجئے راجیِ زندئے دُود و ریبیت و بلوچینِ انسانئے ننگ و ناموس و ٹپیگینِ مڑاھداری و زَدگینِ زردئے پدگوانک و آدینکِ انت۔ آ بلوچِ راجا، پہ آییئے پَجارا مانگرِ کنت و ٹرانگا پرییت۔ بلوچِ کثوما توارِ کنت و ترانگا گپجیت کہ اچ وتی راجدپتر و

گُوستگین دُورے نیکنامی و وِشنامیا بے تُرانگ مِبت. پہ ہمے سٹوبا، بلوچے
 مہرانی گنجا، چہ ہرابہ و وئیرندانانی تھا در گجیت. پہ درور، "باگاڑ و
 بُلکے مٹیارداریے" داستانا بچاریت. اے راجدپتری کسہ، مے کرا، چپکایی
 ایرکنگ بوتگ. مے پیشبگین لیزکاران اے داستان بلوچانی نازانتی و نادانیے
 نمونھے پیش داشتگ و ایرازگیری کتگ کہ باگاڑیے سرا بازین بلوچان و تا
 کوشارینتگ. بلہ ازبزا، وتی پریندے تھا اے داستان یک انچین رَنگ و
 دُورشمے داتگ کہ چہ ایشیا پدَر بیت کہ بلوچانی مہر و مٹیارداری ہر سُرندہ و
 ساہدارے تُستگین جانا ہم رکینیت. بچاریت کہ اے بارتوا چے گُوشیت:

دلرہمیے "بُت" گشتگت، باہوئیے کُوتا اکت

باگاڑی مان بُرجے سرا، گوانک اثینت کہ انسان ات شما

بلی کہ بلوچ، مروچپگین دُورا گجر و پنجاپشاہی دُود و زہبندانی
 رَندگیریا، چہ وتی ہر چیزا بے تُرانگ و بے کمار اُنت. بلہ آ وتی پریندانی تھا،
 بلوچ انسانے ہمراہیا، چہ اے دگہ انسانان ہم، بے تُرانگ نہ انت. آ دُرستیگین

جہانئے انسانان گوانک کنت و آیان شَرزندى و آجوييے تُرانگا گيجيت. آ
 انسانى آجويى و وت مستريے بئيرکدار انت و آييے مہر و ويا، آييے
 ہمبستگى و دلِستگى گون وتى ڈيه و سرڈگارئے هوريا، گون سرجميين انسان
 زاتا چو رُزناين روچا پدَر انت.

آ تھنا وتى هَلک و هنکينئے ندر بيگين بامردانَ نساژاييت، سرجميين
 بلوچ سرڈگارئے هر کَش و پهناتا، مان وتى شائريے دورگندئے تها کاريت،
 پميشا ما گندين که سرشائِر، مير گلھان نسيرئے سرا آييے پربند، گلھانئے زند
 و آييے کارانى سرا، يک سرجميين لبزانكى چمشانکے. نسيرئے سرا، بازين
 کلمکاران وتى کلمئے بور تاتکگ، بله مان شئيرئے تها، اے ڈتولين سرجميين
 ندارگ سازين زندھال چد و پيسر، من چه هچ کسا نديستگ. په گلھان نسيرا
 گُوشيت:

بلوچى شئيرئے مات ات چو که ماتے

سباه و بيگها گون تاتے تاتے

گلين بچي کدمرئو پيش داشتنت

پہ گنجین مکران و ہانگلیبی گوشت
 مریدے ٹپی دانت گیشترین زاگ
 بلوچی شبرے راھے سینہ چاک ات
 نمبیتی پہ تاجے شائری پاگ
 پہ کتوما بکشتی زند و سر و جان
 تان البرزا رسینتی معیہنے¹ شان

وہدے نسیرے سرا من، آئیے اے جھل ماناين پربندا وانگا اتان،

منی چم پہ اے گالبندان کپت کہ میر گلہانا بارت و گون مریدا ہمدیوان کنت و

آئیے داگ و دردان گون آچشین جستان، اے ڈولا گیش کنت:

¹ وٲن.

شُت و آھر مریدئے مہپلا نِشت
 دو جُستی آچشِین شئیہئے دِلا کِشت
 وپایانی گُلت رَمبِنت پہ چِنا
 پہ جے تتو مکران پہ مَکھا اِشت؟

اے، گلہانتے دلے ہما سۆز آنت کہ آیا، مان وتی پریند "بیا او
 مرید بیا او مریدئے" تھا درشان کتگ آنت و آزیزے وتن دؤستیے مارشتا، چہ
 اے پریندے وانگا زند، اے دردناکین جُست ودی کتگ آنت و پدا، مارتگی کہ،
 گۆن شئیہا پَسَّوے نیست آت، پمیشا وت چُش گُوشیت:

گریتی اِشکئے دیوانا گریتی
 مُریدئے رِشی دَست جت آزرینتی
 شُمُشتنتی دَمے شئیہئے دلے داگ
 کہ ہر داگا گُلینتگ شئیہئے سد باگ

مژھدارین وانوکان! باور کنیت انچش کہ میر گلہان نسیرا، شئیہے
 جائے تپ و دلے داگ کڈیتنگ اتنت، ازیزے اے بندانی وانگا، من ہم تان
 دیرا گرت و ہسکارِت کہ من پرچا وپایانی گلین ڈیہہ.. بلوچستان.. اِشت و
 دراندیہیے جگرسوچین بڑن و بے وتنیے تہ کشین دردانی آماچ بوتان. بلہ
 وھدے وتی منگہ و مژھدارین شائرے ٹرانگا کپتان، دلن تڑھت و تاهیر گپت،
 چیا کہ، دراندیہ و درد آماچین بلوچانی زُمبے سرۆک و سرکردہ، ازیز و ت انت.
 میرانے¹ سیاسی و راجی تڑن نہ ایوکا باز جُھل مانا آنت، چہ تیز و
 جٹوھدارین ہنجرہ ہم تیزتر آنت، چُش کہ اُروپایی مُلکانی بلوچ باھوٹانی
 بارٹوا، مان یک پریندیا گوشیت:

مُلا ہمینی مہرِبا، مُلا ہمینی مہرِبا

آ کہ چہ ما زی مُرتگانٹ

مُلائے تیگا چرتگانٹ

¹ میران، ازیزے شائری پنّام انت.

نادانیئے بندیک اتنت
 بہتے رہے رندیک اتنت
 ما اگلے کٹا نشتگین
 بہتا کله پرستگین
 تیبی کھرے لہڑا آرتگین
 گنجے زرا پریتگین
 مُلا ہمینی مہریا، مُلا ہمینی مہریا

وتی تزن و سوچاکین تیرکوان، دیما بران کنت و گوشیت:

سک وار اتین دشت و مُجا
 ما کز اروپا و ت کجا؟
 هر چه که مارا شوکت انت
 تیبی ریش و پاگئے برکت انت
 پر آ جگردانی لدا؟

جانا کٲن چٲا ٲدا؟
 اے ہستیا بلٲن ادا؟
 آسے کٲات آ مَلٲدا
 بلٲن سٲٲٲن کاشیان
 ہمّام و گل نکاشیان؟
 شٲیان برٲن ٲسہ ہاجتا؟
 گون شنک و دار و گونجتا؟
 مَلّا همٲٲنی مہرٲا، مَلّا همٲٲنی مہرٲا

ہمے ڈٲولا "لگورانی میرا" بلوچ باجوانی سرا، تزن و تیرکو و
 سوچاکین شگانانی یک ٲرماناٲن و ڈراجٲن ٲرٲندے کہ ٲہ بلوچستانے دوٲن
 بہرانی "باجوان" ہمڈٲ بیت. ہمے ڈٲولا "بیا گنگو" ہم چہٲچ کنوکٲن ٲرٲندے.
 اُمٲتانی زرگواتے تہا من دیستگ کہ آزیڑے زبانزانتی، راجڈٲتر
 ٲجاری، دؤد ریڈگ ٲُہتگی، انسان دؤستی و مہر، بے دَرور اُنت. زندے ہچ

پہناتے نیست کہ آبیَا وتی شائریے تھا ہور نکتنگ۔ آباگپان و گل بہا کنوکے نہانت، بلہ پُلانی آشک انت۔ آ زنگریچ و اکسگرے نہانت بلہ پہ "ڈرین و سَنجا" شعیدا انت، آ سازگر و زیملکارے نہانت بلہ پہ وَشین تئوار و زیل و بامے زندا سرگردان انت۔ آبیے شائریے زبائے تھا، چہ شہدا، شیرکنترین شیرینیے هست و آبیے پگر و دَرشان گیدی و جہانی انت۔ آ وتی مہلوکے جنجال و گر و چیلان، آبانی آسر و آیوکیں رُچانی زند و آجوییا، گون جہانے ہزاران مہلوکے جنجال و گر و چیل و آجوییا همگرینچ کنت کہ، زلم و زوراکئیے دیما تلارے پیما اؤشتاتگ آنت۔ بلوچ کئومے ایردستی، بےوسی، نزوری و ناواندگیے درد، چہ آبیے پربندان پدَر و زاہر آنت۔ مہگونگ و مہلنجانی مہر و زیباییے دَرانگازی بییت یا میان اُستمانی جاور، یا راجی و کُمی جنگ و جیڑہ ببت، المی و لبزانکی سرہال ببت یا راجزندی و سیاسی جیڑہ، آزیرا وتی پربندانی تھا ہچ پھنات یلہ نداتگ۔ آ پھتہ کارین لبزگریے ڈئولا شعیرے شیرکبیا زوریت و کئومی بتلانی گلزارا رئوت۔ آبان گون کئومی

وَتَوَاجِهِيَا هَتَوَارَ كَنَت و وَاوَوَكَانِي پَگَر و هَتِيَالِي تَهَا نَنَدَارِنِيَت. بِيَايِيَت اے

بندان سئیل کنیت:

"آشکی:

زورین

"همدلی:

گون جنگ"

سورگین هاکئے سُهتگین کِشت اِنت"

"آپا مان دانچوڙیا

نکُئیت کس"

"بے سرین بندیکا

پتاییت کئے؟!"

"گهتر اِنت بے ماتی گوشنت سد سر

چه هزار دایین ماتوی میهران"

وتی پر بندانی تھا لبزانی گچین کنگ و چو گسد و مُرواردا کمایگا،
 ہم آ بے دَرورین استادے. بلوچی زبان و لبزانکئے کوهن و کدیمی ہمراہ و
 همگنگل، پارسی زبانے شئیر و شائریا ہم آبیے دست پُر اِنْت چیا کہ وت
 اِیرانا وانتگی و پارسی زبانا، نوک و کوهنپن ترز و سنگان شئیر ہم گوشیت.
 آبیے پارسی شئیرانی یک بھرے، مان ہمے کتابا هور اِنْت.

اَزبازا وتی بلوچی پر بندانی تھا نازرکین، ڈئولدارین، شیرکینین و
 پُرماناین لبز در چتگ و شئیرانی تھا کما تگ اِنْت و آبیے چہر و شبین، دَرور و
 نمونہ، بے کچہ اِنْت. من انچش مارتگ کہ اَزبزئے شائریے تھا کئوم دؤستی،
 بے تماھی، شَرکردی، مہر و وپاداری، و شگندی، تزن و شگان و پیگور و
 تاکور، و شبری و برهداری، زبائے رھت و پُھتگی، سرھال و جاورانی نوکی و
 پُر رنگی باز اِنْت.

اَزبزئے شائریے مسترین نشان اِش اِنْت کہ آبیے شئیرانی تھا
 بلوچئے اسیلین مئیل و تَب مان اِنْت. من بازین دِگہ شائریا پر بند وانتگ اِنْت،
 بلہ منی هئیلایا آبانی پر بندانی تھا و تگر و وئسچین لبزان و دَرآمد و سردستین

زبان و دؤد رَبيدگى آلاژان همينچك رَنگشاني كتك، كه آياني درؤشم لُرد و تام نئوادگ بوتگانَت. آزيبا، وتى پربنداني تها، باز جاگها پارسيئى لَبز زُرتگ و كار بَستگانَت، بله گون زانتكاري و برهداري و گون دُولدارين گُوم و كِيگيا.

آ وتى چپ و چاگرد و وهد و زمانهئى جاوران، هورت چاريت و چه آياني پدگشتا پوه و زانتكار انت و چه آيئى پربندان شر پدَر و سهرا انت كه آ چه راجى و سياسى زندئى جُنزئى بارثوا، زانتكار و سرپد انت. پميشا كئواسين هوكينكارئى دُولا پيشگندي و پيشگوشى كنت كه اكن بلوچ كئوم وتا گون نوكين دئور و زمانگئى لوث و گرزان همگرنج و همدپ و همستگ مكنت، تاوان بار بيت. آ گون كوهنين هيل و كوهنين پگر و كوهنين زندمانئى رپك و راهان دَست و پنجگ انت و چمى گون زندئى نوك آبان انت، اء بارثوا
گوشيت:

زيم و زراگى كؤلگ انت، كرنانى باور گوستگين

تنگه چه نوك آبان گرت، زانتئى بهاران ات شما

آ وتی کتوما گوانک جنت و تُرک کتومے دَرورَا کاربت که آ وتا گون

یورپے پینشپریتین کتومان هئوار کنگے جهدا انت، اے بارثوا چُش گوشت:

دُمبش چتگ اسل و نَسَب، یکجاء بنت تُرک و پَرنگ

گندان مان تُکّی روهئوان، انگت په مئیدان ات شما

انچش که پیشا گوشتن، آیزئے زندئے رُست و ردوم هاکم و میری

کوٹ و کلانتان په ناز و تهلے بوتگ، بله چه هما وهدا که هوش و زانتے

هدابند بوتگ، راستی و گواچئے شوهازا سرگردان، آ چه وتی ناز و پُلّی پونزی

زندا دور و پَسَسْت کتگ. آیا په راستیے شوهازا، کلّیگ و کپات بدّا جنگ و

جیل و دراندیھی و بے وتنیے نپسگیرین گم و زنجانی اماچ بوتگ. آیا باز رنج

و سَکّی و سوری سگنگ، بله هچبر چه زندا دلنکیم و نامیت نبوتگ. آییے

شائریے تنها ما هچ جاگه، پرؤش ورگئے مارشتا نگندین. آ په بلوچین انسان و

دُنیاے اے دگہ لگتمالین کٹوم و مردمانی آیوکنین وَش زندیا، پُر باور و دلجم
انت.

اُمیتانی زرگوات، بلوچی کلاسیکی شعیر و شائریے دیمرئوین و
پیشریتین رنگیے تھا انت. اشیے بازیں ڈراجین پربند، نہ تھنا سک بَرهدار و
ڈئولدار انت، باز پُر زیمل انت ہم. وانوک وهدے آیانی وانگا بنگیج کنت، چہ
آیانی ہمدُرچین زیملے وَشیا، تان آیان هلاس نکنت، دلپَر نیت. پمیشا منی
هٹیالا آزیز، کلاسیکی دُرُشما لچھے پربندانی شرترین شائریے. آییَا دستونک
ہم پر بستگ، بلہ من آییَا، لچھے بادشاہ لینکان و پہ دلجمی گُوشان کہ آ
اَنوگین وهدئے دستونک و لچھے تاجدارین شائریے انت.

چٹول و سرمستی دریا، نہ ترا هہ نہ منا
سپرئے سبر مان سہرا، نہ ترا هہ نہ منا
بَل مریدئے ہبر و کسہ و شعیرانی گپا
هانگئے اهد تان کبرا، نہ ترا هہ نہ منا
چہ وژا آس جنین زلمئے کلالتا منی دوست!

آچسے سُہرین مان جانا نہ ترا ھہ نہ منا
 کٹومی مکسودئے رھا، گٹ و گر و سد ہتر انت
 رستمی پنجه گون دہھا، نہ ترا ھہ نہ منا
 دوستے آدینکئے تھا گند وتی ایبا میران!
 اگہ نہ دیدہ بینا نہ ترا ھہ نہ منا

آ، پارسی زبانے پُرواکین شائر و پارسی لبرانکے مزین زانتکار و
 کٹواسے ھم. ایبا پارسی زبانے گیشترین کُوہن و نوکین نامدارین شائرانہ
 کتاب و لبرکارانی نبشتانک وانتگ و در بُرتگانٹ و آیانی بارثوا شر زانتکار
 انت.

آییئے ازم دوستیئے یک کِسھے پہ درور پہ شما کاران کہ وھدے مان
 اوینئے جیل و بندیجاھا بیت، گُرا یک رچے آییئے چمان بندنت و ھما جاگھا
 برنت کہ اودا پاهئوئے مئارمُ رسوکین کئیدی، وتی گڈی کلثو و پئیگامان
 گُوشنت، آییئے سنگتے جُست کنت کہ تئیی دلے گڈی واھگ و واھش چئی

إنت؟ آ پستو دنت: جن و چُک و زندئے واہگ هر کسا گون إنت، بله انون

منی مسترین بژن و آندوہ إش إنت کہ:

زندئے هر پُل و گمچھا مرچی

چه منی جائے باگچھا سِنَدَت

دل منی بندیگ إنت په "دُر جائے"¹

پنجگ و سازئے زیملان و شین

نہ بله مۆکلے منی زندا

آ گلین گورباما ننگدیت تان

"گزن هما ساز و زیملان چمبیت"

منی هئیالا، په یک شائر و ازمگریئے ازمی دلپھکیا، چه ایشیا

مسترین گواھی چه بوت کنت. زندئے گڈی ساہت و دمانا گون مرگا دیم په

دیم ببیت و آنگت هم، چه ازم و موسیکیا بے ترانگ ببیت.

¹ کمالان و گلام کادرئے نامدارین سرؤدی.

اے ازیزئے ازم دؤستیئے ہمے شعیداین واہگ اِنْت کہ آییئے ہر
 شعیرائی تَل و تُوکا، نامدارین دُرْمہمد سرؤدیئے ارواہ، جَلکشان اِنْت و وتی
 پربندانی اے کتاب "امیتانی زرگواتا" ہم پہ ہما نمیرانین اُستادئے ناما نامدات
 کنت.

گُون میرائے شائریئے وانوکان، منی دِگہ دَسْتبندی اِش اِنْت کہ
 آییئے پربندانی وانگا اِشتاپ مکننت. گُون اِشتاپی آیانی زانگ و دَریرگئے رندا
 مینت اگن نہ، گُوا چہ پربندانی وانگا آتامے کہ من چشتگ، چشت نکنت.
 دگہ گپے کہ شَر دِلگوش کنگ لُوٹیت، اِش اِنْت کہ، رُوکپتی بلوچستانئے
 کٹومی آزاتی جُهدئے بارثوا، رُودراتکی بلوچستانئے بازین وانندہ اَنگت،
 تہارماہیئے تھا اُنْت. من وَت ہم چہ ہما نابلد و نزاننکاران یکے آن. بلہ
 میرائے پربندان، منی چم پیچ کتگ اُنْت و سَرپد بوتگان کہ، پہ بلوچانی
 وتواجہی و بلوچی ننگ و لَج و مڑائے رَکینگا، رُوکپتی بلوچستانا بازین راجی
 سالار و سرداران، وتا پہ راجا ندر کُنگ. بلی کہ آیانی آ مزین ندرانکی،
 اَنوگین دُور و زمانگئے رَہبندانی پدا، پہ رد و بند نبوتگ اُنْت.

شَرِّینِ شائری ہما اِنْت کہ ہر چے شائرا گُوشگی ببیت، شَرِّینِ زبان و
 لَبْرانی تہا اَنچین داببا بگُوشیت کہ ہر وانوک و اشکنوک آیبا سرید ببیت۔ اگن
 یک پُر واک و بودناکین شائریے پگر و سَسا، رِہت و پُہتہ ببیت، گُرا آییے
 سَما و مارِشتی دَرانگاز، دَرشان و دَریچ ہم تئیار و توانایِ بیت۔ وهدے ما
 اَزیزے پرستگین شئیرانَ چارینَ گُرا گُوشَت کنین کہ آ بلوچی لَبْرانکے
 جھگیرینِ شائری، چیا کہ پہ زبان و دَرشان، پہ معیل و تتوش، دُود و رِبیت،
 رَنگ و گُناپ "امیتانی زِرگواتے" سیاہگ، بے کچتوینِ بلوچی اِنْت و ہمے
 دُولا آییے پر بندانی دَریچ و دَرشان و مول و مراد، گیشتر پہ سَرجمینِ بلوچ و
 بلوچستان و پہ سَجھین جہانا اِنْت۔

یکدمانے آییے ہما شئیران بچاریت کہ پہ جہانے گوانزگی نُنکانی

بارئوا گوشتگانتی:

او رِبے کھربن لشکران!

سئیل و سنامی انگران!

او رِبے جانسُچین ویاہ!

او ملکوتین زلزله!

بلیت گُرد و گریشگان

اے سُتک و سوچین ہملگان

نے کُودکان شیروارگین

جُرم و گناہے مان جہان

ہمے ڈُولا پہ ہر کس و ناکسا چُکداربے نمَنگے سرہالا آبیئے

پربند، انسان دُوستیئے دَرشان اِنْت بلہ اے آبیئے وتی چِندئے باوَر اِنْت. ہر کسا

گُون آبیئے اے پلسپی باوَر ناتپاکیئے ہک و اہتیار ہست.

من آن کُودک شمئے دُردانہ نازین

زبان در آرَتگن زُلمان چہ بازین

دلا پھار کتگ، لِیِن زبانا

گُوشان نون گون وتی گُنگین بیانا

منا بے شعور کارَت مؤمن و گُور

نکنت ہچ کس منا پہ یہتنا شعور

کہ بارین دل منی تپلین چو آیان
 رزا انت چو ہمایانی تماہان؟
 مرادیک انت و لوٹیت پس و ماسے
 گھارے بانکین شیرین براسے؟

آ بلوچی شائریے ربیتانی زندگی ری کنان، نوکین رنگ و دروشما
 گون هورتگندی و دورگندیا، یک پُر دردین بلوچیتے بے تاهیرین زردے
 مارستان، بلوچی زبانتے آسیلین لبرانی لڑا کماییت. آییے پرستگین شئیر
 نوکین ہار، ماہین پری، دُرملکتے نازینک، جنینانی روچ، نسب مے اشک،
 ہما پریند انت کہ جنینانی بارثوا، مے چاگردے پلشتی و پدکپتگیے پاشکا
 پاڈ کننت و نوکین پدیرچے دیما گون آیان تریننت.

مرۆچی تازگین دثورے منی دؤست
 بدل بوتگ دلانی واہگ و اؤست
 بدل بوتگ سوارانی تکین بؤر

دلانی واہگ و شوکین سرے شور
 منا اے ہستیے ہر چیزا گوشتگ
 کہ کونہین دئورھے ہنی لکشتگ
 نشان و پدّر انت اے ہنچو روچا
 زمانگ نوک لوٹیت جیگے دوچا
 گل انت دتگ گل انت مان روزگارا
 گلا کئے چیر دنت کجے دئورا؟

انچش کہ پیسرا گوشتن، شائرے بنگپ و بُرد، نہ دین و نیکراہی
 انت، نہ راج شناسی و راجدپتر نیسی انت و نہ پنت و سر و سوچ. شائرے
 سرہال، ہما گپ انت کہ گون انسانے زند و انسانی مارشتان ہمگرنچ انت.
 منی ہتھالا آزیڑے شائری، یک شیرکن و تامدارین سوتے و ہم یک پُر زیمل و
 دُرچند و ہمسنگین لَبزانی آنچین دَرپجے کہ وانوک و اشکنوکے دلگوشا
 ڈییت و وتی نیمگا بارت. آییے گال گوشے گل و گواڈگانی نمہدارین باگا

سارتین سمینے نرم و نازک و اہوتین ہلوتے، مہرہندالین ڈرچکانی بنگوج
کنوکین توندین سیہگوات و توپانے۔ سبز و ملگزارین ترکاهانی سرا نود شنز و
پالاتگین ترمپانی نمے۔ بشی گزند و گروک و توندین ہثور و ہار و ہیرویے،
ماہ درورین کاڈانی کاگدین لُثنانی سرا لہم و نازرکین بہشتی بچکندے۔

اے بارثوا "امیتے شئیرے" نیمگا دلگوش کنیت:

بہار کثیت پیدا دشت و درانی
رُذنت ہر نیمگا گل کُہسرانی
سپیت و سہر و وشبۆین گل و پُل
تئوارا بالَ کازنت بلبلانی
پدا ہامین کثیت پُر برکتین مے
شُدے دنزان شؤدیت چلگانی
بہارگاہی زیاد و انسبرین نود
پدا مارا برنت پر کھچرانی
پدا دُہلانی گرومگ مانَ کاپنت

تتوار و چاپ مچیت شادہانی
 گون وشین زمرے ڈھلانی سُرنا
 یلان مئے گوانک جنت زہمتکشانی
 جنین گون دُر و پادیگان دوکبلین
 پدا همگت بنت جود و پتانی

آزیز دادیاری شائری، سنگدل و مانمئیاتکین دکتاتوری رژیمانی
 آزارجاہانی تھا ساہداتگین بے گناہ و بے مٹیاریں ندریگانی نمیرانین چیہالے،
 ایردستین کتومانی آجویی و وتواجھیئے توندین نہر و گوانک و گلامی زمزبل و
 سانکلانی پرؤشگئے پُر ملار و پُر واکین بیہارے۔ انسانئے راجدپتری جُنزئے
 وشتتوارین زمبل و میوزیکے۔

بلسورین گردنا کشیت پدا روچ
 سیاہی گار بنت اے جمبرانی
 گریبانی تپاکین روچ کابنت

پرؤشنت هر گؤرا چگا بدانی
 نگیمرتگ کدی اُمیتتے استار
 یلانی رهسرا جنگ و مِڑانی
 مروچی چاکر و گؤهرامے اولاد
 جنت شرتان وتی هئیسى سرانی
 سرا بُرزاد بیت لهڑے که زنان
 پرؤشیت شوکتا اے رسترنی

اَزبڑے لَهتین پربند، بلوچ دود ریبیدگ و زند و نندے آدینک اُنت که
 چه آیان یکے "اُستا" انت. اے شئیر، لیزانکی انسایکلوپیڈیایے. مئے بازین
 نوکدریر چه وتی دؤد ریبیدگ و زند و نندے بازین رَسَم و رَبیتان نابلد و
 نزانتکار اُنت. اگن آ "اُستائے" شئیرا چؤ سَبکتے ڈئولا بواننت و دَربرگئے جُهدا
 بکننت، چه وتی راجی زندے بازین کش و پهناتان بلدکار بنت.

تُرانگے کوڑے تاکچہاں بوجت

چارِتش کِردے گمچہیں پُلان

هانگل و شعیہے اشکے بستانا

آ "سعیت چنگانی" منشتینت؟

زیمر و ساز و سہرے ترھوری

مہیلا شعیہیگا مگورتینت

وادہ و لیز و سستی گون چنگ

گلشنین بستانا ممینتینت

هانگل و شعیہے تراژدیئے کسہ

چونکا مئے کئوما بمنشتینت؟

گون وتی چم و دیدگان چارت

آ کئے أنت ہامین و بہارگاہان

سیر و سالونکی شادھی روچان

دُگر و ڈھلان گرومینت؟

اِشک و آشکی و مہر و دؤستی، چہ انسانے بُن و بیہی لوٹ و
 گرزان یگے. شائر، انسانے دل و پگر و مارشٹانی دَرِیچ کنوک انت، ہمیشا
 شئیرانی تھا اِشک و مہر و دؤستیے احوال، اَلما گون انت. ہمے ڈٹولا ازیڑے
 پربتدان هر تهرین سرهالانی هوریا، اِشک و مہر و دؤستیے سرهال گون انت.
 لهتین شائرانی مہر و دؤستی و اِشک و آشکیے پربتد هئیالی بنت، بله بازین
 شائر هست انت کہ وتی مہر و اِشک و آشکی سرگوستش زرتگ و شئیرے
 کالبا ریتکگ انت.

بازین نامدارین بلوچ شائران، اِشکے کسہ و سرهالانی سرا، برهدار
 و وشتامین گال پر بستگ انت. مُلا پاژل کوشیت:

پر تماشاھے ریتگن سئیلا پہ ندی
 من چراگ جاژین شانتگ انت گل بوتگ ودی

آزیز، ہمے کالبے رندگیریا، مان وتی یک آشکی پربتدیا کوشیت:

دۆشى مان و ابا ديستگن ماهين شهپرى
دل هگت شئيدايين پرا و اباي زرى

أُمَّلَّةٌ وَسِپ وَ سَتَايَا رَنْد، پِه هَوْت كَمَالان وَ أَسْتاد دُرْجانَّة نَميران

كَنْگا، گُون آيان اشكى مهپله اوْمان كَنْت وَ كَوْشيت:

دو په دو نندن مهپل و ديوانه گلين
ساگره بيت و مَهرميَن ساكى ماهلين
زيمل و سئوت و چنگيه دُرْجان دَرورين
شائره هويتين، پَنجگ و گُئيه شَكْرين

چه اے مهپلا رند، شام و بام، ماه و استاراني مئبار و باهوت بيت

تان گون وتى پايرمشا، آبيئه جانبگا چه شيركنين و ابا جه مسريننت:

شپ مہیت سہب و سر مجنت رژناکین سہر
 پچ مَلرزیننت تان منی نازانین گہر
 دَر مئییت ماہ و گون وتی برمشا نازرکین
 شیرکنین و ابا پاد مکت لالا تاسکین

بلوچی شعیر و لہزانکے راجی دود و ریتانی رندگیریا، شعیرے

کمیٹا سنج کنت و گوشیت:

گون ہمے ارمانا شتان لالے کوٹیا
 بے گلے ازن و شریئے حکم و چٹیا
 ہسرتوی کامے گپتگن شیرینا دمے
 نیست اتان جانے گوہرا اندوہ و گے
 شہ تبین شہداد ات گوشے میران آ شپی
 برتگا ات مہنازا ہزار دردانی تپی

بلوچی شائریا اشک، مہر و دوستیئے درآنگازیئے بے دروَرین پر بند
ہست آنت کہ یک چہ یگا و شتر و تامدارتر و پُر مانا تر آنت. مئے اَنوگین دئور و
زمانگئے نامدارترین شائر، ہدامرزی واجہ رثوانبند، کہ مزین دینی سروک و
زانتکارین زبانزانتے بوتگ، آیا ہم و تا چہ اشکی شائریا گستاہ کت نکتگ و
بلوچی شائری دود و رییئے زندگیریا بے دروَرین اشکی شعیر پر بستگ.
رثوانبندئے اشکی شعیرئے "جی گلستانئے" پر بندا چارین. اے شعیر، یکسد و
سئے بند انت و پھکین بلوچی ریتانی زندگیریا انت. اے پر بندئے شائر، زگرین
بلوچی دود و ریبندگئے پدا، وتی مہگونگئے درواہی و کرارئے سرا وکاب
ہیزین سمندا تاجیت و پہ وتی مہگونگئے گواتگرا رسیت. اودا کہ سر بیت،
گندیت کہ لال تناب تنچین تہتے سرا سُبک و اب انت، نون وتی اشکئے
بے کراریئے بارثوا تران کنت. رثوانبندئے اے شعیر، مُلا پاژلئے شعیرئے ڈگارا
انت:

شپ ہمے بوتگ مئیگ و تئی کئولانی کرار
انشیپی مہگونگ دگر ہج ازرے میار

لال ھیادارین بوتگ چه لجا شرمسار
 در اول هولاً سرتگ آنت جنگانی دوکار
 وپتگین و ابا جه جتگ ڈیلا ناگھا
 گورتگ آت هورا کینزتگ آپ چه جاگھا

بلوچی زبانے اے دوین کُھنیں و نوکین دورے نامدارین شائری
 اشکی پر بندانی لہتین گالبند پہ درور آورتگ آنت کہ بلوچی لیزانک و شائری
 نوکین وانوک کساس کت بکننت کہ بلوچی زبانے شیری ریت و رھبند،
 مئیل و تب، چه پیما انت و پدا گون همے دوین نامدارین شائری شیران،
 آزیڑے پر بستگین لہتین اشکی شیران همدپ کنین و چارین. آزیڑے اشک و
 مھر و دوستیے بازین پر بند آنت. من پاڑلے اشکی پر بندانی لہتین گالبند پہ
 درور آورتنت. نون ادا، آییے یک اشکی پر بندے پہ وانوکان پیش کنان، کہ
 آیا چه واجه رثواندے "جی گلستانا" گوناپ گیری کتگ و هماییے شیری
 ڈگارا پر بستگ کہ بے درور و بے کچھین شیری. یکسد و سی گالبند انت و پہ

منی زانت و پھما، نوکین دثورے شائریے تھا اے ڈٹولین پربند باز کم انت۔
 آبیے "واب و آگاہیے" آشکی پربندا، لہتین گالبند پہ درور پیش کنان و
 کتابے وانوکان کڈن کنان کہ اے شعیرا پہ سرجمی و دلگوش بواننت۔ آریز،
 اے پربندے تھا وتی اشکے داستانا، پہ راستی و دلپھکی بعیان کت و
 گوشیت:

گونِ ہمے ارمانِ هر جُمہ جامے وارتنگن
 ملگنِ شاننگ چہ گلے تاکا گوستگن
 رپتگنِ کثورا نون سر و جانے شُشتگن
 مانِ وتی سالونکین سرا اترے پرؤشتگن
 سدِ ہئیالانسی گلشنین باگا نشتگن
 چہ گلا شعیے پہ گلا پلین بستگن
 مانِ وتی پگرے کوٹیا نکشین آرتگن
 آہرا زردے ہکلان چہ وت برتگن
 وسوسے پلا منتگن ہیبران ہردکین

راہی وَتِ پیچِ کتِ گونِ وتی بوسا گرمکین
 تگن باگے پیچِ کتِ و شگبندن پُروشت
 جتے دیستن سَجھین دُنیاُن شموشت
 مؤزگن پادے کشتت پیراھن لکوشت
 جانیئے چمان گُشتگن دلبرِ نون مہاؤشت
 شپِ منا وسواسِ کُشتتِ اِشکے سی برا
 تنو منی زردے ایسپِ ائے نازھکین سرا

آریز، وتی اِشک و اِشکیئے سرگُوستانی دَرپچ و دَرانگازا بلوچی
 چاگرد و دُود و رَبیتے رَندگیری کنان، واجہ رتوانبُدے اِشکی پربندے ترانگا
 کپیت، کہ آریا وتی پربندے گُدسرا گُشتگات: ہر چے کہ من وتی اے اِشکی
 پربندے تھا دَرشان کتگ آریا وابے بلینکیت۔

بلہ، آریز پہ یک وڑے، اے کپے نمٹوک انت و گوشتت: اِشکے
 راستیئے دُردانگین بانورا، وابانی چادرے چیرا مبرین۔ ہمیشا چہ راجی

چاگردئے تژن و ٹاکور و مٹیارا بے پرواہ، وتی اشکئے کسہئے راستیا درانگاز

کنت:

اے نہ ات ملایی دلئے وایی کسہے
 تانکہ پلرزیت آ مان یک تنکین ہجرہے
 اے منی اشکئے کسہ ات مان یک دئورہے
 پر مدنت اشکئے چہرگا ہج کس پردہے

آزیز، اشک و آشکیا، ائیب و مٹیارے نلیکیت و وتی کٹومئے ورنایان

گوانک پر جنت و مان کٹومی گلشنا کاریت:

گوش کنیت ملکئے لاکین ورنایان یلین
 آشکی و ش انت گون وتی کاڈان ماہلین
 پہ دلا جوڑیت ہمے ایاما درے
 پیری پہ شادانی بزان ماتکڑہین گرے

برکتے ورنایی شمعے شاہی لشکرے
زندئے بازارا بکشتی پُر شورین سرے

چوناہا وهدے ما ازیڑے سرجمین شائریا وانین، گڑا انچش جاہ کثیت
کہ آییے پگر و ہئیال و پیبکڑے ڈرستیگین رگ و ریشگان، مہر و دوستی و
یشک جھمند انت۔ گوشے اشکے زانت و مانا، آییے پگر و دیدانکا، مزن
پہنات و شایگان انت۔

انسانے دل، اشکے لہڑ و پاهارانی بوجاہ انت، ازیڑے شائریا
مستریں جاور یشک و پدا دل انت۔ آییے شائریے تھا، اشکے آ دروشم و
گوناپا کہ ما گندین، ہما انت کہ ہر انسانے دلا ہست انت، بلہ انچش کہ
واجہ رثوانبڈے اشکی شئیرانی تھا ما دیست، ازیڑے اشکی شئیرانی تھا
آییے یشکا، شریت و دینے گر و دار و مکن و مکو، داشت نکنت و گوشے
یک بے درمانین دردے، کہ مدام آییے دلا گرنچ و پیبوست انت۔ آییے شائریے
درد و سوزمان، مہر و دوستی و اشکے سوزمان انت، بلہ ہٹو! ہر پریندا،

آیئے رَنگ و دُرُوشم دِگرے۔ آییا وتی دُوست و واھوک و آیئے رَنج و گم،
 دوین باز دُوست اَنت، چہ آیانی دُوستیئے پدُگشتا، آیئے وتی ہال و جاوَر چوَن
 بوتگ، اے ہم آییا باز دُوست اَنت۔ اَنچش جاہ کثیت کہ آ، اِشکئے زِرئے
 چَولان اِیر بُگتنگ و وتی جندئے اندرا گار و بیگواہ اَنت۔ مہر و اِشک و
 دُوستی ہر چے کہ چہ آییا لُوتنت، آ پہ کتولیک کنگا ساڑی و جاڑی اَنت۔
 اِشک و اِشکئے گم و رَنج، ہر چے چہ آییا لُوتنت آ پہ دئیگا، لانک بستگ و
 چاڈکُو اَنت۔ آیئے اِشک و اَشکیئے شائریئے زبان و گالوارانی تکین بُوَر
 وِشگام و رَھوار اَنت۔ تَچک و سیدگ، دَردوار و زیدگیر اَنت۔ وتی مہرئے
 گرمین پاہار و اِشکئے لَہم و نازرکین مارشتان، لبزانی تھا آرگ و دَریچ کنگئے
 اِزم و ہُنا بلد اَنت۔ آ وتی مہگُونگئے رَنگ و دُرُوشم و گُوناپے گیشینگ و
 لبزانی تھا آیئے سورتگری و اَکس سازیا ہم پُہتہ و زانتکار اَنت:

دستی چو ریشم نرم اتنت، ہر دُن پاڈکی

زبور و سہتی براہ اتنت لالا بانکی

سینگئے باگیئی دُرنگ اتنت وشتامین مکی

نیگے ہیج جاہ من ندیست پر اے نرمکی
 جنگ اتنت بروانی کجئے ہرڈن ہنجریں
 جے گوشان لُنٹی چُون اتنت شہد و شکرین
 کوٹگی ریگانچین دو لُنٹ سوپین آ زنوک
 تانکہ من دیستنت بوتگان شئیدا و گنوک
 لالئے مۆردانگ تتو گوشئے ماران میتگانت
 چہرگئے نکشی ساہری سہران دۆتگانت
 دَروری نیستات مان دپ و دنتانان گلا
 کامتی سرو و بژیی چؤ پُلین سُمبلا

آییئے شرگندی و براہگندیئے مارشت و سما، گوشئے زنداپئے
 سَنگرتگین چَمگا شُشتگ و پلگارتگ. پمیشا وهدے مہگؤنگئے زیبایی و
 بُرہداری و شرزنگیا درانگاز کنت، وانوک و اِشکنؤکئے پگر و ہئیالئے تھا،
 آییئے مہگؤنگئے کڈ و بالاد، رنگ و دُرؤشم، گُوم و گوناپ، ساہدار و زندگ

پَدْرَ بیت. آییئے إشک و آشکیئے شئیرانی تامداری، یداره کشی و بُرهداری،
 بے کچہ أنت. مان شئیرئے نوکین کالبئے یک پرندیا، وتی دلدارئے درۆت و
 بچکندانی تھا، اے ڈُولا جلائی دنت و تریینیت:

دلبر گُوشے بُستانے ات
 هر بندی کندان ات چو گل
 چهرگ گون سُهْرین گونگان
 چمانی نیم و ابین نَزْر
 هر یک درۆت و کندگی
 سَد هورئے هموابی ات
 دیسْتَن مان آیانی تلا
 "دریا و سبزین جنگلے
 مارشتے ماهین شهپری
 شئوکتے گُورئے زَرین کباه
 وت ایمنیئے چهرگ و

شادانیئے تاج و کلاہ"

آیئے دَرِیچ و دَرانگازانی تھا، آشکانی ڈٹولا، ہبر کنگئے زانت و
 سِنچ و سَمَا هست و آشکی مارشت و سَمائے ہمے راستی و دَرِیچ و دَرانگازئے
 وَشگامی و رَھواری، چہ زمانہئے گم و اندوہانی گرانین جِنترئے دروَشگا رَند،
 وَدی بوتگین سۆز و ساز و زِیمل، آیئے شائریئے زِیابی و بُراہ انت و آییا چہ
 اے دگرانَ گیشِینیت و جتایَ کنت.

وهدے اشکئے بے سۆبیئے رۆکین آچشا، مان گالانی آدینکا پیش

دارگَ لُوئیت، کُڑا چُشَ گوْشیت:

بژن انت کہ من گتَّ آن چہ وت، تئو گنتر آچ من سد برا

دُرشتگ دلئے هر دانگن، اے رنجئے کۆھین جِنترا

آزبئے دلئے مراد و اشکی شادہ، گون گنجین مَکرائئے آزاتیا

همگرنج انت:

بیا کہ زھیران انت پہ تئو، اے دل چو گنجین مکران
آ سرجنان آزاتیئے، من پہ تئی ڈرمبیں گوران

آئیئے اشکئے سرچمگ و بُزہ، گنجین مکران انت. ہمیشا پہ آیا،
دلبرئے پلین مہیل، بے مُلک و کئومئے آجویا، گوشئے بے تام و بے لزت انت:

گون من گل اندامین پری! پہ "کاجھے" سئیلا بیا
پلین مرید آن من تئی چو هائلئے مئیلا بیا
بیا گر منی دستا تچن چہبارئے زیدا هارملین
"تیسئے" تئیا با ملپدین بوسے منا گل دئے جلین
گرمی کہ رنجینیت ترا چست کن کپوتی گرومبگان
باگین "سراوانا" برئو کپ کن اناری گروھگان
پھرائی وشین کسھان بیار چہ "گہ و گنداوگا"
زردا منی وش کن دمے گون چاپ و ناچ و کندگا
تربت گون "دینی گنبد" و پنجگور و مند و سئیبا

گوانک جننت جانی ترا بینلان وتی زور و بیا

آزیز وتی ایشکئے اُملاً هر هلك و هنكینانَ نبارت، آیان په دلدوستین
 هلك و هنكینان گوانک كنت و گون وتی ڈیہ و ڈگارئے آجویا همگرنچ كنت .
 آزیز دادیارئے پرندانی اے بکچہ "امیتانی زرگواتئے" بارثوا بُرزا
 دَرانگاز کتگین هیال منی جندئیگ آنت و اُمیتَ کنان کہ کتابئے وانگا رَند،
 اگن دگہ کسے وتی پگر و هئیالان کلمریچَ كنت، چه منی بُرئے نبشتگین
 بے رد و بندین دانکان الکاپ تر، پلگارتر، اَلمی، لَبزانکی و پُر آرزش تر بنت .
 بلوچین هُداوندئے سارتین ساهگ، بلوچی زبان و لَبزانکئے سرا دایم
 ساهیل بات . آنچش بات .

سڈیک آرات

جَلَشکین تُرانگانی دَرِیچ

میر گلہان نسیرئے یاتمانا

دیوانتے بۆھیرین کماش!

شریدارین مهمان و دۆستین برات و گُھاران!

چه ماتین بلۆچ دُیھئے پُرسیگ، پُر درد و لگنمالین سردگارا هزاران

میل دور، دراندُیھئے جگرسۆچ و نَپسگیرین جاوران، په شما دُرۆتانی

سئوگات!

جی منی تَهتائے یلین بیلان

چه شمئے آتراپا دَر و دیر آن

دور سَرین دُیھان کپتگ دلگیر آن

ڪوڻ درانڏيهي اِلت و وئيلان
 آچشپڻ بڙن و دوربئي ڪهتان
 دور چه آ پُلين مپتگ و هلاڪان
 ڪوڻ زهيراني سوٽڪگين داگان
 په شما ڏروٽ و وشدلين ڏرهبات
 وشدلين ڏروٽ و دلجمين جي بات
 چه دلئ هونان شُشتگين سئوگات

مَني دؤستين همبل و همستڪين دستبرادر، ڏردانگين ابدلواهد
 بنديگي واهگ بوتگ (بلوچين هداوند آيا آجو بڪنت، انچش بات!) ڪه
 اُستادين ڪلماڪار، بلوچي زُبانئ و ستاين زانتڪار و ليزانڪ دؤستاني اے مزين
 ديوانا، بلوچي ڪئومي آجوبي زُرمبشتئ پيشوا و پئيگمير، مير گلهان نسيرئ
 بارئوا چيزے بگوشان. مَني دؤست بنديگ زؤراورے ڪه منا شمئ ديما تُران

کنگئے گوانک جَتگی. چیا کہ مَن آنم کہ مَن دانم - مَن وَا چہ ہر کسا وَا
شرتر زانان.

جمالِ ہمنشین دَر مَن اثر کرد
وگر نہ مَن همان خاکم کہ ہستم

بلہ شمئے اے منگھین دیوانا مَن پہ ٹھل و نازِ گوشان کہ گون بلوچ
آجویی زُرمبشتے ربالہ و پئیگمبر میر گلہان نسیرا مَن نَزیک بوتگان، اجازت
بدئییت کہ گون آیاا وتی نَزیکیئے بارثوا چہ وتی تند گپتگین ثرانگان لہتین
أهوال پہ شما درشان بکنان کہ منی هتیا لا شما چہ آیان سہیگ نہ ایت. گون
میر گلہانا مَنی پَجاروکی چہ آییئے پربندانى اُولی گچینبند "گلبانگا" بوتگ کہ
آ وهدا مَن بُنگیجی اسکولا وانگا بوتگان.

رندا چہ بلوچی زبانئے ماہتاک و لبرتاکان گون هُب و واہگ آییئے
بارثوا وانتگ و گون وتی همزات و همکنگلیان، آییئے شعیرانی سرا گپ و ثران

کنگ و آبیے "گُلبانگے" بازیں پربند پہ دل یات کنگ و گون وتی نوشین
تئوارا وتی متا پہ وشگئی آلهان کنگ آنت.

وهدے اسکولے وانگ در برت و 1960ءے سالا پہ گیشتر وانگا
کوئیٹھا آتکان، میر گلہان و بلوچی زُرمشٹے اے دگہ شپردارین بئیرکدار
دیستنت کہ گون آبان برہدار و پلگار پوشین میر مہمد ہسئین انکا، دریش
تیین ابدلکریم شورش، وتن کتولیگین آزات جمالینی، شپردارین واجہ ابدلآہ
جان جمالینی، نوابین پکیر ہئیر بکش مری، سردارین آتائلاہ مینگل،
شہیدانی سالار شہباز اکبر بگئی و دگہ بازیں راجی سروک و رھدرب
دیستنت. گون میر گئوس بکش بیزنجوا پیسرا پچاروک اتان، وهدے تربٹے
ہای اسکولا وانگا اتان، آ دو رندا مکرنا آتکگآت و ما اسکولی ورنایی وتی
گندکیے شرب داتگآت.

کوئیٹھے آیکا رند، من مارت کہ بلوچستانے بِنجھائے مَزندَربرجاہا
وانوکین ورنای پگری دُرؤشما گون یکدگرا ہمدست و ہمتپاک نہ آنت و ہچ
ڈولین ہوربندین گل نیست، پمپشا من گون وتی ہمستکین ورنایان شعور کت

و "بلوچ ورنہ واندہ گلے" ناما دَرَبَر جھٹے وانوکین بلوچ ورنہ یکجاہ کننت کہ رندا بی اس او بوت. همے زمانہا گون بلوچستانے سیاستگرانی همراہیا گون لبزگر، شائر و هثوالکارین بلوچان هم نَزیک بوتان. میر گلہائے برازاتک الی اکبر مینگل گون مَن هور وانگا ات و چه منی نَزیکترین دؤستان یکے ات. رندا میر گلہائے دگہ برازاتکے، امیر لُملک هم پہ وانگا کوئیٹھا اتک. میر گلہائے منگھین برات کرنل سُلطانا کوئیٹھے توگی رُوڈا (اگن مَن بے تُرانگ نہ آن) لوگے هسَت ات کہ وهدے میر گلہان کوئیٹھا اتک گیشتر همودا جَلت. مئے سیاسی و لَبزانکی دیوانانی بُنجاہ گیشتر هما لوگ ات. مَن پهرَ بندان کہ میر گلہانا توگی رُوڈتے همے لوگتے لبزانکی دیوانان، مئے نوکین بلوچ زاندربر و لبزگرین ورنہ گون دنیائے نامدارین آشوبی سیاستکار، شائر و لبزگرانی سیاسی، اَلمی و لَبزانکی کرد و کاران پَجاروک کنائنتنت. همے دیوانان چه میر گلہانا ما زانت کہ ایرائے سرشائر مہمد تکی بہار، اَبُلکاسم لاهوتی... و نوکین پارسی شائریے بُنگیچ اِبر کنوک "نیما یوشیج، اَهمد شاملو" و دگہ بازین کتے بوتگانت، تُرکیے نازم حکمتے بارثوا مارا چه هماییا زانتکاری

رست و زانتین کہ جئین نرودا و پیبلو نرودا کئے بوتگانٹ، آندرے برین
 کجٹیک انت، کُردستانے باران ابراہیم، ابدلّاه گوران و اہمد آرپ کئے
 بوتگانٹ. آیئے دیدانک میان اُستمانی آشوپ و آجویئے زُرمبشتانی
 لبزانکے بارئوا رھت و پُھتہ ات.

میر گلھان، دو رندا چہ من ناززا و دلرنج بوتگ. وھدے من چہ
 کراچیا پانزدہ رچی لبزانکی تاکبند "زمانھا" چاپ و شنگ کنگا اتان، واجہ پہ
 تر و تابا کراچیا آنگات، من و نیامٹلاہ گچکی آیئے گندکیا شتین. آیا وتی
 نوک چاپ بوتگین شئیرانی دپتر "گرنڈے" دو تاکبند منا دات و کڈن کت کہ
 من آ کتابانی سرا لبزانکی چمشانکے بنیسان و "زمانھا" چاپ بکنان. من
 کتاب و انت و نبشتانکے ہم نبشت. من وتی نبشتانک امانلاہ گچکی و مراد
 ساھرے دیما ہم وانتگات، امانلاہ گچکیا پہ گیشتر نبشتہ کنگا منا سیکین
 دات. مراد ساھرا منی نبشتانک ساڑات و منا دلبدی دات، بلہ من نبشتانک
 وتی لبزاکا شنگ نکت. کئے وھدا رند میر گلھان پدا کراچیا آتک و من آیئے
 دیدارا شتان، چہ من جُستی گپت کہ چیّا من کتابے سرا ہچ نبشتہ نکتگ؟ من

دَرَايْنْتِ واجه! مَن تَعِيى كِتابِ وانْتِگ و منا باز دَوَسْتِ بوْتِگ، بله نَبِشْتِه پَمِيشا نَكْتِگ كه يا چِه وَتِي لَبْزَانِكِي بِالادا سر بَكُوَسْتِيِن و كِتابِ بَساژاَتِيِن، يا وَتِي لَبْزَانِكِي بِالادِ بَداشْتِيِن و كِتابِے سَرا لَبْزَانِكِي كِچَه چِيِنِي دَسْتا بَكِپْتِيِن و تِرا نازْرا بَكْتِيِن. پِه مَن اے دَوِيِن كَارِ باز گِراَن بوْتِگ اَنْتِ و مَن نَكْتِگ اَنْتِ. مِيرا پَسَّو دات "مَن تِرا كِتابِ دات كه تَتْوِ آيِيْے سَرا لَبْزَانِكِي شَرگِدَارِي بَكْنِے، مَن تِرا نَدات كه تَتْوِ مِنا بَساژا_ے. " مَن پَسَّو دات كه اگِن كِتابِے سَرا لَبْزَانِكِي شَرگِدَارِي بَكْتِيِن، بَلِكِيِن تَتْوِ چِه مَن نازْرا بوْتِگ اَتْنِے. آيِيَا پِه هِيِرَانِي مِنا پَسَّو دات و گوْشْتِ: چَوْنِ مَن نازْرا بوْتِگ اَتان كه مَن وَتِ تِرا كِتابِ پِه شَرگِدَارِي داتِگ.

وهدِے مَن وَتِي نَبِشْتِگِيِن شَرگِدَارِي يا كِچَه چِيِنِي نَبِشْتانِك "زِمَانْهِيْے" لَبْزاتاكا شَنگِ كِت، واجه چِه مَن نازْرا بوْتِ. بله آيِيْے بُولان كَدِيِن اَوْپارا بِچار كه وهدِے بَلُوچِستانا نَئِيشنل اَوامِي پائِيْے وِزير بوْتِ و پِه بَلُوچِي زِبا نا رومِن اِسْكِرِپْتِے زورِگ و مَنائِيْنگا يِك لَبْزَانِكِي مِراگِشِے پَر بَسْتِي، چِه

کُوئیٹھا منا ٹیلیپون کتی کہ مَن گُون وتی ہمدل و ہمپادین ہمراہان پہ اے
مراگشا کُوئیٹھا بیایان.

باید ادا بگیشینان و بگوشان کہ وهدے لبزتاک "زمانہ" بنگیج کت،
بلوچی زبان و لبزانکے پڑا، کراچی ہشکاوگے ات. مَن پہ لبزتاک "زمانہے"
تاکانی پُر کنگا نبشتاکانی شوہازا باز دلسیہ اتان، پمیشا کراچیے لبزکار و
شائران یک پترے سرا نادینگ و یک نوکین لبزانکی زرمبشتیے پریندگا "پازل
اکٹیڈمیے" ناما یک لبزانکی گلے ٹاہینت کہ مَن وت آییے کارگشاد اتان و
مٹولوی ہٹیرمہمد ندوی آییے کماش ات.

میر گلہان چہ اے ہالا سہیگ ات، پمیشا منا گوشتی وتی ہمریش
و ہمپادانی ہمراہیا وتا کُوئیٹھا برسین. مَن چہ کراچیا مٹولوی ہٹیرمہمد
ندویے کماشیا شش مردمانی ٹولے زرت و کُوئیٹھا اتکان. منا شمے دیمآ
مراگش و دیوانے "بچک بازاری" گوشگ شات نبیت، بلہ باور کنیت کہ نہ
تہنا پہ مَن، پہ مَنی اے دگہ ہمراہان ہم آ دیوان گوشے یک "بچک بازارے"
ات. بلوچی زبانے لبزرگ، شائر، کلمکار و لبزانکی زانورگ کم اتنت و سیاسی

کارندہ، پُنبالے لثیبی و چہ زبان و لَبزانکا نابلدین ورنہ، گیشتر اتنت. مَن
تہناییا گون میر گلہانا پہ گِلگ گوشت: اگن ما بزانتین اے مراگشے تہا بہر
زوروک اے مردم اَنت، ما نیاتکگاتین. مَن آیا گوشت کہ چہ مراگشا پیسر
باید لہتین بنداتی کار کنگ بوتیننت کہ نوتگانت. مراگشے بازین
"دپارگیران" مے ٹولیے بازین شعور و سلاہ چپ مانا کُنت. مراگشے گڈی
دیوانا، یک شائرین لَبزکارِیا وتی گوشتانکے تہا مے ٹولیے شریدارین
باسک، مراد ساہرے بارثوا لہتین سُبکین ہیر کت. مَن چہ وتی جاہا پاد آتک
و میر گلہانے کِرا شتان و آ گوشت کہ تران کنوکین لَبزکارا بگوشت کہ مراد
ساہرے بارثوا وتی گوشتنانی سرا پَشومانی دَرشان بکنت و پھلی بلوٹیت.
دمانیا رند، میر گلہانا مَن وتی کِرا لوٹت و گوشت کہ آییے وتی چند چہ مراد
ساہرا پھلی لوٹیت. مَن پَسو دات: ہما کسا کہ سلین ہیر کتگانت، ہما
پھلی بلوٹیت. بلہ آمردا پھلی نلوٹت و ما بائیکاٹ کت و چہ دیوانا در آتکین.
چہ مے ٹولیے درآیگا آنا شاد و ہکیم بلزچ ڈُتا در آتکنت و مَن گوشتش کہ
گون وتی ہمراہان پر بتران و دیوانا بیابین بنندین. بلہ ما نمیت.

مَن میر گلھائے بُولان بالادین اوپارا یک برے پدا گیر کاران و
 ساڑایان کہ ہما بیگاہا آییا دیدگین واجہ میر نسیرہان اہمدزہی کاسد کت و
 مئے پتر دئیگا راہ دات کہ ما دیوانئے تُرند و تہلین سرگُستان سرگُوز و
 بے تُرانگ بکنین و باندا شپ گون آییا شام بورین. مئے ٹولییے کماشین باسکان
 میرئے شامئے مہمانی مئت، بلہ وت ہور نبوتنت، منا پہ وتی جھگیریا
 نامگیتش کت. آ شپا شامئے دیوانا مَن مارت کہ میر گلھان چہ من دلکھر
 انت.

منی ہئیالا گون میر گلھانا منی گڈی گند و نند کوئیٹھے ہمے
 مراگشا بوتگأت، چیا کہ رندا مَن ماتین گُلمین وئیل کت و دراندیہ بوتان.
 پہ بلوچ دؤستیا بابا بیزنجو و میر گلھانا ہج درور نیستأت. دوینان،
 بلوچ کٹومئے ورنائین وانندہ، باز دؤست اتنت. گلھانا گون ورنایان دیوان کنگ
 و آبان گون وتی شائری، لَبزانکی، سیاسی، راجدپتری و زندئے ہر پھناتے
 زانشت و زانتکاریان شریکدار کنگ دؤست بوتگأت. آبیئے دیوانا نندوک
 گیشتر وانندھین ورنان، ازمگر و کسبکارین بلوچ اتنت.

کراچیا مئے یک ازمگرین سَنگتے هَسْت اَت کہ نامی جان مہمد اَت
 بلہ سنگتان پہ دؤستی "جانو" گؤشتگ اَت. آ پُبالے نامدارین لئیبے اَت و
 کراچیا "جان پُبال کلبے" بُنہشت اِیر کنؤک اَت، بلہ گپگانگیرے مزین
 ازمگرے اَت.

آ، میر گلہائے شائری و سیاست، دوپنانی دیوانگ اَت. آیا میر
 گلہائے بازین شعیرے یات اَت و آیبے شعیرانی دپگال کنگا، میر گلہائے
 تئوارے گپگانے گپت و ہمایبے ڈئولا شعیری دپگال کتگانتت. تان کسینا
 آیبے جند مدیستین، نزانتگاتی کہ شعیرے دپگال کنؤک میر گلہان و ت
 نہانت. میر گلہانا جانو باز دؤست اَت، وهدے کراچیا اَتک و ما بے جانوے
 ہماہیا آیبے گندکان شتین، گڑا جستی کت: "جانو و ش و جوڑ انت؟ چیا گون
 شما گون نہانت؟"

جانوا میر گلہائے دُرسیگین پربند گون آیبے تئوارے سوھٹوین
 گپگانگیریا دپگال کتگانتت، بلہ یک پربندے (جنگ ان ورنا جنگ ان) گون
 آیبے تئوارے گھترین گپگانگیریا و گون شرترین دُرجندیا دپگال کتگ اَت کہ

میرا باز دؤست بوتگأت و وهده ما جانوئے همراہیا آئیئے چارگا شتگاتین،
 تھیارجوڑیا رند دیمی گون جانوا کتگأت و گوشتگاتی "ہیئا جانو جنگ ان"
 جانو سرید بوتگأت کہ میر چے لوٹیت و پہ چاڑی میرئے شئیری گون آئیئے
 توارئے گیگانگیریا ڈیگال کتگأت کہ آییبا باز وش بوتگأت.

میر گلہانا گوشتگأت "جانو اگن تنو بلوچے مہوتینئے پہ
 گیگانگیریا تھیی نام مروچی Guinness World Records سرجمین دنیائے
 چارین کندان، تالان بوتگأت" جانوا ہم پہ بچکندے پستو داتگأت، "میر!
 پاکین پروردگارئے لک بر شگر و منتا گران کہ منا بلوچے کتی، اگن من
 بلوچے مہوتینان، گڑا تھیی گیگانگیری کتیا کتگأت" میرا چہ جانوئے اے
 پستووا باز کندنگأت.

مژھدارین واجہان و برات و گھاران! مروچی مئے نیاما نہ میر گلہان
 منتگ و نہ زندگ دل و چاڑگھین جانمہمد... بلہ وهده من وتی اے دانکان

نہشتہ کنگا اتان، ہما دیوانانی سَرَجَمینِ ندارگ، چو پلمیئے ڈٹولا منی گیر و
تہتالئے آدینکا دُریشٹ و پہ آیانی تُرانگا منی چم ارسینگ بوتنت.

مَن شمئے دیمہ میر گُلہائے بلوچی و انسانِ تَب و ہیلئے بارٹوا اے
چارین دائک پمیشا دَرشان کُنت کہ اے دیوائے زانتکارین اُستاد گیشتر آییئے
شائری و سیاست و اَلمی زانتئے بارٹوا تُران کنت.

میر گلہانا و تہ پربندانی تہا بلوچی شائری و لَبزانکا نُکین زانت و
نُکین دَرشان داتگ. ہما دَرشان کہ بلوچیئے کُھن و کلاسیکی شائریئے تہا
پہ "بلوچیا" دَرانگاز کنگ بوتگ اُنت، میر گلہانا نُکین بُنہشتانی سَرا ہمایانی
رَندگیری کتگ.

اِدا چہ شمئے رَزا، یک ہبرے گیش کنان کہ پہ "آزاتیئے" بزانت و
مانایا، بلوچی زبانتے تہا لَبز نیست. ما و شما آزاتی چہ ہمساهگین زبانان بدل
زرتگ. مئے زبانا پہ آزاتیئے مانایا ایوکین لَبز "بلوچی" اُنت. اُنچش کہ
کُھنبن بلوچی شائریا کوشگ بوتگ:

وَشَّ اتنت دئور و وَّشَّ اتنت باری

وَشَّ اتنت پینشی دئور بلوچانی

مَن زانتکارانی اے مزین دیوانا وَا چہ ہر کسا کسترَ لیکان بلہ پہ
 دلجمی گوشان کہ بلوچ کئوما چہ زبردستی و لگتمالی و چمداریے بے شریین
 زندا آجو کنگا، گلہانا یک گیشٹگین کلثوے آورتگ. مئے بازیں نوکدریرین
 کچہ چین گلہانے شائریا گون آنچین شائری شاعرانہ ہمدپ کننت کہ آیانی
 شائریے جاوَر دگہ بوتگ آنت، آیانی لبزانکی جاہ و بالاد دگر اتنت. اگن شائری
 و لبزانکے شوہازکارے گلہانا شوہازگ لوٹیت، آ بلوچی زبانے کلاسیکی
 شائریے بے گوازیں زرے اژناگری زانتے ہمراہیا راجی زرمبشت و آجوبیے
 میان اُستمانی بئیرکدارین شائر و لبزگرانی بارئوا زانتکار بییت.

مئے لہتین کلمکار میر گلہانا گون پاکستانے پنجابی زبانین اُردو
 شائر، پییز اُحمد پییزا، ہمدروور و ہمکد ہساب کننت. سال 1977 یا 78 تے
 درگتا پییز اُحمد پییز بیروتا "آپر و آسیایی کلمکارانی" تاکبند "لوٹسے"

سرشونکار اَت و مَن گون آييا دُچار کپتان و چه پيسرا هم گون آييا پَجَاروُک اتان. وهده 1965ءے سالآ آ کراچيا ابدلآه هارون کالجا پرنسپل اَت، گون آييا باز رندا مني گند و نند بوتگ اَت. بئيروتے ديوانا مَن چه آييا مير گلھانے شائريے بارثوا جُست کت. بچکندي و گوشتي تنو چه مَن شرتَر زانے که تنو آيے همزبانين شائريے اے. بگوش تنو آيے شائريے بارثوا چه زانے؟ مَن پسَو دات و گوشت: په شائريا مَن آيے کئوشبنداني بوجگے لاهک هم نه آن، بله مے زبانه نگدکار آييا گون تنو همدرور کننت. منا جُستی کت تنو چه گوشتے؟ مَن درآينت: واجه مَن وتي دلا جيژان که اگن ترا چه کراچی و لاهور و لندن و بئيروتے شھرائي آسودگين زندا بلدینان و نؤشکيے هُشکاؤگ و تُناپين سرڈگارا بيران، گُرا بارين تئبي پربند شرتَر بنت يا گلھانے؟ پدا بچکنند و گوشتي: تنو چه گوشتے؟ مَن گوشت مني هيالا تنو شائريا بے ترانگ کنے. پئيزا باز کنديت و گوشتي بگندے تئبي هير راست اَت.

من چه بلوچستانے روکپتي بهرے وتي دؤستين شائر آيز داديارا

مير گلھانے بارثوا جُست کت، گوشتي:

1- مئے زمانگے شئیرے نوکین کشک همایا کشت و شئیرے

نوکین "نیمایی" بُرد ایز کنوک میر گلہان انت.

2- آییا شئیرے تکین بؤرے واگ و مہار، چہ مُلایانی دستا پیچ گپت

و شائریے تہا آیانی زنگ گپتگین پگرے گنگ (آپگدار) بست، تان دگہ برے

شئیرے تہا بلوچ بامردانی جاگہا "ہجازی باچکوین بامردانی" ستا و

ساڑایگے راہ بند بیت.

3- آییا بلوچانی نوکین کثومی جُزا ہر سئین جُگراییا، بزانت ایران،

پاکستان و اتوگانستان ہور کُنت.

من جُست گپت کہ "ہجازی بامردانی" ستا و ساڑایگے بزانت

چی انت؟

کُشتی: چہ گلہانا پئسر مئے کُھنپن شائران وتی شئیر اے ڈٹول

بُنگیچ کنگ انت:

دو سد تئوسپ و ساڑا دُرشانی

پہ روہ پاک کُلین مُرسلانی

أبویگر و أمر، پاروکِ سانی
 گنی اُزمان و هئیدر هملہانی
 نپسگیر ات جھودین کاپرانی

گلہانا بلوچی شیرئے مُلایی دَرشائے راہ بست و بلوچ بامرد ساڑات
 و ستا کنتت و بلوچ ٹرائگا پَرینتنت کہ آیانی جندے بلوچ بامرد چہ ہچ کسا
 پداتر نہ انت و سیت و ساڑا ہما کرزنت. ایشیا ابید، آییبا بلوچی شائریے تِلاہین
 بُنہشت "زانستے" باھوٹ کت تان کٹومے "سیاسی سنگرا" کمزانتین سالارے
 مئیئت. پمیشا مروچی شیرئے نوکین ڈیل و ڈٹولے بؤر ہمایئے گچینی
 مادنین راہا چاردست انت و اے پئما گلہان ایوکا شئیر و لبزانکا نہ، بلوچ
 راجی زندے ہر پھناتے "سُہر پُلین گُل" انت.

میر گلہان جہانی آجویی و وت مستریے بئیرکدار انت و آییے مہر
 و ویا، آییے ہمبستگی و دلہستگی گون وتی ڈیہ و سرڈگارے ہوربا، گون
 سَرجمین انسانا چو رُژناین روچا پَدَر انت. آتھنا وتی ہلک و ہنکینتے بامرد و

شہیدانِ نساڑا بیت، سَرجمینِ بلوچ سرڈگائے ہر کش و پھناتا، مان وتی
شائریے دورگندے تہا کاریت.

میر گلہان نسیرے سرا، بازین کلمکاران وتی کلمے بؤر تاتکگ،
بلہ ازیز دادیارے پریندے، آئیے زند و کارانی سرا یک سَرجمینِ لیزانکی
چمشانکے. مان شئیرے تہا، اے ڈولین سرجمینِ نِدارگ سازینِ زندہال، مَن
چد و پیسر، چہ ہچ کسا ندیستگ. پہ گلہان نسیرا گوشیت:

بلوچی شئیرے مات ات چو کہ ماتے
سبہا و بیگہا گون تاتے تاتے
گلین بچی کدمرو پیش داشتنت

مئے زبانے بازین نگدکار گلہانے شائریا گون سئید ہاشمی و آتا
شادے شائریا ہمدپ و ہمدروز کننت. سئید ہاشمی و آتا شاد بيشک مزین
پریندکار بوتگ آنت، بلہ آسانی کٹومی پریند پہ لس بلوچا سرپوش و مؤجر آنت.
پہ بلوچ راجی آجویی و سیاسی آگاہیے جُزنا، گلہانے گوانک پدَر اِن ت و ہر

كس آييا سرپد بيت. سرپوشين لبراني تها آنديم و مان چهر و شيبنان مچانديم

نه انت، چش كه:

كوكو پدرد ان دل مني، دورين دل انت مشكل مني
 پيلشته دردان سيل مني، دور انت ره و منزل مني
 چمان شلبييت زار زار، كوكو تبيي وشين توار
 زلمئ جلان ستهگ بدن، گورين دري دنگان وتن
 بے نان و بے لوگ و كپن، مرد و جنين، گونډ و مزن
 مودنت براتان په گهار، كوكو تبيي وشين توار
 كوكو! نسيرا گون مچن، دورين دلا پر هون مكن
 آهش مسوچنت تبيي چمن، گريونت مساپر په وتن
 انچش كه تئو گريوئ په يار، كوكو تبيي وشين توار

*

بلوچستان، بلوچستان

تئی ماهین جنک هور آنت

په لجا گران و مشهور آنت

تئی بیچ ننگ و نامانی

مژهدارین کلآمانی

تئی آزاتیئے پانگ

تئی ننگا په دُردانگ

کننت مال و سران کران

تان هلمند تان زرا سبزین

بچنڈیت بئیرکت بُرا

سلیمانان تان البرزا

بلوچستانئے آجویئے درشان گون چُشین گیشٹگین لبران که گلہانا

کتگ، آییئے دئور و زمانہئے هج شائرا آ ڈُولین درانگاز کت نکتگ. پمیشا

پہ مَنی پگر و ہئیالا بلوچی زبان و لہزانکے سئیمی باربگئے شائرنی
کاروائے سالار و کاتپال میر گلہان نسیر بوتگ. ہمایئے شائریئے کتومی و
پگری زُرمبشتا، بلوچ راج ناوَلتنگ و چہ گرانین و ابا جہ سِرنتنگ. بلوچستانے
سیاسی و کتومی زُرمبشت و بلوچ کتومے ورناین نیسکار، لہزگر و شائرنی
پگری رَہشون و زَہدربر تہنا یکین مرد گلہان بوتگ. آییَا وتی پرتدانی تہا
ایوکا بلوچ نہ، سَرجمین گیدیئے انسانی مارشت، واہگ و اُمیتانی یک بھرے
گون وتی پگری و شائری زانشتا ہور و ہمگرنج کتگ. پمیشا آ تہنا بلوچئے
سرشائر نہانت، دُرستیگین انسانے آجویئے رتال و پئیگمبر و آیانی درد و
دورانی ہکین درانگاز کنوک انت. آییَا وتی شائریئے آدینکا آشوپ و آزاتی و
شَربدارین زندئے راہ گیشیتنگ. آییَا بلوچ راجی زندئے شومکین ریش کُدینتگ
و گَہگیری و آجویئے راہ زُمانتنگ. وهدے پہ سَرمچاری و گَہگیریئے
زانشتئے زاگ کنگا مئے دردانگین ورنَا، لہزانک و شائریئے ڈگارا ایر کپنت،
پہ آیان چہ دُرستان مستر و بُرزتَرین سر میر گلہانئیک انت. آ پہ وتی راجی

زبردستی و اپردستیا گمیگ و دلرنج إنت و گون وتی دلبرین گم و رنج و وتی
 آجوبن زردئی بے تاهیرین جاوران کتومئی ورنایان شریگدار کنت .

من چه مروچیا کساس دوازده سال پیسر وتی نشتانکانی گچینبند
 "نئیپن ثرائے" تها گوشتگ که دگه کثوم وتی گلهان گونگین شائر و راجی
 سروک و زهدربرانی سرا پت و پولی کار کنگا، وتی یونیورسیٹیان کرسی
 گیشیننت. نون چه اے هبرئی إشکنگا باز وشدل بوتگان که بلوچستانے
 مزندربرجاها په گلهانے نمیرانین شائریے سرا پت و پول کنگا، یک کرسیے
 گیشیننتگ و بلوچ زبانپول و زاندربر سکین داتگانت که آییے سرا پت و پول
 بکننت و آییے شائریے پلسپه و زانشتے سرپوش و چیراندرین پهناتان پدر
 بکننت .

بۆهیرین کماش، کئواسین زانتکار و پوهین اُستادان و برات و

گُهاران! من شممے دُرستانی مِتتگیر و شگرگزار آن که شما په سبر و اڈپار منی

سر و سندیٰ ترانِ اِشکُننت و منا شَرپ دات. بلوچینِ هداوند شمارا شَرپدار
کنات. اَنچَش بات.

س. آزات

2015 م

بلوچی شائریا - نود

هما راج و اُستمان كه دُنباے تها زندگ ليكگ و منگ بنت، يك لَبزانك و
 آدبي مَدِّيئے هُدائِد بنت كه آ لَبزانك، وتي وهد و زمانگئے پَدَر كنوك بيت.
 هچ لَبزانك چه وتي چَپ و چاگرد و دُور و باريگا جتا بوت نكنت. شائري كه
 لَبزانكئے مَهرين پيلپا و مَنكے و چه انسانئے زند و دود و دابا هچ دُولا جتا
 بوت نكنت، لَبزانكئے بُراه و دُولداري انت.

بلوچ شائر، وتا زندگ و گون دُور و باريگا همكويگ و همدست
 ليكيت و په زندگين راجا گال پر بنديت. آ وتي راجي زند و آبيے لوٹ و گران
 هم سرپد انت و زانت كه راجي زندئے ماڑي چه پشما چه ماتين كُدرتئے چهر و
 گوناپان سمبھينگ بيت. "ماتين كُدرت" انسانئے نزيك ترين همساھگ انت و

شائِرَ زانت كه زندهئى بُرهدارين رنگ و دَرُوشم تهر تهرين پشيم و رهبندانى تها
چه پعيما گون ماتين كُدرتتے گوناپ گيريا درشان كنگ بنت .

بلوچ شائِرئے دستا، ايوكا چنگ و سرود نه انت، زهم و اسپر هم آييا
گون انت، پميشا چه مژهدارين بلوچ شائِرئے دستا زهم پچگرگ نبيت . ماتين
كُدرتتے همسهاگين تَمرد و تئيارين شائِر، وهده الهانَ كنت بايد بگوشيت كه
او مكهين مات! تئيبى وشزيمرين چارپاسى لوليان رودينتگين لال و گراندايين
بِچان وتارا گون زهمان "سرسا"¹ كنگ .

او مزنمئيارين برى آسكلو!

تئيبى وشمرادين جود، تئيبى نيمشپى نيادانى همسر و همراز په ديه و
راجئے وژالان ندرىگ بوتگ . نون وتى دُنْدارى شُپين دُر و كُنلنين باڊيگان چه
گُزشان در كن و آرسان چه وتى جودئے بلوچى مئيارئے پلئوا پهك كن .

او نوک گال و نوک گامين چوره!

¹ مڪسد چه سرسا، ندرىگ بشيگ انت .

تیبی بڑھیر و آریبین پت، جنگے پڑا سگارانی آماج بوتگ. ترا اے
 مستگ گون وتی کتوم و راجا مراد بات!۔ بلہ بلوچ شائر وتی پرندانی تھا،
 ایوکا اے ہیرا نگوشیت۔ یہ بلوچ شائرا سو مریے پادانی رند و جگر برین
 زہمانی زہ، یکین چیزے دو نام آنت. "مہر و دوستی، لُج و مئیاری و زہم و
 مرگ" گون یک دومیا آپ و شیرے ڈنولا ہوار آنت و چہ بلوچی شائریے
 چمگا در بچنت.

زہمانی تیزین زہانی ساہگا، مہرے پُل گیمیرت گزا سَمی و گتوہر،
 مہرے گیمرتگین پلان چہ وتی ہونان آپ دینت و بڑھیرین بلوچ، زہمجانہ
 بورانی سُرْمب و نالپدان لتاران، جنگانی پڑ و لشکرے پادانی پاد آتکگین مُج و
 دنز، مہرے نازرکین پلانی تاکان دنزین و کوردیم و مُجان رُو کنت.

مان اے گر و داران، بلوچی شائریا چہ ہانی دروشمین مہگونگا ہیچ
 ڈولین گلگ نیست... بلہ گون آشکی نالگ و زاریان و گون بے تھیرین
 واہگ و دلواہیان، پہ اے رنگین ہال و جاوران، انچین چہر و شین و گوناپ
 شوہازیت کہ زاریانی تُئیگین دلان، سارت کت بکنت. ہمے ڈولین جاوران،

بلوچی شائری چہ ماتین کُدرتا باز نَزیک کتگ و بلوچ شائر اُمرآ و مدام، وتی
 دلئے پاهارانی دَرانگاز کنگا، برے گون بامگواھے همبۆین سَمینا تُران کنت و
 برے گندئے گون زری کثوشان... برے کبگی کُرامگین لُدگ آییآ مَهَلنجئے
 تُرانگا گِبجنت و برے کپۆتئے زَهیرنالین زیمر... بَشامئے سیاھین جُز و جمبر
 آییآ کَجئے ملگورانی تَهتالا پَرینت، بَرپ بَرمشین بیمرین جیہر آییآ کَجئے
 گسد گونایین دنتانانی یاتا دینت. گروکئے شَهَم ماھین سوْمریئے دُریشوکیں رُو
 و کاگدین رَکانی تُرانگ و تَهتالا پَرینت، جمبرئے گُرد پہ دلستکگین شائرا
 مَهَلنجئے کُلو و درۆتانَ کاریت. بلہ بیاییت ما و شما چارین کہ مان بلوچی
 شائریا "نۆدئے" کار و کرد چئِ انت؟

بلوچ ورنا مان جنگانی پڑا ایر کپتگ، پہ دشمنان سوچ پچین تزن و

تیہار راہ دنت، اے کلثوانی کاسد نۆد أنت. گوْشیت:

نۆدان شما کہ رثیت گوارانا

پئیگامان بَرِت جئورینان

لُدئے لُد کُن و نَزیک بیا

نَرَبِک بیا پر اے داوایا
 مَتَّ گَیجَن یلین ورنایان
 بارین کہ ہدا چون کنت
 جنگان کئی دپا ہونین کنت
 مال و مُلک کئی بہر بیت
 سؤیا گون کثیا گون کنت

نتا مان جنگانی دُراجین مُہیمان انت، آئیے دلگیر و دلسوچین یاتا،
 آئیے مہدرؤشمین دلناز سیمک بے کرار و بے تاهیر بیت۔ یک نیمگے نود
 ساہیل بنت و پدا یک اناگہ مارائے کڑھے لمبا استینے سر کثیت و گُرد و
 گرؤک بیت، سیمکے دل پہ نتایا پاہار کنت و شائر اے جاورا اے ڈٹول درشان
 کنت:

اچ مُجان استینے سر کثیت
 بُرز شہ مارائے کمین کڑھا

کۆکر گۆشے نَتَّائے سرئے پاگ اِنْت
 گُرد گۆشے نَتَّائے توپکئے گوانک اِنْت

و پدا گۆن نۆدان تَرانَ کنت و گۆشیت:

تانهی نۆدان گۆن شما آرز اِنْت
 لاندئو و شانکئے مینگت پرز اِنْت
 شما شهیدانی زیارتان مین اِنْت
 یک دَمے مۆنگاژۆ کنت ترمپان
 شما زَباد بۆین جیهران بِلْت
 اچ سمینانی گُلگُل و هُلان
 دَر کپیت سالۆنک درۆشمین نَتَّا

وهدے مهگۆنگین سیمکئے سالۆنک درۆشمین نَتَّا دَر کپیت گُزا چه

نۆدان جُست کنت:

گال و بۆلى بيت گون تانهى نودان
 په كئىي مئتا منا مئيت
 شما كئىي چمئى گريتگين آرس ات

نود شنا گون مهگونگئى چمانى گريتگين آسان شبين دئىگ وت
 شائريئى بوزترين و نازرك ترين ازمه كه من دگه ليزانكانى تها اے دئولين
 درور نديستگ، بله اگن هست و من نديستگ گؤا باز كم بنت. نون بيئات
 چارن كه نودانى پسئو چى انت؟

اے جواب داتگ تانهى نودان
 سيمكئى مئتا ترا مئين
 سيمكئى چمئى گريتگين آرس ان
 ما جنء وئيران گونگين ديستگ
 پر تئوءى نئايا گنوك بوتگ
 رنگى چؤ آسانى پړان بوتگ

میر دوستین مان مڱلانی بندیجاها یک شپے وتی سوْمریا وَابا گنڈیت
 کہ آئیے آسکی دیدگان هون پڱگا اِنْت و آئیے کاگدین رکان تلکار بستگ،
 گُرا گون زیملائی شپیگان وتی سوْمریے هوناکین چمان سرومگ کنت، آئیے
 چلین جیگا چه وتی وشین گالان زاپران دُرُنزیت، آئیے "ایسپ بستگین"
 ملگوران شوْدیت و رنڈیت و آیا بانوری سَمبھینیت:

نودان شنرتگ کونارو
 دشتے دامن و منگتوچر
 سئیے نِگور همبوین

سوْمریے دزگهار و جیژی اچ آیا پوَل کنت:

پر چه کُئلت کور دیم اِنْت
 سُهرین مامکت نیلین اِنْت
 بیکت بمبوین دنزین اِنْت

چَمِٹ کدھین اَرسپن اَنت
رکّٹ کاگدپن اَئی اَنت؟

دپوانگین شعیہ مُردئے دابانی پری... ہانی... مان بلوچانی
بادشاہین چاکرئے کوٹ و ماڑیان و وشزیدین باگ و باگچہان، سٹیل و سٹوادا
اَنت کہ نوڈ بندنت و چاکرئے بادشاہی کلات و ماڑی پہ آییآ بندیجاہے بیت و
شعیہے گیر و تہتال آییآ بے تاهیر کننت و ذرائیت:

نودان شنزتگ بامگاہی
کٹوشان کشتگ پگاہی
بُرز مان چاکرئے ماڑیا
دلبرین زہیرن نئیلنت
کپتان تُرانگان شعیہئیگان

و پیدا گون نودان ممت و زاری کنت و گوشیت:

نۆدان گۆن شما مینت انت
 بیات اچ زران سۆرینان
 گوارت مکھے دریندان
 اودا، شیہ مرید تُبگ انت

یا اشیا بچاریت:

نۆد شنزت و هانییے آرس انت ترۆنگلین
 اے لُزین نۆکاپ، هانییے پُلین کندگ انت

انچش که پیسرا ما دیستگات و اے شییرئے تھا ہم کندگا این شائر
 نۆدشنزا مهگۆنگئے چمانی آرس گوشگا انت و لُزین نۆکاپان گۆن مهگۆنگئے
 پُلین کندگان دُرۆشم دئیگ، شائری مارشتئے جُهلانکی و نازرکیئے بے کچئوین
 دَرۆرے.

اؤدا مان مَكّهے دَرَبندان شعیه مُریدئے آزردهگین دِلا هَم نؤد په تاهیرا

نئیلنت و آ په گنؤکی آلهانَ کنت:

نؤدان دلی دُرؤھے کتگ

گیتیش منا مان بیدهان

میئنتش منی لوهین کمان

دستے رباب گون چپڑئوان

بے چارگ و بے وسین شعیه مُرید بے سار انت و په گنؤکی ترانَ کنت و

گوشیت:

نؤد شنزنت چه بمبئوین بیگان

اچ گئے نؤک گواپین سرا و شبؤ

اِس اَت هانئىءِ اِشكا گنؤكئىن شئىه مُرئد. بله بلؤچى لَبزانكئى تها
 اءِ ءُئولئىن بازئىن شئىءءائىن شائِر هَم هَسْت اَنْت. رُؤچنءءىءِ ءَرگئا، نؤءانى سُبَكئىن
 شنزُگ، يك شئىءءائىن شائِرئىءىءِ ءؤسءءارا مان و ابا گؤن آئىا ءچار گئىءئىء:

ءؤشئىگئىن نؤءانى سُبَكئىن مؤشنزُگان
 مئى سرئىءِ پاگى مئىءئىگ گؤن جاؤئىن شئىشُگان
 من زباءوئىءِ چنءنئىن زئىسا كئىءئىگان
 په وئىءِ ءؤسئىءِ شَكَلئىن و ابا رَءئىگان

"هئَمئىءِ بؤم و هئواء، مالءارئىن بلؤچ چاؤ و چاؤكئو اَنْت. كوچُگ
 كاھ و چِراگ اَنْت، هر نئىمگا بهارگاھ اِنء، مالءار په مال چارئىئا لُءان و بؤجان،
 برءىءِ يك جاھىءِ و برءىءِ ءگه جاھىءِ منزل كنان اَنْت. زمزئىل مھپرئىءِ آرئىئىن پئئىءِ
 سئزئىن ءاچىءِ، په نؤكئىن منزئىءىءِ نئىمگا كوچ كنگا ءنرُگا اِنء. زمزئىل مھپر په
 ناكامئىن ءلءىءِ "اؤء و بئُگانئى" نرُ آرگ و پررُگا گؤن وئىءِ مائا همدسء و همكار
 اِنء، بله وائىءِ په زمزئىل مھپرئىءِ بئىءِ نئىب و چارمؤئىئىن اَشكا، كه اءِ

دُستیگین کاران پہ دِلسوچی و دِلواریگی گندگا اِنْت بله بے وس و بے دسترس
 اِنْت. نِزانت چے بکنت کہ اے لُدّ و بار مهتل بیت، پہ لاچاری، نودان مَنّت
 کنت:

پیر پیران و بر سرِ پیران
 کئوش و نودانی مِنتا زیران
 شاگ مکشات و گوز مرمینات
 سر کنات سرهدی لئوار تُردین
 ریدگین آهنگان بِورِنات

بارین کئوش و نودان گون دِگارین آشکا چے کت، بارین سرهدی
 تُردین لئواران زمزیل مہپرے بؤہیرین پتے سبزین ڈاچیے رندگ و آهنگین
 بارند بؤرینتنت یا نہ، بله بیابیت کہ مُلا پازل مان هئور و ساچانا پہ سئیلا در
 کپتگ و بارین چے گندیت:

مؤسمی ترهٔثوران اَلَم چۆ هئیمه زدی
 آ گَسد رَنگین کهربا شنزانا دُردی
 من چراگ جاژین شانتگانت گل بوتگ و دی

برے وهدهے نۆد په کاسدی هَم سر گِرنَت. چُش که:

سر کِنِت اَهوالان زِری نۆدان
 سارت و وشگامین دِبری کتوشان

یا چُش که:

کاسدی سرگِرت زِری نۆدان
 چۆ سهئِیلا سیاه و وئیران آن

یا:

سلام گۆن اَنت نۆدان زِریان

العیکم کھریا دان ساوریان

بمپُشتی شائر نورمہمد، نودان دگہ ڈٹولے گندیت و گوشیت:

مرؤچی نود سہرگاھا

جُرُ بندنت اناگاھا

رثونت اچ کھریا دریاھا

شَلنت اچ ہکم اَلاھا

پری مان گوانگرئے سایا

نکاب و بُرکھان مینیت

زہین بیگان شنگینیت

و برے مہلنجئے کاسد بنت و دلواہین کلوانی رَسینگئے کارا

کننت، چو کہ من وت یکجاھے گوشتگ:

دُشی مان شیئے گڈپاسا

دُربہگ کرتگنُ چہ واپا
نودان گون دُنین زِرگواتا
نیلین آسمان مانساتہ
مہلنجے دروتش گون اُنت

بلوچی زبانے نامدارین شائر اتا شاد ہم چہ نودان مانا در کشیت و

گوشیت:

اے منی ارس تئی شُشتگین بیکنے نود اُنت
منی اُپار تئی لہڑین زردے ارمان

بلوچیے دگہ نامدار و چہ ڈیہے زہیران دلگار و بے تاهیرین شائر،

آزیز بلوچ نودانی وداربگ اُنت کہ بلکین اِشکے پری، پہ آبیَا زردوچین کباہے

بدوچیت:

اُمیئے نود بندنت جُر سباہے

پہ تئو اِشکئے پری دُجیت کباہے
 ینال مان بندئے دریندئی کپوتی
 رَسنت میران پہ تئو رُچے دروتی

ہمے شائر، مان دگہ پریندے، مہلنجئے مہرانی نودانَ شنزینیت و

گوشیت:

تئی مہرئے نودَ شنزنت ہر شپ منی ہئیالا
 سبزیت اگن مان زردئے ہوشاپا سبزہ زارے
 تئو ہانگل ائے منیگ و من تئی مرید پلین
 نالان پہ تئو کپوتی مان دورسرین دیارے
 ہٹوری بیا و شنزین مہرئے بہاری نودان
 تئی دوربانی آسا نعیشتگ پہ من کشارے

ہمے ڈٹولا دگہ شائرے گوشیت:

هٿور مان گوارگ آنت، نود مان شنڙگ آنت
 مہنیت تہی گد و بدئے چادرا

یا اودا کہ ہوتہن ہملے گلہانگ گوشیت:

کندھارے سیاہ و بزین نودان
 رُمب بندنت چو ماہلین گوران
 پُتھے بیعت مان دپرہی کوٹان
 کتے چدا رتوت و بارت منی دروتان

یا بالاچے دلے زنگان کہ گوشنت:

نودان جہ جنیت سبزینان
 پئیگامان برت جنورینان
 اودا گون ننگرین دودایا
 پُڑے تیگ زنین سردارا

بیلارا رگامان گورتگ
 ککئے دامنا هئور بیتگ

همے ڈٹولا مان دگہ پریندیا نودان پئیگام گون أنت:

آتکگ أنت پئیگام گون گداريگان
 گون زری نودان لُدگانگان
 کھسری کبگان کرامگانگان
 ٹیئل و مؤرتان سرشمانگان

*

انچش دگہ جاگھے:

تو گون آ کلئے بمئوین نودان
 من وتی دوستیگا دلیکیم آن

یانکہ مان گوہرامے زپتین شگانانی تھا گندین:

چہ	کباہانی	بارگین	چینان
چہ	کمئیتے	آبرِشمین	بُشکان
چہ	سگارے	زَر	مُشتان
گُشنگ	و	تُئیگا	لُگان
آپت	لُوت	چہ	نُودان

*

بیا بگندین کہ شائر ہوتین ہملا گون نودان چون ہمگرنچ کنت:

نُود	کہ	چہ	دریایا	جُر	بندنت
نُود	نہانت	ہوتین	ہمئے	پاگ	انت
نُود	نہانت	سیاہے	ہکھین	نال	انت

*

يانڪه ڇه دگه شائريءَ ارمانءِ پڙا وانين:

ڪڍ ڪڍين بيت و ساهتے وڻئين
 دوست مني شادان بيت مراد بڪشين
 نود بهارگاهي پر درد گواريت
 پور وتي الگارن اڍان بياريت
 پر مني جاگاهئے ڊپا داريت

*

همے ڏٺولا دگه ارمانے كه همبوين نوداني پدا گرديت:

جي سميناني نود هما روچي
 شادهان مهننگين گل سوچي
 دوست وتي زلپان پر ستم پينچي
 دوست وپادارين شپچراگ ڪينچي

*

چہ ایرانا نودانی رُمبگ و مکرانا آیگ و پریئے میتگئے مینگئے سئیل
بیچاریت:

مرّچی نود آچ ایرانا
رُذنت کاینت پہ مکرانا
پہ اشتاپی زراپشانا
آجب ریچنت ترمپانا
دمانے پر گلے گوارنت
پریئے جاگھا میننت

بلوچی لیزانکئے تہا نودئے ساڑا و ستا و کار و کرد، ہر یکنیا وتی
تَب و واہگئے سرا گیشپیننگ، انچش جاہ کثیت کہ بلوچان نود انچش دوست و
دلبود بوتگ کہ وتی چُگانئی نامش پہ مردینان، ہم چہ نودا، نودبندگ زرتگ و
پہ جنکان، نودی. نودان و نودین پر بستگ. ہمے ڈٹولا "وشنود" کہ ما بلوچ،

دلے شادمانیا گوشین و پارسی پهلوی "خشنود" گوشیت، ہم چه نودا زورگ
 بوتگ.

بلوچی شائری ہمے دابین جاوران چه زندے تاژ و تیلانک و تُردین
 هتینئوان گوزان، و شزیملین گالان الهان کنان، چه و تگژ و و تساجین چهر و
 گوناپان بے حاجت، دیم رثوان انت. هر چنت که گیشتر دیم رثوت، گون
 ماتین کُدرتا نَزیکتر بیت:

سهرگاہی زری نودان

شَلنت هر کوچگ و زیدان

بیات پر همے سندان

بهارگاہی دُردین هُوران

بشنزت دلبرئے رُوا

برپچت انبرین بُوا

کنت ساهیل پری رُوا.

شائِر گون وتى وشين هئىال و دُرّين پربندان پهك و پلگار و

ترؤنگلین نؤدانى متتگيريا كنت و لؤثيت كه بيانن و هالىئى پؤلنگان بشؤدنت:

بىات كُلانى بمبؤين نؤدان

سمبه و سينگارِت گون لئؤوين جؤدان

سمبه و سينگارئى رؤچ مروچيگ انت

كه هالى چه پؤلنگان پلارشؤد انت

شائر و ارواه

سَرْتَران

اے پرہند بیہا کسمانکے و اشیئے بُنزہ واجہ امیرئے پرہندے کہ آییہا
 شارجھئے یک لَبزانکی دیوانیا 19/ اکتوبر 1998آ، دپگال کتگات و رندا
 ماہتاک "تپتائے" (کراچی) شماره 14آ، چاپ بوتگات.

أجمانا (أزب إمارات) نورمہمد نور و دگہ چیزے دؤستانی واہگ
 ات کہ یک آنچین کسمانکے نبشته بکنان کہ آییئے تھا لَبزانکی تامداریا ہور،
 وتن و کثوم دؤستیئے پاہار بینت و بلوچستانئے اَنوگین جاوران دَرانگاز کت
 بکنت کہ آ ویڈیو کئیسٹئے سرا ریکارڈ و پیش بکننت. مَن کہ کسمانک
 نیبیسے نہان، وتی دؤستانی اے واہگئے دپما دَرآیگا مزنین چگاسیا کپتان.
 دومی نیمگا آیانی اے واہگ پہ مَنی اندرئے بے ساه و ژندیَن کلمکارا مزنین
 هکَلئے ات. بازین پگر و سسایا رند واجہ امیرئے پرہندئے ترانگا کپتان و مان
 دلا سؤج کت کہ اگن همیشیا وتی کسمانکئے بُرد بکنان، بلکین دؤستان دلجم
 کت کنان. گؤن واجہ امیریا تران کت و رزا گپت و کسمانکئے سرا کار بنگیچ

کت۔ بلہ لہتین تاک نبشته کنگا رَند پگَرُن کت کہ اگن شئیرے تھا نبشته
 بییت گُڑا نہ ایوکا پہ مَن آسانی بیت، کسمانک پراہ پَہنات تر و پُر ماناتَر
 بییت... ہمیشا شئیرے تھا نبشته بَنگِیج کت۔

نورمہمد نور، رپیک ابدال، گنی پھوال و اے دگہ ورنایانی دلستکین
 واہگان مَنا باز دلبڈی رست و زوت اے کسمانکے سیاہگ سرجم بوت و
 ورنایان نورمہمد نورے سرؤکیا اشیئے رپہرسل و پدا ریکارڈینگ بَنگِیج کت۔
 ورنایانی ہُدوک و واہگ انچش اَت کہ باید مرؤچی شما اے کاگدانی وانگے
 بدلا اشیئے ویڈیو کٹیسٹا چارگا بوتینت، بلہ بڑنیگ آن کہ چہ بازین نگیگین
 جاوران اشیئے ویڈیو کٹیسٹے ریکارڈینگ سرجم نبوت۔ چیزے وهدا رَند
 نورمہمد نور، کہ ورنایانی ٹیمے سرؤک اَت، چہ اے ملکا در کپت و اے دگہ
 ورنہ ہم چہ یک دومیا سست و پَسست بوتنت و "شائر و آراہٹے" سیاہگ
 مَنی اُردانی تھا چپر تَرَت و مَن چہ اشیا بے تُرانگ بوتان۔ چار یا پنج سالا رَند،
 لہتین ورنایان پدا مَنا تُرانگا پَرینت و ٹوہینت و گوشت کہ اشیا نوکترین
 ہالتانی پدگندا کم و گیش بکنان و پہ چاپ کناینگا لبرانکی تاکبندیا راہ

بدیان، بلہ منا وتی اُردانی پٹگ و ایشیے درگیجگ و اچ نوک چارگئے ہمت نبوت.

نون لہتین رُچا پیسر وتی کوهنبن اُردان پٹگا اتان کہ اے پریند دیست. ہمے رُچان پنجاپشاہی بکشوشگانی گزیران پدا بلوچ "کتوم دوستین" وزیر، وکیل و آپسرانی چمانی کلا مان کولواہئے دمگ "آوارانا" بلوچانی سرا اُرش کتگآت و بازیں بے گناہین بلوچ شہید کتگاتنت و جیونیئے شہیدانی یات تازہ کتگآت. سک پدرد بوتان و پگر کت کہ اے پریندئے چاپ و شنگ کنگئے شرترین وهد ہممش انت. پمیشا چہ اُردان در کت و چیزے بند کم و گیش کت و ہممش انت کہ پہ وانوکان ندر انت.

انچش کہ بُزاد گُشتگ، بیہا اے کسمانکے، پمیشا کسمانکے ڈٹولا وانگ بییت. بازیں ہبر گوشئے لیس و پرلیس بزبان "تکرار" جاہ کاینت، بلہ اے پہ زانت ہمے ڈٹول پریندگ بوتگانت... بازیں ہبر نگیشپنتگ و پدّر نکتگانت تانکہ وانوک وت، وتی پگر و زانتئے کد و کساسا، آیان پدّر و مانا بکننت و بگیشپنت.

اے پریند، بلوچستانے سیاسی جاورانی پدگنڈا وانگ و مانا کنگ بییت.
 هداوندے سارتین ساھگ بلوچ ڈیہے سرا داہم ساھیل بات. انچس بات.
 س. آزات

(اے پریند ماھتاک بلوچی (کوئٹہ) نومبر 1996، چاپ بوتگ)

شائر و ارواہ

رٹوان بوتان مان بیگاہے

پہ زربارا، تٹیابِ کِرا

پہ ریکی دامینیا آتک و سر بوتان

*

اناگہ چمن شانک دانتت

کہ چاران من زری مٹوجان

پرُشان اُنت مان تٹیابا

مَکُرانعیگا

*

زِرے مٹوجانی زُرمبشت و تَوار

یک زیملے وشین

اجب سازه

ازل بوتگ - ابد مانیت

همے وش زیملین سازه گون همدرچ

گام جنان، دیمه رثوان بوتان

اناکه پگریا کپتان

*

زرے مئوجان بچار

لیپگ کنان انت

گند و گچان مان تئیاب کرا

بپهکی، گندگی نئیلنت مان دریایا

همک کتره - هزارانی هزار مئوج

هؤریا، په مست و گمراهی

زرے سنگرتگین جھلانکیان

شودنت و پلگارت

زرا پہ لُردیا نئیلنت

*

"چیا بارین—؟"

مَنی مئوجین دلا جُست کت

مَنا چوں انت

مَنی زنگین دلا چوں انت

زمین و آسمانے واجھے پھر بستگین بنیادما چوں انت

چیا بنیادمئے دل دایما چلّ انت؟

کدی مئوجے...

دلانی زنگ و گُک و کینگان شودیت

پُرشنت کد رنگ و زاتے پرک و دَرک بارین؟

بدی و مردم آزاری -

کدی بیگواہ بنت چه راجی زندا مئے

زَران مَن پە ھما رۆچان"

*

"زَران مَن پە ھما رۆچان

کە بَبیادام

دلئە زنگ و ھسَد و کست و کۆھنئین کینگان

گَچَّ و نِبْھکیان

چۆ نیلبۆمئین زرا لیبیگ کنان کَشیت

دلئە جُهلائکیان شوْدیت

زَران مَن پە ھما رۆچان"

*

ھمە پگرانی چهران چهر وَران

بارین کُجا ریتان

پدا چَمُن اناگە پە زرا کپتنت

*

زِرِّئے تَبْ هَمَّ اَجَب رَنگِ اِنْتِ

برے چؤ مَنجلا جؤشِ اِنْتِ

برے هامؤش و اِرمؤشِ اِنْتِ

دُلُنْ جِیڑتِ

چِیا چؤشِ اِنْتِ؟

زِرا بَلکِینِ

دِگہ دردے پَر اِنْتِ کِه...

چِه مَنی زانَتِ و مَنی پَہما درِ اِنْتِ زانا

زِرِّئے چٹولانِی بے تاہیرِیا بَلکِینِ

دِگہ مانایے هسْتِ اِنْتِ هَمَّ

دِگہ اَسرارے هَمَّ گؤنِ اِنْتِ

زِرِّئے مئوجانِی زُرْمِشْتِ و تئوارِ بَلکِینِ

جہانگیرانِ پِه بِيہارے

زبانے هسْتِ اِشانِ بَلکِینِ

پہ پوہ و زانتکار و المئے و اہندان

گوشے گالیگ و بولیگ آنت

گوشے سنج دئینت مارا

کہ شر چی و بدی چئے؟

یا انگت من رد آن بلکین

زرئے آسمان سلامین متوج

شرار آنت کوڑھئے رنج و گمان بازین

چہ هٹوپ و گُزئے گورگندان

چہ زلمئے رستران بلکین

چہ ساد و سانکلان بلکین

زبهرئے نپسگیرین جھانا

چؤ منی ڈٹولا

وتا آجو کنگ لوٹنت

یا پاهار آنت زِرئے بلکین

زرا چہ درکپگ لوٹنت

تئیابا انسیرگ لوٹنت

*

مَنی زردا مَنا تُوہینت

مَنی زردا گوَشے تُوہینت مَنا چہ شائری پگران

تتوارے رُست گوَشے چہ آلم گئیبا

مَنی زردا مَنا گوانک جت.

*

(زردئے گوانک)

"بلوچئے بزکین شائر!

وتی رنجان نزانے تنو

زِرّے مٹوجانی پگران کپتگئے پرچا؟

مگوش شائر چُشین گالان

زِہری، بڑگی، واری

شُد و دُکال و بے کاری

گریبی، نیستی، چمداری

تماہ و سیٹ و سیہکاری

پریب و رپک و مکّاری

هتوس و هرس و هکوارى

دگا و کیل و مالواری

تُپنگ و توپ و بمگوارى

کُشار و کوش و ساہگیری

اے آدمزاتے سٹوگات أنت

زرا همگرنج مکن گون آدميزاتے نيپهکيان

بلزچئے بڑگین شائر!

بلوچئے بے وسین شائر!

تتیا با گام جنان ائے تئو

نزانئے منزلا مسکین

رئوان ائے دیم پہ رُنگراهان

چہ جوکین زندئے ماتکیشکا

گوشئے سرسستگ و گار ائے —

برئو جُست کن چہ اے چئولان

إشان زندئے نشان گونِ انت

إشان مھرئے بئیان گونِ انت

*

(شائر جئوڑیت)

چہ چٹولان جُست گران زندئے نشانِ تیان

نشان گون آنت اِشان زندئے

بئیان گون انت اِشان مہرئے؟

چتور بارین؟

هتو! - بلکین من گار و بے سما آن...

... چہ جهان و زندئے اَسراران

*

هبر تیی راست و برهک آنت

من دایم سرچنان آن زندئے رُنگراہان

بله کئے بے مئیار و کئے مئیارِگ انت؟

مروچان کئے مئیارئے لیڑھی بارا وتا لذت

مئیارِگ من وت آن کہ -

— چہ سران سربستگ آن... زانا

بلہ .. هئو .. نہ ..

نزانان کئے مٹیارِیگِ انت ...

بلہ چو آلمَا زانان

جهائئے راست ترین راستی

همیش انت که سرن گار ان

سرن گار ان

وتی جندئے دیارئے اندرا هم

— بے دیار آن من

هئو ... راست ان

مٹیارِیگِ من وت آن زانا

*

(زردئے گوانک)

"برئو شائر!

سبکے گر

سبکے گر چہ اے متوجانی زرمبشتان

سگارین گورم و چٹولان چہ سبکے گر

زرئے مہمیز و پاتراپان مترس ہچبر

مترس ہچبر زرئے توپان و گوات و ہار و ہیروپان

سرا ہوش کن

تئیابے انسیرگ، چٹولانی ایرموشی

نشان انت بے وسی، بے واکی و مرگئے

سرا ہوش کن"

*

(شائِرَ جئوژیت)

سُرُن هؤش اِنْت

دُلُن هَمَراهِ نِه اِنْت

كِه زَندئِے مَاتِكِشْكَا -

- هِزاران كَنَدْگِ اِنْت پِه مَن

... مراد و واهاگانی منزلئِے راها

دُلُن هَمَراهِ نِه اِنْت كِه

زَندئِے رُنْگِراهِان مَن تِهنا اَن

(زِرْدئِے گوانك)

بِرئو شائِر! سِرا هؤش كِن

بِيار اَشوْپ و زُرْمِشْتِے

- وْتِی زِنْدَا

چیا اڈست و اُمیتان دروگین رهچار اے
 پہ کئیی دروگین ودارا نشتنگ و چارے؟

*

(شائر جٹوڑیت)

سُرُن هُوشِ اِن
 دُلُن هَمَراهِ نَهانت
 كه چِه گچینى رهبر و سرکردهان
 يَكَّے نَگندان مَن ...
 مَنارا دروهِتگ ...
 ... بیل و "بلوچین باجوان"
 تهنایله داتگ ... مَن تهنایان

دیارئے ہر دُک و ناسرِ پدین چوریگ
 جننت دُک و دئینت چہال منی پُشتا
 پہ آیان من گوشئے ابدالے آن زانا

*

(زردئے گوانک)

"بلوچئے بزگین شائر!

سرا ہوش کن

اے نیلبؤمین زرئے مئوجانی دریگ لیتڑھی

کد پچدرہیننت دئورئے گران و ابان؟

*

پدا زردا منا گوانک جت؟

سُرُن هُوشِ اِن

بله دُورُئے نگیگین جاوران

کٹے گیگ کنت په مَن؟

*

چه زردئے بے رباین تزن و پیگوران

وَتی مسکین دیارے کوچگانی تُرانگا کپتان

شُدیگ و بے وِس و بے دسترسانی تُرانگا کپتان

گریب و گُزنگانی تُرانگا کپتان

زبهر و رنجورین زهمتکشانی تُرانگا کپتان

جهائے وتستاین چاکرانی تُرانگا کپتان

دیارسوچ و بنی آدم کُشین زورآورانی تُرانگا کپتان

جهائے بُن دُئیوکین هُونیانی تُرانگا کپتان

کلات و کچی و کیچ و کُلاچ و کُهلوئے تُرانگا کپتان

چہ "راہ برگشتگین گُوہرام و چاکرزادگانی" تُرانگا کپتان

"بلوچین باجوانی" تُرانگا کپتان

"دیار باہینتگین رَہدَرِیرانی" تُرانگا کپتان

شہیدین ہَمبِلانی تُرانگا کپتان

دراندُیہان وِتی باروٹیین دستبرادرانی تُرانگا کپتان

"لتیپے" ¹ تُرانگا کپتان

ہزار نازین "مرادے" تُرانگا کپتان

وِتی گراناز و سنگینین "سبائے" تُرانگا کپتان

ہمے پگرانی چہران چہر وَران بارین کجا رِپتان؟

— پدا چُمَن اناگہ پہ زرا کپتنت

*

¹ لتیپ، مراد و سبائے مَنی چُکائی نام اُنت. (آزات)

زِرِّے مَعُوْجَانِي زُرْمِيْشْت و تَعُوَار

سَعُوْتِيْ بِيْهِيْشْتِي، زِيْمَلِيْ و شِيْن

اَجَب سَاَزِيْ

اَزَل بُوْتِك - اَبَد مَانِيْت

*

مَنْ كَمِيْ گَام جِنَان دِيْمَا رِيْوَان بُوْتَان

اَنَاگِه چَمُن شَانِك دَاتَنْت -

مَان نِيْلِيْوَمِيْن زِرِّيْ گَبَا

گُوْشِيْ اَجَار بَسْتِك جَمِيْرَان -

چِيْسْت اَنْت مَان اَسْمَانَا

چُوْ كُوْهَا رُوْسْتِك اَنْت كُوْكِر

جَتَا يِك نِيْمِكِيْ دُوْر

پُوْشُوْيْ بَال اِنْت

گوشے کہ "سیمکے" ² و اب انت

یا "نٹائے" سرے پاگ انت

*

شپا ہم چُپین شارے سرا مانپوشتگ

- چو مہربانین مادرا پادان گران

نرم نرما چُگان پردئیان انت

"اَجَرَکے سندی"

*

دلا گوشت نی پدا پر تر

شپا گپتگ ترا

² سیمک و نٹا، بلوچی کلاسیکی شائریے دو اشکی دلدادگ آت. (کسھے)

پر تر وتی ہنکین و بُجاہا

*

سُرُن چِسْت کُت

سُرُن چِسْت کُت کہ بُرزا جمبران سیاہ و بزین چاران

سُرُن چِسْت کت کہ بَشی کُوران چاران

گرؤکی شہمیا جت چپ و جاگردا

گوشے تالان بوت رُزے

چو پُلین ماہکانا، چاردھی ماہا

اناکہ برمشیا گیت،

چارتن دیمَا منی

مردے گوشے پادان گران

چو پُریشتگا نرم نما پیداک ات

مَن هَزَمَ گِپْتَانَ

چہ تُرسا

ہیدِیا سرکت مَنی جانا

دُلن جُست کُت

کئے اِنْت بارینِ گروکی شہم کنانا

مان تئیابئے دامنا جُنزانا پیداک اِنْت؟

گوشئے اژ پینشی مردان اِنْت

دلا گوشت، بلکین ہزر اِنْت واجہین

سئوگاتی گون پہ مَن

گلے چت کہ مَنی سیہ بہتئیے دَنز و مُجان بُرْت

پہ مَن وشہالیئے دُریشوکیں روچے ٹگ کنت باندات

پہ مَن وِشِین سبَاہے کثیت .

چہ بیما ترسٹن —

انگت بلہ —

شاکارت و گوانکے جٹن بُرزین

"کئے ائے تتو —

— جئے ائے یا انسے ائے یا پریشتگے نیکیں؟"

بلہ گار بوت منی گوانک

مان زری مئوجانی زُرمبشت و زری مُرگانی چیہالان

دپ پُرا پدا گوانکی جٹن —

"واجه . . .

واجه تتو زرشٹ ائے؟

تتو بودا³ ائے؟

مسیہا ائے؟

... اگن راست ان مسیہا ائے

بیا ائر کپ جھانا

پریشان بو آما دستا مبارکین

تعیی دَسْت کہ شپائے بُنزہ انت، بلکین...

ببارت انسانئے درد و اِلْت و دؤران

کہ آدمزات بازین اِلْت و نادر و اھیان مرچی پدا گپتگ

پدا مرچی بئی آدم گم و اندوہئے آماچ انت

نپسگیریں آزاب و رنج و کھر و هئوئئے اولاک انت

زبھر و زھری و زؤراکی و زُلمانی گرانین اِلْتان گپتگ

³ گوتم بُد.

بلوچ ہم زلم و زوراکئیے گرانین شدتان کپتگ
 زبهری و گلامیئے کباہی پوشتگ نوکین
 گلامانی گلامین واجہانی دست و چمچار انت
 بلوچستانئے "چاکر زادگ و گوہرام زہیین" گشنگان
 "جندئے زبان جاتگ"

سرئے دستار، بلوچی جامگ و ننگئے کباہ -

پہ چرکے و لُنکھے نانا

لگوشتگ هلکئے گنوگایان،

بلوچی اش منی پچ گپتگ و -

- ڈیہ و ڈگارِش رهن کتگ پہ چرپین چانیگان

شُدش سد سائے لاپا انت گوُشے

چم و دلش کور انت

*

ہئیات و زندئے سئوگات بستگانت تئی چادرئے لمبا
 چیا اُمت تئی پہ مال و زرئے جوہا آدم کُش انت مرچی
 نیادی اش چہ آس و انگران پُر انت
 چہ بمب و توپ و توپگان
 جہانا کُشت و کُوش و پتنھے آس
 هر گُورا رُوک انت

کجا شُت آدمیت آدمی زاتئے؟

کجا شُت آدمیت آدمی زاتئے؟

اگن تنو واجہین ہزر ائے

مَنی سیہ بہتیا ترین

بسند گُئے گلامین واجہانی بستگین لُوبا

پہ من آجویئے نؤکین سباہے بیار

بزرگمردا مَنا چارِت

کدم دپما جنان، آتک و په مَن سر بوت

"مَنی بچيگ! مترس چه مَن

نه زرتشت آن، نه بودا آن،

نه هزر آن، نئے مسیها آن

مَن دريائے سپهسالارئے ارواه آن

هَما مرد آن که چه مَن رَند کاڈان

شمبه و شانزده

په سرشودا کتگ سئوگند..."

(شائِر جئوژيت)

کئے انت آمرد...؟

کئے انت آمرد کہ کاڈان شنبہ و شانزده...؟

کئے انت آمرد...؟

(چہ دورا هَمَل جَبِنْدَے شَعِیرَے تَعَوَازَ کَثِیت)

..."

هَمَلَے دَسْت پَہ کَمبَرِین رِیزان بَسْتگَانت

کَمبَرِین رِیز و لِیژِهی هَشگَرْدِین مَهار

هَمَلَا گُوانک پَہ هَمَدِلِین هَمراهان کُتگ

هَمَلَے هَمراه بَے دَلِین دَشتی بَیتگَانت

بُرانزِش چُز گَزَے اِشکرا بَے بُرانز بَیتگَانت

اے دَگَہ مِیدان لِکگی پَیگامَے کتگ

او! زِرِّے مَلِّیران مَنی اَھوالان برت
 ھالزۆ شھداد و گلاموائیش سر کبت
 پپیش چہ داوودا کبگدین تلئ ائیش دئییت

(شائز جٹوڑیت)

ھما مرد ائے کہ چہ مرکا تئییگا آھوان گل کت

بُر و گد و گورانڈ و پاچنان کڑھی؟

ھما مرد ائے کہ زرمُشتا

زِرِّے لھڑان ترا درۆھت

ھما زرمُشت کہ چۆ بچیک و دُرین دتکی پیازت

ھما مرد ائے کہ بیما تئیی

لد و بیابان و برین کوچگان

شیر و مزار تتکت؟

ہما مرد اے کہ سئے گرانمہزین مہگونگانی جود اتے

ہر شپ "بڈرنگ و شار و شیشار"⁴ گولتنت

انگت پہ چپر و اندری

مان گورگین کلان -

- پنییرین ماہلانی زانسران

تان سہب گوازی کت؟

دربائے سپہسالارئے ارواہ:

بلہ شائر - ہما مرد آن

ہما مرد آن

کہ نیلبومین زرئے گورمان

⁴ بڈرنگ، شار و شیشار، جاگھانی نام آنت.

ہزاری چَندِنین شاگ تاتکگ اَنت مَن
 چؤ کہ "سیہ گوات" گونگین بؤرا
 ہما مرد آن کہ میڑ دات گون پرنگیان
 سگار و اسپرانی ساہگا بیلان، بلہ
 تہنا مَنا رَمینت

چہ جُنگئے بازیاتکت

یلہ داتش مَنا – جِسنت

....

(پہ بڑن بے توار بیت)

شائر:

بگوش واجہ! – بگوش کہ گپ تمیی و ش اَنت

دریائے سپہسالارئے ارواہ:

مَنی بالاد دھرئے رَستِ رانِ شَنگِینت

زُرن رتک چہ وتی ھونان

سُرُن دات پہ مڑایے پہ بلوچ ڈیہا

زِرئے جُھلانکیان زِراپ بوتان پہ گُلین ڈیہا

شائر:

تتو میرین ھمل ائے - میر ھمل جیند

گئیابین کلمتے واجہ؟

(شائر آئیے پیشانی و دستان چُکیت و پدا ثران کنت)

مَنی واجہ! بگوش پہ مَن ترا چے گون

مَن داہم سرجنان آن زندئے رُنگراہان

مراد و واہگانی منزلئے پندا

منا ہم دروہتگ بیلان

بلزچی اش مَنی پچ گپتگ و...

مسکین ڈگارش رهن کتگ پہ چرپین چانیگان

نزانان کتے مٹیاریگ انت

مٹیاریک لیڑھی بارے

مروچان کتے مٹیاریئے لیڑھی بارا وتا لڈیت؟

بگوش واجہ!

بگوش پہ مَن ترا چے گون؟

بدین رُچ کد پہ من بیگاہ بنت بارین

مَنْ زانان چہ ہُدائے نیمگا پہ مَن

پہ نوکین وش مرادین زندیا

مستاگ ترا گونِ اِنْت

دریائے سپہسالارئے ارواہ:

یلین شائر!

بنی آدم وتی بہتے وت اِنْت واجہ،

بدین رُؤچ تئی مَنی دستا نینت بیگاہ

پہ تئو نوکین سباہے ہم مَنی دستا نبیت آرگ

نہ مستاگ چہ ہُدائے نیمگا گونِ اِنْت مَنَا پہ تئو

پہ تئو مَن ہج نیاورتگ...

تئی چم انگتا سگ اِنْت کراماتان؟

نہ اشکُتُ تَتَوِ وَتِی زِرْدَئِے تَتَوَارِ زَانَا؟

اگن نہ... گۆش تَتِیِی گُرَانِ اَنَتِ؟

نَپَهْمَتِ تَتَوِ وَتِی زِرْدَئِے زَبَانِ زَانَا؟

شائِر:

بله واجه!

وَ تِی زِرْدَئِے زَبَانِ پَهْمَتِ

مَنِی گۆش گُرَانِ نَه اَنَتِ هَم

اشکُتُن زِرْدَا مَنَا چِے گۆشَتِ

بله...

دِرِیائِے سِپَهسالارِئِے اَرَوَاه:

بلہ چے ... چے گُوشگ لڑئے؟

وتارا بے مٹیاری پر چے کنئے شائر؟

مٹیاریئے لیڑھی بارا کئیا لڈئے؟

شائر:

مٹیاریگ من و ت آن ... بلکین

بلہ واجہ !

سِلاہ و زرّ و مال و ملکئئے دُزین ہُدابندان

منا گُنتوس کنگ

نعیلنت تتوارن چہ دپا در بیئیت

زبانش ہم منی پچ گپتگ چہ من

بے زبان آن من

جہانا هر گورا مردم

شزار أنت چه إسانی دُزّی و دروگان
 مئیاریگ من وت آن که بے وس آن زانا
 مئیاریگ بے وس و سرسیستگین کتوم انت
 که مال و زرّے واهندانى چمدار انت

بله بیا کلمتتے واجه!

منا پنتے بدئے ...

درین نسیهتے ...

دریائے سپهسالارئے ارواه:

بگوش بیلان گدایی کاسگان پرؤشت

بپرؤشت بند و بادگیران

بسندت پادئے پادلؤپ و گورئے تئوکا

گلامیئے تناب و تنچنان بوجت

کروجت چیدگان کوهنپن

لگوشت جامگان زاتئے

بگردت بشی گردانا

بشہمت هر گورا

ڈیہا کنیت رزنا

برئو شائر ببر سوچان بئیان کن —

— گون منی دُردانگین کاڈ و یلین بچان

برئو شائر ببر ہالان دلئے

پہ سرمچارین پُسگان ڈیہئے

بگوش بیلان بملت ہاری ملانا

بملت سیرکگین ڈنان

بمہنت راجی ہنکینان

شاعر:

بزانتین ڈریگتین بیلان

گدایی کاسگئے پرؤشگ

تَناب و تَنچنئے بؤجگ

بزانتینش تئی بژن و منی دردانی مارگ ہم

مان نیلبؤمین زرئے جھلانکیان گارین -

- تئی زرمُشتئے شوہازگ

دریائے سپہ سالارئے ارواہ:

بگوش بیلان

زَرَّتِ پَرِ چے پھ کُھنپن نعتوت و دئوران

بسازتِ پھ وتا وت یک جھانے

نعتوتے نوکین

کنیتِ هوشا سرا

کِر و گورا چارت

جھان دیمّا شتگ گار ات سما پر چے

چیا سرسستگ ات چہ همیل و بیلان

چیا وت مان وتا بند و گلایش ات

کُشت براتان وتی بیر چہ کتیا لؤتت؟

سرت رهن انت

دیارت گون بدان رهن انت

سرا مؤکت

دیارا چہ بدان مؤکت

(شائِر جٹوڑیت)

سرانی مۆکگا سرگُرسنگ و زُرنگین سرے لوٹیت

کدی بارپن مئیارجلین سرے

رهنین سرانی مۆکگا کئیتنت

مَنی بیل وت -

— وتی سئولین سرانی گُدگا سر گپتگانت مرچان

کدی بارپن سرانی مۆکگا -

سرگُرسنگ و زُرنگین سرے کئیتنت؟

دربائے سپہ سالارئے ارواہ:

نیاینت پہ سرانی مۆکگا پریشنگ

نیاینت پہ شما میر چاکر و گُوهرام

وتارا وت مپرامیت

مپرامیت وتی بیلان

زرے جھلانکیان گارین منی زرمشت

نبراهیت نی شمے دستا

شمے کارا نئییت مرچی

درآیان انت دلا پر جے شمے

ڈیہ سوچین پریاتے

کلاگ و دروگین اُمیتانی رهچار ات

بترت نی چه زنگراہان

*

بزرگین ہملمے دُرین بیان و ترندین پیگوران

گوشے زبر زمین ریتان،

چه ہڑما سرہمتان من، سنگ سیاہ بوتان

گوشے بیرے مان جانا کپت

زبانن مان دپا لیل بوت

*

دریائے سپہ سالارئے ارواہ:

مترس شائر — مترس چہ من

منا تیبی زیادھین مہرا ادا آورت

بلہ ہالان بدئے شائر

چیا دایم ترا گندان تٹیاب کزا

بدئے ہالان منی مسکین ڈگار چون انت؟

چتئور انت کھچر و کؤہ و دمگ ڈیہئے

چتئور انت کوچگ و بست و کشار سبزین

چئئور اَنت کلمتے گُردان؟

دَڑیے کوٹے⁵ اھوالان بدئے بارین

چئئور اَنت کاڈ سنگینین

یلین بیچ و مزار بیمین منی پُسگ

منی گامگیجان پیداک اَنت؟

*

سُرُن جھل کت

مئیاربگ بوٹن اچ گُوشان

گُوشے گُوباک منی پچ گپت کسینا

بے تشوار بوتان

*

⁵ "دَڑیے کوٹ" هَمَل جیندھے بیھی هنکین و منندی اَنت.

دریائے سپہسالارئے ارواہ:

مَنْ زانان بے تئوار ائے تئو "بُت" ائے پرچا

سہیگ آن گلزمین مرچی پدا تپتگ

یلان پہ سانکلانی سِنَدگا

بئیرک کتگ بُرزا

مَنْ وِشْ آن چہ وئی بَچانی کرداران

بلہ دلجم نہ آن آنگت،

دُلن بژن انت کہ "باجو" راجی سردار أنت

یلین بچانی ارواہ پہ مَن پینداک أنت

مَنی دُردانگ و کاڈین جِنکانی

ہزار ناز و کسانین "یاسمین"، دُردانگین "اِزگُل"۶

پہ ہینار و ہلاہوشی

پہ تُّیگین دیے

پئیری چہ باگین جیونی آتکت...

(چَکْ تَرّینیت و یاسمینا گُوانکَ جنت)

"کجا ائے... یاسمین واب ائے؟

بیا کہ شائے آتکگ

بیا کہ شائے آتکگ تیاب کَرّا

(یاسمینئے نیمگا اشارہ کنت و گوشیت)

۶ "یاسمین" و "اِزگُل" جیونی مَکّرانا پنجابی بکشوشگانی دستا شہید بوتگین دو کسانین جینکانی نام آت.

بچار! آیاسمینے پاکین ارواہ انت۔

۔ کہ پیداک انت

بچار چو آسمی پُلا گوشے سُریتگ،

(یاسمین سَرَدَر و پادشپادا نَزیک کثیت و تُران کنت)

گوشے امروزی بویے هر گُورا... بابا؟

چه امروزا کسه آتکگ؟

دریائے سپه سالارئے ارواہ:

...بله

بیا کہ شائِرے آتکگ

تئیابے گردش و سئیلا

وتی گارین سرانی جُست و شوهازا

منا هم گپت بوا آدمیزاتے

در آتکان چه زرے جُهلانکیان، آتکان

کہ اهوالاتان گران ڈیہے

(یاسمین دینما گون شائرا کنت و جُست گپت)

یلین ناکو! منی همگنگلی چون انت

منی مات و پت و برات و گُهار چون انت

شهیدان گون چیا ماتا

سریگے گون نکت په من .

شائر:

سریگ زانا تعیی گار انت؟

کسیبا چه تنو یچ گیتگ؟

یاسمین:

هما آدمکشین دزان

که تیرانی دپا داتش منا

شارش منی یچ گپت

شائر:

نزانئے تئیی جنۆک کئے أنت
 سربگئے پچ گروک کئے أنت؟

ياسمين:

نزانتنن مَن
 زبانش پوه نبوتان مَن،
 دگه آپرچپيا
 چؤ رسترين بکشوشگا آتکنت

مان امرؤزا مَنی بابايا جُست کن
 أَلْمَا زانئيش...

... يلبين ناکؤ!

شہیدان گون چیا ماتا

سریگے گون نکت پہ من

چیا تقو شائرین ناکو

سریگے راہ ندات پہ من؟

(شائر گون آرسیگین چم و لرزوکین لُنانَ گَوشیت)

پہل کن .. من نزانن کہ ...

(شائرئے تموار گُنگیر بیت و گیشتر تُران کت نکنت)

دریائے سپہ سالارئے ارواہ:

نوشین شورہئے بو انت

ہمک پہناتا ہون و هامگین گوشتے

مَنی چُکَّانی ھونئے بۆ ھم پیداکِ اِنْت
 گُوشئے باگین آوارانِ مرچی بُن گپتگ
 ھئوا تَرندِ اِنْت امرؤزا

یاسمین:

بله بابا! ھئوا تَرندِ اِنْت
 مَنی پُونزا ھم بۆ اِنْت سوچُک و سوْتکالئے
 پدا بُن داتگِ اِنْت بکشوشگانِ ھنکین
 بله .. بابا! دمانے پہ مَن مھتل بئے
 کلئوے گُون کنان و پُلین سئوگاتے
 پہ مات و بَرنگینِ براتان

(دِیما گُون شائرا کنت و تُرانَ کنت)

یلین ناکو!

یلین ناکو!

بہشتا کئوسرئے آپ شۆزنگلین وش أنت

بہشتی شیر و شربت شکل و شہد أنت

بلہ آنگت من تٹیگ آن

نرئوت ہوشام منی

گت چۆ کلندا انت

(چہ بگلا کسانین تاسے در کنت)

بچار تاسا منی ہورک انت

منی ماتا بگوش

چہ سارت و وشین چمگان ڈیہئے

پہ مَن کَلِیْغے آبِ راہ دئے

(چہ دومی بگلا وتی دُتکا در کنت)

بچار دُتک ہم تُتِیگ انت .

گُہار و دستگہارُگان بگوش

تِیکی کنت شمش و کتورے آکُورے ریکی

دُلن تُکشیت پہ ڈِہئے کاہکان وشین

سری بازارا مانتر

"ازگُلئے" مات و مَنی تروا بگوش، ما

مِسک و گدگیچین کُنتاکان پہ رھچار ان

بہشتی پَشک مَنّا دُوست نبت

ماتا بگوش پہ مَن

بلزچی جامگے جالار و کُندی کن

گُون ڈیہے نوک آیو کین شہیدان
 پہ منا راہ دے،

مَنی براتان بگوش
 سُہرین سربگے گون کننت پہ من ...

(کسانین ڈیوایے شائرے دستا دنت)

بزور ناکو!

بزور روکین چراگا گون وتا بر گون،

اے سئوگات انت -

- مَنی بُرات و گُہار و ہمبل و ہمگنگلیانی

بری و ایری کن بزلانے سرتلا

ببُرت لُنج و تامورین تھارماہی

بگندنت زندئے تچک و مادنین کشکا
مَنی برات و گُھار و ھمبل و ھمگنگلی پُلین .

یَلین ناکو!

مَنی مات و پت و برات و گُھاران

ھمبلان، ھمگنگلیان

راچنی⁷ بارے سلام سر کن

مان ڈیھا هر کسا چه مَن سلام سر کن

بلوچستانے کوہ و کوچگان چه مَن سلام سر کن

دریائے سپہ سالارئے ارواہ:

⁷ کسانین یکدار small boat

برئو شائر کہ امرؤزئے هئوا تُرند انت
کہ امرؤزئے هئوا مارا نساچیت نی چد و گیشتر

بله کڈن بکن بیلان

مدرؤهت پاکین ارواهان شهیدانی

بپهریزت بلوچ ڈیہا

چه "گوهرام زادگ و چاکرزهیین" "باجوان" نوکین

سلام سر کن بلوچستانے کوه و دورسرین کثوران

گئیاب و گواش و میتاپان

منی دُردانگین کاڈ و یلین بچان

شهیدے آتک اگن نوکین

چه ڈیہئے سورمگین هاکان

تُشه گون کن

کہ چمن مرچان کنٹ مئیم آنت

(دوین آرواہ شائرا رُکست کَننت و پہ بلوچستانے اُلُسا سلام راہ دَئینت و ہوریا

گوشنت)

بلوچستانے چُک و چوریاں چہ ما سلام سَر کن

بلوچستانے چُک و چوریاں چہ ما سلام سَر کن

پہ بالاچین بلوچا پسٹو

بالاچین بلوچ مُہسن جان!

مَنی دلستکین مہرانی ساچان دایم تئیی سرا ساہیل بات!

نۆکین سال تئیی مرادانی مستاگ گر بات!

جنت شمعے درین زہیرانی گرۆک

من جَلشکینان تھاریان وتی

چہ تئیی بے گت و گمانین دُرین "نیم دیدئے" گندگا رند، کہ مرّچی

22/ جنوری 1997ء، پہ من سر بوت، زند گوشئے اؤشتات و مهتل بوت.

نزانان ترا پسئو چے نبشته بکنان و چؤن نبشته بکنان و چہ کجا بُنگیج بکنان.

تتو وتی هُرمند و ازمگر و شهزانتین پتئے¹ زندگیریا وتی کلم شرّ

کار بستگ و منی نادرہاہین دلئے مائرگ گون جتگ. بگندئے من آ ڈؤلین

ازمگر و کلمکارے نہ آن، بلہ چُش کہ گون کَلما منی نزرین اؤتاگے اَنگت

پشت کپتگ و تتو وتی "نیم دیدا" منی بے سر و بُنین پریند "شائر و ارواہئے"

بارئوا ہم تران کتگ، یا بگندئے "شائر و ارواہا" ترا منی ترانگا پرینتگ،

پمیشا وتی پسئوا چہ ہمیشیا بُنگیج کنان.

بالاچین مُہسن!

"شائر و ارواہ" یک نیمگے دراندیہی و بے وتئیے نپسگیرین زندا،

پہ وتی پس و پیرکی ڈیہ و ماتین گلزمینا گنتوس و دلکھرین شائرئے زدکین

¹ پروپیسر گئی پرواز

مارشٹانی پُر دردینِ دَرانگازِ انت، دومی نیمگا ہما زُرنِگ و بالاچینِ بلوچ
 سرمچارانی ارواہئے چیہالِ انت کہ پہ بلوچ ڈیہ و بلوچِ راجئے ننگ و ناموسئے
 رکبِنِگ و بلوچئے کٹومی آجویئے پھرینِگا ساہشِ ندرِ کتِگ و ارواہانی
 کربانیِ اشِ داتِگ و بلوچئے پُر مڑاینِ راجدِپتراِ نمیرانِ بوتِگِ انت۔ اے کُسمانک
 دروَشمینِ پربندِ نہ ایوکا پہ زانتکاران، بلوچِ ڈیہ و بلوچِ راجئے کٹومی و راجی
 جُنزئے پَرُوشِ ورگئے یا چہ "بلوچِ باجوانی" نیمگا بلوچِ جُنزئے دُرُوہگ و مئے
 ڈیہ - بلوچستانا - پہ چرپینِ چانِبگانِ بہا کنگئے کُسانین - بلہ راستین - ریس
 و پربسے، پہ "بلوچِ باجوانی" (کہ ہر کُششِ پجَاہِ کاریت) بہا بوتگینِ زردا
 یکِ ترندینِ ہکَلئے و پہ بلوچِ اُلُسئے چمانیِ پچِ کنگ و چہ لُنچینِ تہاریا در
 کنگ و دیم پہ رُژناییا آرگ، شَرّ و گندگ، دُوست و دشمن و نیک و بدئے پجَاہ
 آرگ و پدّر کنگا ڈیوایے کہ بلوچِ پدربچئے نوکینِ پُشپدِ شہیدینِ "یاسمین" پہ
 وتی برات و گہاڑکان، کہ آیانی تہا تتو و تیبی گُہاڑکِ نسرینِ ہم گونِ انت،
 سئوگاتِ کنت۔

"یاسمین پہ ڈیہا شہید بوتگین پُر مڑاين بلوچ کھومے نوکین
 پدر پچھے جھگیر و نشان انت کہ آتھو ائے، نسرین انت، مراد انت، لٹیپ انت
 و بلوچستانے دگہ لکانی ورناین چُک انت. کہ آ منی چُک انت، گنی پروازے
 چُک انت، بلوچستانے چُک انت، کہ بلوچستانے "بلوچ باجوان" پہ ریک و
 پرام دروہتگ و وشنئیاتکانی کِرا پہ چرپین چانیکان بہا کُتگ انت.

تھو نبشتگ کہ "شائر و ارواہت" وانتگ و اشیا تئی چم پیچ
 کنگ انت. اگن راست گوشے و اگن "شائر و ارواہتے" چاپ و شنگ بیگا
 رند، اے چم پچین مردم سرجمین بلوچ ڈیہا ایوکا یکنین تھو بیئے، گُرا من پھر
 بندان کہ منا وتی نستگین کلمے برورد رستگ.

ماہتاک بلوچیئے زانتکارین شوَنکارا "شائر و ارواہتے" سیاہگ
 ترینتگ و وتی ڈٹولا نبشتگ کہ من اشیا رد زانان بلہ چہ اشیا ابید یگ و دو
 دگہ مزین رد ہم ہست انت کہ ماہتاکے وانگئے وھدا آیان راست بکن و بان.
 مہسن جان!

مَنی ژندین یاتگیرئے بُنْزھا، تئیی کَسانیئے درۆشم هچبر کوردیم
 نبوتگ — دایم رُژنا و دُرَبشووک اِنْت. هر وهدے ماھتاکان تئیی یا تئیی
 شھزانتین پتئے دُرین نیشتانک وانتگ اِنْت، گون شما تُران کتگ، گالی و بولی
 بوتگان — گون زری نودان، گون بامسارئے وشین کئوشان، گون دریائے مستین
 چئولان، گون جمیرانی گُرنْد و گورگین گوریچا، گون بالی مُرگان، گون ماه و
 ماھکانا، په شما پُر مھریں درۆت راه داتگ. باز وهدا وتی پربندانی تها گون
 شما — گون هما دُرستان — که دلا دؤست اِنْت گپ و تُران کتگ، گریتگ و
 دؤستی گلگ کتگ. بلکین شما و اے دگه دلی دؤست چه مَن بے تُرانگ
 بوتگت، پمیشا مَنی زبانا هم سرید نبوتگت.

وتی گرانازین گُھار — و — گُھارزاتکان — چه وتی تُرانگانی بُنْزھا
 هچبر در کت نکان. گنی پروازئے لؤگ — چُک و چوریگ — و آیانی
 تنگتوین تُرانگ مَنی زندئے گران کیمتین مَدی اِنْت.

مَنی دیمَا نه تھنا بلوچ دُبھئے نِدارگ اِنْت، تئیی دسترندین اکسانی
 دُرستیگین نِدارگ مَنی دیمَا اِنْت. په وتی شال و شئے زنگی، تُمپ و تِجَابان،

مَد و مستونگ و ڈیہے ہر مزن و کسانین شہر و میتگ و منندیانی زہیران
چمُن کور اُنت .

بگا پہ ڈرابولا زہیر بیتگ
مارا پہ گوترے گورگین کلا
گورگین کل و ریڈگین گرا

شال بلوچ ڈیہے دل اُنت، بلوچ آجویے جُنزے نمیرانین نشان Symbol اُنت .
مَنی مہرے بُنزہ اُنت . مَنی دلمرادین مُرادے مُرادانی ہنکین و سرچمگ اُنت .
مَنا دُوست اُنت — مَنی دلا دُوست اُنت .

چہ دنیائے نیکبہت ترین مردمان یکے تقو ائے کہ شالے سارت و
زندبکشین گوات، تہیی نسیبا اُنت — شالے دَمک و دگانی دنز ترا لگنت — و
یکے مَن آن کہ پہ ہمے دنزانی زہیران چمُن کور اُنت .

تتو وتی "نیم دیدا" مَنی دراندیہیے بارٹوا ہم تران کتگ . بڑنیگ آن
کہ شما کسانین مے دراندیہیے بنگیا سرید نہ اُنت . شما بلوچ ڈیہے راجی و

کٹومی جُنزئے بُنردان ہم سرپد نہ ایت۔ "باجوان" بلوچ ڈیہئے راجی جُنز آوار جت و پہ رپک و ہیلہ پہ چرپین چانیکان رهن کنگئے نیتا تچکین راجدپتر ترینت و راستیئے سرا سیاہین چادرے پر دات کہ اگن راستی پدّر بوتین گُرا نہ "باجو راجی سردار" بوتنت و نہ "بزرگین ہمئلے" دل بڑنیگ بوتگ اَت۔

ما پہ ماژیانی نندگا دراندیہ نیوتگین و نہ دراندیہیا مارا ماژیانی ہدائند کتگ۔

ماژیانی نندوک ہما "بلوچ باجو" اُنت کہ شہیدانی ارواہش دروہتگ و راجش رهن کتگ۔ ما دراندیہین بلوچ وتی دراندیہی و دروتنیئے نپسگیرین روچان پہ بڑگی گوازینگا این۔ بلوچ ڈیہئے تھا نندوکین راج و ڈگار باہینتگین "باجوانی" بادگیرانی آسن بندین دروازگانی دپا اوشتوکین پانگپان Watchman چہ

دراندیہین راجدوستان ہزار بار ازگارتر و مالدارتر و آرام تر اُنت، کہ آیانی دُزین وازداران راج بہا کتگ و زردار بوتگ اُنت۔ ما پہ وتی رھنپن سرانی موکگا،

ڈیہ وئیل کتگ - پہ آرام و آسودگیئے شوہازا نہ۔ اگن ما مال و زڑے رندا

بوتینین و وتن پرؤشی بکتین گُرا مرچی اے دگہ وتن پرؤشانی ڈٹولا وکیل،

وزیر، مزینن اپسر و لک پتی بوتگاتین. بلہ تئو شر زائے کہ منا تہینگہ
بلوچ ڈیہے تھا وتی جندے کتگین یک بچیلے زمین ہم نیست.

نزانان تئو زائے یا نہ؟ پیسرا گون تئی شہزانتین پتا منی کاگد و
کراچ بوتگ بلہ نزانان دئور چون برگشت کہ درستگین رشتہانی بڑہ "امیت"
بوت و چہ "بے امیتان" هر کسا وتا یک کر کت.

تئو نبشتگ کہ من تئی اے کاگدا پستو بکنان. تئی اے واہگئے
پدا کاگدے پستو ہممش انت کہ تئی دستا انت. تئو چہ من منی آس لوئتگ.
اے دمانا گون من نوکین آس نیست، بلہ کوہنین اکسے پہ تئو سوگات انت،
کہ پہ تئو آما نوک انت.

امیتوار آن کہ چد و رند ہم تئی "نیم دیدانی" گندگ نسیب بیت.
وتی برات و گھاران راچنی بارے پُر مہرین دروتانی سوگات سر کن.

س. آزات

الین / ارب امارات

1997 / 1 / 22

